Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Cahier 2021-9

Monitor Jeugdcriminaliteit 2020

Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw

A.M. van der Laan (WODC)
M.G.C.J. Beerthuizen (WODC)
N.C. Boot (CBS)

Cahier
De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl

Inhoud

Leeswijzer — 5

Samenvatting op hoofdlijnen — 6

Synthese en conclusie — 10

1 Inleiding — 30

2 Zelfgerapporteerd daderschap — 38
2.3.1 Traditionele delicten — 41
2.3.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten — 42
2.3.3 Trends naar sekse — 43
2.3.4 Trends naar migratieachtergrond — 45
2.4.1 Traditionele delicten — 46
2.4.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten — 48
2.4.3 Trends naar sekse — 49
2.4.4 Trends naar migratieachtergrond — 51
2.5.1 Traditionele delicten — 54
2.5.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten — 55
2.5.3 Trends naar sekse — 56
2.5.4 Trends naar migratieachtergrond — 57

3 Jeugdige verdachten — 64
3.3.1 Geregistreerde jeugdige verdachten — 65
3.4.1 Individuele kenmerken — 68
3.4.2 Gezinskenmerken — 75
3.4.3 Woongemeente — 78
3.4.4 Typen misdrijven — 81
3.4.5 Herhaalde verdenkingen — 86

4 Strafrechtelijke daders en sancties — 89
4.3.1 HALT-jeugdigen en strafrechtelijke daders (2015 tot 2020) — 92
4.5.1 Sancties (2015 tot 2020) — 98
4.5.2 Opgelegde vrijheidsstraffen (2015 tot 2020) — 102
Literatuur — 106

5 Resocialisatie en recidive — 107
5.5.1 Minderjarigen — 114
5.5.2 Jongvolwassenen — 117
5.6.1 Minderjarigen — 118
5.6.2 Jongvolwassenen — 122
5.7.1 Minderjarigen — 123
5.7.2 Jongvolwassenen — 124
Literatuur — 127

6 Geografische ontwikkelingen — 129
6.3.1 Langetermijnontwikkeling (2010 tot 2020) — 131
6.3.2 Kortetermijnontwikkelingen (2015 tot 2020) — 133
Literatuur — 142

7 Jeugdige verdachten van cybercriminaliteit — 143
7.3.1 Aantal verdachten gekoppeld aan een registratie — 147
7.3.2 Verschijningsvormen — 148
7.3.3 Unieke personen — 149
Literatuur 154

8 Strafrechtelijke uitspraken jeugdige cybercriminelen — 156
8.3.1 Afdoeningen bij het OM en ZM — 159
8.3.2 De inhoud van cyberzaken — 162
Literatuur — 171

Summary — 173

Bijlagen
1 Samenstelling begeleidingscommissie — 176
2 Methodologie — 177
3 Tabellen en figuren — 199

Leeswijzer

In deze Monitor Jeugdcriminaliteit 2020 worden in zeven empirische hoofdstukken de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot 2020 beschreven, hoewel niet in ieder hoofdstuk over de volledige periode. Ieder hoofdstuk begint met een bondige samenvatting van de resultaten. Na het introducerende hoofdstuk beschrijven de hoofdstukken 2, 3 en 4 ontwikkelingen onder verschillende bevolkingsgroepen op basis van respectievelijk zelfrapportage van daderschap, jeugdige verdachten en jeugdige strafrechtelijke daders, evenals de afdoeningen door politie en justitie. Daarna volgen enkele thematische hoofdstukken. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op enkele kenmerken van resocialisatie bij jeugdige verdachten en veroordeelden en veranderingen daarin over de tijd. Hoofdstuk 6 beschrijft veranderingen over de tijd in buurten waar incidenten van jeugdcriminaliteit zich concentreren en gaat in op internationale ontwikkelingen. In de hoofdstukken 7 en 8 wordt ingegaan op respectievelijk jeugdige verdachten van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit en vonnissen van jeugdige cyberdaders. Na een samenvatting op hoofdlijnen begint de MJC met een uitgebreidere synthese en conclusie van de resultaten uit deze zeven hoofdstukken waarin ook duiding wordt gegeven aan de gesignaleerde ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw, waarbij de nadruk ligt op de periode 2015-2020.

Samenvatting op hoofdlijnen

In deze Monitor Jeugdcriminaliteit zijn de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de periode 2000 tot 2020 beschreven. Het doel van de MJC is een breed overzicht te geven van de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in Nederland en omringende landen, waarbij de nadruk ligt op de jaren 2015 tot 2020. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van gegevens uit verschillende bronnen: naast gegevens van politie en justitie over jeugdige verdachten, veroordeelde daders en afdoeningen door politie, het Openbaar Ministerie (OM) en de rechterlijke macht (ZM), bevat deze editie ook gegevens over zelfgerapporteerd daderschap op basis van een representatieve steekproef onder Nederlandse jongeren. De ontwikkelingen worden apart beschreven voor twaalfminners (10- tot 12-jarigen), minderjarigen (12- tot 18-jarigen) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen), met de nadruk op de oudste twee leeftijdsgroepen. Naast ontwikkelingen in de traditionele criminaliteit worden ook ontwikkelingen in cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit beschreven. Daarnaast zijn over zelfgerapporteerd daderschap en geregistreerde verdachten enkele algemene gegevens over (een deel van) 2020 meegenomen, dat vanwege de COVID-19-maatregelen een bijzonder jaar was. Daarmee bestrijkt deze MJC hoofdzakelijk de ontwikkelingen in de periode 2000 tot 2020 met een eerste algemene doorkijk naar het jaar 2020.

Deze samenvatting geeft de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit op hoofdlijnen weer en wordt afgesloten met een korte conclusie. Voor nadere duiding wordt de geïnteresseerde lezer verwezen naar het synthesehoofdstuk.

Jeugdcriminaliteit is onder alle leeftijdsgroepen in de jaren 2015-2020 lager dan de periode daarvoor, de daling lijkt te stagneren in 2018/2019 en zet in 2020 weer door

De jeugdcriminaliteit ligt onder alle leeftijdsgroepen in 2015 tot 2020 lager dan in de periode daarvoor. Wel zijn er verschillen te zien in ontwikkelingen per leeftijdsgroep en bron in de jaren 2015-2020. Het aandeel geregistreerde verdachten en strafrechtelijk daders laat onder alle leeftijdsgroepen een daling zien, met uitzondering van een lichte toename in 2019 ten opzichte van 2018. De daling in de jeugdcriminaliteit onder minderjarigen en jongvolwassenen lijkt dus in 2019 te stagneren, maar zet in 2020 weer door. Zelfgerapporteerd daderschap is onder twaalfminners en minderjarigen in het eerste kwartaal van 2020 niet afgenomen ten opzichte van 2015; onder jongvolwassenen is er wel een daling te zien.

Daling (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in de meeste bevolkingsgroepen te zien, hoewel niet binnen alle groepen even sterk

In de periode 2015-2020 daalt het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders in de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen (naar geslacht, migratieachtergrond, huishoudenkenmerken, participeren in school of werk). Wel verschilt de daling in sterkte tussen verschillende bevolkingsgroepen en verschillende fasen in de keten. In 2019 stijgt het aandeel verdachten in sommige groepen ten opzichte van 2018, met name onder minderjarigen. Desondanks ligt het niveau in alle groepen nog steeds onder dat van de jaren voor 2015.

Sterkte van daling varieert tussen geografische gebieden
De daling van de geregistreerde jeugdcriminaliteit is tot 2019 in vrijwel alle gemeenten te zien. Op buurtniveau neemt de jeugdcriminaliteit over het algemeen af, ook in de meeste buurten en wijken met een relatief hoge concentratie van incidenten van jeugdcriminaliteit. Wel varieert de sterkte van de daling tussen gebieden. Zo neemt het aantal minderjarige verdachten in de G4 sterker af dan in Nederland als geheel. In 2019 is in enkele gemeenten een stijging in de jeugdcriminaliteit ten opzichte van 2018 te zien.

Internationaal gezien in Nederland sterke daling van geregistreerde minderjarige verdachten
Hoewel de daling in (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in de afgelopen decennia niet uniek is voor Nederland, is het aandeel geregistreerde minderjarige verdachten in Nederland met name sinds 2015 sterker afgenomen dan in nabijgelegen landen, zoals Duitsland en Luxemburg.

Afname in jeugdcriminaliteit betreft de meeste typen delicten
De daling in de periode 2015 tot 2020 geldt voor de meeste onderscheiden delicten, zowel bij minderjarigen als jongvolwassenen, en is zowel bij zelfrapportage, verdachten als strafrechtelijke daders te zien. Uitzonderingen zijn zelfrapportage van (lichte) vermogensdelicten, die gelijk blijven, en registraties van ernstige, beperkt voorkomende feiten als doodslag, zware mishandeling en vermogensdelicten met geweld door minderjarigen, die een lichte stijging laten zien. Hoewel zelfgerapporteerd wapenbezit en –gebruik onder minderjarigen sinds 2015 stabiel is, stijgt het aantal geregistreerde verdachten van een (vuur)wapenmisdrijf in 2019 en 2020.

Ernst van de feiten onder jongvolwassen veroordeelde daders stabiel, toename onder minderjarigen
De (gemiddelde) ernst van delicten in zaken van veroordeelde strafrechtelijke jeugdige daders door OM en ZM, in termen van gemiddelde maximale strafdreiging, laat vanaf 2017 bij minderjarigen een lichte toename zien. Dit wordt mogelijk weerspiegeld in de toename van korte (tot drie maanden) vrijheidsstraffen. Onder jongvolwassenen is de ernst van feiten vanaf 2017 stabiel.

Strafrechtelijke daders van gedigitaliseerde delicten onder minderjarigen in aantal gering maar toenemend, zelfgerapporteerd daderschap daalt
Het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat zegt dader te zijn van een gedigitaliseerd delict waarbij ICT wel een middel is maar geen doel, zoals online aan of verkoopfraude, is in 2020 lager dan in 2015. Het aantal minderjarige en jongvolwassen bij justitie bekende daders van gedigitaliseerde delicten is klein, maar neemt onder de minderjarigen toe.

Strafrechtelijke daders van cyberdelicten, gering in aantal maar wel toename aantal veroordeelde jeugdigen
De trends in cyberdaderschap verschillen per bron: zelfrapportage van cyberdelinquentie onder minderjarigen en jongvolwassenen neemt tussen 2015 en 2020 af, terwijl strafrechtelijk daderschap van cyberdelicten door jeugdigen in de periode toeneemt. Bij cyberdelinquentie is ICT zowel middel als doel, zoals hacken. Het aantal bij politie en justitie bekende verdachten of strafrechtelijke daders van cybercriminaliteit is gering, zeker in vergelijking tot zelfgerapporteerd daderschap van cybercriminaliteit.

Meer verwevenheid cyber- en traditionele criminaliteit; complexiteit van jeugdige cyberzaken lijkt toe te nemen
Analyses van vonnissen van jeugdige cyberdaders laten zien dat het afzonderlijk rapporteren van traditionele delicten en van gedigitaliseerde- en cyberdelicten de werkelijkheid tekort doet. Uit vonnissen blijkt in de jaren 2010 tot 2020 een verandering in het crimescript bij jeugdige daders van cybercrime, waarbij meer pure vormen van cybercriminaliteit plaatsmaken voor gemengde vormen van cyber, gedigitaliseerde en traditionele criminaliteit. Over de tijd lijkt de complexiteit van zaken van jeugdige cyberdaders die met justitie te maken krijgen toe te nemen.

Geen waarneembare verplaatsing daderschap naar digitale wereld
Er lijkt geen sprake te zijn van een waarneembare verplaatsing van daderschap van de fysieke naar de digitale wereld. Wel biedt de digitale wereld een extra gelegenheidsstructuur voor dader- en slachtofferschap onder jongeren. Zelfgerapporteerd slachtofferschap van hacken onder minderjarigen neemt de afgelopen jaren toe, terwijl slachtofferschap van traditionele criminaliteit afneemt.

Verschillende ontwikkelingen in type afdoening
In de periode 2015 tot 2020 zijn er verschillen te zien in de ontwikkelingen van het type afdoening onder minderjarigen en jongvolwassenen. Het aandeel minderjarigen dat wegens een misdrijf een Halt-afdoeningen krijgt, neemt toe, met name onder 16- tot 18-jarigen. Zowel afdoeningen van het OM als de rechter tegen minderjarigen nemen af, hoewel deze afname minder sterk is voor afdoeningen door de rechter. Enkele zwaardere vrijheidsbeperkende en -benemende sancties nemen in aantal toe.

Minder jeugdreclassering aan minderjarige daders opgelegd
In de periode 2015 tot 2020 neemt het percentage minderjarige daders met een jeugdreclasseringstraject af bij degenen die zijn gesanctioneerd met een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (jeugddetentie). Bij minderjarigen gesanctioneerd met een taakstraf of boete is dit percentage stabiel over de tijd.

In vergelijking tot leeftijdsgenoten in de algemene populatie zijn er onder verdachten en veroordeelden (in de jaren na hun verdenking cq veroordeling) minder scholieren of studenten
Het percentage verdachten en veroordeelden dat naar school gaat of studeert tijdens verdenking of veroordeling is lager dan onder leeftijdsgenoten in de algemene populatie, evenals in de jaren daarna. Verdachten en veroordeelden hebben daarentegen juist vaker een (passief of actief) inkomen.

Politierecidive het hoogst onder minderjarige veroordeelden
De politierecidive ligt onder minderjarige veroordeelden hoger dan onder minderjarige verdachten en onder jongvolwassen verdachten of veroordeelden. Ongeveer één op de drie minderjarige verdachten komt binnen twee kalenderjaren opnieuw met politie in aanraking wegens een misdrijf. De politierecidive is onder zowel verdachten als veroordeelden in de periode 2015 tot 2020 stabiel.

Conclusie
In de MJC 2020 is een multibronnen en –methode benadering gebruikt waarin zowel door politie en justitie geregistreerde criminaliteit, als door jongeren zelfgerapporteerde criminaliteit wordt meegenomen. Hierdoor is een breed overzicht van ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit verkregen. De resultaten zijn daarmee minder beïnvloed door selectiviteit die ontstaat in afzonderlijke bronnen. Criminaliteit, ook

jeugdcriminaliteit, is immers een fenomeen dat zich verborgen houdt en waarbij sprake is van een (onbekend groot) dark number. Een aanzienlijk deel wordt niet door politie en justitie opgehelderd, hoewel daarin ook verschillen naar type delict zijn en dat is weer afhankelijk van prioriteiten in beleid, opsporing en vervolging. Door de triangulatie van bronnen biedt de MJC relevante informatie voor beleid over de maatschappelijke ontwikkelingen in het fenomeen jeugdcriminaliteit onder diverse bevolkingsgroepen en regio's in Nederland.

Uit de cijfers blijkt dat het aantal en aandeel Nederlandse jeugdigen dat betrokken is bij criminaliteit in de periode 2015 tot 2020/2021 lager is dan in de vijftien jaren daarvoor. Er zijn aanwijzingen dat de (jaarlijkse) daling ingezet vanaf 2007/2008 stagneerde in 2018/2019, evenals dat er een recente en lichte toename van ernstigere vormen van jeugdcriminaliteit is te zien. In 2020 laten de meeste vormen van jeugdcriminaliteit weer een afname zien, hoewel dit jaar vanwege de COVID-19-maatregelen een apart jaar is met mogelijk z'n eigen (periode) effect op de jeugdcriminaliteit. Het is dan ook te vroeg om te constateren dat de jarenlange daling van de jeugdcriminaliteit is gestopt, gestagneerd of omgeslagen. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de jeugdcriminaliteit in het algemeen over de langere termijn ernstiger wordt. Eerder signaleren we dat van de afnemende groep jeugdige daders relatief meer verdachten in een buitenstrafrechtelijk kader een afdoening krijgen, waarbij het om lichtere vormen van criminaliteit gaat. Op de korte termijn (vanaf 2017) is er wel een lichte toename in jeugdcriminaliteit die afgedaan wordt door de ZM. Het gaat daarbij om ernstige geweldsincidenten waar mogelijk drugs en wapens in het spel zijn, of waarin sprake is van complexe cybercriminaliteit die verweven is met traditionele vormen van criminaliteit. Aangezien het feiten met grote impact betreft, is het reden om hier goed zicht op te houden. Tegelijkertijd is in de afgelopen jaren vanuit een focus op ondermijning en cybercriminaliteit ook meer prioritering voor dit type feiten gekomen en is er bij de politie een registratieverandering geweest waarna delicten die met elkaar verband houden niet meer in één, maar in afzonderlijke registraties worden geregistreerd.

Synthese en conclusie

Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw (2000-2020)

André van der Laan (WODC), Marinus Beerthuizen (WODC) en Nathalie Boot (CBS)

In deze Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) zijn de ontwikkelingen beschreven in de jeugdcriminaliteit over de periode 2000 tot 2020, met een korte eerste blik op het jaar 2020. Het rapport geeft inzichten in het aantal jongeren in Nederland in de leeftijd 10 tot 23 jaar dat betrokken is (geraakt) bij het plegen van delicten. De indicatoren daarvoor zijn zelfgerapporteerd daderschap, geregistreerde verdachten, strafrechtelijke daders (waarvan strafzaken zijn afgedaan door Openbaar Ministerie (OM) en de rechter, ook wel de zittende magistratuur (ZM) genoemd) en Halt-, OM- en ZM-afdoeningen. En er is een kleine uitstap gemaakt naar slachtofferschap onder minderjarigen. De leeftijdsgroepen die worden onderscheiden zijn twaalfminners (10- tot 12-jarigen), minderjarigen (12- tot 18-jarigen) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen). De nadruk ligt op de oudste twee leeftijdsgroepen.

Gegevens over verdachten en strafrechtelijke daders bieden inzicht in de jaarlijkse ontwikkelingen onder de totale groep jeugdigen die met politie en justitie in aanraking komt. Overwegend betreft dit de meer ernstige en minder frequent voorkomende feiten. Een aanzienlijk deel van de delicten die jongeren plegen blijft onbekend voor deze officiële instanties, het zogenoemde 'dark number'. Daarom is om de vijf jaar een voor Nederland representatieve groep 10- tot 23-jarigen bevraagd naar hun betrokkenheid bij delinquentie. Deze zelfgerapporteerde delinquentie betreft overwegend lichtere, meervoorkomende feiten, waarvan een groot deel niet wordt gesignaleerd en ook niet tot vervolging leidt. De bronnen tezamen bieden zicht op de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit. De ontwikkelingen zijn beschreven voor diverse bevolkingsgroepen (naar leeftijd, demografische kenmerken, gezinskenmerken), voor verschillende geografische delen (buurten, gemeentes en internationaal) en voor verschillende typen delicten (waaronder ernstige geweldsdelicten). Naast de traditionele criminaliteit die merendeels in de fysieke ('offline') wereld worden gepleegd, zijn ook veranderingen over de tijd in cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit beschreven op basis van zelfrapportage, politieregistraties en vonnissen.

De centrale vraag in deze MJC is: *hoe heeft de jeugdcriminaliteit in Nederland zich ontwikkeld in de periode 2000 tot 2020/2021 en in het bijzonder de jaren 2015 tot 2020? En welke verschillen doen zich voor naar type bron, bevolkingsgroepen, type delict, of geografische gebieden (in Nederland en ten opzichte van omringende landen) en naar type afdoening?*

Om deze vraag te beantwoorden is een multibronnen en -methode studie uitgevoerd waarmee zowel ontwikkelingen in algemene populatie als in politie- en justitiepopulaties van jeugdigen worden weergeven. Met deze triangulatie wordt selectiviteit, veroorzaakt door iedere bron apart te bestuderen (zelfrapportage-, politie- of justitiebronnnen), gereduceerd. Het betekent echter ook een beperking in de observatieperiode. Het verschilt per bron wanneer cijfers over een jaar definitief zijn. Er gaat immers opsporings- en vervolgingstijd overheen voordat een delictpleger wordt verdacht en als dader wordt gesanctioneerd door de rechter. Dit

verschilt per type delict en prioriteiten die er zijn in beleid, opsporing en vervolging. Daarnaast is er verwerkingstijd voordat registraties zijn verwerkt tot valide statistieken. In de regel wordt een periode van 1 à 2 jaar na een peiljaar genomen voordat criminaliteitscijfers als definitief gezien worden. Recentere cijfers blijken vaak later te moeten worden bijgesteld en zijn daardoor voorlopig. Het meest recente jaar waarover in de meeste bronnen gegevens beschikbaar waren, was 2019. Voor enkele bronnen zijn ook algemene gegevens uit 2020 meegenomen. Zo heeft zelfrapportage van daderschap ook betrekking op het eerste kwartaal van 2020. Daarnaast zijn voorlopige cijfers over jeugdige verdachten voor heel 2020 meegenomen. Hierbij merken we op dat 2020 vanwege de COVID-19-maatregelen een bijzonder jaar was waarin de activiteiten van Nederlanders veranderden: beperkingen in de openbare publieke ruimte, meer thuis zijn en meer online. De lockdownmaatregelen zullen daarmee ongetwijfeld gevolgen hebben voor de traditionele jeugdcriminaliteit en mogelijk ook voor die criminaliteit gepleegd in het digitale domein. Het jaar 2020 is vanwege de beperkende maatregelen dan ook weinig representatief voor de ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit over een langere periode. Uiteraard vragen de COVID-19-maatregelen ook nader onderzoek, maar daarover gaat deze MJC niet. Zoals gezegd, deze MJC gaat hoofdzakelijk over de periode tot 2020, met uitzondering van zelfrapportage (tot en met het eerste kwartaal van 2020) en algemene cijfers over jeugdige verdachten en de delicten waarvan ze zijn verdacht (voorlopige cijfers over heel 2020).

Om ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit in de MJC te beschrijven worden hoofdzakelijk indicatoren op persoonsniveau gebruikt, waarmee aangesloten wordt bij de persoonsgerichte aanpak van jeugdcriminaliteit van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). Daarbij wordt ook rekening gehouden met fluctuaties die zich over de tijd voordoen in de bevolkingsaantallen van jeugdigen. Meer specifiek gaat de MJC over zelfgerapporteerde daders, verdachten en strafrechtelijke daders van misdrijven, en de afdoeningen door politie, Halt, het OM en de ZM. Om ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit op buurtniveau te beschrijven zijn ook incidenten waarbij jeugdige verdachten zijn betrokken bestudeerd.

De gedetailleerde verslaglegging wordt gedaan in zeven empirische hoofdstukken. Na een inleidend redactioneel hoofdstuk met daarin achtergrond en onderzoeksvragen worden door Van der Laan en Beerthuizen de ontwikkelingen in zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit beschreven over de jaren 2005 tot en met het eerste kwartaal van 2020 (hoofdstuk 2). Boot en Kessels gaan in op trends die zich voordoen onder jeugdige verdachten over de jaren 2010 tot 2021 (hoofdstuk 3) en Beerthuizen beschrijft voor de jaren 2000 tot 2020 de ontwikkelingen onder jeugdige veroordeelden en de afdoeningen van jeugdcriminaliteit door politie, OM en ZM (hoofdstuk 4). Vervolgens volgen een aantal verdiepende thematische hoofdstukken. Beerthuizen en Prop beschrijven ontwikkelingen over de tijd in de mate waarin enkele landelijk meetbare factoren die relevant zijn bij resocialisatie (jeugdreclassering, inkomens- en huishoudenspositie) voorkomen bij jeugdige verdachten en veroordeelden in vergelijking tot leeftijdsgenoten in de algemene populatie (hoofdstuk 5). Broere et al. beschrijven ontwikkelingen in de buurten waarin zich incidenten van criminaliteit voordoen waarbij jeugdigen zijn betrokken en gaan na in hoeverre er sprake is van veranderingen in concentratie van dergelijke incidenten. Tevens beschrijven zij de ontwikkelingen in Nederland in internationale context (hoofdstuk 6). Hesseling et al. bieden inzicht in de mate waarin in de politieregistraties met de Landelijke Cybercrime Query (LCQ) cybercriminaliteit (waarbij het cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit betreft) wordt gedetecteerd waarbij jeugdigen als verdachten zijn geregistreerd (hoofdstuk 7). Tot slot gaan

Zeijlmans en Van der Laan aan de hand van een kwalitatieve analyse van vonnissen van jeugdige daders van cybercriminaliteit die voor de rechter zijn verschenen in op ontwikkelingen in de kenmerken van deze zaken in de jaren 2010, 2015 en 2019 (hoofdstuk 8).
In dit hoofdstuk maken we de balans op en nemen we de ontwikkelingen die zijn gesignaleerd samen. We beschrijven eerst de ontwikkelingen in het algemeen over de langere periode van 2000-2020. Vervolgens worden recente ontwikkelingen voor de periode 2015 tot 2020 beschreven voor verschillende bevolkingsgroepen, geografische eenheden (buurten, gemeenten en internationaal) en typen delicten. Daarbij gaan we ook in op actuele ontwikkelingen als wapenbezit en -gebruik onder jongeren en op cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit. Daarna komen ontwikkelingen door de tijd heen in de strafrechtketen en in afdoeningen door politie- en justitie aan de orde. Hier wordt de trechterwerking door de strafrechtketen duidelijk. Ook krijgen we zicht op ontwikkelingen in de ernst van de jeugdcriminaliteit. Tot slot volgt een conclusie.

Langetermijnontwikkelingen (2000 tot 2020/2021)

De daling in de jeugdcriminaliteit vanaf de piek in 2007/2008 lijkt vanaf 2018/2019 te stagneren, maar zet in 2020 weer door. Het is te vroeg om te stellen dat de daling in jeugdcriminaliteit continueert, stagneert of omslaat, mede omdat 2020 vanwege COVID-19-maatregelen een apart jaar is.

In figuur 1 worden de ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit voor minderjarigen en jongvolwassenen gegeven op basis van zelfrapportage politie- en justitiecijfers. Het algemene beeld is dat de jeugdcriminaliteit in de jaren 2015-2020 lager ligt dan in de periode ervoor.

De daling uit eerdere jaren met name onder de *minderjarigen* lijkt vanaf 2018 enigszins te stagneren. Het percentage zelfgerapporteerde minderjarige daders in 2020 is gelijk aan dat van 2015. Het aandeel verdachten onder minderjarigen neemt in 2019 zelfs iets toe, maar in 2020 weer af. De daling in het aandeel strafrechtelijke daders onder minderjarigen continueert wel.

Figuur 1 Ontwikkelingen jeugdcriminaliteit voor minderjarigen en jongvolwassenen in de periode 2000-2020*

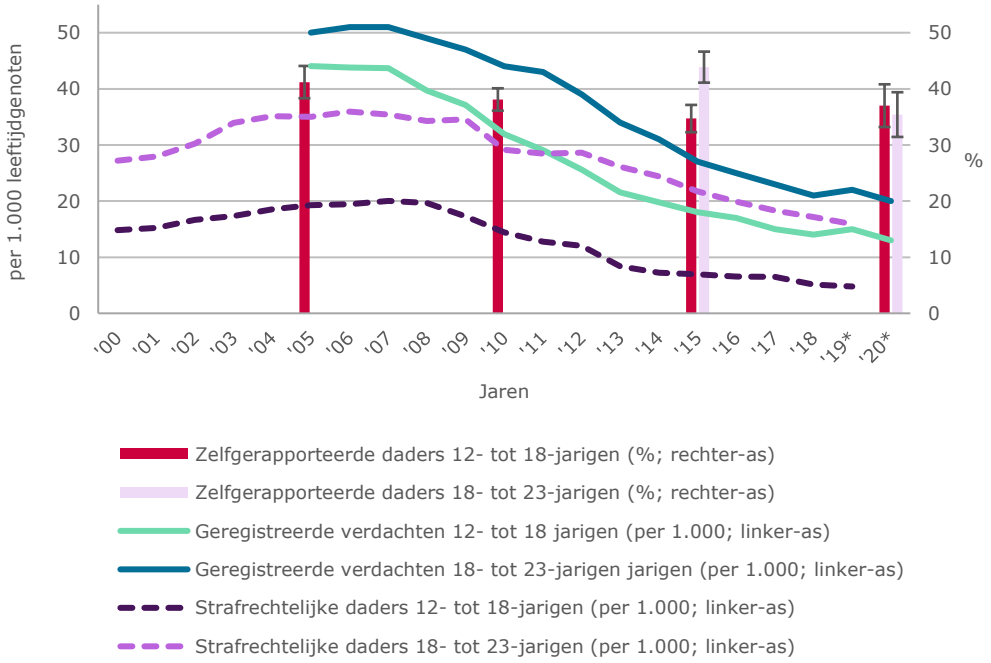

* Voor BVH en OBJD voorlopige cijfers; MZJ in 2020 alleen eerste kwartaal dataverzameling.

Bron: MZJ (zelfrapportage 2005/2010/2015/2020; inclusief 95%-betrouwbaarheidsinterval), BVH (geregistreerde verdachten 2005 tot 2021), OBJD (strafrechtelijke daders OM en ZM 2000 tot 2020).

Onder de *jongvolwassenen* neemt het aandeel verdachten in 2019 iets toe, maar vervolgens neemt ook dat weer af in 2020. Het aandeel zelfgerapporteerde daders onder jongvolwassenen ligt in 2020 lager dan in 2015 en het aandeel strafrechtelijke daders laat tot 2020 jaarlijks een afname zien. Aangezien 2020 door de COVID-19-maatregelen en de daarmee gepaard gaande lockdowns een bijzonder jaar is voor ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit en de verdachtencijfers over 2020 voorlopig zijn, is het te vroeg om te concluderen of de daling continueert of stagneert, of dat de opleving van het aantal verdachten uit 2019 mogelijk omslaat.

Jeugdcriminaliteit is onder alle leeftijdsgroepen in de jaren 2015-2020 lager dan in de periode daarvoor; wel zijn er verschillen tussen leeftijdsgroepen en bronnen. De afname in geregistreerde criminaliteit is in de periode 2015-2020 het sterkst onder jonge minderjarigen.

Het aandeel jeugdigen dat zelf een delict rapporteert is onder twaalfminners en minderjarigen in het eerste kwartaal van 2020 niet verder afgenomen, terwijl onder jongvolwassenen het aandeel lager is dan ten opzichte van 2015. Hierbij merken we op dat het met name in 2020 om kleine aantallen jongeren gaat, waardoor voorzichtigheid is geboden bij conclusies over de ontwikkelingen in de tijd. Het aandeel verdachten en strafrechtelijk daders laat onder alle leeftijdsgroepen een daling zien, met uitzondering van de lichte toename in 2019 voor verdachten. De sterkste afname vindt plaats tot 2016 en vlakt daarna af, met een lichte toename in 2019 die daarna weer inzakt tot onder het niveau van 2018.

In de periode 2015 tot 2020 is de afname in de jongste groep minderjarige verdachten en strafrechtelijk daders (d.w.z. 12-tot 16-jarigen) sterker dan onder 16- en 17-jarigen. Dit kan het gevolg zijn van een afname in de jeugdcriminaliteit, maar ook van een (verdere) verschuiving naar een buitenstrafrechtelijke afdoening bij zestienminners. Voor minderjarigen is namelijk de afgelopen tien jaar meer ingezet op buitenstrafrechtelijke afhandeling van zaken, zoals eerder een civielrechtelijke aanpak en Halt-afdoeningen (welke stabiel blijven in aantal in recentere jaren, zie ook verderop).

Daarnaast zijn de werkprocessen van de politie ook veranderd voor jeugdige verdachten (bijvoorbeed de introductie van de Salduz-regeling in 2010 en de ZSM-werkwijze in 2013 of het niet meer in één registratie registreren van delicten die met elkaar verband houden sinds juli 2018). Deze veranderingen in aanpak hebben mogelijk effect gehad op de ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit over de langere termijn, waarbij de Salduz-regeling specifiek gevolgen heeft gehad voor minderjarigen en de ZSM voor jongvolwassenen, aldus Van Ham et al. (2017). Kortom, zowel de zelfgerapporteerde als de geregistreerde jeugdcriminaliteit ligt in de periode 2015 tot 2021 voor alle leeftijdsgroepen op een lager niveau dan in de jaren voor 2015. Bij minderjarigen en jongvolwassenen is in 2019/20 een lichte toename te zien ten opzichte van het jaar ervoor, maar gevolgd door een afname in 2020.

Kortetermijnontwikkelingen (2015 tot 2020)

Vervolgens zijn voor de recente periode 2015 tot 2020 ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit onderzocht voor verschillende bevolkingsgroepen (naar sekse, herkomstgroep, huishoudenssituatie e.d.), verschillende regio's (buurten, gemeenten en internationaal) en naar verschillende typen delicten.

De jeugdcriminaliteit is in de jaren 2015 tot 2020 onder de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen (naar sekse, migratieachtergrond, huishoudenkenmerken, participeren in school of werk) afgenomen. De dalende trend is niet binnen alle groepen even sterk. Bij enkele groepen stagneert in 2019 de jaarlijkse afname in jeugdige verdachten van een misdrijf, maar het niveau ligt nog steeds onder dat van 2015.

In de jaren 2015 tot 2020 zien we onder de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen een afname in het aandeel verdachten en strafrechtelijke daders. In 2019 ligt het aandeel verdachten bij sommige groepen iets hoger dan in 2018. Dit doet zich sterker voor bij minderjarigen dan bij jongvolwassenen. Desondanks ligt het niveau bij alle groepen nog steeds onder dat van 2015.

Wel verschillen de dalende trends als we kijken naar verschillende bevolkingsgroepen en naar verschillende fasen in de keten. De daling in zelfgerapporteerde delinquentie en verdachten zet door onder minderjarige en jongvolwassen vrouwen. Ook is tot aan 2019 sprake van een afname in het aandeel verdachten onder jongvolwassen schoolverlaters, schoolgaande jongvolwassenen met een inkomen en werkende jongvolwassenen.

De afname in de periode 2015 tot 2020 is onder sommige groepen sterker dan onder andere groepen. Zo neemt, bijvoorbeeld, onder jongeren met een Marokkaanse en Turkse migratieachtergrond het aandeel verdachten sterker af dan onder

jongeren met een andere migratieachtergrond. Ook neemt het aantal jongvolwassen verdachten onder alleenstaanden met kind sterker af dan in andere huishoudelijke samenstellingen.

De daling lijkt in 2019 te stagneren onder minderjarige jongens (volgens zelfrapportage en verdachtenregistraties). En hoewel het niveau nog altijd lager ligt dan in 2015, is in 2019 het aandeel jeugdige verdachten iets hoger dan in 2018 voor minderjarigen en jongvolwassenen ongeacht migratieachtergrond. Dit geldt ook voor minderjarige schoolverlaters, werkende minderjarigen en onder minderjarigen in alle onderscheiden inkomensgroepen. Verder neemt onder de minderjarigen die wonen in een instelling (waartoe ook justitiële jeugdinrichtingen en penitentiaire inrichtingen worden gerekend) het aandeel verdachten niet af, maar zelfs iets toe in 2019. Onder jongvolwassenen is dit aandeel stabiel over de tijd. Het vraagt nader onderzoek om dit goed te kunnen duiden.

Kortom, in de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen is de jeugdcriminaliteit in 2019 afgenomen ten opzichte van 2015. De afname is niet bij iedere groep gelijk. Binnen sommige groepen neemt de jeugdcriminaliteit sneller af dan onder andere. Bij enkele groepen lijkt de daling in 2019 te stagneren ten opzichte van 2018, maar is het niveau nog altijd onder dat van 2015.

Het aantal door politie en justitie geregistreerde verdachten c.q. daders van jeugdcriminaliteit is in de periode 2015 tot 2020 in vrijwel alle gemeenten afgenomen. Er is variatie in de sterkte van de daling naar gemeentegrootte en op buurtniveau.

In de G4 is het aantal minderjarige verdachten sterker afgenomen dan in Nederland als geheel. Het aandeel verdachten onder jongvolwassenen is in alle G25 steden afgenomen. Wel blijkt met name in de G4 in 2019 sprake van een lichte toename in minderjarige en jongvolwassen verdachten ten opzichte van 2018. Buiten de G4 zijn ook enkele uitschieters naar boven in het aandeel verdachten onder jeugdigen, zoals in Tilburg en Breda onder de minderjarigen en Maastricht voor de jongvolwassenen (hoofdstuk 3 deze MJC).

Op buurtniveau neemt de jeugdcriminaliteit in het algemeen ook af, ook in buurten met een hoge concentratie jeugdcriminaliteit (de top-1%, top-10% en top-20%). Over het algemeen neemt de jeugdcriminaliteit in buurten met een hoge concentratie van incidenten met jeugdige verdachten evenredig af met de landelijke trend, hoewel er wel variatie is. In sommige buurten en steden is geen afname of zelfs een (lichte) stijging in 2019 ten opzichte van 2015 in het aantal incidenten waarbij een jeugdige verdachte is betrokken.

Uitgesplitst naar type delict zijn er ook verschillen in ontwikkelingen tussen buurten (hoofdstuk 6 deze MJC). Zo zijn drugs- en wapenincidenten met een jeugdige verdachte sterk geconcentreerd in een klein aantal buurten. Ook geldt de algemeen dalende landelijke trend niet voor deze type delicten. Het aantal incidenten met een jeugdige verdachte van drugs- of wapendelicten in die buurten is in de periode 2015 tot 2020 niet afgenomen ten opzichte van 2010. In 2019 is er sprake van een (lichte) toename van incidenten van drugs- en wapendelicten waarbij jeugdigen als verdachten waren betrokken. Omdat het hier over incidenten en niet over unieke verdachten gaat, is niet duidelijk of dit betekent dat in absolute aantallen er meer drugs- of wapenincidenten met een jeugdige verdachten zijn, of dat de toename het resultaat is van afzonderlijke registratie van delicten in incidenten die eerst tezamen onder één registratie werden geregistreerd.

In internationaal perspectief is in Nederland sinds 2015 sprake van een sterkere daling van het aandeel geregistreerde verdachten onder minderjarigen dan in de omringende landen.

De daling in (geregistreerde) jeugdcriminaliteit in de afgelopen decennia is niet uniek voor Nederland, maar wordt ook internationaal gesignaleerd. Er zijn wel verschillen tussen landen, onder andere in wanneer de daling inzette, hoe sterk deze is en in de bevolkingsgroepen waarin de daling zich lijkt voor te doen (Andersenet al., 2016; Rokven, Beerthuizen, & Van der Laan, 2018). In vergelijking met omringende landen is het aandeel geregistreerde minderjarige verdachten in Nederland sinds 2008 sterker afgenomen. Met name vanaf 2015 is sprake van een sterkere afname in Nederland dan in Duitsland en Luxemburg, terwijl in België en Frankrijk het aandeel verdachten onder minderjarigen in die periode redelijk stabiel blijft.

De internationaal gesignaleerde daling betreft niet alleen verdachten. Ook onderzoek waarin zelfrapportagedata zijn gebruikt laat zien dat er internationaal sprake is van een afname in delinquentie onder jongeren (over de periode 1992 tot 2016, recentere gegevens zijn er niet; Fernández-Molina & Gutiérrez, 2020).

Zelfgerapporteerd daderschap is voor de meeste delictcategorieen in 2020 onder minderjarigen gelijk aan 2015, met uitzondering van lichte vermogensdelicten welke toenemen, en delicten gerapporteerd door jongvolwassenen welke zijn afgenomen. De afname in geregistreerde jeugdcriminaliteit in de periode 2015 tot 2020 betreft de meeste typen delicten, behalve lichte vermogensdelicten door minderjarigen, (vuur)wapendelicten bij minderjarige en jongvolwassen verdachten, en minderjarigen veroordeeld voor vermogensdelicten met geweld en doodslag. Bij deze ernstige feiten is vanaf 2016 een (lichte) stijging zichtbaar tot in 2019.

Het percentage minderjarigen dat een gewelds-, vernielings-, drugs- of wapendelict rapporteert is in 2020 gelijk aan dat in 2015. Zelfgerapporteerde vermogensdelicten zijn toegenomen. Onder jongvolwassenen is sprake van een afname voor alle onderscheiden zelfgerapporteerde delicten. De daling in de geregistreerde criminaliteit in de jaren 2015-2020 geldt voor de meeste onderscheiden delicten, zowel bij minderjarigen als jongvolwassen en bij verdachten en strafrechtelijke daders. Met andere woorden, voor de meeste typen door politie en justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit is sprake van een afname. Er zijn enkele uitzonderingen: vermogensdelicten, drugs- en wapendelicten, en ernstige feiten als doodslag en zware mishandeling door minderjarigen.

Het aandeel minderjarigen dat zelf een licht vermogensfeit rapporteert in 2020 is toegenomen ten opzichte van 2015. Het aandeel verdachten van een vermogensdelict onder minderjarigen en jongvolwassenen daalt tot 2019, neemt dan iets toe, maar in 2020 weer af. Het aandeel minderjarige strafrechtelijke daders van een vermogensdelict laat in de jaren 2015 tot 2020 daarentegen een afname zien. Dit tezamen kan erop wijzen dat de toename van vermogensdelicten in zelfrapportage en onder verdachten in 2019 een toename betreft van lichte delicten die in een buitenstrafrechtelijk kader worden afgedaan. Zo neemt het aandeel Halt-afdoeningen onder met name 16- tot 18-jarigen ook in 2019 toe. Deze toename lijkt in 2020 niet door te zetten. Zo neemt het aandeel minderjarige verdachten van een vermogensdelict af en signaleert ook Halt in 2020 een afname (Halt, 2021).

Het aandeel jeugdigen dat een drugsdelict rapporteert is over de jaren 2015 tot 2020 stabiel. Het aandeel jeugdige verdachten betrokken bij een drugsmisdrijf is stabiel of licht dalend tot 2019, neemt in 2019 toe, en daarna weer af in 2020. Het aandeel strafrechtelijke daders van een drugsdelict onder jeugdigen is stabiel over de tijd, maar neemt in 2019 onder de 16- tot 18-jarigen toe. Het aandeel minderjarigen dat wapenbezit rapporteert is stabiel over de jaren 2015 tot 2020, maar het aandeel verdachten van een (vuur)wapenmisdrijf neemt van 2018 tot 2021 toe. Een mogelijke verklaring voor de toename in verdachten van drugs- en wapenmisdrijven afzonderlijk is dat de politie in 2019 delicten die verband met elkaar houden niet meer in één gezamenlijke, maar in afzonderlijke registraties registreert. Dit kan onder andere geleid hebben tot stijging van registraties van verdachten van drugs- als wapenmisdrijven apart, terwijl de incidenten mogelijk samenhangen.

Verder blijkt ook een lichte toename van het aantal jeugdige veroordeelden van vermogensdelicten met geweld en doodslag na 2016 tot 2020 en blijft het aantal minderjarigen veroordeeld voor zware mishandeling in deze tijd min of meer stabiel. Omdat het totale aandeel jeugdigen dat verdacht is van of veroordeeld wordt voor een geweldsmisdrijf afneemt, is er relatief ook sprake van een toename. Het is denkbaar dat dit samenhangt met de toename in verdachten van drugs- en (vuur-) wapendelicten in deze jaren.

Hierna wordt nog nader ingegaan op ontwikkelingen in het aandeel jeugdige verdachten en daders betrokken bij wapen- en ernstige geweldsdelicten.

Wapenbezit en -gebruik gerapporteerd door jongeren is stabiel over de tijd, terwijl politiecijfers een toename laten zien in jeugdige verdachten bij wapenincidenten in de jaren 2019 en 2020.

Door jongeren zelfgerapporteerd wapenbezit en -gebruik is over de tijd stabiel. Er blijkt vanaf 2018 een toename in minderjarige en jongvolwassen mannelijke verdachten van een (vuur)wapendelict. In 2019 ligt het niveau daarvan boven dat in 2017, en in 2020 neemt het aandeel verdachten van (vuur)wapens onder beide leeftijdsgroepen verder toe. De landelijke politiegegevens maken een onderscheid naar type wapen niet mogelijk. Met enige voorzichtigheid gesteld lijkt er vooral een (lichte) toename te zijn in betrokkenheid van jeugdige verdachten bij steekincidenten in de jaren 2017 tot en met half 2020 (Minister van Justitie en Veiligheid & Minister van Rechtsbescherming, 2020; Roks & Van den Broek, 2020). Voorzichtigheid is er omdat het registreren van steekincidenten in politiebronnen niet altijd op dezelfde manier gebeurt (Roks & Van den Broek, 2020). Over de jaren voor 2017 zijn geen vergelijkbare gegevens. Daardoor is het niet bekend of sprake is van een fenomeen dat zich eerder ook al voordeed of van toegenomen aandacht voor betrokkenheid van jeugdigen bij steekwapenincidenten vanwege de forse maatschappelijke impact. Ook aan het begin van deze eeuw maakten selecte groepen jongeren gebruik van wapens bij ernstige geweldsincidenten (Bervoets, 2012; Weijers et al., 2021).

De ernst van feiten in zaken van veroordeelde jongvolwassenen is in de periode 2015 tot 2020 stabiel. Onder minderjarige veroordeelde daders neemt de ernst van de feiten vanaf 2017 iets toe. Dit kan komen vanwege een relatieve toename van vermogensdelicten met geweld of doodslag, wat zich mogelijk weerspiegelt in de toename van korte vrijheidsstraffen. Desondanks zijn het aantal veroordelingen voor ernstige geweldsmisdrijven in jaren 2015 tot 2020 lager dan in de periode daarvoor.

Afgaand op politieregistraties zijn er geen aanwijzingen dat de ernst van de feiten door jeugdige verdachten toeneemt, met uitzondering van een toename in het aandeel verdachten van (vuur)wapenmisdrijven en drugsdelicten. Daarnaast blijkt, ondanks de daling van het aantal jeugdige verdachten, dat het aantal en aandeel minderjarigen dat een Halt-afdoening krijgt stabiel is sinds 2012 en vanaf 2016 onder 16- tot 18-jarigen licht stijgt. Dit laatste wijst met name op een toename van vooral lichtere feiten onder de slinkende groep minderjarige verdachten.

De ernst van delicten in zaken afgedaan door OM en ZM laat, in termen van gemiddelde maximale strafdreiging, vanaf 2017 bij minderjarigen een lichte toename zien (hoofdstuk 4). Bij jongvolwassenen is deze ontwikkeling stabiel. Deze toename in ernst reflecteert zich mogelijk in de stijging van opgelegde korte vrijheidsstraffen onder minderjarigen (vrijheidsstraffen van maximaal drie maanden). Dit kan (deels) voortkomen uit de toename in het aandeel minderjarigen veroordeeld voor vermogensmisdrijven met geweld en doodslag, en de stabilisering van daders veroordeeld voor ernstige mishandeling. Het aandeel van deze ernstige geweldsmisdrijven neemt toe binnen de categorie strafrechtelijke daders. Doodslag neemt toe van 1,3% naar 2,1%, zware mishandeling van 5,5% naar 6,3% en vermogenmisdrijven met geweld van 20,7% naar 28%. Ondanks deze recente toename van ernstige geweldsdelicten, ligt het niveau lager dan in de periode 2000 tot 2015.

De discrepantie in ontwikkeling in ernst op basis van politiegegevens en justitiecijfers laat zien dat in de loop van de jaren de politie en Halt relatief gezien steeds meer lichte feiten afhandelen, en dat rechters meer ernstige zaken afhandelen.

Het percentage zelfgerapporteerde daders van cyber- en gedigitaliseerde delicten is van 2015 op 2020 dalend. Het aantal door politie- en justitiegeregistreerde cyberverdachten en/of daders is relatief gering, maar er is wel een toename over deze periode. De complexiteit van cyberzaken van jeugdige daders lijkt toe te nemen.

Cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit worden gezien als een groeiend en blijvend maatschappelijk probleem. Cyberdelicten zijn delicten waar ICT middel en doelwit is, zoals hacken of DdoS-aanvallen uitvoeren. Gedigitaliseerde delicten zijn delicten waar ICT middel maar geen doelwit is, zoals online bedreigen of online aan- of verkoopfraude. Slachtofferschap van dit type misdrijven onder de algemene populatie neemt in de jaren 2017 tot 2020 toe (CBS, 2020), ook onder minderjarigen. Het aantal jeugdigen dat verdachte is van cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit, of daarvoor veroordeeld wordt, is zowel in absolute aantallen als relatief ten opzichte van alle jeugdigen beperkt. Er is een gat tussen het aantal jeugdigen dat zegt dader te zijn van een cyber- of gedigitaliseerd delict en het aandeel jeugdigen dat daarvan wordt verdacht of ervoor wordt veroordeeld (Beerthuizen, Sipma, & Van der Laan, 2020; Van der Laan, Beerthuizen, & Weijters, 2016).

Ruim één op de tien minderjarigen of jongvolwassenen rapporteert in het eerste kwartaal van 2020 daderschap van cyberdelinquentie over het voorafgaande jaar. Respectievelijk 11% en 7% van de minderjarigen en jongvolwassenen rapporteert in 2020 een gedigitaliseerd delict te hebben gepleegd. Onder de algemene populatie jeugdigen is het aandeel dat als verdachte van een cyber- of gedigitaliseerd delict met de politie in aanraking komt absoluut en relatief gering (0,02% in 2019; in 2019 is onder minderjarigen en jongvolwassen respectievelijk 0,01% en 0,03% verdachte; zie hoofdstuk 7), evenals het aantal en aandeel dat is veroordeeld voor

een cyberdelict (minder dan 0,01% is veroordeeld als strafrechtelijk dader door OM/ZM; zie hoofdstuk 8).

De trends in daderschap van cybercriminaliteit laten in verschillende bronnen dan ook verschillende ontwikkelingen zien. Zelfrapportage van cyberdelinquentie neemt van 2015 tot 2021 af, onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen. Strafrechtelijk daderschap van cybercriminaliteit door jeugdigen in absolute aantallen blijft gering, maar neemt wel toe (van 31 in 2015 naar 58 strafrechtelijke jeugdige daders in 2019). Daarnaast is er in de periode 2010 tot 2020 sprake van een verdubbeling van het aantal zaken van jeugdige daders van cybercriminaliteit dat voor de Meervoudige Kamer verschijnt. Dat kan wijzen op een toename in complexiteit van de zaken. Een mogelijke verklaring voor de verschillen in omvang van en trends over de tijd in cybercriminaliteit kan gelegen zijn in de aard en ernst van de feiten. In zelfrapportage gaat het vooral over lichtere en minder ernstige vormen van cybercriminaliteit, terwijl de aard van de delicten naarmate ze verder in het strafsysteem worden afgedaan ernstiger en complexer is. Over de tijd kan er een afname zijn in lichtere feiten, terwijl meer ernstige feiten mogelijk toenemen, of in ieder geval meer in beeld komen bij politie en justitie. In het afgelopen decennium is er immers ook meer ingezet op opsporing en vervolging van cybercriminaliteit.

Het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat een gedigitaliseerd delict rapporteert, is in 2020 lager dan in 2015. In de jaren 2015-2020 is slechts een klein aantal jeugdigen veroordeeld voor een gedigitaliseerd delict. Onder minderjarigen is sprake van een toename, onder jongvolwassenen is het aantal strafrechtelijke daders veroordeeld voor een gedigitaliseerd delict afgenomen.

De politieregistratie op basis van de standaardclassificaties van delicten maakt het niet mogelijk ontwikkelingen over de tijd vast te stellen, omdat de wijze van registreren van cyber- en gedigitaliseerde delicten in politieregistraties in 2015 niet gelijk is aan die in 2019 (Beerthuizen et al., 2020; Boekhoorn, 2019). De landelijke cybercrime query (LCQ) brengt daar mogelijk verandering in (zie hoofdstuk 7). Hoewel op basis van de LCQ geen zicht is op ontwikkelingen in het aantal jeugdige verdachten van cybercriminaliteit over periode 2015-2020, zijn er al wel voorlopige aantallen beschikbaar over 2019 en de eerste helft van 2020. Daaruit blijkt dat in de eerste helft van 2020 evenveel registraties waren van cybercriminaliteit waarbij een verdachte werd gevonden als in heel 2019 (rond de 900 registraties en rond de 800 unieke verdachten). In beide tijdseenheden is in ongeveer de helft van de registraties een jeugdige verdachten (12 tot 23 jaar) betrokken. Het gaat bij jeugdigen in het merendeel om verdachten van online fraude of oplichting (fraude met bankgegevens/internetbankieren, ook bekend als phising), gevolgd door afpersing of chantage (sextortion). Als de registratie van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit door de politie en de LCQ over de tijd consistent blijft worden toegepast (dat wil zeggen op gelijke wijzen en overal op dezelfde manier ingevoerd) kan het een behulpzaam instrument zijn om ontwikkelingen over de tijd te signaleren.

Op basis van vonnissen lijkt verandering in crimescript van jeugdige daders van cybercriminaliteit: van meer pure vormen van cybercriminaliteit naar verwevenheid van cyber- en traditionele criminaliteit.

In criminaliteitsstatistieken voortkomend uit enquêtes naar slachtoffer- en daderschap, en uit politie-/justitiecijfers, worden gedigitaliseerde- en cyberdelicten als afzonderlijke categorieën gerapporteerd naast traditionele offline delicten. Analyses van vonnissen van jeugdige cyberdaders in deze MJC laten zien dat deze wijze van

rapporteren de werkelijkheid tekort doet (zie hoofdstuk 8). Binnen een zaak blijken cyberfeiten in toenemende mate verweven te zijn met traditionele feiten. Cyberfeiten kunnen daarbij gebruikt worden als opstap naar een traditioneel feit, al dan niet digitaal gepleegd (bijvoorbeed afpersing na een DDoS-aanval of [ver]koopfraude na hacken). Anderzijds signaleren we ook zaken tegen jeugdige cyberdaders waarbij traditionele feiten voorafgaan aan een cyberdelict (zoals phising, alsook bedreigen met een vuurwapen om inlogcodes van iemands account te krijgen en die vervolgens daarmee te hacken). Politieregistraties van cyberincidenten laten een vergelijkbaar beeld van verwevenheid van cyber- en gedigitaliseerde delicten zien (zie hoofdstuk 7).

Uit vonnissen lijkt een verandering in het crimescript bij jeugdige daders van cybercrime in de periode 2010 tot 2020: van zaken met meer pure vormen van cybercriminaliteit naar meer gemengde vormen, waarbij zowel gedigitaliseerde als traditionele criminaliteit voorkomt. De verwevenheid wordt vooral gevonden in zaken die door de meervoudige kamer worden afgehandeld en betreft daarmee meer complexe zaken. Het is niet bekend of deze verwevenheid ook geldt voor zaken die eerder in de keten worden afgedaan. Ook is het de vraag of door de selectie van zaken (dat wil zeggen alleen jeugdige daders waarvan de zaken bij de rechter komen) over de tijd sprake is toenemende verwevenheid. Ook in ander onderzoek, namelijk naar georganiseerde criminaliteit in de cyberwereld, wordt verwevenheid gesignaleerd (Leukfeldt, Kleemans, & Stol, 2016). Inzicht in mogelijk veranderende crimescripts van jeugdige cyberdaders is relevant, omdat dergelijke complexere en meer verweven zaken niet alleen meer expertise van OM en ZM vragen en een andere manier van afdoen, maar het vraagt ook een andere aanpak in interventies voor de daders en hulp bij slachtoffers.

Er is geen merkbare verplaatsing van daderschap naar de digitale wereld. Wel biedt de digitale wereld een extra gelegenheidsstructuur voor dader- en slachtofferschap onder jongeren. Slachtofferschap van hacken onder minderjarigen neemt toe.

De cijfers bieden geen aanleiding om te veronderstellen dat de jeugdcriminaliteit zich verplaatst naar de digitale wereld. Wel biedt de digitale wereld een extra gelegenheidsstructuur waar jeugdigen delicten plegen en ondervinden (de iGen; Twenge, 2017). Dit is te zien in de verschijningsvormen van cybercriminaliteit onder jeugdige verdachten, en ook in de eerder besproken verwevenheid van cyber- en traditionele delicten in vonnissen van cyberdaders. Uit de analyse van politieregistraties blijkt dat jeugdigen, in vergelijking met 23-jarigen en ouder, relatief vaker betrokken zijn bij fraude, oplichting, chantage, afpersing, digitale smaad, laster en bedreigingen gericht op vrienden of kennissen.

Tot slot, onder minderjarigen is sprake van een afname in slachtofferschap van alle traditionele vormen van criminaliteit (d.w.z., diefstal, bedreiging en geweld), maar zelfgerapporteerd slachtofferschap van hacken neemt in 2020 onder minderjarigen juist toe ten opzichte van 2015 en slachtofferschap van online fraude laat een stijgende maar niet significante tendens zien (hoofdstuk 2).

Ontwikkelingen door en na de strafrechtelijke keten

Een aanzienlijk deel van de delicten gepleegd door jeugdigen speelt zich in het verborgene af en wordt noch door slachtoffers, politie of justitie gesignaleerd. Zo is

het percentage delicten gemeld door slachtoffers dat door de politie wordt opgehelderd voor traditionele delicten gemiddeld 29% in 2019 (Smit & Kessels, 2020) en voor cybercriminaliteit tussen de 5-10% (Boekhoorn, 2019).[1] Dit maakt duidelijk dat maar een beperkt deel van daders bij politie en justitie als verdachte of strafrechtelijk dader in beeld komt. Dat is een van de redenen waarom er in de MJC meerdere bronnen worden gebruikt om het fenomeen 'jeugdcriminaliteit' in beeld te krijgen, waarbij we ons vooral richten op individuen en minder op delicten. Smit et al. (2018) lieten recent ook zien dat er voor meerdere typen delicten sprake is van een groot dark number.

Er is een duidelijke trechterwerking (of filtering) vanaf dader, via verdachte naar door justitie veroordeelde dader. In figuur 2 wordt het aantal en aandeel minderjarigen dat een delict rapporteert, verdachte is bij politie of veroordeeld is als dader door justitie door de keten heen gegeven, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen 2015 en 2019/20. Daaruit blijkt een fors gat tussen het aandeel minderjarigen dat een (traditioneel) delict rapporteert en het aantal minderjarigen dat als verdachte daarvan wordt geregistreerd, of als dader wordt gesanctioneerd door het OM of de ZM. Deze trechterwerking is ook aanwezig bij jongvolwassenen (niet getoond in figuur; zie hoofdstuk 2, 3 en 4 voor de cijfers).

[1] Het betreft hier het ophelderingspercentage. Dat is het aantal misdrijven met een plausibele verdachte gedeeld door het totale aantal geregistreerde misdrijven. Daarbij is variatie naar type delict. Delicten voortkomend uit eigen opsporing hebben hogere ophelderingspercentages, zoals (vuur)wapenmisdrijven en drugsmisdrijven (>90%) en (ernstige) geweldsmisdrijven of seksuele misdrijven (<60%). Met name delicten waar jongeren relatief vaak bij betrokken zijn als vernielen, openbare orde of vermogensdelicten kennen lage ophelderingspercentages (respectievelijk 27% en 17%). Wat betreft ontwikkelingen over de tijd is sprake van een lichte stijging van het ophelderingspercentage, met name bij drugs-, (vuur)wapen- en vermogensmisdrijven en vernielingen (Smit & Kessels, 2020).

Figuur 2 Filtering minderjarige zelfgerapporteerde daders, verdachten, strafrechtelijke daders en sancties vanaf populatie vervolgens door politie- en justitieketen, 2015 vergeleken met 2019/2020*

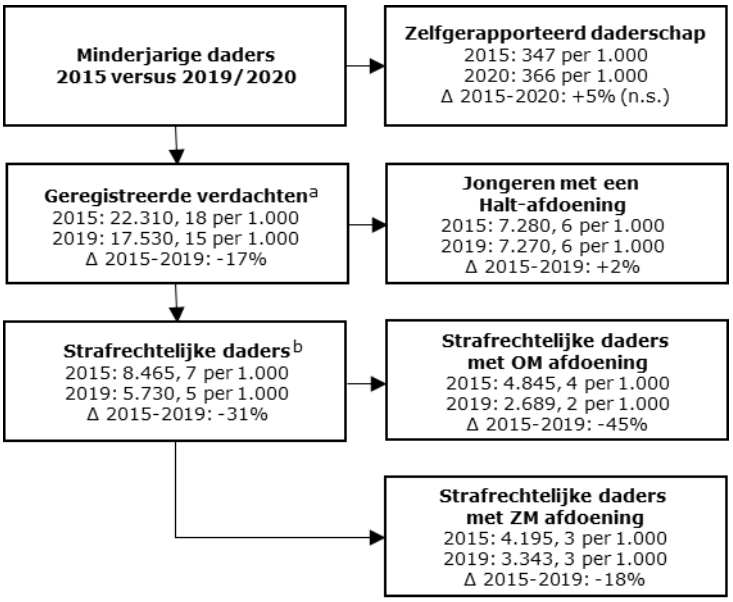

[a] Het betreft hier door de politie geregisteerde verdachten. Een deel van deze verdachten wordt niet aangehouden en vervolgd, waardoor ook geen afdoening door Halt of door OM of ZM volgt. Dat verklaart ook waarom er meer geregistreerde verdachten zijn dan opgeteld jongeren met een Halt-afdoening en strafrechtlijke daders. Daarnaast hoeven niet alle verdachten in hetzelfde jaar als de verdenking veroordeeld te worden, waardoor ook discrepanties in aantallen verdachten en veroordeelden binnen hetzelfde jaar kunnen optreden.

[b] Een dader kan in één jaar meerdere afdoeningen van OM of ZM krijgen. Dat verklaart waarom er minder strafrechtelijke daders zijn dan opgeteld daders met OM en met ZM-afdoening.

* Het verschil tussen de jaren is berekend op de relatieve aantallen zodat gecorrigeerd is voor bevolkingsomvang.

Bron: MZJ (zelfrapporteerd daderschap), BVH (geregistreerde verdachten), AuraH (HALT) en OBJD (strafrechtelijke daders)

In de periode 2015-2020 is het verschil tussen zelfgerapporteerde jeugddelinquentie en geregistreerde verdachten en strafrechtelijk daders vooral toegenomen bij minderjarigen, maar niet bij jongvolwassenen (figuur 3). Daar waar het aandeel minderjarigen dat zegt een delict te hebben gepleegd gelijk is gebleven (de toename van 5% is niet significant), is het aandeel minderjarigen dat verdachte is van een misdrijf afgenomen met 17% en dat als strafrechtelijke dader door justitie is gesanctioneerd nog sterker gedaald, namelijk met 31%. Hierbij zit de sterke afname vooral in het aantal strafrechtelijke minderjarige daders met een OM-afdoening (van 4,0 naar 2,2 per 1.000 leeftijdsgenoten; een afname van 45%). Voor een deel is deze daling te verklaren doordat meer zaken van minderjarigen buiten het strafrecht om worden afgedaan, bijvoorbeeld doordat de officier van justitie een minderjarige naar Halt verwijst voor een Halt-plus straf.
Onder jongvolwassenen is de afname in zelfgerapporteerde delinquentie over de tijd vergelijkbaar met de afname in geregistreerde verdachten, maar minder sterk dan de afname in het aandeel strafrechtelijk daders (een afname van respectievelijk 19%, 19% en 27%).

Figuur 3 Procentuele veranderingen in aandeel zelfrapportage daders, verdachten, strafrechtelijk daders en afdoeningen, 2019/2020 vergeleken met 2015, per 1.000 minderjarigen/jongvolwassenen

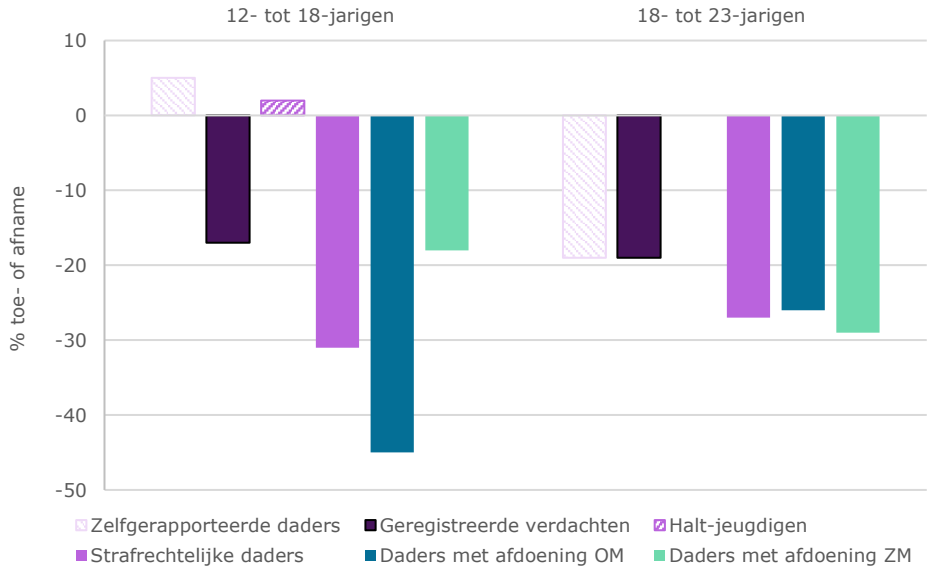

Noot. 18- tot 23-jarigen kunnen geen Halt-afdoening krijgen.

Bron: MZJ (zelfrapporteerd daderschap), BVH (geregistreerde verdachten), AuraH (HALT) en OBJD (strafrechtelijke daders)

Een vergelijkbare trendbeschrijving van de trechterwerking is voor cyber- en gedigitaliseerde delicten vooralsnog lastig te maken, omdat niet voor beide jaren adequate cijfers beschikbaar zijn. Eerder werd al aangegeven dat onder de jeugdigen in 2020 ruim een op de tien zegt een cyberdelict te hebben gepleegd, en dat het aandeel jeugdigen dat verdacht is van een cyberdelict lager ligt dan 0,02% en het aandeel veroordeelde jeugdigen voor een cyberdelict beneden de 0,01%.

In de tijd is een afname te zien in het percentage jongeren dat een cyberdelict rapporteert en een stijging in het aantal jeugdigen dat is veroordeeld voor een cyberdelict. Zoals gezegd bieden politiecijfers vooralsnog niet de mogelijkheid een goede vergelijking over de tijd te maken. Ondanks de afname in zelfgerapporteerd daderschap en de toename van het aantal minderjarigen dat is veroordeeld voor een cyberdelict, blijft er nog steeds een groot gat met verdachten en strafrechtelijk daders van dit feit. Hoewel cyber- en gedigitaliseerde delicten door sommigen het delict van de toekomst worden genoemd, wat op basis van slachtofferschap en zelfrapportage van daderschap ook terecht kan zijn, komen daders daarvan nog maar beperkt met politie (en daarna justitie) in aanraking. Daders zijn of moeilijk op te sporen, mogelijk niet woonachtig in Nederland, of slachtoffers ervaren vooralsnog niet dat ze slachtoffer zijn, of doen nauwelijks aangifte.

In de periode 2015 tot 2021 zijn er verschillen in ontwikkelingen naar type afdoeningen. Halt-afdoeningen wegens een misdrijf nemen van 2016 tot 2020 toe onder 16- tot 18-jarigen. OM-afdoeningen tegen minderjarigen nemen harder af dan afdoeningen door de rechter. ZM-afdoeningen zijn overwegend stabiel of dalend over de tijd, met uitzondering van een lichte toename van korte vrijheidsstraffen bij minderjarigen en enkele maatregelen.

Het aandeel minderjarigen dat wegens een misdrijf een Halt-afdoening krijgt, is in de jaren 2005 tot 2011 afgenomen en sinds die tijd stabiel tot aan 2020. Onder de 16- tot 18-jarigen is echter vanaf 2016 een toename in het aantal en aandeel Halt-afdoeningen. In 2020 is het aantal verwijzingen naar Halt fors afgenomen, wat mede komt door de COVID-19-maatregelen (met uitzondering van verwijzingen wegens overtreden COVID-19-maatregelen; Halt, 2021).

Het aantal jeugdigen per 1.000 leeftijdsgenoten waartegen een strafzaak door het OM of de ZM is afgedaan daalt sinds 2007 jaarlijks, ongeacht leeftijdsgroep. Onder de 16- tot 18-jarigen vlakt de daling in de laatste twee jaren af. Het aantal zaken dat door de rechter tegen minderjarigen is afgedaan, daalt minder hard dan het aantal door het OM afgedane zaken. Een deel van de toename van Halt-afdoeningen en daling van OM-afdoeningen is te verklaren doordat de officier van justitie bij first offenders meer gebruikmaakt van zijn of haar discretionaire bevoegdheid en eerder kiest voor een Halt-afdoening dan voor een afdoening via het jeugdstrafrecht (Halt, 20 februari 2020). Dit wijst ook op een toegenomen aandacht voor de buitenstrafrechtelijke afdoening van delicten door minderjarigen.

De ZM-afdoeningen laten over de jaren ook een afname zien, met uitzondering van enkele zwaardere vrijheidsbeperkende en –benemende sancties. Het aandeel gedragsbeïnvloedende maatregelen (GBM) onder minderjarigen laat een lichte stijging zien, het aandeel Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ)-maatregelen is stabiel. Beide maatregelen komen echter in absolute aantallen weinig voor (in 2019 komt de GBM 20 keer voor, de PIJ-maatregel 49 keer; zie hoofdstuk 4). Van de vrijheidsstraffen (jeugddetenties) laat de korte variant tot en met drie maanden een lichte stijging zien.

Het percentage minderjarige daders met een jeugdreclasseringstraject op het moment van veroordeling is in de jaren 2015 tot 2020 relatief stabiel bij boetes en taakstraffen, maar afnemend bij degenen met een vrijheidsstraf.

Het percentage minderjarige veroordeelden met een jeugdreclasseringstraject is relatief het hoogst onder degenen met een vrijheidsstraf en het laagst onder degenen met een boete. Deze rangorde verandert niet over de tijd. Het percentage daders met een jeugdreclasseringstraject onder minderjarigen die zijn veroordeeld met een vrijheidsbenemende sanctie neemt in de jaren 2015 tot 2020 af. Dit betreft zowel de onvoorwaardelijke als voorwaardelijke vrijheidsbeneming. Het aandeel minderjarigen met een jeugdreclasseringstraject onder de taakgestraften is eerst gedaald en neemt in 2019 iets toe, bij degenen met een boete is dit aandeel stabiel (hoofdstuk 5).

In vergelijking met leeftijdsgenoten in de algemene populatie is het percentage verdachten en veroordeelden dat (op termijn) onderwijs volgt lager en het percentage met een (actief of passief) inkomen hoger.

Minderjarige verdachten en veroordeelden die zijn vergeleken met hun leeftijdsgenoten in de algemene populatie blijken in de jaren na hun verdenking/veroordeling minder vaak schoolgaand/studerend, en vaker een een actief of passief inkomen te hebben. Voor deze leeftijdsgroep is echter op het moment van verdenking of veroordeling niets te zeggen over de situatie inkomen/onderwijs op basis van de gebruikte bronnen. Jongvolwassen verdachten en veroordeelden (18- tot 23-jarigen) zijn in vergelijking met hun leeftijdsgenoten uit de populatie op moment

van verdenking/veroordeling minder vaak schoolgaand/studerend en hebben vaker een actief of passief inkomen.

De samenstelling van de populatie van verdachten en veroordeelden verandert wat betreft onderwijs en inkomen in de jaren 2015, 2017, 2019. Zo zijn in 2019 onder verdachten en veroordeelden (16- tot 18- en 18- tot 23-jarigen) relatief minder schoolgaanden/studerenden, en meer jongvolwassenen met actief inkomen dan in 2015. Het aandeel jongvolwassen verdachten en veroordeelden met een passief inkomen neemt echter af. De resultaten wijzen erop dat jeugdigen die zijn gesanctioneerd een relatief ongunstigere schoolsituatie hebben, zowel op het moment dat ze worden gesanctioneerd als in de jaren erna. Deze situatie is in 2019 onder jeugdige verdachten en veroordeelden minder gunstig geworden (hoofdstuk 5).

Politierecidive is onder minderjarige veroordeelden hoger dan onder minderjarige verdachten of onder jongvolwassen verdachten of veroordeelden. De politierecidive laat een relatief stabiele trend over de tijd zien.

Onder de minderjarigen komt ongeveer een op de drie verdachten tijdens de twee opeenvolgende kalenderjaren opnieuw met politie in aanraking wegens een misdrijf (politierecidive; hoofdstuk 5). Onder de minderjarige veroordeelden komt ongeveer 45% in deze periode opnieuw met de politie in aanraking. In de jaren 2015 tot 2019 is relatief weinig verandering in deze aandelen.

Onder de jongvolwassenen komt één op de drie verdachten binnen twee kalenderjaren opnieuw in aanraking met de politie. Bij de veroordeelde jongvolwassenen zijn deze percentages vergelijkbaar. In de jaren 2015 tot 2019 veranderen deze percentages weinig. De politierecidive in het eerste twee jaren na verdenking/veroordeling is zowel onder verdachten als veroordeelden over de jaren 2015 tot 2019 relatief constant.

Minderjarigen die zijn veroordeeld wegens een misdrijf komen daarna vaker met de politie in aanraking dan degenen die enkel verdachte zijn geweest. Dit bevestigt het beeld dat degenen die op minderjarige leeftijd worden veroordeeld een grotere kans hebben te persisteren in hun delinquente gedrag. Hierbij merken we overigens wel op dat er voor de trends over de tijd gebruik is gemaakt van ruwe gegevens zonder te corrigeren voor veranderingen in achtergrondkenmerken die ook recidive kunnen beïnvloeden.

Conclusie

In deze MJC zijn ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit (10- tot 23-jarigen) in de periode 2000 tot 2021 beschreven, met de nadruk op ontwikkelingen in de jaren 2015 tot 2020 en een eerste doorkijk naar ontwikkelingen in 2020 wat betreft zelfrapportage (eerste kwartaal) en verdachten (voorlopige cijfers voor heel 2020).

Het niveau van de jeugdcriminaliteit ligt in de jaren 2015-2020 lager dan in de vijftien jaren daarvoor, ongeacht het type bron. Lichtere vormen van jeugdcriminaliteit op basis van zelfrapportage namen tot 2015 af, maar zijn in 2020 onder minderjarigen op een gelijk niveau gebleven. Waar vanaf 2007/2008 jaarlijks een afname was te zien in de door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit stagneerde deze afname in 2018 en 2019, maar zet in 2020 weer door. De door justitie geregistreerde jeugdcriminaliteit is in 2019 wel afgenomen. Het is dan ook te vroeg om

conclusies te trekken over of de daling continueert, stagneert of stopt. Daarvoor is het nodig dat de ontwikkelingen meerdere jaren op rij eenzelfde trend laten zien. Daarbij komt dat 2020 vanwege de COVID-19-maatregelen niet representatief is voor ontwikkelingen over langere termijn. De recente ontwikkelingen in criminaliteit onder minderjarigen corresponderen wel met de stagnerende daling van risicogedrag onder minderjarigen in het algemeen, zoals ge- en misbruik van alcohol, roken en cannabisgebruik (Rombouts et al., 2020).

Hoewel de sterkte van de daling varieert, is onder de meeste onderscheiden bevolkingsgroepen de criminaliteit in 2019 en 2020 lager dan in 2015. Dit geldt ook voor de meeste buurten in Nederland en voor de meeste typen delicten. Nederland staat niet alleen in de daling in de jeugdcriminaliteit: ook in andere landen (met name in West-Europa) neemt de (geregistreerde) jeugdcriminaliteit af. Er zijn echter ook uitzonderingen op deze afname die zich met name in de meer recente jaren voordoen.

Ten eerste zien we in de meest recente periode een mogelijk stagnerende daling in enkele lichtere vormen van jeugdcriminaliteit die buiten het strafrecht blijven. Het betreft daarbij zelfgerapporteerd daderschap en verdachten van vooral lichte vermogensfeiten. Ook het aandeel Halt-jeugdigen neemt van 2016 tot 2020 met name onder 16- tot 18-jarigen toe, hoewel in 2020 er weer sprake is van een afname.

Ten tweede signaleren we in recente jaren een toename in betrokkenheid van jeugdigen bij enkele ernstige delicten die in het strafrecht worden afgedaan. Er is een toename in het aandeel mannelijke jeugdige verdachten van (vuur)wapenincidenten in de periode 2017 tot 2021, waarbij het vooral (maar niet alleen) steekincidenten lijken te betreffen. Ook nam in 2019 het aandeel verdachten van drugsdelicten toe, gevolgd door een afname in 2020. Dit kan samenhangen met de toegenomen aandacht voor dergelijke criminaliteit of met veranderingen in de wijze van incidentenregistratie door de politie. Ook neemt vanaf 2017 onder minderjarigen het aantal en aandeel strafrechtelijke daders van ernstig geweld als vermogensdelicten met geweld en doodslag iets toe en stabiliseert daderschap van zware mishandeling. De toename van korte vrijheidsstraffen bij 16- tot 18-jarigen kan hier mogelijk een reflectie van zijn. Mogelijk is er een samenhang waarbij dealen in drugs, wapengebruik en ernstig geweld zich concentreert bij specifieke groepen jongeren (zie ook Weijers et al., 2021), maar vanwege de aparte registratie van dit type feiten in de systemen is dit (vooralsnog) niet duidelijk. Hoewel het absoluut gezien om kleine aantallen gaat, betreft het wel ernstige misdrijven en is daarmee een zorgelijke ontwikkeling.

Ten derde laat zelfgerapporteerde cybercriminaliteit door jeugdigen in het algemeen weliswaar een afname zien, slachtofferschap daarvan onder minderjarigen neemt wel toe (wat ook het geval is bij volwassenen; CBS, 2020). De uitzondering is dat zelfgerapporteerde cyberdelinquentie door jongens en minderjarigen van Nederlandse achtergrond in 2020 niet verschilt van 2015. Ook neemt het aantal strafrechtelijke daders van cybercriminaliteit toe, hoewel dat nog steeds een klein aantal betreft. De zaken van deze daders zijn over het algemeen complexe zaken waarbij steeds meer sprake lijkt te zijn van verwevenheid van cybercriminaliteit met traditionele criminaliteit. De digitale wereld biedt voor jeugdigen een extra gelegenheidsstructuur om betrokken te raken bij criminaliteit (als dader of als slachtoffer).

In de afdoeningen van (minderjarige) jeugdcriminaliteit wordt voor de meest recente jaren een beweging gezien richting buitenstrafrechtelijke afhandeling, maar

ook dat meer complexe zaken resteren voor OM en ZM. Het merendeel van de strafrechtelijke afdoeningen door OM en ZM laten in de periode tot 2020 een daling zien. De parallel lopende stabilisatie van het aantal Halt-jeugdigen en de sterke afname van het aantal OM-afdoeningen suggereert een toenemend gebruik van de discretionaire bevoegdheid van de officier om jongeren naar Halt te verwijzen met de invoering van Halt-plus afdoening (*Staatscourant*, 25 maart 2014). Hierdoor blijft de instroom naar Halt relatief hoog, terwijl het aantal OM-afdoeningen (verder) daalt. Dit laat zien dat buitenstrafrechtelijke afdoeningen steeds vaker relevant worden geacht voor misdrijven gepleegd door minderjarigen (niet alleen het doorsturen van first offenders naar Halt, maar denk ook aan de pilots voor de politiereprimande). Het suggereert ook dat de zaken die dan nog resteren voor OM en ZM met name meer ernstigere of complexere zaken zijn. Dit is ook deels terug te zien in de toename van de ernst van strafzaken tegen minderjarigen en toenemende verwevenheid van cybercriminaliteit met traditionele criminaliteit. Dit heeft gevolgen voor de werklast en inzet van officieren en rechters op deze dossiers. Kwalitatieve analyses van vonnissen over de tijd, ook van traditionele feiten, kan hier meer zicht op bieden.

Ondanks de algemene daling blijft het percentage jeugdigen dat na een politiecontact of veroordeling opnieuw met de politie in aanraking komt over de jaren 2015 tot 2020 relatief stabiel. Dit kan erop wijzen dat de algemene daling in jeugdcriminaliteit in de periode 2010 tot 2021 vooral laat zien dat steeds minder jeugdigen beginnen met een criminele carrière, maar dat het niet zo makkelijk is om te stoppen als ze eenmaal zijn ingestapt (Farrell, Tilley, & Tseloni, 2014). Evenzogoed kan het zijn dat bekenden van politie of justitie 'makkelijker' in beeld blijven of sneller weer in beeld komen.

Ook zien we dat het percentage minderjarigen dat tijdens de veroordeling van een (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf een jeugdreclasseringstraject heeft, afneemt in de jaren 2015, 2017 en 2019. Daartegenover is eenzelfde (sterke) afname niet merkbaar voor minderjarigen met een boete of taakstraf. Vanuit een pedagogisch perspectief op het jeugdstrafrecht is dit een zorgelijke ontwikkeling, aangezien juist de zwaarste categorie baat kan hebben bij jeugdreclassering. Wat hier precies aan de hand is en of dit samenhangt met problemen in beschikbare jeugdzorg voor jeugdige daders vanwege de decentralisatie is niet bekend (zie hierover ook Van der Laan, Zeijlmans, & Beerthuizen, 2021).

Tot slot, in de MJC is een multibronnen en –methode benadering gebruikt waarin zowel door politie en justitie geregistreerde criminaliteit, als door jongeren zelfgerapporteerde criminaliteit wordt meegenomen. Hierdoor is een breed overzicht van ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit verkregen. De resultaten zijn daarmee minder beïnvloed door selectiviteit die ontstaat in afzonderlijke bronnen. Criminaliteit, ook jeugdcriminaliteit, is immers een fenomeen dat zich verborgen houdt en waarbij sprake is van een (onbekend groot) dark number (Smit et al., 2018). Een aanzienlijk deel wordt niet door politie en justitie opgehelderd, hoewel daarin ook verschillen naar type delict zijn (Smit & Kessels, 2020; Smit et al., 2003) en dat is weer afhankelijk van prioriteiten in beleid, opsporing en vervolging. Door de triangulatie van bronnen biedt de MJC relevante informatie voor beleid over de maatschappelijke ontwikkelingen in het fenomeen jeugdcriminaliteit onder diverse bevolkingsgroepen en regio's in Nederland.
Uit de cijfers blijkt dat het aantal en aandeel Nederlandse jeugdigen dat betrokken is bij criminaliteit in de periode 2015 tot 2020/2021 lager is dan in de vijftien jaren daarvoor. Er zijn aanwijzingen dat de (jaarlijkse) daling ingezet vanaf 2007/2008

stagneerde in 2018/2019, evenals dat er een recente en lichte toename van ernstigere vormen van jeugdcriminaliteit is te zien. In 2020 laten de meeste vormen van jeugdcriminaliteit weer een afname zien, hoewel dit jaar vanwege de COVID-19-maatregelen een apart jaar is met mogelijk zijn eigen (periode) effect op de jeugdcriminaliteit. Dat jaar is daarmee ook niet representatief voor ontwikkelingen op langere termijn . Het is dan ook te vroeg om te constateren dat de jarenlange daling van de jeugdcriminaliteit is gestopt, gestagneerd of omgeslagen. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de jeugdcriminaliteit in het algemeen over de langere termijn ernstiger wordt. Eerder signaleren we dat van de afnemende groep jeugdige daders relatief meer verdachten in een buitenstrafrechtelijk kader een afdoening krijgen, waarbij het om lichtere vormen van criminaliteit gaat. Op de korte termijn (vanaf 2017) is er wel een lichte toename in jeugdcriminaliteit die afgedaan wordt door het OM en de ZM. Het gaat daarbij om ernstige geweldsincidenten waar mogelijk drugs en wapens in het spel zijn, of waarin sprake is van complexe cybercriminaliteit die verweven is met traditionele vormen van criminaliteit. Aangezien het feiten met grote impact betreft, is het reden om hier goed zicht op te houden. Tegelijkertijd is in de afgelopen jaren vanuit een focus op ondermijning en cybercriminaliteit ook meer prioritering voor dit type feiten gekomen en is er bij de politie een registratieverandering geweest waarna delicten die met elkaar verband houden niet meer in één, maar in afzonderlijke registraties worden geregistreerd.

Literatuur

Andersen, L.H., Tegner Anker, A.S., & Andersen, S.H. (2016). A formal decomposition of declining youth crime in Denmark. *Demographic Research, 35*, 1303-1316.

Beerthuizen, M.G.C.J., Sipma, T., & Laan, A.M. van der (2020). *Aard en omvang van dader- en slachtofferschap van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit in Nederland*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-15.

Bervoets, E. (2012). *Vlindermessen en djonko's*. Den Haag: Boom Lemma.

Boekhoorn, P. (2019). *De aanpak van cybercrime door regionale eenheden van de politie. Van intake van cybercrime naar opsporing en vervolging*. Den Haag: Politie en Wetenschap.

CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019*. Den Haag/Heerlen: CBS.

Farrell, G., Tilley, N., & Tseloni, A. (2014). Why the crime drop? In M. Tonry (red.), *Crime and Justice, vol. 43* (pp. 421-490). Chicago: University of Chicago press.

Fernández-Molina, E., & Gutiérrez, R. B. (2020). Juvenile crime drop: What is happening with youth in Spain and why? *European Journal of Criminology, 17*(3), 306-331.

Halt (20 februari 2020). *Jaarverslag Halt 2019: stijging Halt-verwijzingen*. Geraadpleegd op 1 maart 2021, van: www.halt.nl/actueel/jaarverslag-halt-2019-stijging-aantal-halt-verwijzingen

Halt (2021). *De highlights van Halt 2020*. Utrecht: Stichting Halt.

Ham, T. van, Bervoets, E., Scholten, L., & Ferwerda, H. (2017). *Realiteit of registratie-effect. De invloed van registratie-effecten op de daling in de jeugdcriminaliteit*. Arnhem: Beke.

Laan, A.M. van der, Beerthuizen, M.G.C.J., & Weijters, G. (2016). Jeugdige daders van online-criminaliteit. *Cahier Politiestudies, 41*(4), 145-168.

Laan, A. M. van der, Zeijlmans, K., & Beerthuizen, M. G. C. J. (2021). *Evaluatie van het adolescentenstrafrecht: Een multicriteria evaluatie*. Den Haag: WODC. Cahier 2021-6.

Leukfeldt, E.R., Kleemans, E., & Stol, W.P. (2016). Cybercriminal networks, social ties and online forums. Social ties versus digital ties within phising and malware

networks. *British Journal of Criminology, 57*(3), 704-722. doi: https://doi.org/10.1093/bjc/azw009

Minister van Justitie en Veiligheid, & Minister van Rechtsbescherming. (2020). *Actieplan Wapens en Jongeren: Bijlage bij TK brief actieplan wapens en jongeren*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Roks, R.A., & Van den Broek, J.B.A. (2020). *Cappen voor clout? Een verkennend onderzoek naar Rotterdamse jongeren, drill en geweld in het digitale tijdperk*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Rokven, J., Beerthuizen, M.G.C.J., & Van der Laan, A.M. (2018). Internationale ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. In A.M. van der Laan & M.G.C.J. Beerthuizen (red.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017* (pp. 97-116). Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Rombouts, M., Van Dorsselaer, S., Scheffers-van Schayck, T., Tuithof, M., Kleinjan, M., & Monshouwer, K. (2020). *Jeugd en riskant gedrag 2019: Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos Instituut.

Smit, P., Ghauharali, R., Veen, H.C.J. van de, Willemsen, F., Steur, J., Velde, R.A. te, […] Bongers, F. (2018). *Tasten in het duister*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-21.

Smit, P., & Kessels, R.J. (2020). Misdrijven en opsporing. In R.F. Meijer, S.W. van den Braak, & R. Choenni (red.), *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2019* (pp. 52-57). Den Haag: WODC/CBS.

Smit, P., Van Tulder, F.P., Meijer, R.F., & Groen, P.P.J. (2003). *Het ophelderingspercentage nader beschouwd.* Den Haag: Boom. Onderzoek en beleid 213.

Staatscourant (25 maart 2014). Nr. 8284. Richtlijn en kader strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij.

Twenge, J.M. (2017). *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more rolerant, less happy- and completely unprepared for adulthood* *and what that means for the rest of us*. New York: Atria.

Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. A. (2021). Verharding van de jeugdcriminaliteit: Het probleem van potentiële doorgroeiers. *Nederlands Juristenblad, 8-1-2021*(1), 14-20.

1 Inleiding

Marinus Beerthuizen (WODC), André van der Laan (WODC) en Nathalie Boot (CBS)

1.1 Inleiding

Het voorkomen of terugdringen van criminaliteit door jeugdigen in de leeftijd tot 23 jaar is al geruime tijd prioriteit binnen het domein van Justitie en Veiligheid. Er is naast aandacht voor traditionelere jeugdcriminaliteit ook aandacht voor jeugdigen betrokken bij cybercriminaliteit. Zo kunnen jongeren die cyberdelicten hebben gepleegd nu een afdoening genaamd Hack_Right krijgen, wat een aanvullend of alternatief straftraject is gericht op, onder andere, inzetten van cybertalent voor legale doeleinden. Kortom, jeugdcriminaliteit is een terugkerend politiek thema (zie ook *Kamerstukken II*, 2019/20, 28 741 nr. 53; 28 741, nr. 77).

Om adequaat justitieel en praktisch beleid te kunnen voeren op en tegen jeugdcriminaliteit is kennis over de ontwikkelingen van dit fenomeen nodig die zich niet beperkt tot de selectiviteit die onstaat door enkel naar registraties van officiële instanties te kijken. Hierbij is het belangrijk dat het gaat om kennisvergaring in de brede zin. Dat betekent het toepassen van meerdere methoden op meerdere bronnen, om zo methode- en bron-overstijgende inzichten te verkrijgen over ontwikkelingen die zich voordoen in het fenomeen jeugdcriminaliteit. De Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) voorziet in deze kennisbehoefte rondom delinquent gedrag in de leeftijd van 10 tot 23 jaar, waarbij de nadruk ligt op ontwikkelingen over de tijd onder minderjarigen (12 tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 23 jaar). De MJC is een samenwerking tussen het WODC en het CBS en wordt op verzoek van het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB) van het ministerie van Justitie en Veiligheid uitgevoerd. In deze editie is ook een gasthoofdstuk van de Nationale Politie (Eenheid Den Haag en de Landelijke Eenheid) opgenomen.

De vorige edities van de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) lieten zien dat sinds begin deze eeuw de jeugdcriminaliteit is toegenomen in Nederland tot een piek in de jaren 2005 tot 2008 (Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Hierna neemt de jeugdcriminaliteit af, volgens zowel politiestatistieken, veroordelingsstatistieken als zelfrapportage. Opvallend is dat deze daling uniform is, wanneer gekeken wordt naar specifieke delicten, groepen daders, plekken in Nederland en nabije buurlanden (op enkele uitzonderingen na).

1.2 De huidige monitor

De MJC2020 heeft primair als doelstelling het in kaart brengen van ontwikkelingen in de aard, omvang en afdoening van jeugdcriminaliteit in Nederland voor de periode 2000 tot 2021. Hierbij wordt in het bijzonder gekeken naar de periode 2015 tot 2020.

Ook wordt, zover dergelijk recente gegevens beschikbaar zijn per bron (zie voor meer uitleg hierover in de bronnen sectie in paragraaf 1.3), gekeken naar 2020. Door de COVID-19 pandemie is 2020 een bijzonder jaar, ook betreffende jeugdcriminaliteit waar diverse landelijke maatregelen mogelijk hun invloed op kunnen

hebben (zoals de diverse lockdowns). In de huidige monitor wordt de impact van de COVID-19-pandemie en maatregelen (zoals de diverse lockdowns) op jeugdcriminaliteit niet geëvalueerd, het gaat hier slechts om een beschrijving zoals ook voor andere jaren het geval is.

Tevens wordt ook gekeken naar jeugdcriminaliteit in landen nabij Nederland. Naast kwantitatieve ontwikkelingen wordt in de huidige monitor gekeken naar kwalitatieve ontwikkelingen betreffende specifiek jeugdige cybercriminaliteit.

De centrale vraag in deze MJC 2020 is dan ook: *Hoe heeft de jeugdcriminaliteit in Nederland zich ontwikkeld in de periode 2000 tot 2020/2021 en in het bijzonder de jaren 2015 tot 2020? En welke verschillen doen zich voor naar type bron, bevolkingsgroepen, type delict, of geografische gebieden (in Nederland en t.o.v. omringende landen) en naar type afdoening?*

Deze vraag is opgedeeld in verschillende onderzoeksvragen. De diverse onderzoeksvragen en bijhorende uitleg die bij deze doelstellingen horen zijn hieronder weergegeven (zie tabel 1.1 voor welke onderzoeksvraag in welk hoofdstuk wordt behandeld).

1 Wat zijn de landelijke ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en afdoeningen tegen jeugdigen sinds 2000?
   a Wat zijn de ontwikkelingen in zelfgerapporteerde jeugddelinquentie in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020?
   b Wat zijn de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdige politieverdachten?
   c Wat zijn de ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders?
   d Wat zijn de ontwikkelingen in afdoeningen tegen jeugdige (strafrechtelijke) daders?
   e Wat zijn de ontwikkelingen in opgelegde vrijheidsstraffen aan jeugdige strafrechtelijke daders?

In deze zesde editie van de MJC is de vierde meting van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) opgenomen waarmee zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit over een periode van 15 jaar vergeleken kan worden. Waar in de eerste MZJ-metingen de nadruk ligt op traditionele criminaliteit, heeft in de MZJ2015 voor het eerst een uitbreiding plaatsgevonden van bevragingen naar cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit. Cybercriminaliteit betreft criminaliteit waarbij zowel doel als middel een ICT-component bevat (zoals hacken), waar bij gedigitaliseerde criminaliteit alleen het middel, maar niet het doel een ICT-component bevat (zoals online bedreigen). In de MZJ2020 zijn nog meer vragen over deze twee vormen van criminaliteit toegevoegd. Naast zelfrapportage onder jongeren wordt voor de landelijke ontwikkelingen wederom gekeken naar jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders, evenals de sancties die tegen deze daders zijn opgelegd. Er wordt hierbij gekeken naar algemene indicatoren, evenals specifiek naar, onder andere, geslacht, sociaaleconomische status en type gepleegd delict.

2 Wat zijn de lokale ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit, waaronder in buurten met concentratie van jeugdcriminaliteit, sinds 2010?

Naast landelijke ontwikkelingen wordt gekeken naar lokale ontwikkelingen op buurtniveau. In de MJC2017 is een eerste verkenning hiernaar gedaan, waar de nadruk lag op buurten met relatief veel incidenten van jeugdcriminaliteit per inwoner.

3 Wat zijn de internationale ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit in (nabije) buurlanden van Nederland in vergelijking met Nederland zelf?

De eerder in Nederland geconstateerde daling van geregistreerde jeugdcriminaliteit staat internationaal niet op zichzelf: ook in de meeste andere (nabije) landen nemen de aantallen geregistreerde jeugdige verdachten of daders af. In de huidige monitor wordt een overzicht gegeven van hoe de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland zich verhouden met die van andere Europese landen.

4 Wat zijn de ontwikkelingen in resocialisatiekenmerken en politierecidive van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders sinds 2015?
   a Welke resocialisatiekenmerken zijn in de literatuur geassocieerd met stoppen met jeugdig crimineel gedrag?
   b Wat zijn ontwikkelingen in resocialisatiekenmerken van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders in de periode na verdenking en veroordeling (naar type afdoening)?
   c Wat zijn de ontwikkelingen in politierecidive van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders?

In eerdere monitoren is naast de prevalentie van jeugdig crimineel gedrag ook gekeken naar later crimineel gedrag van jeugdige, namelijk strafrechtelijke recidive. Recidive wordt vaak als indicator gezien van resocialisatie. In deze monitor wordt verder gekeken dan allen (politie)recidive als indicator van resocialisatie, ook ontwikkelingen in initiële en latere school-, werk- en woonsituatie van jeugdige verdachten en veroordeelden worden beschreven.

5 Wat is het beeld bij de Nederlandse politie van de betrokkenheid van jeugdige verdachten (12 tot 23 jaar) bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit in Nederland op basis van politieregistraties (van meldingen, aangiften en ambtshalve opgenomen misdrijven) en de hierbij bekend geworden verdachten?
   a Bij welke verschijningsvormen van cybercriminaliteit zijn jongeren in Nederland als verdachten betrokken?
   b Hoeveel jongeren in Nederland worden verdacht van betrokkenheid bij een verschijningsvorm van cybercybercriminaliteit?
   c Welke achtergrondkenmerken (sekse en leeftijd) hebben jongeren in Nederland die verdacht worden van betrokkenheid bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit?

De prevalentie van jeugdige cybercriminaliteit in registerbronnen is beperkt. Door in de politiebronbestanden te kijken, is het echter wel mogelijk om informatie over cybercriminaliteit te vinden (zie, bijvoorbeeld Tollenaar et al., 2019). Hierom wordt, in samenwerking met de Nationale Politie (de Eenheid Den Haag en de Landelijke Eenheid), onderzocht of op basis van textqueries meer jeugdige verdachten betrokken bij cybercriminaliteit gevonden kunnen worden in politieregistraties.

6 Hoe heeft het fenomeen jeugdige cybercriminaliteit in strafrechtelijke afdoeningen zich ontwikkeld in de afgelopen tien jaar (meer specifiek de jaren 2010, 2015, 2019)?

7 Hoe zien de inhoudelijke kenmerken van strafrechtelijke uitspraken omtrent jeugdige cyberdaders eruit?

Naast kwantitatieve informatie over jeugdige cybercriminaliteit wordt in deze monitor ook kwalitatieve informatie uit vonnissen bestudeerd. In vonnissen van

rechters wordt aandacht besteed aan de motieven, werkwijze en omstandigheden van de gepleegde misdrijven. Deze informatie biedt meer duiding betreffende cybercriminaliteit, die niet uit registergegevens te halen zijn.

Tot slot zijn in het synthesehoofdstuk de bevindingen uit de afzonderlijke hoofdstukken geïntegreerd en is er enige duiding gegeven aan de ontwikkelingen, echter zonder daarbij in te gaan op verklaringen.

Tabel 1.1 Onderzoeksvragen en hoofdstukken MJC

Hoofdstuk	Onderzoeksvragen
2 Jeugdig zelfgerapporteerd daderschap	1a
3 Jeugdige verdachten	1b
4 Jeugdige strafrechtelijke daders en sancties	1c, 1d, 1e
5 Resocialisatie en recidive van jeugdige verdachten en daders	4a, 4b, 4c
6 Lokale ontwikkelingen in concentraties van jeugdcriminaliteit en internationale ontwikkelingen	2, 3
7 Jeugdige verdachten van cybercriminaliteit	6
8 Strafrechtelijke uitspraken van jeugdige cyberzaken	7

1.3 Jeugdpopulaties

Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit moeten altijd in perspectief geplaatst worden van hoe de algemene jeugdpopulatie zich ontwikkelt. Jeugdcriminaliteit is namelijk niet willekeurig over alle leeftijdsgroepen verdeeld, maar zowel nationaal als internationaal onderzoek laat zien dat het aandeel daders onder jeugdigen vanaf 12 jaar toeneemt, een piek bereikt tussen 17-21 jaar (onder andere afhankelijk van bron of bevolkingsgroep) en daarna weer afneemt. Dit fenomeen staat bekent als de age-crime curve. Als er meer jongeren in Nederland bij komen per jaar, is het bijvoorbeeld niet verwonderlijk dat het aantal jeugdige criminelen ook toeneemt. Om deze reden worden, waar mogelijk, ontwikkelingen ook gepresenteerd per 1.000 leeftijdsgenoten.

Figuur 1.1 Ontwikkeling jeugdpopulatie in absolute aantallen (x1.000)

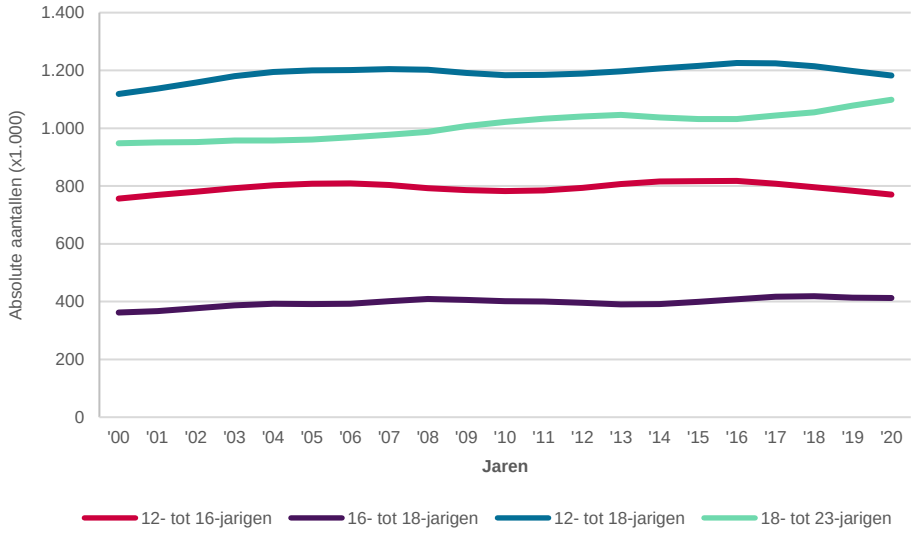

Bron: SSB (CBS Statline); zie bijlage 3 tabel B1.1.

In de MJC staan twee leeftijdsgroepen centraal: minderjarigen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar en jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 23 jaar. Voor minderjarigen is het jeugdstrafrecht van toepassing, waar alleen in zeer uitzonderlijke en bij overwegend ernstige zaken 16- tot 18-jarigen vervolgd kunnen worden onder het volwassenenstrafrecht. Mede om deze reden wordt binnen deze leeftijdsgroep onderscheid gemaakt tussen 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen. Voor jongvolwassenen is in principe het volwassenenstrafrecht gangbaar, maar kan, wanneer de omstandigheden van het misdrijf en de persoonlijkheid van de dader hiertoe aanleiding geven, overgegaan worden tot vervolging onder het jeugdstrafrecht. Zie voor meer informatie rondom de flexibele toepassing van jeugd- en volwassenenstrafrecht Van der Laan et al. (2016).

In figuur 1.1 zijn ontwikkelingen van de Nederlandse jeugdpopulatie die zijn opgenomen in het bevolkingsregister weergegeven. Jeugdigen die niet in het bevolkingsregister staan (om diverse redenen zoals illegaal verblijvend of toerist) worden niet meegenomen in het figuur. Niet iedere bron die in deze monitor gebruikt wordt hanteert hetzelfde referentiekader van wie tot de algemene jeugdpopulatie behoort (zie paragraaf 1.4).

In de periode 2000 tot 2021 zijn er tussen de 1,1 en 1,2 miljoen 12- tot 18-jarigen in Nederland. Vanaf 2000 neemt dit aantal toe tot 2004, om vervolgens tot 2008 relatief stabiel te blijven. Vervolgens neemt het aantal 12- tot 18-jarigen gedurende een aantal jaar enigszins af om daarna weer toe te nemen en te pieken in 2016. Hierna neemt het aantal weer af tot 2021. Er zijn geen grote verschillen in deze ontwikkelingen voor 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen apart.

In de periode 2000 en 2020 zijn er tussen de 950.000 en 1,1 miljoen jongvolwassenen in Nederland. Bij deze leeftijdsgroep is een relatief stabiele ontwikkeling te zien voor de periode 2000 tot 2006, waarna het aantal jongvolwassenen toeneemt tot 2021 (met een korte plateauperiode rond 2014 tot 2018). Wanneer we kijken naar alleen de laatste vijf jaar, zien wij bij minderjarigen een dalende ontwikkeling in aantallen, terwijl bij jongvolwassenen juist een toename te zien is.

1.4 Bronnen voor jeugdcriminaliteit

Niet alle werkelijk plaatsgevonden jeugdcriminaliteit is te meten en er is dan ook een groot dark number. Onderzoek is afhankelijk van bronnen die delen van de werkelijk plaatsgevonden jeugdcriminaliteit kunnen meten. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen niet-justitiële bronnen, zoals zelfrapportage onderzoek onder jeugdigen (of in een bredere context slachtofferenquêtes), en justitiële bronnen, zoals verdachtenregistratie van de politie. Beide vormen van bronnen hebben hun voordelen en beperkingen. Zo zal zelfrapportage voornamelijk zicht geven op vaker voorkomende en minder ernstige criminaliteit, terwijl justitiële registraties voornamelijk ernstigere criminaliteit die in het zicht van justitie is zal weergeven. Anders gezegd, het perspectief op wat tot jeugdcriminaliteit gerekend kan worden, verschilt per bron.

Binnen de MJC wordt gekeken naar jeugdcriminaliteit in de breedst mogelijke zin. Door meerdere bronnen (en methoden) naast elkaar toe te passen, worden beperkingen van individuele bronnen (die vaak selectief zijn in wat ze registreren) waar mogelijk omzeilt of opgevangen. In tabel 1.2 wordt kort weergegeven welke bronnen gebruikt zijn en in de methoden bijlage worden deze in detail besproken.

Niet iedere jeugdige kan in principe in iedere bron voorkomen, omdat het referentiekader van jeugdigen per bron (enigszins) verschilt. Zo worden alleen jeugdigen die in het bevolkingsregister ingeschreven staan in de MZJ, Basisvoorziening Handhaving (BVH) en AuraH geregistreerd. In de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) worden ook jeugdigen meegenomen die niet ingeschreven staan in een gemeente (zoals jeugdigen die illegaal verblijven of toerist zijn), zolang op een andere wijze hun jeugdige leeftijd bepaald kan worden.

Zoals uit tabel 1.2 duidelijk wordt beslaat niet iedere bron dezelfde jaartallen, waarbij recentere jaren (zoals 2020) vaker ontbreken. Wanneer een bron te vroeg wordt geraadpleegd over recentere jaren, heeft dat als gevolg dat de gepresenteerde statistieken een sterke afwijking in aantallen zal betreffen vergeleken met wanneer de bron later zou worden raad gepleegd.[2] Ook kan een vertekend beeld ontstaan wanneer afwijkingen in aantallen samenhangen met specifieke kenmerken (zoals type delict of sanctie, etc.). Omdat iedere bron een ander tijdspad heeft om tot adequate cijfers te komen, heeft dit als gevolg dat niet voor alle jaren het volledige spectrum aan bronnen beschikbaar is. In het algemeen kost het bronnen die het einde van de strafrechtketen betreffen meer tijd om een volledig beeld te krijgen, dan bronnen die het begin van de strafrechtketen betreffen (bijvoorbeeld, de OBJD versus BVH). Deels heeft dit te maken met de toenemende hoeveelheid materie die geregistreerd dient te worden. Om toch een zo breed mogelijk beeld te krijgen van jeugdcriminaliteit op basis van wel beschikbare en adequate gegevens, wordt per bron en statistiek het meest recente jaar dat adequaat gebruikt kan worden gehanteerd als eindpunt. Dit leidt dan wel tot een discrepantie in de geobserveerde jaartallen naar bron.

---

[2] Ter illustratie: in de MJC2017 (Van der Laan & Beerthuizen, 2018) betreft in 2016 – het toen laatst geobserveerde jaar – het aantal minderjarige strafrechtelijke daders 7.830, terwijl het in de huidige monitor gaat om 8.030 in datzelfde jaar. Bij jongvolwassenen gaat het om, respectievelijk, 21.390 en 20.500. Bij minderjarigen vindt een onderschatting van 3% plaats en bij jongvolwassenen juist een overschatting van 4%. Bij de MJC2017 zaten ten minste zes maanden tussen einde observatie en extractie uit de bron. Een (nog) kortere period zou tot alleen maar grotere discrepanties hebben geleid.

Tabel 1.2 Gebruikte bronnen in MJC2020

Bron	Indicator	Periode	Hoofdstukken
MZJ	Zelfgerapporteerd daderschap	2005, 2010, 2015 en 2020	2
BVH	Registraties, incidenten, verdachten	2010 tot 2021	3, 5, 6, 7
AuraH	HALT-jeugdigen	2005 tot 2020	4
OBJD	Strafrechtelijke daders en sancties	2000 tot 2020	4, 5
UNODC	Verdachten en veroordeelden	2008 tot 2019	6
Vonnissen	Kwalitatieve informatie strafzaken cybercriminaliteit	2010, 2015 en 2019	8

Noot. Het Stelsel van Sociaal-statische Bestanden (SSB) en Rapsody Centraal Min (RAC-min) worden ook als bronnen gebruikt, maar voornamelijk voor verrijking van andere bronnen of voor selecteren van relevante registraties in andere bronnen.

1.5 Leeswijzer

De MJC2020 bestaat uit een reeks van afzonderlijk leesbare hoofdstukken, waarbij ieder hoofdstuk een specifiek thema of perspectief van jeugdcriminaliteit bespreekt. Waar relevant wordt wel naar andere hoofdstukken verwezen, maar in principe is het niet noodzakelijk de gehele MJC2020 te lezen om ieder individueel hoofdstuk te begrijpen.

De volgorde van hoofdstukken wordt in eerste instantie bepaald door de 'trechterwerking' van de strafrechtketen. Als eerste gaat het over jeugdcriminaliteit die zich buiten de strafrechtketen bevindt, waarna vervolgens de aandacht uitgaat naar jeugdcriminaliteit binnen het zicht van politie, om vervolgens te kijken naar jeugdcriminaliteit die wordt afgedaan door politie, OM of ZM met een gerechtelijke of buitengerechtelijke afdoening. Als laatste wordt ook gekeken naar hoe het jeugdige verdachten en daders afgaat na de strafrechtketen. Daarnaast zijn er een drietal specialistische hoofdstukken qua methodiek of thema die in de tweede helft van de monitor besproken worden.

De volgorde van hoofdstukken en hun thema's is als volgt. In hoofdstuk 2 wordt zelfgerapporteerd daderschap besproken, gevolgd door jeugdige verdachten in hoofdstuk 3 en strafrechtelijke daders en hun sancties in hoofdstuk 4. Vervolgens komen in hoofdstuk 5 resocialisatiekenmerken en recidive van jeugdige verdachten en daders aan bod. De drie specialistische hoofdstukken kijken naar ontwikkelingen van concentraties in jeugdcriminaliteit op lokaal niveau en naar internationale ontwikkelingen. In hoofdstukken 7 en 8 is de aandacht in het bijzonder voor cybercriminaliteit, waar de jeugdige verdachten in politieregistraties aan bod komen in hoofdstuk 7 en wordt er in hoofdstuk 8 gekeken naar vonnissen van strafzaken tegen jeugdige cybercriminelen.

Het jaar 2020 komt, zoals eerdergenoemd, niet in ieder hoofdstuk naar voren. Door de recentheid van 2020 is niet in iedere bron dergelijke informatie al beschikbaar. Jeugdcriminaliteit in (delen van) 2020 wordt besproken in hoofdstuk 2 (zelfgerapporteerd daderschap), hoofdstuk 3 (verdachten) en hoofdstuk 7 (jeugdige verdachten cybercriminaliteit in politieregistraties).

Literatuur

Laan, A.M. van der, Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017.* Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Tollenaar, N., Rokven, J., Macro, D., Beerthuizen, M.G.C.J., Laan, A.M. van der (2019). *Predictieve textmining in politieregistraties: Cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit.* Den Haag: WODC. Cahier 2019-2.

2 Zelfgerapporteerd daderschap

André van der Laan en Marinus Beerthuizen (WODC)

Belangrijkste bevindingen
Om zelfgerapporteerd daderschap te meten wordt een representatieve groep jeugdigen van 10 tot 23 jaar gevraagd naar hun delinquentie in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête. Ondanks dat door de COVID-19-maatregelen de dataverzameling voor de 2020 meting korter was dan in eerdere metingen betreft de 2020-meting een representatieve steekproef van 10- tot 23-jarigen die goed vergelijkbaar is met eerdere metingen.

De ontwikkelingen over 2005 tot in 2020 variëren naar leeftijdsgroep, type delicten en achtergrondkenmerken. Onder de twaalfminners en minderjarigen continueert de eerder ingezette daling in zelfgerapporteerd daderschap niet in 2020. Onder de jongvolwassenen zet de daling wel door.

In 2020 zegt 21% van *twaalfminners* in de voorgaande twaalf maanden een traditioneel delict te hebben gepleegd. Dit is vergelijkbaar met 2005 en 2015. Zelfgerapporteerd daderschap van agressie- en vermogensdelicten is toegenomen, bij jongens en bij kinderen met een Nederlandse achtergrond. Ruim 4% meldt een cyber- en/of gedigitaliseerde delict, wat lager is dan 2015.

Bijna 37% van de *minderjarigen* rapporteert een traditioneel delict te hebben gepleegd. Dit is vergelijkbaar met 2015. De trend is stabiel voor alle hoofdcategorieën van traditionele delicten, met uitzondering van vermogensdelinquentie welke toeneemt. Verder geeft bijna 20% van de minderjarigen aan in 2020 een cyber- en/of gedigitaliseerd delict te hebben gepleegd. Dit is lager dan in 2015, met name bij cyberdelinquentie. Onder minderjarige jongens is zelfgerapporteerd daderschap van vermogensdelicten toegenomen in 2020. Bij meisjes is daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten afgenomen. Onder minderjarigen met een migratieachtergrond is vandalisme toegenomen en daderschap van andere type delicten stabiel of afgenomen. Ook zijn onder minderjarigen met een Nederlandse achtergrond vermogensdelinquentie toegenomen en gedigitaliseerde delinquentie afgenomen.

In 2020 rapporteert ruim 35% van *jongvolwassenen* een traditioneel delict, wat een afname is ten opzichte van 2015. Daarnaast rapporteert 15% cyber- en/of gedigitaliseerde delinquentie, wat lager is dan in 2015. Ook is onder jongvolwassen vrouwen delinquentie afgenomen, waar bij jongvolwassen mannen een afname is in volwassenen- en cyberdelicten. Onder jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond neemt zelfgerapporteerd daderschap af, terwijl delinquentie bij degenen met een migratieachtergrond stabiel blijft.

Zelfrapportage van daderschap laat over 2005 tot in 2020 een stabiel beeld zien voor wapenbezit, terwijl drugsverkoop daalt. Het slachtofferschap van traditionele feiten neemt ook af in deze periode, hoewel het slachtofferschap van hacken juist stijgt.

2.1 Inleiding

Het merendeel van de MJC gaat over ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit op basis van politie- en justitiegegevens. Deze gegevens zijn afhankelijk van prioriteiten en inspanningen van die instanties. Ze bieden zicht op de totale populatie van verdachten en daders in een specifiek jaar en een bepaalde periode, maar de data zijn selectief. Daders die niet in beeld van de politie komen ontbreken. Dit betekent dat deze bronnen slechts zicht bieden op een deel van de jeugdige daders en daarmee dus op maar een deel van de jeugdcriminaliteit.
Zelfrapportage van daderschap is daarentegen niet afhankelijk van opsporing door de politie. Respondenten geven zelf aan welke delicten ze in een bepaalde periode hebben gepleegd. Ondanks mogelijke over- of onderrapportage biedt zelfrapportage een valide en betrouwbare aanvulling op politie- en justitiegegevens (Jolliffe & Farrington, 2014; Weermanet al., 2020; Weijters, Van der Laan, & Kessels, 2016). Daar waar politie- en justitiegevens over bekende verdachten en strafrechtelijke daders gaan en overwegend ernstige delicten betreffen, betreft zelfrapportage een steekproef van jongeren en vooral lichtere en vaker voorkomende delicten. Een aanzienlijk deel van deze lichte vormen van delinquent gedrag zal niet leiden tot opsporing of vervolging.

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontwikkelingen in zelfgerapporteerd daderschap in de periode 2005 tot en met begin 2020. Het gaat daarbij over zelfgerapporteerd daderschap in de voorafgaande twaalf maanden. De gegevens zijn verzameld met de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ), een cross-sectionele studie onder een representatieve steekproef van 10- tot 23-jarigen. Deze studie wordt al sinds de jaren 1980 door het WODC uitgevoerd en is sinds 2010 een samenwerking tussen WODC en CBS. De vorige meting van de MZJ is afgenomen in 2015 en de rapportage daarover besloeg ook de jaren 2005 en 2010. Daaruit bleek een afname in zelfgerapporteerd daderschap (Van der Laan & Beerthuizen, 2016), die ook in politie- en justitieregistraties te zien was. Het is de vraag of deze daling doorzet in 2020, nog voordat dat de COVID-19-maatregelen van kracht gingen. De onderzoeksvraag is als volgt (nummering relateert aan nummering onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

1a Wat zijn de ontwikkelingen in zelfgerapporteerde jeugddelinquentie in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020?

We beginnen met een beknopte beschrijving van de methode (paragraaf 2.2; zie voor een uitgebreidere beschrijving bijlage 2). Daarna worden de ontwikkelingen afzonderlijk voor de twaalfminners (10 tot 12-jarigen; paragraaf 2.3), minderjarigen (12- tot 18-jarigen; paragraaf 2.3) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen; paragraaf 2.5) beschreven. Ook gaan we per leeftijdsgroep in op ontwikkelingen naar sekse en naar migratieachtergrond. In de lopende tekst worden de ontwikkelingen grafisch weergegeven voor de hoofdcategorieën (zie bijlage 3 voor tabellen met afzonderlijke items). Verder worden enkele thema’s in boxen uitgelicht. Het betreft de langetermijnontwikkelingen in delicten die al sinds 2005 worden gemeten (box 2.1), slachtofferschap onder minderjarigen (box 2.2), wapenbezit en -gebruik door jeugdigen (box 2.3) en prevalentie van enkele nieuwe online delicten (box 2.4). We sluiten af met enkele overkoepelende signaleringen (paragraaf 2.6).

2.2 Verkorte methode

De MZJ is een langlopende cross-sectionele monitor, met de oorsprong in de jaren 1980 (Junger-Tas & Kruissink, 1987; Junger-Tas & Kruissink, 1990; Van der Laan & Blom, 2006b), waarvoor sinds 2005 iedere vijf jaar op dezelfde wijze gegevens worden verzameld onder een representatieve steekproef van jongeren die in Nederland wonen, namelijk face-to-face middels een laptop. Er wordt een aselecte gestratificeerde steekproef van jongeren uit de Basisregistratie personen (BRP) getrokken.

In vier metingen in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020 zijn jongeren in de leeftijd 10 tot 18 jaar geënquêteerd. In 2015 en 2020 zijn ook 18- tot 23-jarigen bevraagd. Jongeren (en bij 16-minners ook de ouders) worden meerdere keren benaderd voor deelname. De responspercentages zijn goed tot redelijk, maar nemen af in de loop van de jaren. Onder 10- tot 18-jarigen loopt dit van 68% in 2005 naar 46% in het eerste kwartaal van 2020; onder 18- tot -23-jarigen van 56% in 2015 naar 37% in 2020 (zie bijlage 2). In 2020 is vanwege COVID-19-maatregelen de dataverzameling vanaf 16 maart stopgezet. Dat verklaart de lagere totaalrespons over 2020. De responspercentages zijn in januari en februari in 2020 echter wel hoger dan in dezelfde maanden in 2015, mogelijk vanwege responsbevorderende activiteiten (incentive meesturen bij de uitnodiging; zie bijlage 2). De onderzoeksgroep is enigszins selectief naar leeftijd en migratieachtergrond, waar jongvolwassenen en (met name daarbinnen) degene met een migratieachtergrond ondervertegenwoordigd zijn. Echter, de selectiviteit wijkt niet af van eerdere metingen en van andere CBS-onderzoeken (Ahmadam et al., 2021; Engelen, Roels, & de Heij, 2015).[3] De steekproef wordt na afloop op zes kenmerken (sekse, leeftijd, migratieachtergrond, opleidingsniveau, stedelijkheidsgraad en landsdeel) gewogen. Door de aselecte trekking, de matig tot goede respons en de toegepaste weging is de steekproef representatief voor in Nederland wonende jongeren in de leeftijd 10 tot 23 jaar (Ahmadam et al., 2021).

De respondenten zijn in alle metingen door een interviewer geënquêteerd met een laptop (computer assisted personal interviewing; CAPI), waarbij de delictvragen door jongeren zelf zijn ingevuld (computer assisted self-interviewing; CASI). Er is onder andere gevraagd naar daderschap van traditionele delicten zoals geweld, vermogensdelicten, wapenbezit, vernielingen en vandalisme en drugsdelicten. Bij twaalfminners en minderjarigen wordt gevraagd naar 27 traditionele delicten. Het betreft geweldsdelicten (7 items), vermogensdelicten (11), vandalisme (5), drugsverkoop (3) en wapenbezit (1). Bij de jongvolwassenen zijn daarnaast vier traditionele delicten extra bevraagd die vanaf 18 jaar voornamelijk relevant zijn, namelijk rijden onder invloed en drie vormen van fraude (belasting-, uitkerings- en verzekeringsfraude), de zogenoemde volwassenendelicten.

Vanwege toegenomen digitalisering is in de MZJ aandacht voor delicten die online worden gepleegd. Deze worden onderscheiden in cyber- en gedigitaliseerde delicten (Rokven, Weijters, & Van der Laan, 2017; Zebel et al., 2014). Bij cyberdelicten is ICT zowel middel als doel. Het gaat hierbij om zowel het beschadigen van ICT door, bijvoorbeeld, malware of DDoS-aanvallen, als om het hacken van computers of accounts om vervolgens gegevens aan te passen. Bij gedigitaliseerde delicten worden traditionele delicten gepleegd met ICT als middel. Het gaat dan over anderen

[3] Om eventuele verschillen in periode in het jaar te bekijken is de 2020 meting vergeleken met meerdere momenten in 2015 (eerste en tweede kwartaal en totaal 2015). Op basis daarvan is besloten 2020 met heel 2015 te vergelijken. Zie verder bijlage 2.

opzettelijk online bang maken (cyberpesten), aan- of verkoopfraude via internet of het verspreiden van seksueel beeldmateriaal van een minderjarige.

Virussen versturen en online cyberpesten worden sinds 2005 gemeten in de MZJ, de andere delicten sinds 2015. In 2020 is de vragenlijst opnieuw uitgebreid met vier cyberdelicten en zes gedigitaliseerde delicten. In de lopende tekst in dit hoofdstuk rapporteren we alleen over die cyber- en gedigitaliseerde delicten die in zowel 2015 als 2020 zijn nagevraagd. Over de nieuwe vragen wordt apart gerapporteerd (box 2.4). Hoewel dit hoofdstuk zich specifiek richt op daderschap onder jeugdigen, zijn jeugdigen ook relatief vaak slachtoffer van criminaliteit. In de MZJ is sinds 2005 aan minderjarigen ook naar slachtofferschap gevraagd. In deze MZJ besteden we in box 2.2 aandacht aan ontwikkelingen in slachtofferschap onder minderjarigen.
Hierna worden ontwikkelingen beschreven in het percentage jongeren dat zegt in de voorafgaande twaalf maanden één (of meerdere) delict(en) te hebben gepleegd, de zogenoemde jaarprevalentie. Per leeftijdsgroep (twaalfminners, minderjarigen en jongvolwassenen) wordt eerst de situatie in het eerste kwartaal van 2020 (in het hiernavolgende aangeduid als 2020) beschreven en daarna de ontwikkelingen in zelfgerapporteerd daderschap in de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020. De vraag is of zich in 2020 veranderingen hebben voorgedaan ten opzichte van eerdere metingen waarbij specifiek wordt gekeken naar verschillen ten opzichte van 2015. Vanwege de kleine aantallen is daarna het aantal uitsplitsingen beperkt tot ontwikkelingen naar sekse en migratieachtergrond op hoofdcategorieën van delicten (weergeven in figuren). Alleen significante veranderingen over de tijd worden beschreven, tenzij anders aangegeven. Als de prevalentie nul is wordt deze niet getoond, hierbij geldt wel dat gegevens voor de categorieën cyber- en gedigitaliseerde delicten pas vanaf 2015 gemeten zijn. De ontwikkelingen in specifieke items zijn te vinden in bijlage 3. De ontwikkelingen worden voor de hoofdcategorieën onderscheiden waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen traditionele en online delicten.

2.3 Twaalfminners

In figuur 2.1 worden de ontwikkelingen in delictscategorieën voor de twaalfminners getoond. In bijlage 3 (tabel B2.13) worden de jaarprevalenties per individueel delict weergegeven.

2.3.1 Traditionele delicten

In 2020 zegt ongeveer een op de vijf 10- tot 12-jarigen (21%) in het voorafgaande jaar een traditioneel delict te hebben gepleegd. Van alle traditionele delicten worden agressiedelicten het meest gerapporteerd. In 2020 rapporteert bijna 17% van de 10- tot 12-jarigen een agressiedelict. Het betreft vooral een agressiedelict waarbij niemand gewond is geraakt (12,4%), gevolgd door agressie met verwonding (7,7%).[4] Overige agressiefeiten worden niet of nauwelijks gerapporteerd door twaalfminners. Vermogensdelicten volgen op de tweede plaats. In 2020 rapporteert ongeveer één op de negen twaalfminners (11,6%) een vermogensdelict. Het gaat daarbij merendeels om kleine winkeldiefstal ('iets goedkoper of gelijk aan € 10 stelen'; 7,1%) en diefstal van school (6,2%). Overige vermogensfeiten worden niet of nauwelijks gerapporteerd. Vandalisme wordt in 2020 door één op de twintig 10- tot 12-jarigen (4,8%) gemeld. Het betreft opzettelijk spullen beschadigen (niet

[4] Het gaat hier bij deze leeftijdsgroep vermoedelijk vooral om bagateldelicten waarbij de ernst van het feit twijfelachtig is en veelal niet tot vervolging zal leiden.

een voertuig, een woning of het openbaar vervoer) of bekladden van muren, bussen of trams. Wapenbezit en drugsverkoop worden door de twaalfminners niet gerapporteerd.

Trends in traditionele delicten 2005, 2010, 2015 en 2020
Het percentage twaalfminners dat één (of meerdere) delict(en) rapporteert verschilt in 2020 niet significant van dat in 2015 en 2005, hoewel er wel een stijgende tendens is sinds 2010. Als we naar de afzonderlijke delicten kijken (zie bijlage 3) is een (significante) toename te zien bij agressie- en vermogensdelicten. De prevalentie van daderschap van agressiedelicten is in 2020 hoger dan in 2015. De toename betreft agressie zonder en met verwonding. De prevalentie daarvan ligt op het niveau van 2005. Bij vermogensdelicten is er een toename ten opzichte van 2015 en 2010. Het percentage twaalfminners dat een vermogensdelict meldt, is in 2020 vergelijkbaar met het niveau van 2005. De toename betreft 'iets stelen van school'. De prevalentie van vandalisme verschilt in 2020 niet van eerdere metingen.
Hoewel de groep twaalfminners in 2020 representatief is, betreft het wel een kleine steekproef waarbij sprake is van grotere mate van onzekerheid (zie ook het 95%-betrouwbaarheidsinterval). Dit betekent dat we voorzichtig moeten zijn in de interpretatie van de ontwikkelingen.

2.3.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten

In 2020 rapporteert ongeveer één op de twintig (4,3%) 10- tot 12-jarigen cyber- of gedigitaliseerde delinquentie. Het percentage twaalfminners dat in 2020 zegt dader te zijn van een cyberdelict is vergelijkbaar met het percentage zelfgerapporteerd daderschap van vandalisme en komt minder vaak voor dan andere traditionele delicten als agressie- en vermogensdelicten. In 2020 zegt 4,2% van de twaalfminners een cyberdelict te hebben gepleegd in de afgelopen twaalf maanden. Het gaat dan vooral over 'zonder toestemming inloggen op andermans account' (3,0%) of 'het wachtwoord van iemand veranderen' (1,8%). Gedigitaliseerde delinquentie wordt minder gerapporteerd. In 2020 betreft het 1,6% van de twaalfminners. Het gaat dan vooral om cyberpesten ('iemand anders bang maken via sms, email of in een chatbox'; 1,6%), terwijl andere gedigitaliseerde delicten niet gerapporteerd worden in 2020.

Trends in cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020
Het percentage twaalfminners dat een cyberdelict rapporteert is in 2020 lager dan in 2015. Dit betreft een lichte afname in daderschap van gedigitaliseerde delicten; de prevalentie van cyberdelicten in 2020 wijkt niet significant af van die in 2015.

Figuur 2.1 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 10- tot 12-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

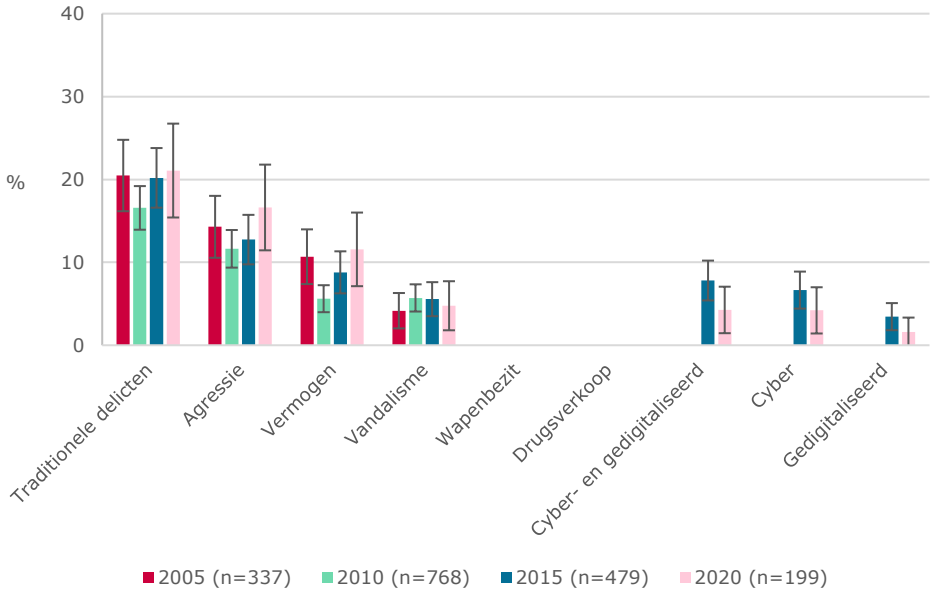

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.1

2.3.3 Trends naar sekse

De prevalentie van traditionele delicten onder jongens verschilt in 2020 niet van 2015 en 2005, maar is sinds 2010 wel toegenomen (figuur 2.2a). Bij de afzonderlijke delictscategorieën is onder 10- tot 12-jarige jongens wel een significante toename in geweld- en vermogensdelinquentie in 2020 ten opzichte van 2015. De prevalentie van cyber- en gedigitaliseerde delinquentie is stabiel over beide metingen. Ook zien we in beide metingen dat de prevalentie van cyber- en gedigitaliseerde delicten vergelijkbaar is met die van vandalisme.

Figuur 2.2a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 10- tot 12-jarige jongens (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

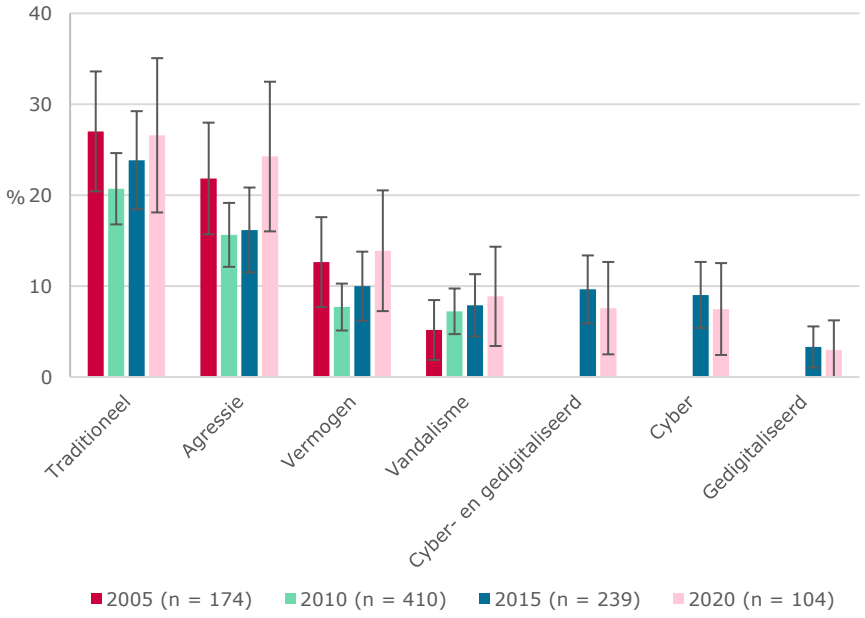

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.2

Figuur 2.2b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 10- tot 12-jarige meisjes (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

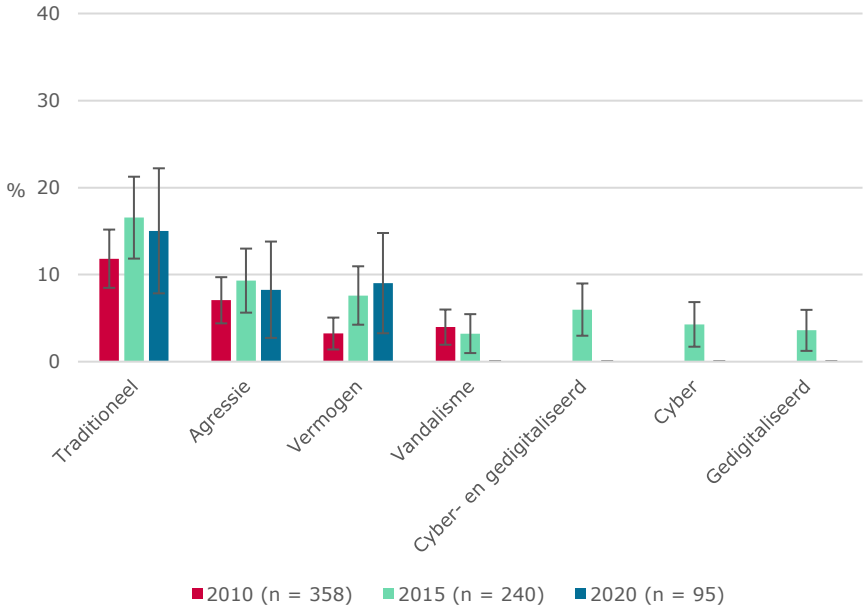

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.2

Onder meisjes in de leeftijd van 10 tot 12 jaar verschilt de prevalentie van daderschap van traditionele delicten in 2020 niet significant van die in 2015 (en ook niet van eerdere jaren, zie figuur 2.2b). Er zijn verschillen in trends naar type delict. Daderschap van agressiedelicten is stabiel over de tijd, bij vermogensdelicten is sprake van een toename en vandalisme wordt in 2020 nauwelijks gerapporteerd door meisjes. In 2015 werden cyber- of gedigitaliseerde delicten nog door 2,4-2,6% van de 10- tot 12-jarige meisjes gemeld, maar in 2020 komen deze niet voor.

2.3.4 Trends naar migratieachtergrond

Onder twaalfminners met een Nederlandse achtergrond[5] wijkt de prevalentie van totaal zelfgerapporteerd daderschap in 2020 niet significant af van 2015 (figuur 2.3a). Door twaalfminners van Nederlandse achtergrond worden cyber- en gedigitaliseerde delicten niet gemeld. Hoewel onder alle twaalfminners met een migratieachtergrond de prevalentie van daderschap in 2020 is afgenomen ten opzichte van 2015, zijn de verschillen over de tijd niet significant, ongeacht het delicttype (figuur 2.3b). De prevalentie van daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten onder jongeren met een migratieachtergrond is in 2020 lager dan in 2015 en ligt in 2020 op een vergelijkbaar niveau als vandalisme.

Figuur 2.3a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 10- tot 12-jarige jongeren met Nederlandse achtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

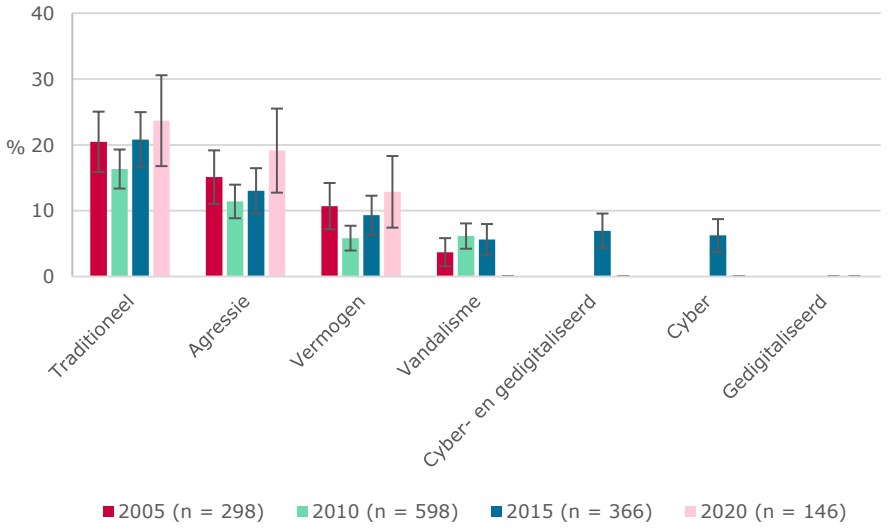

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.3.

[5] We splitsen uit naar Nederlandse en migratieachtergrond omdat uit politieregistraties duidelijke verschillen blijken in mate van betrokkenheid (zie hoofdstuk 3), die echter afnemen als gecorrigeerd wordt voor achtergrondkenmerken. Zoals hier en bij de minderjarigen en jongvolwassenen is te zien zijn er op basis van zelfrapportage ook weinig verschillen tussen de groepen.

Figuur 2.3b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 10- tot 12-jarige jongeren met migratieachtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

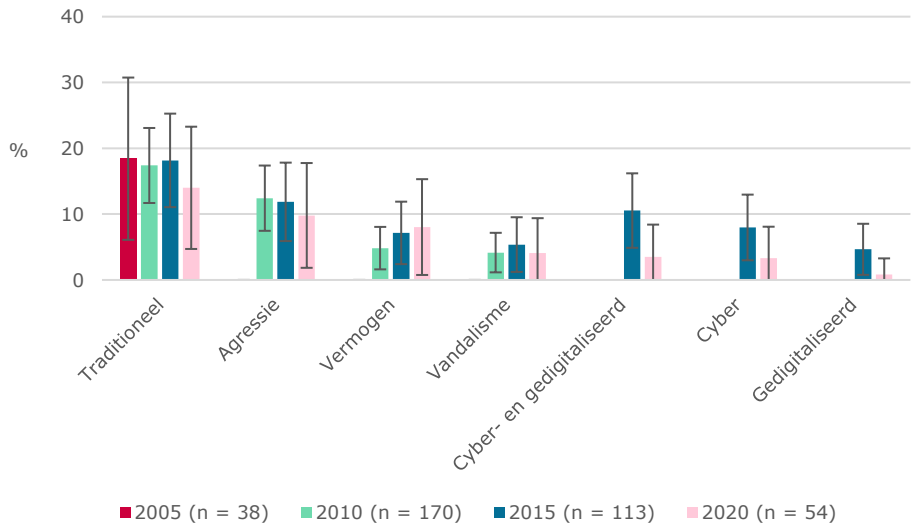

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.3

Samenvattend twaalfminners
Het percentage twaalfminners dat zegt dader te zijn geweest van een traditioneel delict is in 2020 vergelijkbaar met het niveau van 2015 en 2005. Er is een toename in de prevalentie van agressie- en vermogensdelicten bij jongens en twaalfminners met een Nederlandse achtergrond ten opzichte van 2015. Het percentage twaalfminners dat een cyber- en/of gedigitaliseerde delict rapporteert is in 2020 afgenomen ten opzichte van 2015 en is vergelijkbaar met het niveau van vandalisme.

2.4 Minderjarigen

In figuur 2.4 worden de ontwikkelingen in delictscategorieën voor de minderjarigen getoond. In bijlage 3 (tabel B2.14) worden de jaarprevalenties per delict gegeven.

2.4.1 Traditionele delicten

In 2020 rapporteert één op de drie minderjarigen (36,6%) in het voorafgaande jaar één of meerdere traditionele delicten te hebben gepleegd. Geweldsdelicten, vermogensdelicten en vandalisme komen het meest voor (respectievelijk 20,7%, 19,4% en 13,4%). Wapenbezit en drugsverkoop worden minder vaak gerapporteerd (respectievelijk 3,3% en 1,5%). Ruim één op de vijf minderjarigen zegt dader te zijn geweest van een geweldsdelict in de voorafgaande twaalf maanden. Als we naar specifieke geweldsdelicten kijken komt, evenals in eerdere metingen, 'iemand slaan zonder verwonding' het meeste voor, gevolgd door 'slaan met verwonding' en 'bedreigen'. De overige geweldsdelicten komen nauwelijks voor. In 2020 meldt bijna 18% van de minderjarigen 'iemand te hebben geslagen zonder dat die ander gewond raakte', bijna 6% zegt 'iemand te hebben geslagen met verwonding' en bijna 5% van de minderjarigen zegt 'iemand te hebben bedreigd'.

Bijna één op de vijf minderjarigen rapporteert daderschap van een vermogensdelict over het voorafgaand jaar. Stelen van school (of werk) komt het meest voor (14%), gevolgd door kleine winkeldiefstallen als 'iets van € 10 of minder stelen' (5,2%) en 'prijsjes van producten verwisselen' (2,5%). Meer ernstige vermogensfeiten laten lagere prevalenties zien (<1%), zoals koopheling, diefstal van fiets of scooter of inbraak, of worden niet gemeld, zoals grotere winkeldiefstal (meer dan € 10), zakkenrollen, diefstal van een auto, verkoopheling of inbraak.

In 2020 rapporteert ruim 13% van de 12- tot 18-jarigen vandalisme. Graffiti spuiten wordt het meest gerapporteerd, gevolgd door 'iets in het algemeen beschadigen of vernielen' (respectievelijk 9,2% en 5,3%). Het beschadigen van een voertuig, woning of in het openbaar vervoer hebben prevalenties beneden de 2%.

In 2020 rapporteert ruim 3% van de minderjarigen dat ze in het voorafgaand jaar een wapen bij zich hadden voor zelfverdediging, waarbij we opmerken dat verwonden met een wapen niet wordt genoemd. Verder geeft bijna 2% van de minderjarigen weleens drugs te hebben verkocht, waar het vooral gaat om softdrugs (en minder om party- of harddrugs).

Trends in traditionele delicten 2005, 2010, 2015 en 2020
Het percentage minderjarigen dat één of meerdere traditionele delicten rapporteert is in 2020 vergelijkbaar met dat in 2015 (het verschil is niet significant). De eerdere afname in de jaren 2005, 2010 en 2015 is daarmee gestagneerd.

Er zijn verschillen in trends tussen de delictscategorieën. De prevalentie van geweld onder minderjarigen is in de periode 2005-2020 stabiel, wel met een licht dalende tendens. Als we daarbinnen kijken naar de afzonderlijke geweldsdelicten blijkt de prevalentie van 'slaan met verwonding' en 'slaan zonder verwonding' vergelijkbaar en 'bedreigen' afgenomen ten opzichte van 2015. Daar waar meer ernstige geweldsdelicten in 2015 nog werden gerapporteerd, is dat niet (of nauwelijks) het geval in 2020.

De prevalentie van vermogensdelicten is in de periode 2005-2015 afgenomen, maar neemt in 2020 weer toe, tot het niveau van 2010. De toename betreft stelen van school of werk (van 8% in 2015 naar 14% in 2020). De prevalenties van kleine winkeldiefstal (prijsjes verwisselen, € 10 of minder stelen) en inbraak zijn in 2020 vergelijkbaar met die in 2015. Bij vermogensdelicten zoals stelen van een fiets of scooter en koopheling is de prevalentie afgenomen. Andere vermogensfeiten, zoals winkeldiefstal van meer dan € 10, zakkenrollen, diefstal uit auto, heling verkoop, worden in 2020 niet of nauwelijks meer gerapporteerd, terwijl deze in 2015 nog wel gerapporteerd werden.

De prevalentie van vandalisme is in 2020 gelijk aan die in 2015. Dit komt hoofdzakelijk door vergelijkbare prevalenties van 'voertuigen beschadigen' of 'iets in het openbaar vervoer beschadigen' en 'graffiti spuiten'. Ten opzichte van 2015 is in 2020 de prevalentie van 'woning beschadigen' afgenomen en van 'iets anders beschadigen' toegenomen.

De prevalenties van wapenbezit en verkopen van drugs onder minderjarigen is stabiel over de periode 2005 tot 2021.

2.4.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten

In 2020 rapporteert 19,5% van de minderjarigen dader te zijn van een cyber- en/of een gedigitaliseerd delict. De prevalentie van daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten is ongeveer even hoog als die van geweld- of vermogensdelicten. Van de minderjarigen zegt bijna 12,7% dader te zijn van (één of meerdere) cyberdelicten in het afgelopen jaar.

Hacken zonder verdere actie ('zonder toestemming en medeweten inloggen op iemand anders account') komt het meest voor (8,2%), gevolgd door hacken waarbij gegevens worden veranderd ('iemands wachtwoord zonder toestemming veranderen' en 'inloggen en gegevens veranderen'; respectievelijk 4,2% en 2,9%). Het uitvoeren van een DDoS-aanval of een virus versturen komen minder vaak voor (respectievelijk 1,6% en 0,6%). Deze rangorde is over de tijd niet veranderd.

In 2020 gaf 11,1% van de minderjarigen aan een gedigitaliseerd delict te hebben gepleegd in de voorafgaande twaalf maanden. De meest voorkomende gedigitaliseerde feiten zijn cyberpesten ('iemand anders bang maken via SMS, email of in een chatprogramma', of 'bang maken via social media'; respectievelijk 7,4% en 5,6%). Het 'verspreiden van seksueel beeldmateriaal van een andere minderjarige' wordt door ruim 4% van de 12- tot 18-jarigen gerapporteerd en is daarmee het op twee na meest voorkomende gedigitaliseerde feit.

Trends in cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2015 en 2020
Het percentage zelfgerapporteerde daders van cyber- of gedigitaliseerde delicten is in 2020 afgenomen ten opzichte van 2015 (van 24,7% naar 19,5%). Het percentage minderjarige cyberdaders is in 2020 lager dan in 2015 (afname van 16,5% naar 12,7%). Dit komt vooral door een afname in daderschap van hacken ('inloggen op iemand anders account' en 'iemand anders wachtwoord veranderen'). Het percentage minderjarigen dat zegt dader te zijn van andere cyberdelicten ('virus versturen', 'DDoS-aanval uitvoeren' of 'na inloggen gegevens veranderen') wijkt in 2020 niet af van 2015. Ook wijkt het percentage daders van gedigitaliseerde delicten in 2020 niet af van dat in 2015.

Figuur 2.4 Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

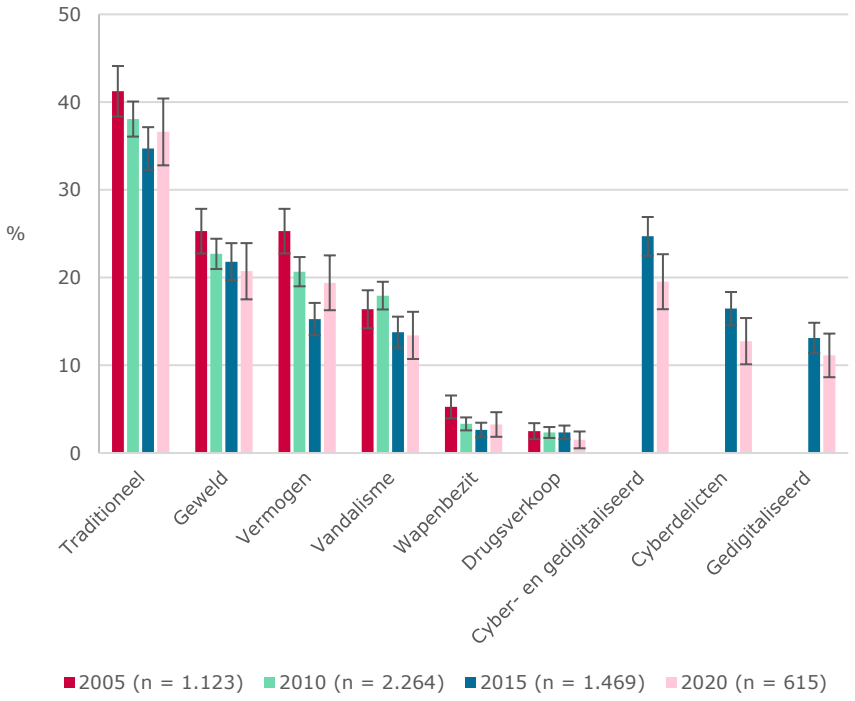

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.4

2.4.3 Trends naar sekse

De prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap onder minderjarige jongens in 2020 (44,2%) is toegenomen ten opzichte van 2015, tot het niveau van 2010 (figuur 2.5a). De toename betreft vermogensdelicten. Alle andere categorieën laten in 2020 vergelijkbare prevalenties zien als in 2015. Dit geldt ook voor cyber- als gedigitaliseerde delicten.

Figuur 2.5a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 12- tot 18-jarige jongens (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

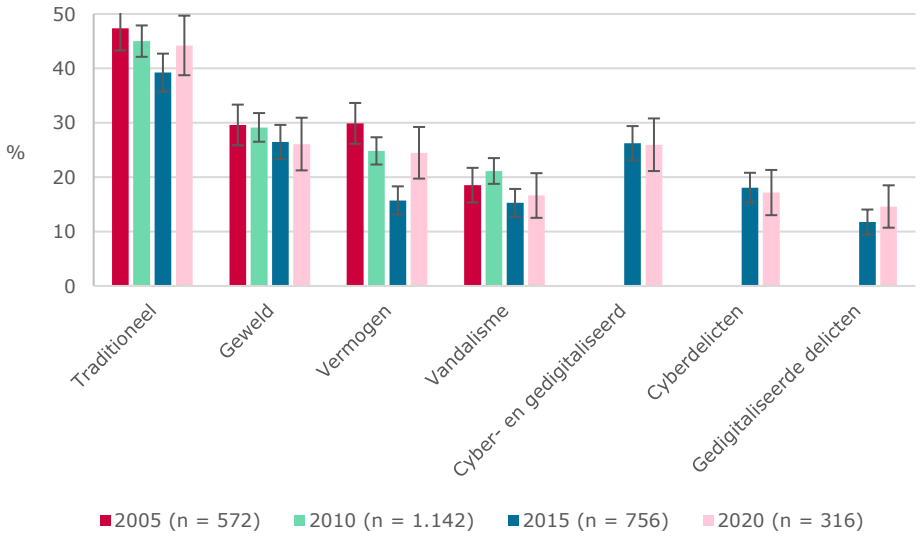

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.5

Figuur 2.5b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 12- tot 18-jarige meisjes (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

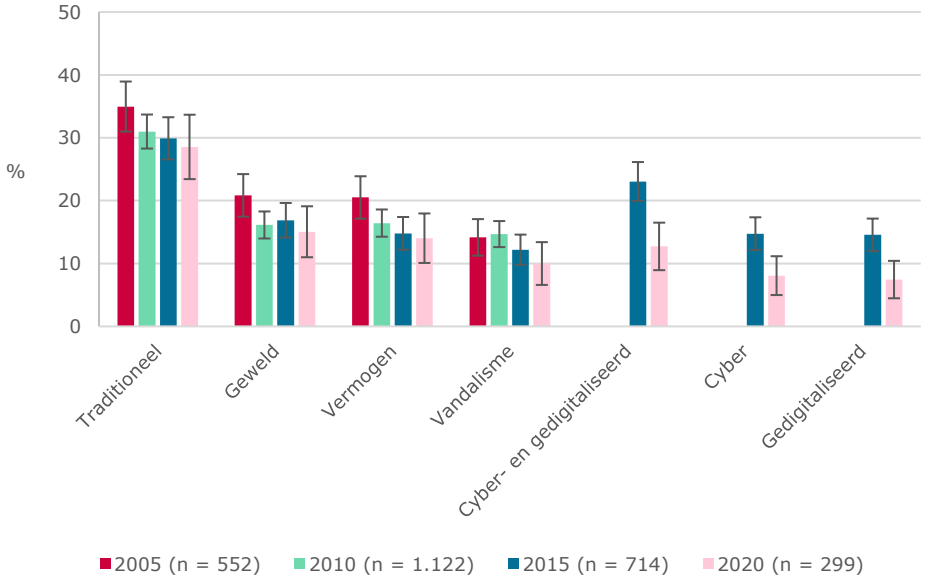

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.5

Onder minderjarige meisjes is de prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap in 2020 vergelijkbaar met die in 2015 (figuur 2.5b). De eerdere daling is daarmee gestopt, hoewel de prevalentie nog steeds onder het niveau van 2010 ligt. Het percentage minderjarige meisjes dat zegt dader te zijn geweest van cyber- of gedigitaliseerde criminaliteit is in 2020 lager dan in 2015.

2.4.4 Trends naar migratieachtergrond

Onder minderjarigen met een Nederlandse achtergrond is het percentage daders van een traditioneel delict in 2020 iets toegenomen ten opzichte van 2015, tot het niveau van 2010 (figuur 2.6a). Dit betreft vermogensdelicten (diefstal van school). De prevalentie van daderschap van geweld is sinds 2010 stabiel. Verder is de prevalentie van daderschap van cyberdelicten onder minderjarigen van Nederlandse afkomst in 2020 gelijk aan 2015, terwijl daderschap van gedigitaliseerde delicten is afgenomen.

Onder minderjarigen met een migratieachtergrond verschilt de prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap in 2020 niet van 2015, ongeacht de delictscategorie, met uitzondering van cyberdelicten (figuur 2.6b). De prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap van cyberdelicten is in 2020 significant lager dan in 2015.

Figuur 2.6a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 12- tot 18-jarige jongeren met Nederlandse achtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

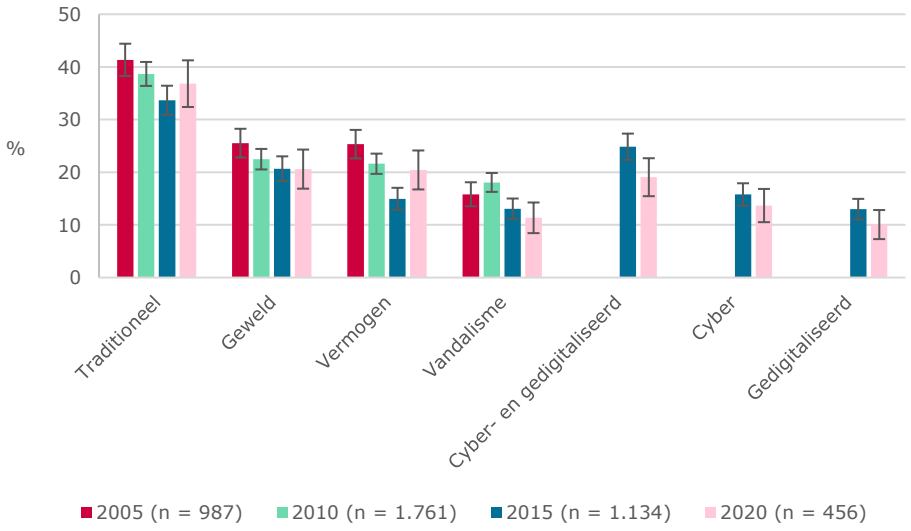

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.6

Figuur 2.6b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 12- tot 18-jarige jongeren met een migratieachtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

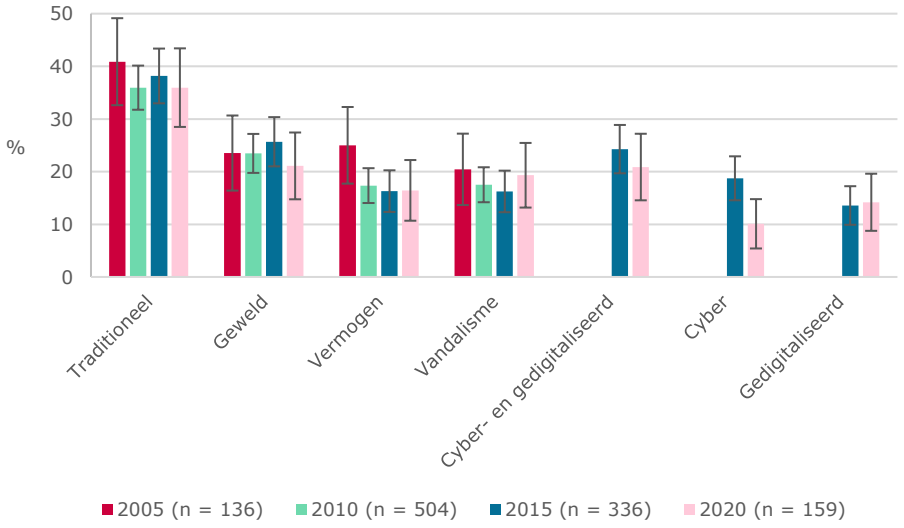

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.6

Box 2.1 Trend specifieke virus versturen en online bang maken 2005, 2010, 2015 en 2020

Twee cyber- en gedigitaliseerde delicten zijn sinds 2005 gemeten: 'virussen versturen' en 'iemand bang maken via SMS, e-mail of chatbox'. Uit figuur B2.1 blijkt dat de prevalentie van beide delicten over de tijd niet significant verandert. Het percentage minderjarigen dat meldt dader te zijn van virussen versturen schommelt tussen de 0,6-2%, het percentage minderjaren dat aangeeft iemand anders online via SMS, email of chatbox opzettelijk bang te hebben gemaakt ligt tussen de 6,5-7,7%.

Figuur B2.1 Trends virussen versturen en online opzettelijk bang maken bij 12- tot 18-jarigen

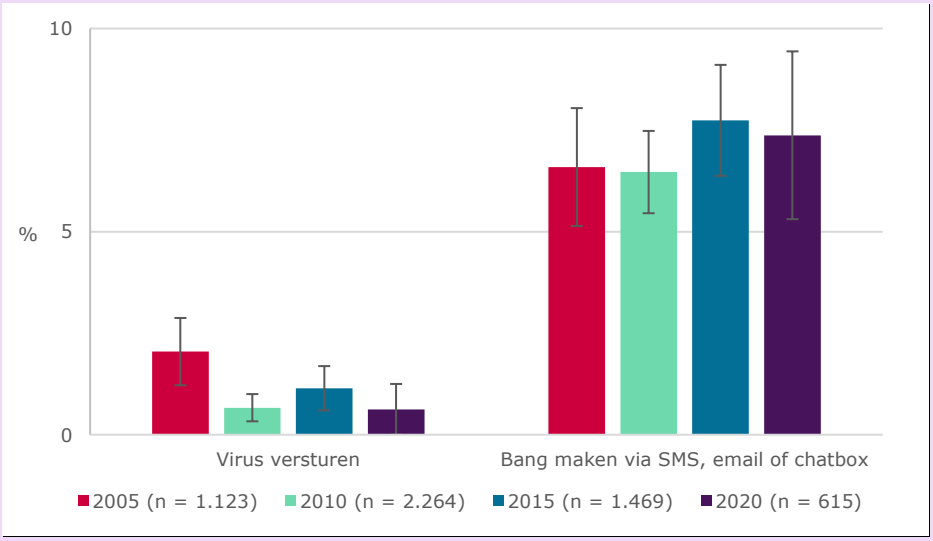

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.7

Samenvattend minderjarigen
Onder de minderjarigen is in 2020 de afname in prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap van traditionele delicten, zoals die zich in de jaren 2005-2010-2015, voordeed gestopt. In vergelijking met 2015 laten in 2020 de categorieën geweld, vandalisme en wapenbezit vergelijkbare prevalenties zien, neemt die van vermogensdelinquentie toe en van drugsverkoop af. De toename bij vermogensdelicten betreft een licht feit ('diefstal school'), de overige vermogensfeiten blijven gelijk of dalen (met name de meer ernstige vermogensfeiten). Het percentage minderjarigen dat een wapen bij zich heeft voor zelfverdediging is over de tijd stabiel. Cyber- en gedigitaliseerde delicten laten daarentegen een daling zien. In 2020 is de prevalentie van daderschap van cyberdelinquentie lager en die van gedigitaliseerde delicten gelijk aan die in 2015. De prevalentie van cyber- en gedigitaliseerde delicten ligt op het niveau van vandalisme.
Onder minderjarige jongens is in 2020 een toename in prevalentie van daderschap van vermogensdelicten te zien. Onder meisjes is de prevalentie van daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten afgenomen. Verder is er onder minderjarigen met een Nederlandse achtergrond sprake van een lichte stijging in de prevalentie van daderschap van traditionele delicten, met name vermogensdelicten. Daarnaast is de prevalentie van daderschap van gedigitaliseerde delicten in 2020 afgenomen. Onder minderjarigen met een migratieachtergrond nemen de prevalenties van geweld- en cyberdelinquentie af en die van vandalisme toe.

Box 2.2 Slachtofferschap onder minderjarigen

In 2020 is ten opzichte van 2015 onder 12- tot 18-jarigen slachtofferschap van diefstal, bedreiging, cyberpesten en virussen versturen (verder) afgenomen en slachtofferschap van hacken toegenomen. Slachtofferschap van online fraude laat een stijgende, maar niet significante tendens zien (figuur B2.2).

Figuur B2.2 Slachtofferschap onder minderjarigen 2005-2020 (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

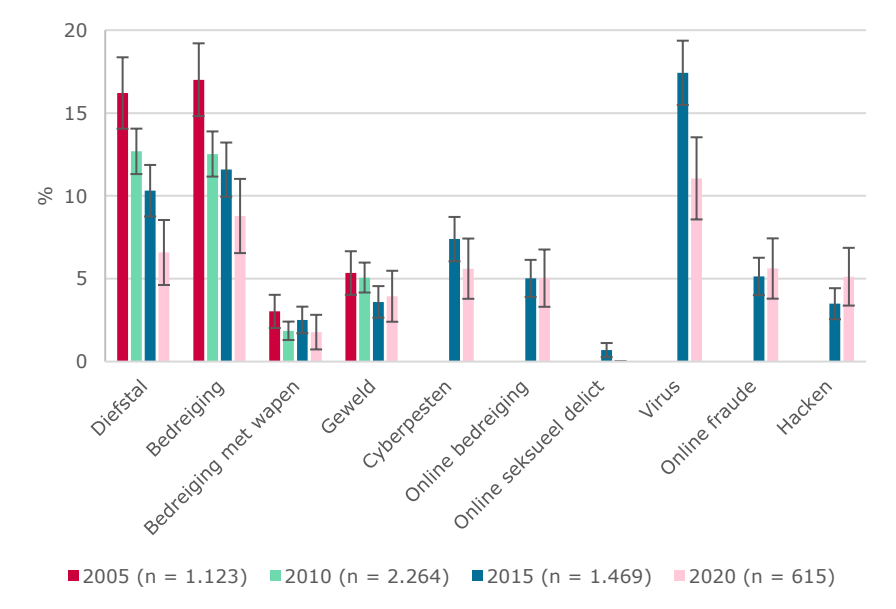

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.8

Slachtofferschap van feiten als online fraude en hacken liggen op een vergelijkbaar niveau als slachtofferschap van diverse traditionele geweldsdelicten. Ongeveer één op de twintig minderjarigen zegt in 2020 slachtoffer te zijn geweest van online fraude of hacken. Slachtofferschap van virussen verspreiden komt zelfs vaker voor dan slachtofferschap van traditionele delicten (één op de tien minderjarigen in 2020), maar neemt wel af. Het voert voor een beschrijvende monitor te ver om in te gaan op verschillen en overeenkomsten in ontwikkelingen tussen slachtofferschap en daderschap onder minderjarigen.

2.5 Jongvolwassenen

In figuur 2.7 worden de ontwikkelingen in de delictscategorieën voor de jongvolwassenen getoond. In bijlage 3 (tabel B2.15) worden de jaarprevalenties per delict gegeven.

2.5.1 Traditionele delicten

In 2020 zegt iets meer dan een derde (35,4%) van de jongvolwassenen in de voorafgaande twaalf maanden een traditioneel delict te hebben gepleegd, inclusief rijden onder invloed en diverse vormen van fraude, de zogenoemde volwassenendelicten. Vermogensdelicten komen het meest voor, gevolgd door de categorieën geweld en volwassenendelicten (respectievelijk 18,2%, 12,7% en 10,6%). Van alle afzonderlijke delicten zijn de drie meest gerapporteerde delicten onder jongvolwassenen 'diefstal van school of werk', 'rijden onder invloed' en 'iemand slaan zonder te verwonden' (respectievelijk 10,6%, 9,7% en 9,2%). Het meest gerapporteerde vermogensdelict is 'diefstal van school of werk', gevolgd door 'kleine winkeldiefstal' (€ 10 of minder), 'koopheling' en 'prijsjes van producten verwisselen' (respectievelijk 10,6%, 6,0%, 4,1% en 3,2%). De overige vermogensdelicten komen niet (of nauwelijks) voor onder jongvolwassenen. Het meest gerapporteerde geweldsdelict is 'iemand anders slaan zonder verwonding', gevolgd door 'iemand slaan met verwonding' en bedreigen (respectievelijk 9,2%, 4,5% en 3,4%). De andere geweldsdelicten worden niet (of nauwelijks) gerapporteerd in 2020.

Het meest gerapporteerde vandalismedelict is 'iets anders (dan een voertuig, woning, auto of in het openbaar vervoer) beschadigen', gevolgd door 'graffiti' en 'het beschadigen van een voertuig' (respectievelijk 5,7%, 3,8% en 1,1%). De andere vandalismedelicten worden niet (of nauwelijks) gerapporteerd. Het meest gerapporteerde drugsdelict onder jongvolwassenen is de verkoop van softdrugs, gevolgd door de verkoop van partydrugs (respectievelijk 4,2% en 2,6%). Tot slot rapporteert 2,8% van de 18- tot 23-jarigen in de voorafgaande twaalf maanden een wapen bij zich te hebben gehad om zich te kunnen verdedigen (het gebruik van een wapen zodanig dat iemand is verwond, wordt niet gerapporteerd).

Trends in traditionele delicten 2015 en 2020
De prevalentie van daderschap van traditionele delicten onder jongvolwassenen is in 2020 afgenomen ten opzichte van 2015 (figuur 2.7). Deze afname is zichtbaar bij geweld, vermogen, vandalisme, drugsverkoop en rijden onder invloed en fraude. De uitzondering is wapenbezit. De prevalentie daarvan is in 2020 vergelijkbaar met die in 2015.
Binnen de delictscategorieën blijkt een wisselend beeld. Bij vermogensdelicten is de prevalentie van 'diefstal van school of werk', of grotere winkeldiefstal (meer dan € 10) vergelijkbaar met 2015. De prevalentie van kleine winkeldiefstal (€ 10 of

minder) is toegenomen en die van 'prijsjes verwisselen' en 'koopheling' afgenomen. Vermogensdelicten als 'diefstal van een fiets of scooter', 'verkoopheling' of 'diefstal van iets van de buitenkant een auto', welke allen in 2015 nog werden gerapporteerd, worden in 2020 niet (of nauwelijks) gerapporteerd. Binnen geweldsdelicten laten alle delicten een afname zien in vergelijking met 2015. Bij vandalisme is de prevalentie van 'iets anders beschadigen' stabiel en is er een afname in de prevalentie van 'voertuigen beschadigen' en 'graffiti'. Daar waar het beschadigen van 'een woning' of 'iets in het openbaar vervoer' in 2015 nog werd genoemd, wordt deze niet (of nauwelijks) meer gerapporteerd in 2020. Bij drugsverkoop is de prevalentie van 'verkoop van partydrugs' stabiel en die van 'softdrugs' afgenomen. Verkoop van harddrugs werd in 2015 nog wel gerapporteerd, maar komt in 2020 niet (of nauwelijks) meer voor. Tot slot is er ook een afname in daderschap van 'rijden onder invloed' en is het percentage jongvolwassene dat een fraudedelict rapporteert stabiel gebleven.

2.5.2 Cyber- en gedigitaliseerde delicten

Een op de zeven jongvolwassenen rapporteert een cyber- en/of gedigitaliseerd delict in 2020 (15%). In 2020 rapporteert 10,9% van de jongvolwassenen een cyberdelict en 6,7% zegt in de voorafgaande twaalf maanden een gedigitaliseerd delict te hebben gepleegd. De prevalenties van cyber- en gedigitaliseerde delicten liggen daarmee lager dan die van geweld- of vermogensdelicten, maar hoger dan die van vandalisme of verkoop van drugs of wapenbezit.

Veruit het meest gerapporteerde cyberdelict is 'zonder toestemming inloggen op andermans account' (7,3%). Hacken van andermans account en dan 'iemands wachtwoord veranderen', of 'andere gegevens veranderen' of 'het versturen van virussen' worden minder vaak gerapporteerd (respectievelijk 2,1%, 1,9% en 1,3%).
Binnen de categorie gedigitaliseerde delicten gaat het vooral om cyberpesten ('iemand anders online berichten sturen met de bedoeling die persoon bang te maken'; prevalenties rond de 4,0%) of aankoopfraude (1,3%).

Trends in cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020
De prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap onder jongvolwassenen van cyberdelicten is in 2020 gehalveerd t.o.v. 2015, die van gedigitaliseerde delicten is stabiel gebleven. Binnen de categorie cyberdelicten is vooral een afname in de prevalentie van de drie aan hacken gerelateerde feiten, terwijl het versturen van een virus licht is toegenomen.
Binnen de categorie gedigitaliseerde delicten is er een afname in anderen opzettelijk bang maken via SMS, email of een chatbox, terwijl als dit gebeurt via een social media account de prevalentie stabiel is gebleven in vergelijking met 2015 (dit wijst op een verschuiving in het gebruik van diensten). Ook de prevalentie van online aankoopfraude is tussen de metingen vergelijkbaar. Daar waar de verspreiding van seksueel beeldmateriaal van minderjarigen in 2015 nog door 1,6% werd gerapporteerd, wordt dit in 2020 niet (of nauwelijks) gerapporteerd.

Figuur 2.7 Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020 bij 18- tot 23-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

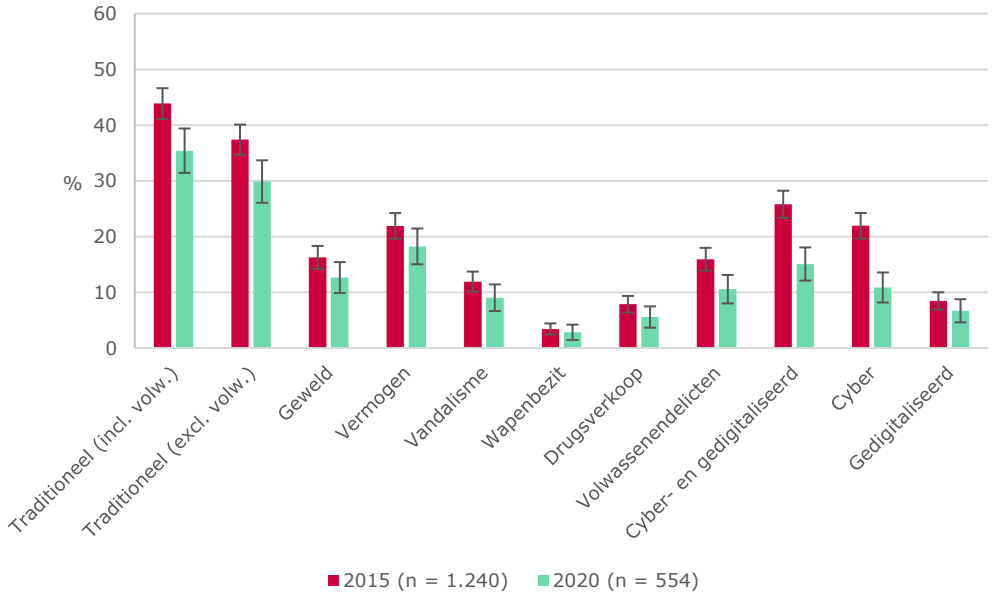

Noot. Volwassen delicten zijn rijden onder invloed, belasting-, uitkerings- of verzekeringsfraude.

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.9

2.5.3 Trends naar sekse

Het percentage jongvolwassen mannen dat een of meerdere traditionele delicten rapporteert is in 2020 lager dan in 2015 (figuur 2.8a). De prevalentie van de volwassenendelicten en van cybercrime ligt bij de jongvolwassen mannen in 2020 lager dan in 2015. Bij de overige delictsgroepen is het verschil niet significant. Onder jongvolwassen vrouwen is de prevalentie van daderschap van traditionele delicten in 2020 significant lager dan in 2015 (figuur 2.8b). Er is onder jongvolwassen vrouwen een afname van daderschap in alle delictscategorieën.

Figuur 2.8a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 18- tot 23-jarige mannen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

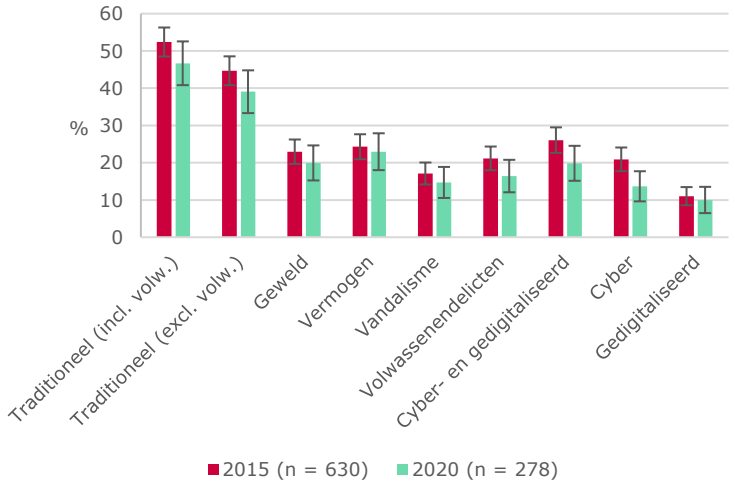

Noot. Volwassen delicten zijn rijden onder invloed, belasting-, uitkerings- of verzekeringsfraude.

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.10

Figuur 2.8b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 18- tot 23-jarige vrouwen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

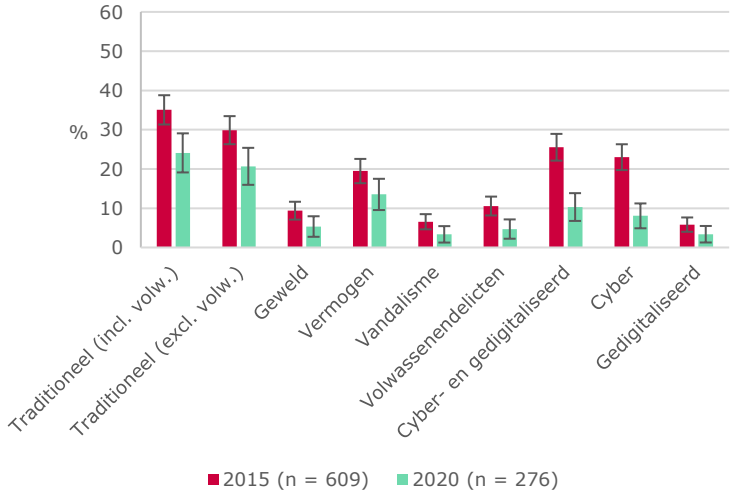

Noot. Volwassen delicten zijn rijden onder invloed, belasting-, uitkerings- of verzekeringsfraude.

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.10

2.5.4 Trends naar migratieachtergrond

Bij jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond is sprake van een afname in de prevalentie van daderschap van traditionele delicten in 2020 ten opzichte van 2015 (figuur 2.9a). Dit betreft het totaal, geweld en de volwassenendelicten. De

prevalenties van vermogen en vandalisme wijken niet af in beide metingen. Verder is de prevalentie van daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten onder jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond lager in 2020 ten opzichte van 2015.
Onder jongvolwassenen met een migratieachtergrond verschilt de prevalentie van daderschap in 2020 niet van 2015 (figuur 2.9b). Wel is de prevalentie van vermogensdelicten lager dan in 2015. Wat betreft daderschap van cyber- en/of gedigitaliseerde delicten is er onder jongvolwassenen met een migratieachtergrond een afname in prevalentie van daderschap van cybercriminaliteit en is die van gedigitaliseerde delicten gelijk gebleven ten opzichte van 2015.

Figuur 2.9a Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 18- tot 23-jarige jongeren met Nederlandse achtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

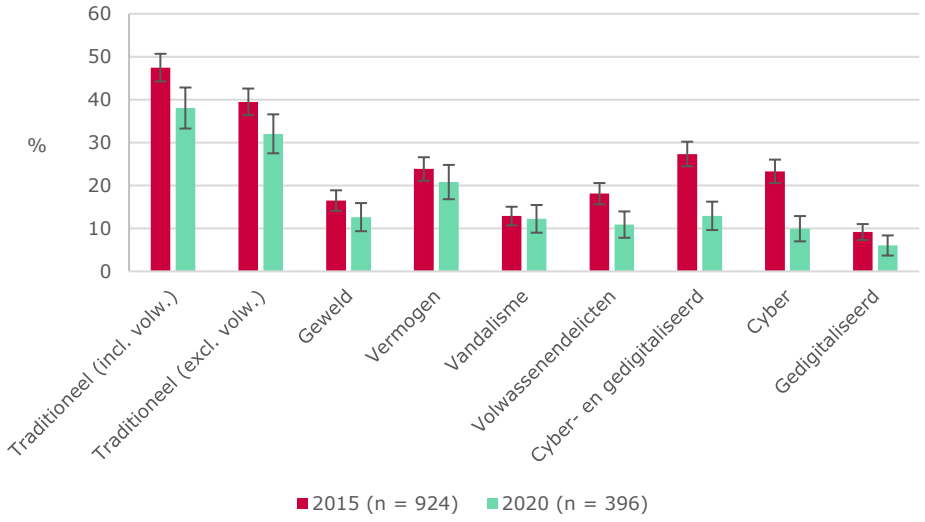

Noot. Volwassen delicten zijn rijden onder invloed, belasting-, uitkerings- of verzekeringsfraude.

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.11

Figuur 2.9b Ontwikkelingen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, 18- tot 23-jarige jongeren met migratieachtergrond (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

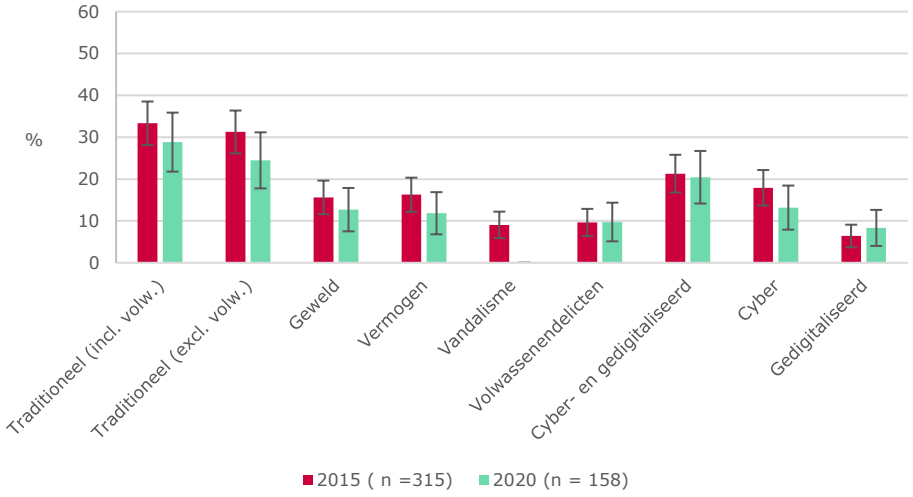

Noot. Volwassen delicten zijn rijden onder invloed, belasting-, uitkerings- of verzekeringsfraude.

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.11

Samenvattend jongvolwassenen

Onder jongvolwassenen is sprake van een afname in zelfgerapporteerd daderschap in 2020 ten opzichte van 2015. Dit betreft zowel het totaal als de afzonderlijke delictscategorieën. De uitzondering is wapenbezit, waarvan de prevalentie in 2020 gelijk is aan die in 2015. De afname is zichtbaar bij mannen en vrouwen, hoewel bij mannen de afzonderlijke delictsgroepen geweld, vermogen en vandalisme en daderschap van gedigitaliseerde delicten vergelijkbare prevalentie laten zien in beide metingen. Onder jongvolwassenen met een migratieachtergrond is ook sprake van lagere prevalenties van daderschap in 2020, hoewel er geen daling is in de prevalentie van geweld, gedigitaliseerde delicten en volwassenendelicten onder die groep. Ook onder jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond is sprake van een afname, met uitzondering van daderschap van vermogen en vandalisme.

Box 2.3 Wapenbezit en -gebruik en drugshandel onder minderjarigen en jongvolwassenen

Recent is in de media veel aandacht voor betrokkenheid van jongeren bij steekincidenten en toegenomen wapenbezit, evenals jongeren die betrokken zijn bij drugshandel. Deze toename blijkt ook uit politiecijfers (zie hoofdstuk 3). Op basis van politieregistraties blijkt voor de jaren 2017 tot het derde kwartaal van 2020 een toename te zien in het percentage jeugdige verdachten dat betrokken is bij een (vuur)wapenincident. In 2017 betrof van alle geregistreerde incidenten onder verdachten van 18 jaar en jonger 2,7% een vuurwapenincident, in 2020 ging het om 4,8%. In dezelfde periode nam het percentage jeugdige verdachten betrokken bij drugshandel toe van 2,6% naar 3,7% (CBS/Politie, 21 februari 2021; zie hoofdstuk 3).

Zelfrapportagecijfers laten een stabiel beeld zien wat betreft wapenbezit in de jaren 2005 tot 2021, en drugsverkoop daalt in 2020. Uit de MZJ blijkt dat het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat meldt een wapen bij zich te hebben gedragen om zich te kunnen beschermen in 2020 niet (significant) afwijkt van dat in

eerdere metingen. Wapenbezit om jezelf te verdedigen komt relatief weinig voor (3,2% van de minderjarigen en 2,8% van de jongvolwassenen). Wanneer deze percentages naar absolute aantallen vertaald worden, gaat het echter wel om grote aantallen. Iemand verwonden met een wapen komt in 2020 onder te weinig jeugdigen in de steekproef voor waardoor daarover niet kan worden gerapporteerd. Het percentage minderjarigen en jongvolwassenen dat zegt in het voorafgaande jaar drugs te hebben verkocht (ongeacht het type) is in 2020 lager dan in 2015.
Daar waar uit politiecijfers over de tijd een toename blijkt in betrokkenheid van jeugdige verdachten bij incidenten met (vuur)wapengebruik en drugsverkoop, blijkt dit niet uit zelfrapportage. Het is niet bekend of dit betekent dat de betrokkenheid van jeugdigen bij ernstige wapen- en drugsincidenten toeneemt, of dat hier sprake is van toegenomen aandacht voor het fenomeen bij politie en justitie, waardoor er meer jeugdige verdachten in beeld komen.

Box 2.4 Prevalentie van in 2020 nieuw toegevoegde cyber- en gedigitaliseerde delicten

De digitale ontwikkelingen maken dat het type cyber- en gedigitaliseerde delicten over de tijd snel kan veranderen. Daarom zijn in de meting van 2020 enkele nieuwe cyber- en gedigitaliseerde delicten toegevoegd aan de MZJ-vragenlijst. Deze nieuwe varianten worden door jongeren in alle drie de leeftijdsgroepen in deze steekproef weinig gerapporteerd. Het is niet bekend of het hier om cyber- of gedigitaliseerde delicten gaat die door een selecte groep jeugdige daders worden gepleegd en die een kleine kans hebben om in een algemene populatiesteekproef voor te komen.
Zo wordt in de media op basis van politiesignaleringen gemeld dat jongeren hun bankpassen of rekening beschikbaar stellen om geld door te sluizen ('money mules'). Dit vinden we echter niet terug in deze onderzoeksgroep, maar ook het versturen van phisingmails, malware of het kopen van software om cybercrime delicten mee te plegen (cybercrime-as-a-service) wordt niet gemeld.
Door twaalfminners wordt daderschap van de nieuwe cyber- en gedigitaliseerde delicten niet gerapporteerd. Onder minderjarigen zijn de prevalenties van de nieuwe cyberdelicten lager dan de eerder gemeten cyberdelicten. Door jongvolwassenen worden de nieuwe cyberdelicten ook niet of nauwelijks gerapporteerd. Ook daderschap van de nieuw gemeten gedigitaliseerde delicten komt niet voor onder twaalfminners en onder jongvolwassenen zijn de prevalenties laag. Onder de minderjarigen komt bedreiging via internet met 3% relatief vaak voor, maar minder vaak dan opzettelijk bang maken via sociaal media (wat begrijpelijk is, omdat bedreigen een ernstiger variant is) of verspreiden van seksueel beeldmateriaal.

Figuur B2.4 Prevalentie in 2020 toegevoegde cyber- en gedigitaliseerde delicten

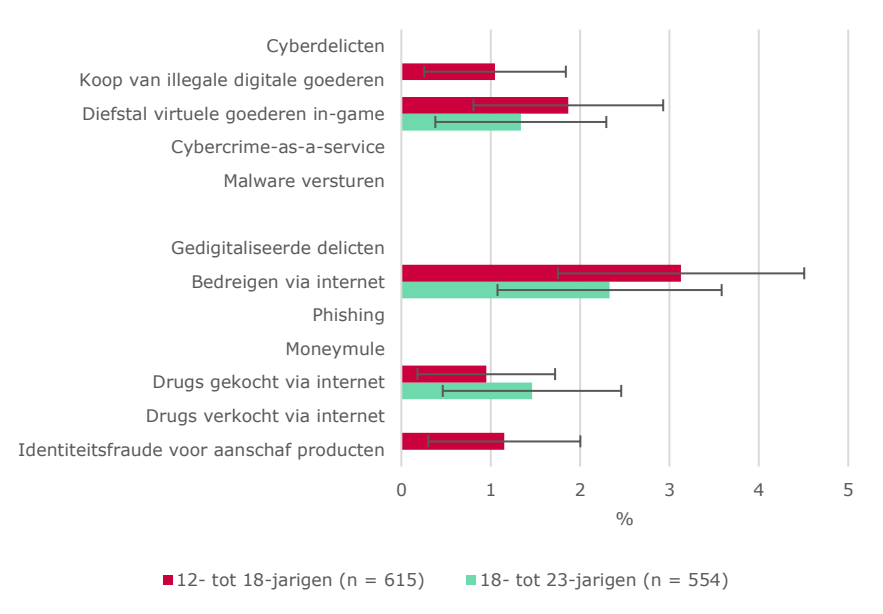

Bron: MZJ, zie bijlage 3 tabel B2.12

2.6 Discussie

Onder de twaalfminners en minderjarigen continueert de eerder ingezette daling in prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap niet. Hierbij merken we op dat in 2020 het bij de twaalfminners weliswaar om een representatieve groep maar ook klein aantal jongeren gaat waardoor we voorzichtig moeten zijn met interpretatie van deze afname. Onder de jongvolwassenen zet de daling door. Er is wel variatie in de ontwikkelingen tussen de leeftijdsgroepen en daarbinnen naar type delict, naar sekse en migratieachtergrond.

Bij twaalfminners neemt de prevalentie van zelfgerapporteerd daderschap van agressie- en vermogensdelicten licht toe. Onder minderjarigen is er een toename van vooral lichte vermogensdelicten (diefstal school), ernstige vormen van vermogensdelicten blijven stabiel of nemen ook in 2020 nog af. De stagnatie in de daling van zelfgerapporteerd daderschap van traditionele delicten stemt overeen met de signalering dat de daling in andere vormen van traditioneel risicogedrag door minderjarigen, zoals alcohol drinken, roken of cannabisgebruik ook vanaf 2015 tot stilstand is gekomen (Rombouts et al., 2020). Het is echter nog te vroeg (en er zijn te weinig metingen) om te zeggen dat de daling in zelfgerapporteerd daderschap en risicogedrag in algemeen onder minderjarigen tot stilstand is gekomen. Met name de daling in zelfgerapporteerd daderschap van traditionele delicten door twaalfminners en minderjarigen continueert niet in 2020.

Jeugdigen (ongeacht leeftijdsgroep) rapporten in 2020 wel minder vaak daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten dan in 2015. Hoewel de onlinewereld voor jongeren een belangrijk onderdeel is van hun dagelijks leven, waarin zowel dader- als slachtofferschap kan voorkomen, neemt daderschap van cyber- en gedigitaliseerde delicten kennelijk af. In 2020 (en ook 2015) liggen de prevalenties van

daderschap van cyber- of gedigitaliseerde delicten onder twaalfjarigen, minderjarigen en jongvolwassen op een vergelijkbaar niveau als daderschap van vandalisme. De prevalentie van zelfgerapporteerd slachtofferschap onder minderjarigen van hacken daarentegen neemt in 2020 ten opzichte van 2015 wel toe (en hoewel niet significant laat ook slachtofferschap van online fraude een toename zien). Daarmee lijkt slachtofferschap onder jongeren van deze delicten een vergelijkbare trend te volgen als die volwassen in het algemeen (CBS, 2020).

Uit politieregistraties blijkt een toename van jeugdige verdachten betrokken bij wapenincidenten of drugsmisdrijven (zie hoofdstuk 3). Op basis van zelfrapportage blijkt die toename niet, noch bij minderjarigen, noch bij jongvolwassenen. De prevalentie van wapenbezit en -gebruik is niet noemenswaardig veranderd over de periode 2005-2020. Betrokkenheid bij verkoop van drugs is afgenomen. Mogelijk is hier sprake van een registratie-effect bij de politie (zie hoofdstuk 3).

Bij deze ontwikkelingen op basis van zelfrapportage moet wel in ogenschouw worden genomen dat het veelal gaat om lichte feiten, die vaak niet worden opgespoord door politie of tot vervolging leiden. Daarnaast is sprake van resultaten op basis van een relatief kleine steekproef. Hoewel deze wel representatief is voor Nederlandse jongeren, zorgt de beperkte omvang er ook voor dat zeldzame gebeurtenissen zoals ernstige delicten, niet (kunnen) worden gemeten. Daar zijn politie- en justitieregistraties geschikter voor.

Literatuur

Ahmadam, H., Gommans, G., Gouweleeuw, J., Kessels, R. J., Schulte, M., & Wingen, M. (2021). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit - 2020. Onderzoeksdocumentatie*. Heerlen: CBS.

CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019*. Den Haag/Heerlen: CBS.

CBS/Politie (21 februari 2021). Kenmerken van verdachten van incidenten per maand. Geraadpleegd op 1 maart 2021, van: www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/52/kenmerken-van-verdachten-en-slachtoffers-2017-nov-2020

Engelen, F., Roels, J., & de Heij, V. (2015). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit - hoofdonderzoek 2015. Onderzoeksdocumentatie*. Heerlen: CBS.

Jolliffe, D., & Farrington, D.P. (2014). Self-reported offending: reliability and validity. In G.J.N. Bruinsma & D. Weisburd (red.), *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Online publicatie: Springer.

Junger-Tas, J., & Kruissink, M. (1987). *Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit*. Den Haag: Staatsuitgeverij. Onderzoek en beleid 79.

Junger-Tas, J., & Kruissink, M. (1990). *Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit: Periode 1980-1988*. Arnhem: Gouda Quint. Onderzoek en beleid 100.

Laan, A.M. van der, & Beerthuizen, M.G.C.J. (2016). Jeugdige zelfgerapporteerde daders. In A.M. Van der Laan & H. Goudriaan (red.), *Monitor Jeugdcriminaliteit: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 1997 tot 2015* (pp. 23-50). Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2016-1.

Laan, A.M. van der, & Blom, M. (2006a). *Jeugddelinquentie: Risico's en bescherming* Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. Onderzoek en beleid 245.

Laan, A.M. van der, & Blom, M. (2006b). *WODC Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit: Documentatieboek: Steekproefverantwoording, veldwerk, vragenlijst en vergelijking met eerdere metingen.* Den Haag: WODC. Memorandum 2006-4.

Rokven, J., Weijters, G., & Van der Laan, A. M. (2017). *Jeugddelinquentie in de virtuele wereld: Een nieuw type daders of mogelijkheden voor traditionele daders*. Den Haag: WODC. Cahier 2017-2.

Rombouts, M., Van Dorsselaer, S., Scheffers-van Schayck, T., Tuithof, M., Kleinjan, M., & Monshouwer, K. (2020). *Jeugd en riskant gedrag 2019: Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos Instituut.

Verburg, I. (2011). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit: Steekproeftrekking, nonresponsanalyse en weging.* BPA nr. 06-10-SOO.

Weerman, F. C., Bruinsma, G. J. N., Bernasco, W., & Pauwels, L. (2020). Wie zijn jeugdige veelplegers? Een onderzoek naar aantallen en kenmerken op basis van politieregistraties en zelfrapportage. *Tijdschrift voor Criminologie, 62*(2-3), 201-229. doi:10.5553/TvC/0165182X2020062203005

Weijters, G., Van der Laan, A. M., & Kessels, R. J. (2016). *De overeenstemming tussen zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit en bij de politie bekende jeugdige verdachten*. Den Haag: WODC. Cahier 2016-3.

Zebel, S., de Vries, P., Giebels, E., Kuttschreuter, M., & Stol, W. (2014). *Jeugdige daders van cybercrime in Nederland: Een empirische verkenning*. Twente: Universiteit Twente, NHL Hogeschool, Politieacademie, Open universiteit.

3 Jeugdige verdachten

Nathalie Boot en Rob Kessels (CBS)

Belangrijkste bevindingen
De in de MJC 2017 beschreven daling in het relatieve aantal jeugdige verdachten heeft zich in de periode 2015 tot 2021 verder doorgezet. Na een lichte stijging in het aantal jeugdige verdachten in 2019 ten opzichte van 2018, neemt dit aantal in 2020 weer verder af tot 13 per 1.000 minderjarigen en 20 per 1.000 jongvolwassenen.

In een aantal bevolkingsgroepen was de daling van het aantal verdachten in de periode 2015 tot 2019 sterker dan in andere groepen. Zo daalde onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen het aantal verdachten met een Marokkaanse migratieachtergrond het sterkst. Daarnaast nam onder jongvolwassenen het aantal verdachten onder schoolgaande personen (zonder inkomen) en alleenstaanden met een kind relatief sterk af.

Jeugdige verdachten zijn nog steeds oververtegenwoordigd in de vier grote gemeenten (G4), maar onder minderjarigen neemt het aantal verdachten in de G4 in de periode 2015 tot 2020 naar verhouding sterker af dan in heel Nederland.

Het aantal verdachten onder jongvolwassen voortijdig schoolverlaters daalt in de periode 2015 tot 2020 met 20%. Onder minderjarige schoolverlaters schommelt het aantal verdachten in deze periode sterk.

Onder minderjarigen en jongvolwassenen steeg met name het aantal (vuur)wapen- en drugsmisdrijven in 2019 sterker dan andere typen misdrijven. In 2020 lijkt het aantal (vuur)wapen-misdrijven verder toe te nemen, terwijl het aantal drugsmisdrijven weer afneemt.

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontwikkeling van het aantal minderjarigen (12 tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 23 jaar) dat door de politie werd geregistreerd als verdachte van een misdrijf. Na een korte methodebeschrijving (paragraaf 3.2), presenteren we de algemene trend van het aantal geregistreerde jeugdige verdachten in de periode 2010 tot 2021 (paragraaf 3.3) en gaan vervolgens in op de ontwikkeling van verdachten in verschillende bevolkingsgroepen in de periode 2015 tot 2020 (paragraaf 3.4). We beschrijven de ontwikkelingen in het aantal jeugdige verdachten naar individuele kenmerken, zoals geslacht en migratieachtergrond, en kenmerken van het huishouden waarin zij wonen. Ook laten we regionale verschillen in het aantal jeugdige verdachten zien, tonen we ontwikkelingen binnen verschillende misdrijfcategorieën en gaan we in op herhaalde verdenkingen onder jeugdigen. Binnen elke paragraaf wordt apart aandacht besteed aan minderjarigen en jongvolwassenen. Daarnaast gaan we in box 3.2 kort in op kenmerken van slachtoffers van jeugdige verdachten in 2019. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte discussie over de bevindingen (paragraaf 3.5). De onderzoekvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is (nummering relateert aan nummering onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

1Wat zijn de landelijke ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en afdoeningen tegen jeugdigen sinds 2000?
1bWat zijn de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdige politieverdachten?

3.2 Verkorte methode

Voor de ontwikkeling van het aantal jeugdige verdachten maken we gebruik van informatie over geregistreerde verdachten in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. De gerapporteerde aantallen betreffen unieke personen. Niet alle verdachten die door de politie worden geregistreerd, worden ook daadwerkelijk aangehouden. Bij het bepalen van de leeftijd kijken we naar de leeftijd op de laatste vrijdag van september in het jaar waarin men als verdachte is geregistreerd.[6] Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere methode beschrijving.

3.3 Langetermijnontwikkelingen (2010 tot 2021)

3.3.1 Geregistreerde jeugdige verdachten

Het aantal door de politie geregistreerde jeugdige verdachten daalt sinds 2010 sterk. Figuur 3.1 toont het aantal jeugdige verdachten in verschillende leeftijdsgroepen per 1.000 personen in de betreffende leeftijdsgroep in de bevolking in de afgelopen tien jaar. Hier is duidelijk te zien dat het aantal jeugdige verdachten in alle leeftijdsgroepen tussen 2010 en 2021 is gedaald. Het aantal minderjarige verdachten nam in deze periode met 59% af tot 15.000 in 2020. Het aantal jongvolwassen verdachten halveerde tot 22.430. In 2019 is voor het eerst sinds 2010 een lichte stijging te zien in het aantal jeugdige verdachten ten opzichte van 2018, maar in 2020 neemt dit aantal weer verder af. De aantallen voor 2019 en 2020 betreffen voorlopige cijfers en zullen naar verwachting nog een paar procent toenemen, omdat een deel van de misdrijven uit 2019 en 2020 nog opgehelderd zal worden.

[6] Deze werkwijze komt overeen met de CBS-verdachtenstatistieken, maar wijkt af van de manier waarop de leeftijd van verdachten en strafrechtelijke daders in andere hoofdstukken in deze monitor wordt bepaald, namelijk op de pleegdatum van het misdrijf. Als gevolg hiervan kunnen de aantallen minderjarige en jongvolwassen verdachten in dit hoofdstuk licht afwijken van die in andere hoofdstukken.

Figuur 3.1 Geregistreerde jeugdige verdachten, per 1.000 leeftijdsgenoten

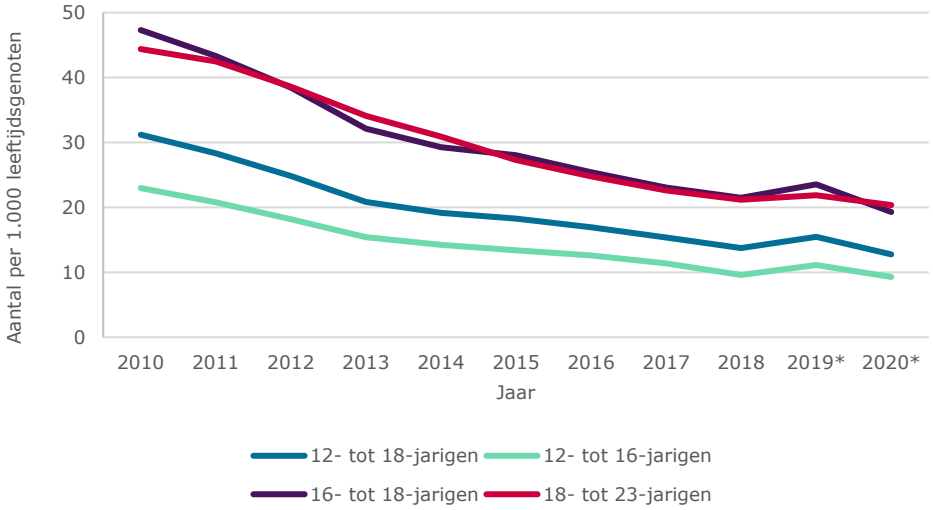

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.1

Box 3.1 Geregistreerde jeugdige verdachten in 2020

Ten tijde van het afronden van deze monitor kwamen gegevens over geregistreerde verdachten in 2020 beschikbaar. Verschillende achtergrondgegevens over deze personen waren op dat moment nog niet beschikbaar. De meest recente gegevens over 2020 konden daarom niet meegenomen worden in de hier gerapporteerde kortetermijnontwikkelingen in individuele kenmerken van verdachten. Wel geven we hier, op basis van voorlopige gegevens, een korte vooruitblik naar de ontwikkelingen in het aantal geregistreerde jeugdige verdachten in 2020, dat gezien de COVID-19-maatregelen in veel opzichten een bijzonder jaar was.

In 2020 registreerde de politie 15.000 minderjarige verdachten, 14% minder dan in 2019. Daarnaast werden 22.430 jongvolwassenen geregistreerd als verdachte van een misdrijf. Ook onder jongvolwassenen daalde het aantal verdachten ten opzichte van 2019, hoewel deze daling met 3% minder sterk was dan onder minderjarigen. In beide groepen lijkt de stijging in het aantal jeugdige verdachten die in 2019 te zien was zich dus vooralsnog niet door te zetten.

Onder minderjarigen neemt het relatieve aantal verdachten af voor alle typen misdrijven, met uitzondering van (vuur)wapenmisdrijven, die met 2% licht toenemen (figuur 3.2). Deze stijging was ook in 2019 al te zien (zie paragraaf 3.4.4). De sterkste daling zien we in het aantal vermogensmisdrijven, dat met 21% afneemt onder minderjarige verdachten. Het aantal vernieling- en openbare-ordemisdrijven daalt onder minderjarigen met 2% het minst sterk. Het aantal drugsmisdrijven, dat in 2019 onder zowel jongens als meisjes nog toenam, neemt in 2020 met 10% af.

Onder jongvolwassen verdachten zien we over het algemeen een vergelijkbaar patroon. Ook hier neemt het aantal verdachten in de meeste misdrijfcategorieën af. Daarnaast neemt ook onder jongvolwassenen het aantal (vuur)wapenmisdrijven toe, hoewel deze toename onder jongvolwassenen met 11% een stuk sterker is dan onder minderjarigen. Anders dan onder minderjarigen blijft het aantal vermogensmisdrijven onder jongvolwassenen tussen 2019 en 2020 gelijk. Ook het aantal verkeersmisdrijven neemt slechts licht af (1%).

Figuur 3.2 Procentueel verschil in het aantal geregistreerde verdachten in 2020 ten opzichte van 2019, per 1.000 in de betreffende bevolkingsgroep

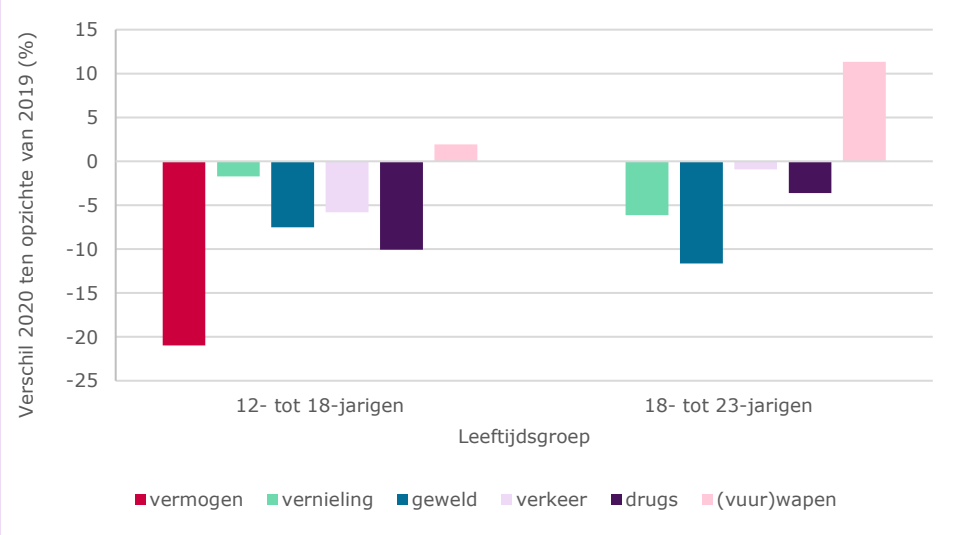

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.2

In figuur 3.3 wordt voor de jaren 2010, 2013, 2016 en 2019 de zogeheten age-crime curve afgebeeld – het aantal jeugdige verdachten per levensjaar per 1.000 leeftijdsgenoten. Alle vier de curves laten zien dat het aandeel jongeren dat als verdachte van een misdrijf wordt geregistreerd toeneemt vanaf 12 jaar, een piek bereikt rond 18 jaar en vervolgens weer daalt. Ook is te zien dat de curve in 2010 het hoogst ligt, in de jaren daarna steeds lager komt te liggen en afvlakt. Het aantal verdachten onder jongeren van alle leeftijden wordt dus met de jaren steeds lager. Bovendien verschuift de piekleeftijd in de loop der tijd. In 2010 lag de piekleeftijd rond 17 jaar en in de latere jaren rond 18 à 19 jaar.

Figuur 3.3 Age-crime curves van geregistreerde jeugdige verdachten voor de jaren 2010, 2013, 2016 en 2019, per 1.000 leeftijdsgenoten

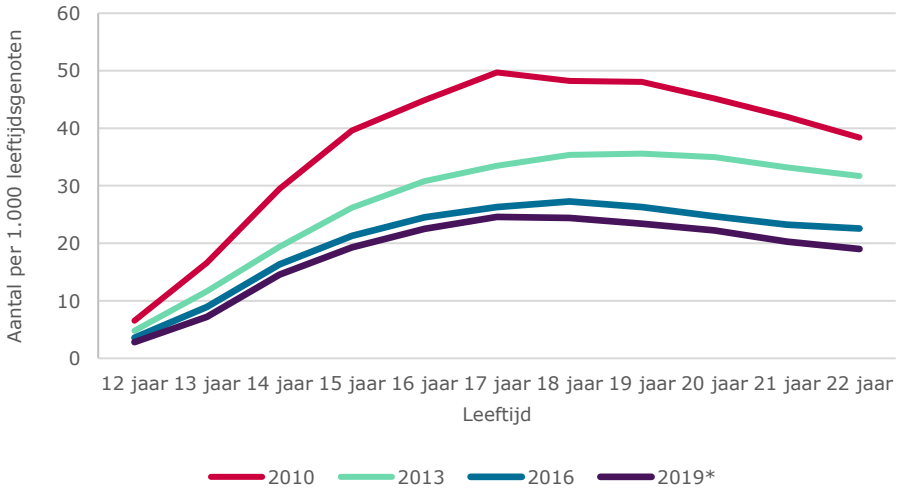

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.3

3.4 Kortetermijnontwikkelingen (2015 tot 2020)

3.4.1 Individuele kenmerken

In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkeling van het aantal geregistreerde verdachten voor verschillende bevolkingsgroepen in de periode 2015 tot 2020. Gegevens over jeugdige verdachten in 2020 worden in deze paragraaf niet meegenomen. We beschrijven veranderingen in individuele kenmerken van jeugdige verdachten in de afgelopen vijf jaar, namelijk geslacht, migratieachtergrond, het al dan niet voortijdig verlaten van school (d.i., schoolverlaten zonder startkwalificatie) en participatie school/werk.

Geslacht
In 2019 zijn in totaal 17.530 minderjarige personen geregistreerd op verdenking van een misdrijf, waarvan 13.720 jongens en 3.810 meisjes. De meisjes maken hiermee 22% uit van het totale aantal minderjarige verdachten. In totaal gaat het om 15 minderjarige verdachten per 1.000 minderjarigen in 2019. Het aantal verdachte jongens daalt tussen 2015 en 2019 van 28 naar 23 per 1.000 jongens; het aantal meisjes van 8 naar 7 per 1.000 meisjes (figuur 3.4). In beide groepen daalde het relatieve aantal verdachten in deze periode met bijna 20%. In 2019 is onder minderjarige jongens een lichte stijging in het relatieve aantal verdachten ten opzichte van 2018 te zien (21 per 1.000 in 2018; 23 per 1.000 in 2019).
Het aandeel meisjes onder minderjarige verdachten is sinds 2015 vrijwel gelijk gebleven.
In 2019 zijn in totaal 23.190 jongvolwassen verdachten geregistreerd: 19.380 mannen en 3.820 vrouwen. In totaal gaat het om 22 jongvolwassen verdachten per 1.000 jongvolwassenen in de bevolking. Vrouwen maken in 2019 16% uit van het totale aantal jongvolwassen verdachten. Dit aandeel ligt onder jongvolwassenen lager dan onder minderjarigen. Het aantal verdachten onder zowel jongvolwassen mannen als vrouwen neemt in de periode 2015 tot 2020 met ruim 20% af (van 45 naar 35 per 1.000 mannen; 9 naar 7 per 1.000 vrouwen).

Figuur 3.4 Geregistreerde jeugdige verdachten naar geslacht, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

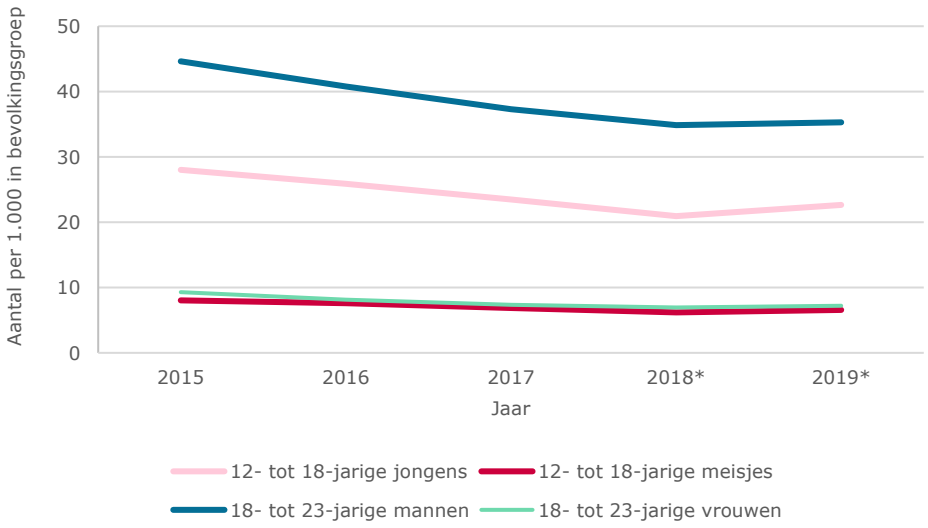

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.4

Migratieachtergrond
Van de 17.530 minderjarige verdachten in 2019 hebben er 9.600 (55%) een Nederlandse achtergrond. Van deze jeugdigen zijn beide ouders in Nederland geboren. Onder minderjarige verdachten met een migratieachtergrond, jongeren waarvan ten minste één ouder buiten Nederland is geboren, is Marokko in absolute aantallen het meest voorkomende herkomstland (1.860 personen; 11% van de minderjarige verdachten).[7,8] Relatief gezien is het aantal minderjarigen dat in 2019 ten minste één keer als verdachte is geregistreerd het hoogst onder minderjarigen met als herkomstland de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba[9] (48 van elke 1.000 minderjarigen in de betreffende herkomstgroep; zie figuur 3.5a). Dit aantal is ruim twee keer zo hoog als onder minderjarigen met een Turkse migratieachtergrond (21 per 1.000) en ruim vier keer zo hoog als onder minderjarigen met een Nederlandse achtergrond (11 per 1.000). In alle hier onderscheiden herkomstgroepen daalt het relatieve aantal minderjarige verdachten in de periode 2015 tot 2020. Procentueel gezien daalt het aantal minderjarigen van Marokkaanse en Turkse herkomst (beiden 41%) in deze periode het sterkst. In 2019 is in alle groepen een lichte stijging in het relatieve aantal verdachten te zien ten opzichte van 2018.
Zowel onder de eerste als tweede generatie minderjarigen met een migratieachtergrond nam het aantal verdachten in de periode 2015 tot 2019 af (een afname van respectievelijk 37% en 33%; figuur 3.6a).[10] Tussen 2018 en 2019 neemt het relatieve aantal verdachten in beide groepen echter weer iets toe (van 23 naar 24 per 1.000 onder de eerste generatie en van 25 naar 27 onder de tweede generatie).
Van de 23.190 jongvolwassen verdachten in 2019 hebben 12.600 een Nederlandse achtergrond (54%). Absoluut gezien is daarna, net als onder minderjarigen, het aantal jongvolwassen verdachten met Marokkaanse herkomst het grootst (2.590 personen; 11% van de jongvolwassen verdachten). Ook het relatieve aantal jongvolwassen verdachten is in 2019 het hoogst onder personen met Marokkaanse herkomst (74 van elke 1.000 jongvolwassenen met Marokko als herkomstland) (figuur 3.5b). Dit is ruim vier keer zo hoog als het relatieve aantal verdachten onder jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond (16 per 1.000). Op de tweede plaats komen jongvolwassenen met als herkomstland de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba (59 per 1.000).
De afname van registraties onder jongvolwassenen in de periode 2015 tot 2019 treedt op bij alle hier onderscheiden migratieachtergronden. De procentuele daling is, net als onder minderjarigen, het grootst onder jongvolwassenen met een Marokkaanse achtergrond (van 108 per 1.000 jongvolwassen in deze groep in 2015 tot 74 in 2019; een daling van 30%), gevolgd door jongvolwassenen met een westerse migratieachtergrond (30%). In 2019 is een lichte stijging te zien in het aantal verdachten met een Westerse migratieachtergrond (14%), met herkomstland Suriname (5%) en de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba (2%), en met een Nederlandse achtergrond (1%).

---

7 Hierbij is het geboorteland van de moeder leidend als zij in het buitenland is geboren. Anders is dat het geboorteland van de vader.

8 Jongeren met een migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteitsstatistieken. Verklaringen voor deze oververtegenwoordiging worden in dit rapport niet beschreven, maar eerder onderzoek (Dieleman, Van Gaalen & De Regt, 2020) laat zien dat deze voor een groot deel verklaard wordt door verschillen in andere achtergrondkenmerken, zoals sociaaleconomische positie en opleidingsniveau.

9 Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en Caribisch Nederland.

10 Iemand die zelf ook in het buitenland is geboren behoort tot de eerste generatie, terwijl iemand van de tweede generatie in Nederland is geboren.

De afname in het aantal geregistreerde verdachten in de periode 2015 tot 2019, treedt binnen de groep jongvolwassenen met een migratieachtergrond zowel bij de eerste als de tweede generatie op (figuur 3.6b). Binnen de eerste generatie nam het relatieve aantal verdachten iets sterker af (32%) dan binnen de tweede generatie (22%). Wel nam het aantal verdachten onder de eerste generatie tussen 2018 en 2019 weer iets toe (van 23 naar 25 per 1.000).

Voortijdig schoolverlaten

Van de minderjarige verdachten in 2019 is bijna 2% voortijdig schoolverlater. Tussen 1 oktober 2018 en 1 oktober 2019 zijn zij uitgestroomd uit het voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs zonder startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma op ten minste niveau 2). Ter vergelijking: van alle 12- tot 18-jarigen in Nederland is in dezelfde periode slechts 0,3% voortijdig schoolverlater. Van de overige minderjarige verdachten in 2019 stond 70% zowel op 1 oktober 2018 als op 1 oktober 2019 ingeschreven in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. In deze periode is 0,4% van de minderjarigen uitgestroomd met startkwalificatie. De overige minderjarige verdachten (28%) stonden op 1 oktober 2018 niet ingeschreven in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs. Deze laatste groep omvat minderjarigen die nog stonden ingeschreven in het primair onderwijs, minderjarigen die al een startkwalificatie hadden of al eerdere voortijdig schoolverlaters.[11]

Figuur 3.5a Geregistreerde minderjarige verdachten naar migratie-achtergrond, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

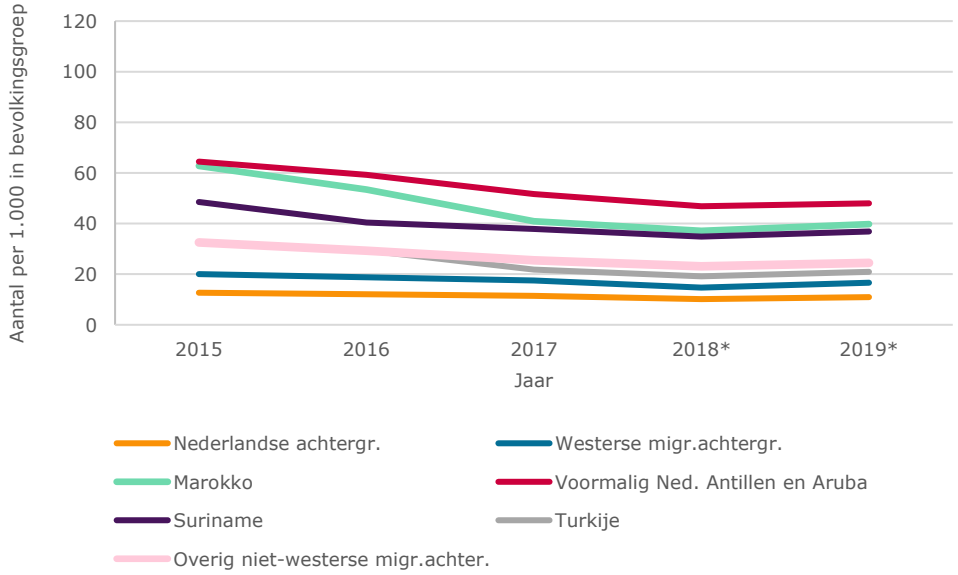

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.5

[11] Voor een methodenbeschrijving van de afbakening voortijdig schoolverlaters wordt verwezen naar Methodebeschrijving afbakening voortijdig schoolverlaters (cbs.nl).

Figuur 3.5b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar migratie-achtergrond, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

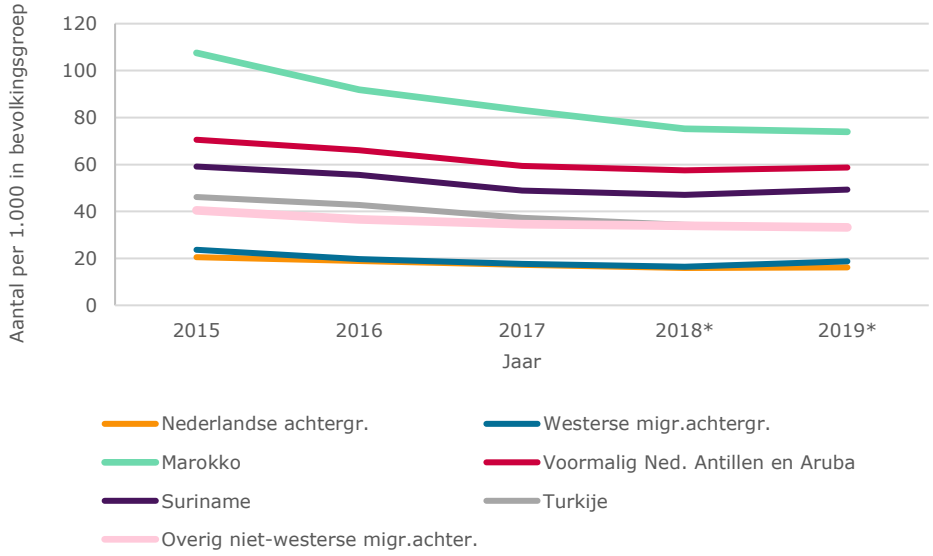

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.5

Figuur 3.6a Geregistreerde minderjarige verdachten naar migratie-achtergrond, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep: generatie

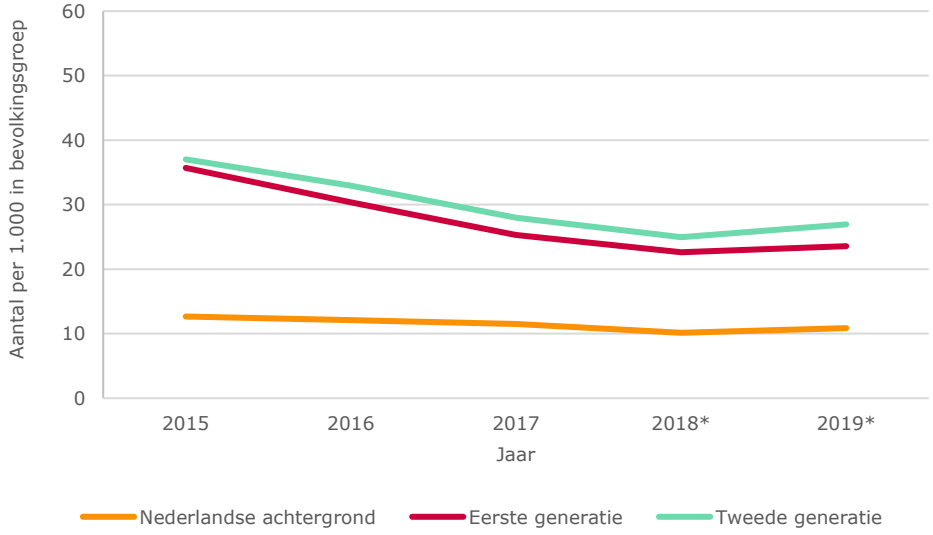

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.6

Figuur 3.6b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar migratie-achtergrond, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep: generatie

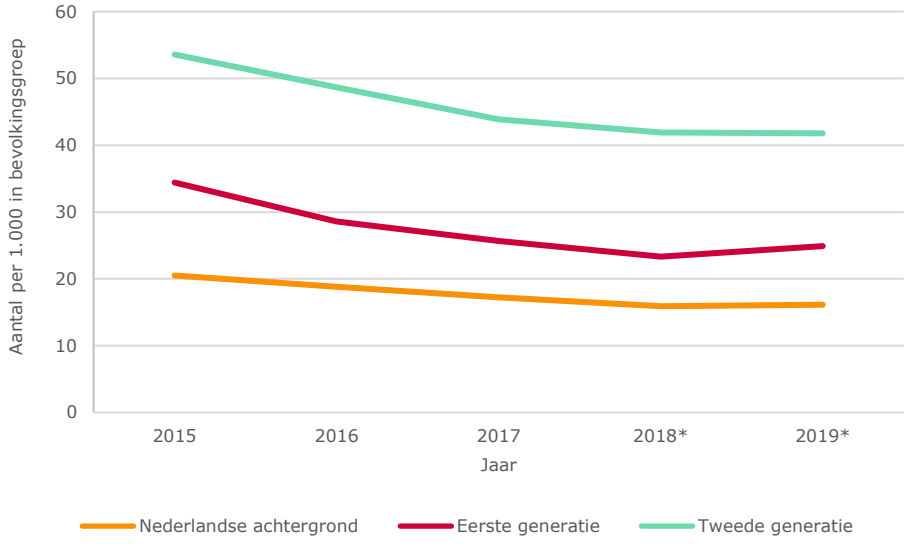

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.6

Het relatieve aantal verdachten is met 87 per 1.000 minderjarigen in 2019 veel hoger onder voortijdig schoolverlaters dan onder niet-voortijdig-schoolverlaters (15 per 1.000; figuur 3.7). Omdat het aantal minderjarige schoolverlaters, zowel onder verdachten (330 in 2019) als in de algemene bevolking (3.760 in 2019) vrij laag is, schommelt het relatieve aantal voortijdig schoolverlaters onder verdachten in deze leeftijdsgroep sterk in de periode 2015 tot 2020. Zo nam het relatieve aantal verdachten onder hen in 2018 af ten opzichte van 2017 (van 90 naar 74 per 1.000), om in 2019 weer toe te nemen (naar 87 per 1.000).
Van de jongvolwassen verdachten in 2019 verliet ruim 10% tussen 1 oktober 2018 en 1 oktober 2019 het onderwijs zonder startkwalificatie. Van de totale populatie van 18- tot 23-jarigen is in deze periode slechts 2,6% voortijdig schoolverlater. Een groot deel van de jongvolwassenen in 2019 was op 1 oktober 2018 niet meer leerplichtig, waardoor zij geen voortijdig schoolverlater meer kunnen worden. De jongvolwassen voortijdig schoolverlaters komen in 2019 naar verhouding vier keer vaker voor in de verdachtenregistratie van de politie dan de niet-voortijdig-schoolverlaters, respectievelijk 87 en 20 per 1.000 jongvolwassenen (figuur 3.7). In tegenstelling tot het aantal voortijdig schoolverlaters onder minderjarige verdachten, laat het aantal schoolverlaters onder jongvolwassen verdachten in de periode 2015 tot 2020 een continue daling zien. In deze periode daalde het relatieve aantal verdachten in deze groep met 20%.

Figuur 3.7 Geregistreerde jeugdige verdachten naar wel/geen voortijdig schoolverlater, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

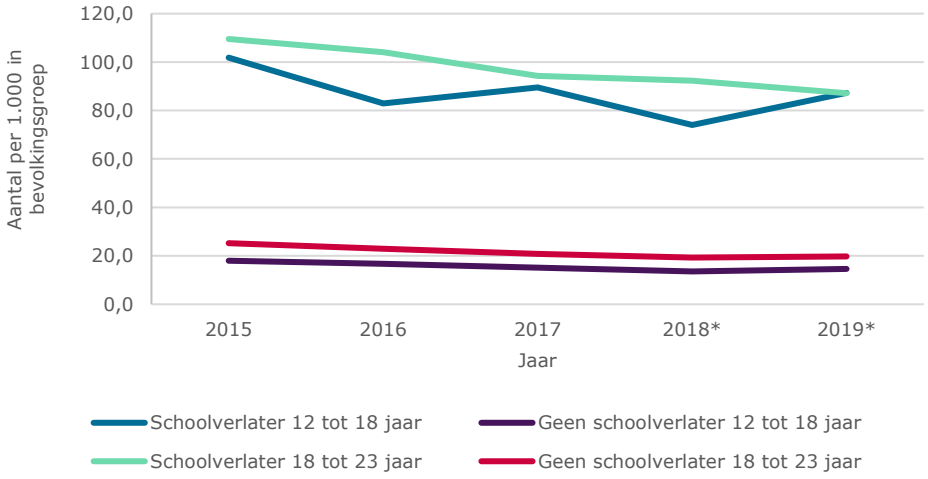

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3, tabel B3.7

Participatie school/werk

Van de 9.360 16- tot 18-jarige verdachten is 93% in 2019 schoolgaand.[12] Van deze groep verdachten is in 2019 4% werkend zonder dat zij schoolgaand zijn. Deze relatief kleine groep heeft wel een grotere kans op registratie bij de politie (40 per 1.000 in 2019) dan de schoolgaande 16- tot 18-jarigen (17 per 1.000 schoolgaanden met inkomen en 31 per 1.000 schoolgaanden zonder inkomen in 2015) (figuur 3.8a). De kans op registratie als verdachte is echter het hoogst voor de groep overig of onbekend, met 62 per 1.000 in 2019. Van de 16- tot 18-jarigen valt 4% in deze groep.

In de periode 2015 tot 2019 daalde het aantal 16- tot 18-jarige verdachten in alle vier de groepen. Zo daalde het aantal schoolgaande verdachten met inkomen van 21 naar 17 per 1.000 (een afname van 23%) en nam het aantal schoolgaande verdachten zonder inkomen af van 35 naar 28 per 1.000 (een daling van 18%). De daling was met 27% het sterkst in de groep overig of onbekend (van 71 naar 51 per 1.000). In deze groep nam het aantal 16- tot 18-jarige verdachten tussen 2018 en 2019 echter weer met 20% toe. Ook onder schoolgaand 16- tot 18-jarigen zonder inkomen (10%) en werkende 16- tot 18-jarigen (3%) nam het aantal verdachten in 2019 toe ten opzichte van 2018.

[12] Jongeren tot 18 jaar zijn leerplichtig zolang zij nog geen startkwalificatie hebben. Daardoor ontstaat op dit kenmerk pas spreiding vanaf 16 jaar en worden jongeren tot 16 jaar hier niet weergegeven. Omdat de categorie 'uitkering' onder minderjarigen nauwelijks voorkomt, wordt deze tot de categorie 'overig of onbekend' gerekend.

Figuur 3.8a Geregistreerde 16- tot 18-jarige verdachten naar participatie school/werk, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

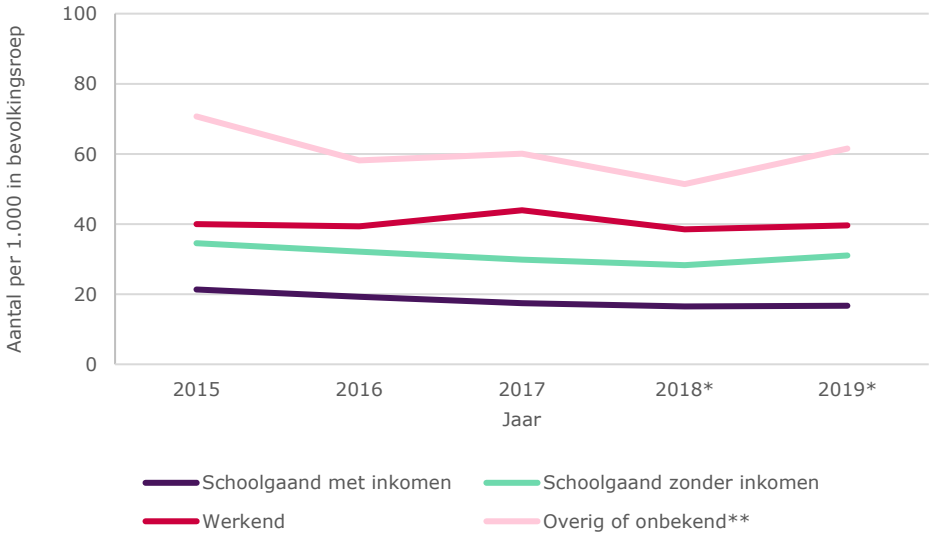

* Voorlopige cijfers.

** Inclusief uitkering.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.8

Figuur 3.8b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar participatie school/werk, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

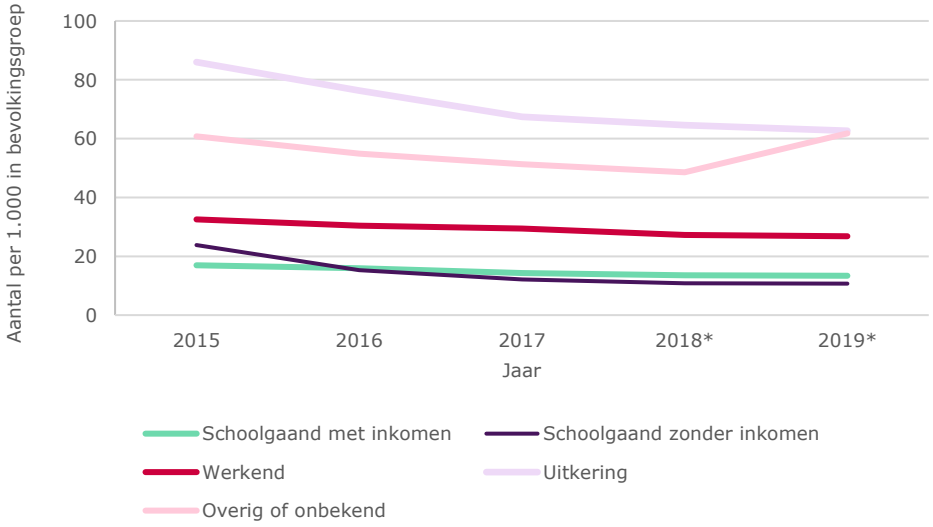

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.8

Van de 23.190 jongvolwassen verdachten is in 2019 36% schoolgaand, 38% is werkend zonder een opleiding te volgen en 9% heeft een uitkering. In de algehele populatie van jongvolwassenen in 2019 was deze verhouding respectievelijk 60%, 30% en 3%. Er is dus sprake van een ondervertegenwoording van het aantal

schoolgaande jongvolwassen verdachten en een oververtegenwoordiging van het aantal jongvolwassen verdachten met een uitkering. In vier van de vijf groepen is tussen 2015 tot 2019 een afname in het aantal verdachten te zien (figuur 3.8b). Deze daling was met 55% het sterkst onder schoolgaande jongvolwassenen zonder inkomen (van 24 per 1.000 in 2015 naar 11 per 1.000 in 2019), gevolgd door jongvolwassenen met een uitkering. In de groep overig of onbekend was tussen 2018 en 2019 weer een toename in het aantal verdachten te zien (van 49 per 1.000 in 2018 naar 62 per 1.000 in 2019, een toename van 27%).

3.4.2 Gezinskenmerken

In deze paragraaf wordt ingegaan op de ontwikkeling van aantallen geregistreerde verdachten voor enkele huishoudkenmerken, waarbij we opnieuw apart ingaan op de ontwikkelingen voor minderjarigen en jongvolwassenen.

Huishoudinkomen
In figuur 3.9a is een negatief verband te zien tussen het huishoudinkomen van gezinnen en de kans dat minderjarige gezinsleden worden geregistreerd als verdachte door de politie: het aantal verdachten is hoger in gezinnen met een lager huishoudinkomen.[13] Met 32 per 1.000 in 2019 is dit aantal het hoogst in de 20% huishoudens met de laagste inkomens. In de 20% huishoudens met de hoogste inkomens is het relatieve aantal minderjarige verdachten met 8 per 1.000 minderjarigen het laagst. Tussen 2015 en 2020 nam het aantal minderjarige verdachten voor iedere inkomensgroep af. Deze afname was het sterkst onder minderjarigen in de laagste en één na laagste inkomensgroepen (respectievelijk 26% en 24%). In 2019 is in alle inkomensgroepen een stijging in het aantal minderjarige verdachten te zien ten opzichte van 2018. Deze stijging was het sterkst in de twee hoogste inkomensgroepen (16% in de hoogste en 12% de één na hoogste inkomensgroep).
Ook onder jongvolwassenen is het negatieve verband tussen huishoudinkomen en de kans op registratie door de politie te zien (figuur 3.9b). Het relatieve aantal jongvolwassen verdachten is het hoogst in de laagste inkomensgroep (33 per 1.000 in 2019) en het laagst in de hoogste inkomensgroep (14 per 1.000). Anders dan onder minderjarigen is het verschil in het aantal verdachten tussen de twee laagste inkomensgroepen zeer klein. Waar onder minderjarigen het huishoudinkomen veelal bestaat uit het inkomen van de ouders, voert een aanzienlijk deel van de jongvolwassen verdachten zelfstandig een (éénpersoons)huishouden. Dit is een heel andere situatie dan minderjarigen die onderdeel uitmaken van een huishouden met ouders die in de laagste inkomensgroep vallen. Tussen 2015 en 2020 is het aandeel jongvolwassen verdachten, net als onder de minderjarigen, voor alle inkomensgroepen afgenomen. De afname was met 14% minder sterk in de groep met de laagste inkomens (van 37 op de 1.000 in 2015 naar 32 op de 1.000 in 2013) dan in de overige groepen (21-23%). In de laagste, middelste en één na hoogste inkomensgroepen nam het aantal verdachten in 2019 weer met 1 tot 2% toe ten opzichte van 2018.

[13] Alle Nederlandse huishoudens zijn naar oplopend inkomen onderverdeeld in vijf even grote groepen van elk 20%; zogenoemde quintielen. Van 6% van de jeugdigen is geen huishoudinkomen bekend. Deze groep is in de analyses buiten beschouwing gelaten.

Figuur 3.9a Geregistreerde minderjarige verdachten naar huishoud-inkomen, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

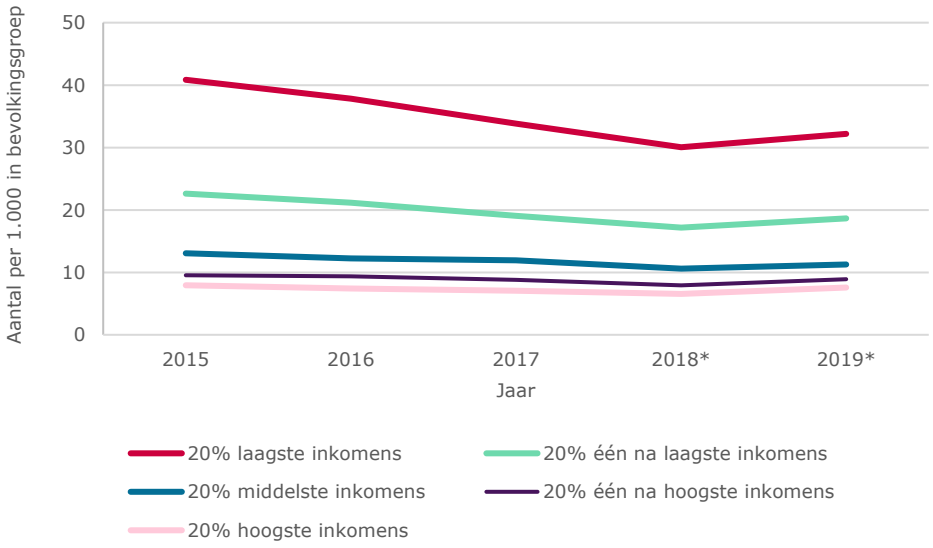

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.9

Figuur 3.9b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar huishoud-inkomen, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

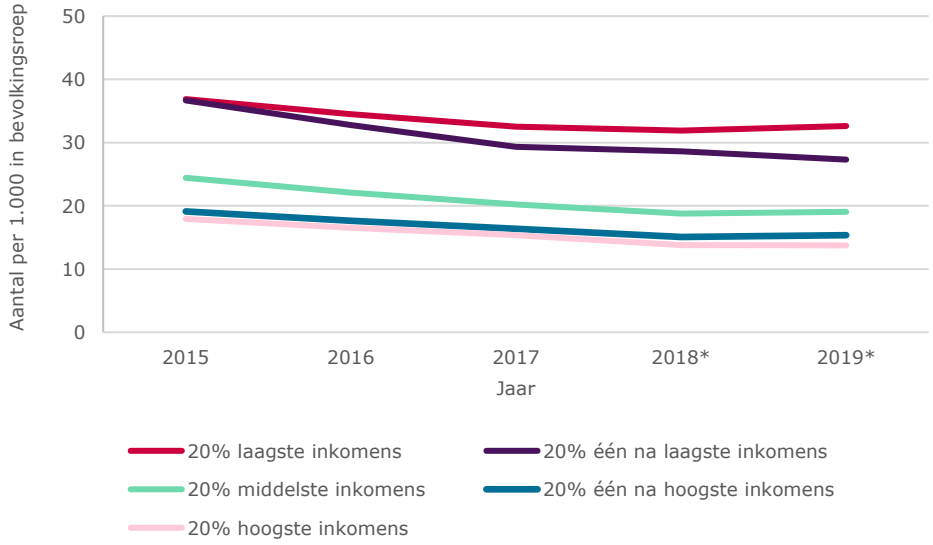

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.9

Huishoudsamenstelling
Van de in totaal 17.530 minderjarige verdachten in 2019 is 53% een thuiswonend kind in een tweeoudergezin en 37% een thuiswonend kind in een eenoudergezin. Daarnaast woont 4% in een instelling.[14] Van de algehele bevolking woont in 2019 77% van de 12- tot 18-jarigen in een tweeoudergezin, 20% in een eenoudergezin en minder dan 1% in een instelling. Het relatieve aantal verdachten is dan ook beduidend hoger onder minderjarigen in een instelling (107 per 1.000 in 2019) dan onder thuiswonenden; onder de thuiswonenden is het hoger in de eenoudergezinnen (28 per 1.000) dan in de tweeoudergezinnen (10 per 1.000) (zie figuur 3.10a).[15] In de periode 2015 tot 2019 nam het aantal minderjarige verdachten in alle groepen af, om vervolgens in 2019 weer met 6-8% toe te nemen.

Figuur 3.10a Geregistreerde minderjarige verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

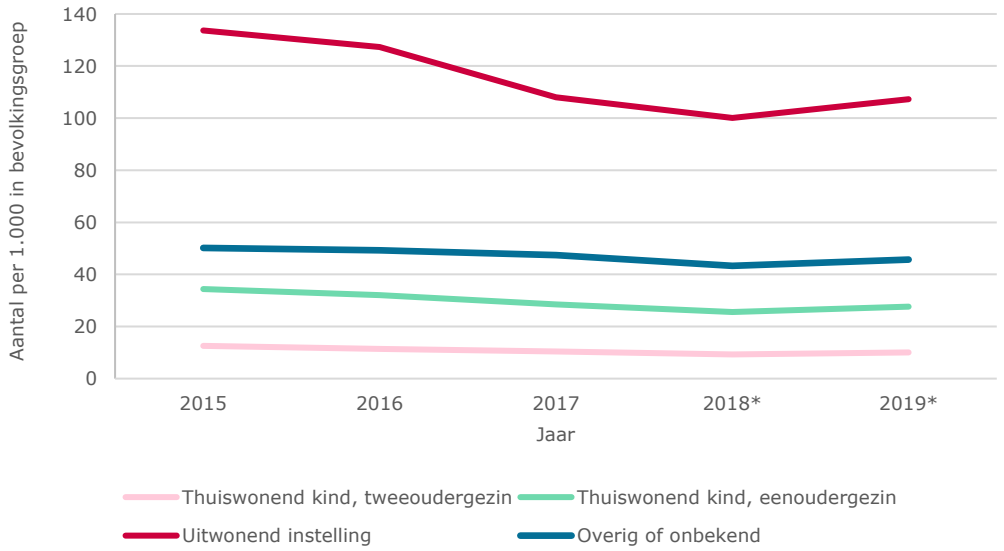

* Voorlopige cijfers.
Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.10

Van de in totaal 23.190 jongvolwassen verdachten in 2019 woont 45% nog bij de ouders (thuiswonend kind in een tweeoudergezin), 26% woont nog thuis in een eenoudergezin en 16% is uitwonend en alleenstaand zonder kind. Voor de totale bevolking is dit respectievelijk 58%, 17% en 15%. Ruim 3% van de jongvolwassen

[14] Onder instellingen vallen onder meer verpleeg- en verzorgingstehuizen, inrichtingen voor verstandelijk gehandicapten, gezinsvervangende tehuizen, psychiatrische ziekenhuizen, revalidatiecentra, maar ook penitentiaire inrichtingen, waarin de personen in principe voor langere tijd zullen verblijven. Bij minderjarigen gaat het in 2019 in ongeveer 75% van de gevallen om gezinsvervangende tehuizen, zorginstellingen, opvangcentra en jeugdinternaten. De overige 25% woont in andere soorten instellingen, waaronder justitiële jeugdinrichtingen en penitentiaire inrichtingen.

[15] Andere huishoudsamenstellingen zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten, omdat zij voor minder dan 1% van de 12- tot 18-jarige bevolking van toepassing zijn. De categorieën uitwonend alleenstaand, uitwonend samenwonend, samenwonend met kind en alleenstaand met kind zijn hierbij samengevoegd met de categorie 'overig of onbekend'.

verdachten woont zonder kinderen samen en 4% woont in een instelling[16] (tegenover respectievelijk 5% en 1% in de bevolking). Het aantal jongvolwassen verdachten is in 2019, met 89 per 1.000, het hoogst onder jongvolwassenen die in een instelling wonen (zie figuur 3.10b). De oververtegenwoordiging van bewoners van instellingen is bij de jongvolwassenen wel minder sterk dan onder minderjarigen. Ook onder alleenstaanden met een kind en thuiswonende kinderen in een eenoudergezin (beiden 34 per 1.000 jongvolwassenen) is het aantal verdachten in 2019 relatief groot. Wel nam het aantal verdachten onder alleenstaanden met een kind in de periode 2015 tot 2019 sterker af dan het aantal in de andere groepen (van 63 naar 34 per 1.000, een afname van 38%). Het aantal verdachten dat in een instelling woont, bleef in deze periode vrijwel gelijk. In 2019 was onder alleenstaanden zonder kind (9%), samenwonende personen met een kind en jongvolwassenen in een instelling (beiden 1%) een toename in het aantal verdachten te zien ten opzichte van 2018.

Figuur 3.10b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

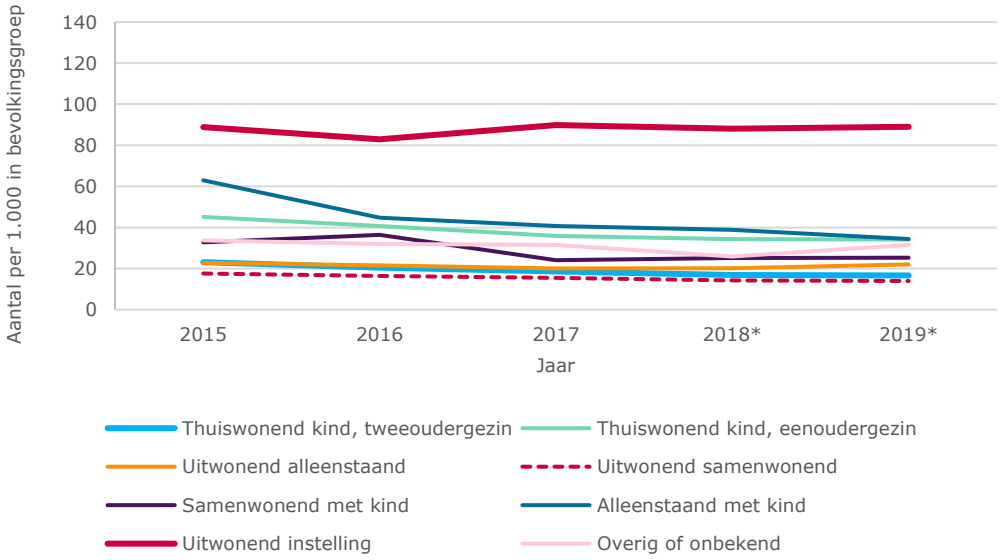

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.10

3.4.3 Woongemeente

In 2019 woont ruim 8% van alle minderjarige verdachten in de gemeente Amsterdam, gevolgd door Rotterdam (5,3%), Den Haag (4,6%) en Utrecht (3%).[17] In totaal is dus 21% van alle minderjarige verdachten in 2019 woonachtig in één van

[16] Bij jongvolwassenen gaat het in 2019 in bijna 80% van de gevallen om gezinsvervangende tehuizen, zorginstellingen, opvangcentra en internaten.

[17] In tegenstelling tot hoofdstuk 6 in deze monitor, waarin regionale ontwikkelingen in het aantal incidenten gepleegd door jeugdige verdachten beschreven worden, betreffen de gegevens hier unieke verdachten. Daarnaast gaat het hier om ontwikkelingen in de woongemeente van jeugdige verdachten en niet om de gemeente waar zij misdrijven plegen.

de vier grootste gemeenten (de zogenoemde G4), net als in 2015. Ter vergelijking: 12% van alle minderjaren in Nederland woont in 2019 in de G4. Minderjarige verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in de vier grote steden. Ook relatief gezien kent Amsterdam in 2019, met 32 per 1.000 12- tot 18-jarigen, het grootste aantal minderjarige verdachten, gevolgd door Utrecht (25 verdachten per 1.000; zie figuur 3.11a). Rotterdam en Den Haag tellen in 2019 respectievelijk 24 en 23 verdachten per 1000 minderjarigen.
Gemiddeld nam het aantal minderjarige verdachten in de G4 in de periode 2015 tot 2019 met 34% af. Deze afname was sterker dan de afname voor heel Nederland (25%). De daling was in de G4 met 38% het sterkst in Rotterdam, maar ook in Utrecht (36%), Den Haag (33%) en Amsterdam (30%), nam het aantal verdachten af. In 2019 nam het aantal verdachten in de G4 weer met 13% toe. Met name in Utrecht is in 2019 een opvallende stijging te zien in het aantal minderjarige verdachten (van 18 naar 25 per 1.000 inwoners). Ook in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam nam het aantal verdachten tussen 2018 en 2019 licht toe.
In 2019 woont 43% van alle minderjarige verdachten in één van de 25 grootste gemeenten van Nederland (de G25). Van alle minderjarigen in de bevolking woont 30% in de G25. Minderjarige verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in grote steden. Na de G4 is het relatieve aantal minderjarige verdachten in 2019 het hoogst in Almere en Groningen (beiden 24 per 1.000) en het laagst in Haarlemmermeer (12 per 1.000). In vrijwel alle gemeenten binnen de G25 daalt het relatieve aantal geregistreerde minderjarige verdachten in de periode 2015 tot 2019. De sterkste daling zien we in Breda (47%), Apeldoorn (43%) en Ede (41%). In 2019 neemt het relatieve aantal minderjarige verdachten in de meeste van deze gemeenten weer licht toe.

In 2019 is bijna 8% van alle jongvolwassen verdachten woonachtig in Amsterdam, gevolgd door Rotterdam (7%), Den Haag (5%) en Utrecht (3%). Net als bij minderjarigen woont 21% van alle jongvolwassen verdachten in 2019 in de G4. Van alle jongvolwassenen in Nederland woont 14% in de G4. Ook jongvolwassen verdachten zijn dus oververtegenwoordigd in de G4. Sinds 2015 is het percentage jongvolwassen verdachten in de vier grote steden nauwelijks veranderd. Wanneer we rekening houden met het aantal jongvolwassen inwoners van de betreffende gemeenten, dan kent niet Amsterdam, maar Rotterdam (35 per 1.000 jongvolwassenen) het grootste aantal jongvolwassen verdachten, gevolgd door Amsterdam (34 verdachten per 1.000). Den Haag komt met 31 verdachten per 1.000 jongvolwassenen op de derde plek, gevolgd door Utrecht (24 per 1.000; zie figuur 3.10b).
In de periode 2015 tot 2019 nam het aantal jongvolwassen verdachten in de G4 met 22% af. Deze afname was even sterk als de afname voor heel Nederland. De daling was in Den Haag (26%), Rotterdam (24%) en Amsterdam (22%) sterker dan in Utrecht (14%). Tussen 2018 en 2019 zien we echter een lichte stijging in het aantal jongvolwassen verdachten in de G4 (van 30 per 1.000 in 2018 naar 32 in 2019). Met uitzondering van Den Haag, waar het aantal verdachten met 4% verder afnam, is deze stijging in de gehele G4 te zien.
Ruim 22% van de jongvolwassen verdachten is in 2019 woonachtig in één van de overige 25 grootste gemeenten – in totaal woont 43% van alle jongvolwassen verdachten in de G25 (inclusief de G4). Ter vergelijking: 37% van de totale bevolking van 18 tot 23 jaar woont in de G25. Er is dus sprake van een oververtegenwoordiging van jongvolwassen verdachten in de G25. Uit figuur 3.11b valt af te lezen dat dit volledig wordt veroorzaakt door een oververtegenwoordiging van jongvolwassen verdachten in Den Haag, Rotterdam en Amsterdam. In Utrecht en de overige gemeenten van de G25 is het aantal verdachten in de gehele periode 2015 tot 2020 jaarlijks ongeveer gelijk.

Het grootste relatieve aantal jongvolwassen verdachten in de overige 21 grootste gemeenten woont in 2019 in Almere en Zoetermeer (beiden 33 per 1.000). In de overige gemeenten liggen de verdachtenaantallen niet hoger dan 25 per 1.000 inwoners. Het laagste aantal binnen de G25 vinden we in Nijmegen en Maastricht (respectievelijk 14 en 13 per 1.000). Dat het aantal jongvolwassen verdachten woonachtig in deze steden zo laag is, hangt mogelijk samen met het feit dat dit studentensteden zijn. Er woont een relatief grote groep jongvolwassen studenten in deze steden die weinig misdrijven plegen. Ook in andere universiteitssteden, waaronder Groningen en Leiden, is het aantal jongvolwassen verdachten relatief laag. Zo is in Groningen het aantal minderjarige verdachten hoger dan het aantal jongvolwassen verdachten (respectievelijk 24 en 15 per 1.000). In de periode 2015 tot 2019 daalde het relatieve aantal geregistreerde jongvolwassen verdachten in vrijwel alle G25-gemeenten. De sterkste daling zien we in Arnhem (40%). Net als onder minderjarigen stijgt het relatieve aantal jongvolwassen verdachten tussen 2018 en 2019 in de meeste G25-gemeenten. In studentenstad Maastricht, waar het aantal jongvolwassen verdachten relatief laag is, stijgt het aantal verdachten in 2019 met 38% het sterkst.

Figuur 3.11a Geregistreerde minderjarige verdachten naar woongemeente, per 1.000 leeftijdsgenoten binnen de gemeente

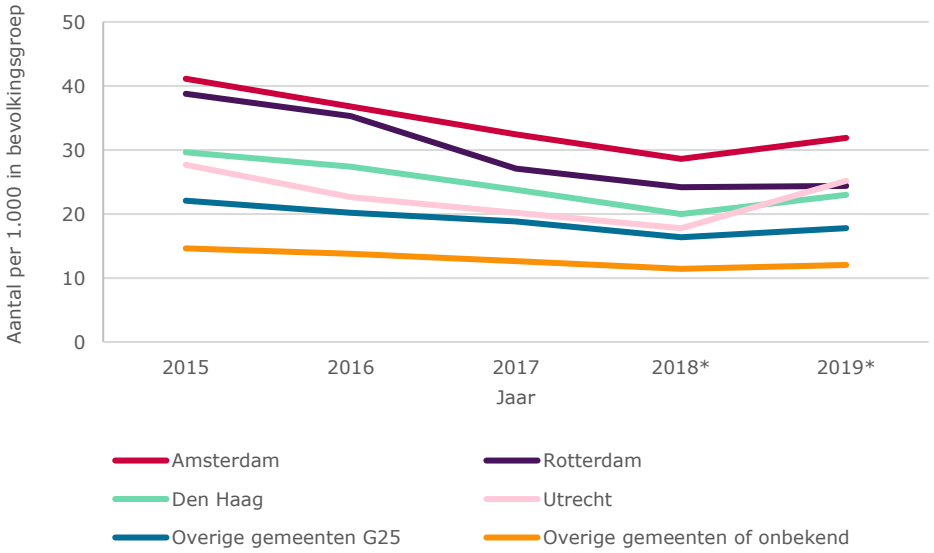

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.11

Figuur 3.11b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar woongemeente, per 1.000 leeftijdsgenoten binnen de gemeente

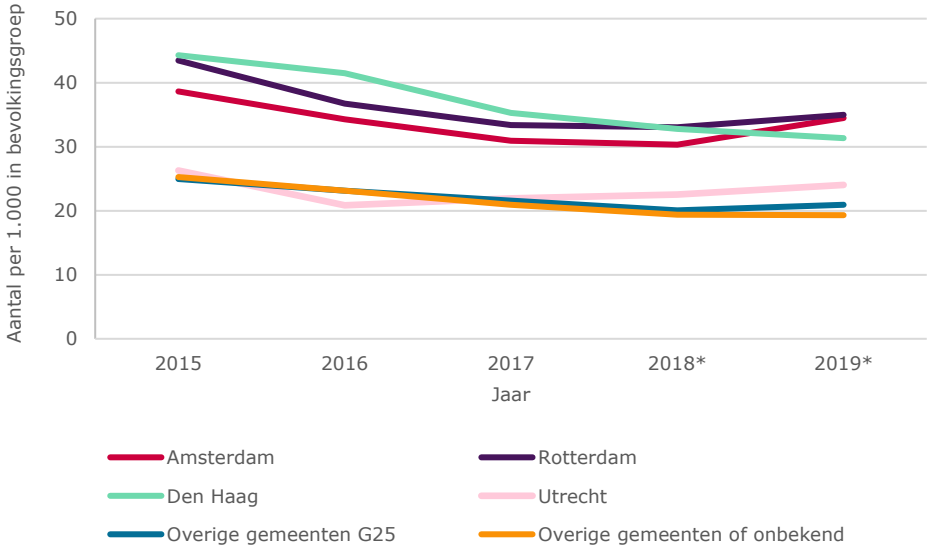

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.11

3.4.4 Typen misdrijven

In 2019 worden zowel minderjarige jongens als meisjes het vaakst geregistreerd als verdachte van een vermogensmisdrijf (respectievelijk 12 en 5 per 1.000 minderjarigen in de betreffende groep in 2019; zie figuur 3.12a en 3.12b).[18] Onder jongens komen daarna registraties in verband met vernieling- en openbare-orde-misdrijven en geweldsmisdrijven het vaakst voor (beiden 5 per 1.000 jongens). Onder meisjes komen deze twee typen misdrijven weinig voor (1 per 1.000 meisjes). Verkeers-, drugs- en (vuur)wapenmisdrijven zien we onder minderjarige verdachten slechts sporadisch.

[18] Wanneer een persoon in een jaar van meerdere misdrijven verdacht wordt, wordt deze persoon bij meerdere typen misdrijven meegeteld.

Figuur 3.12a Geregistreerde minderjarige verdachte jongens naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

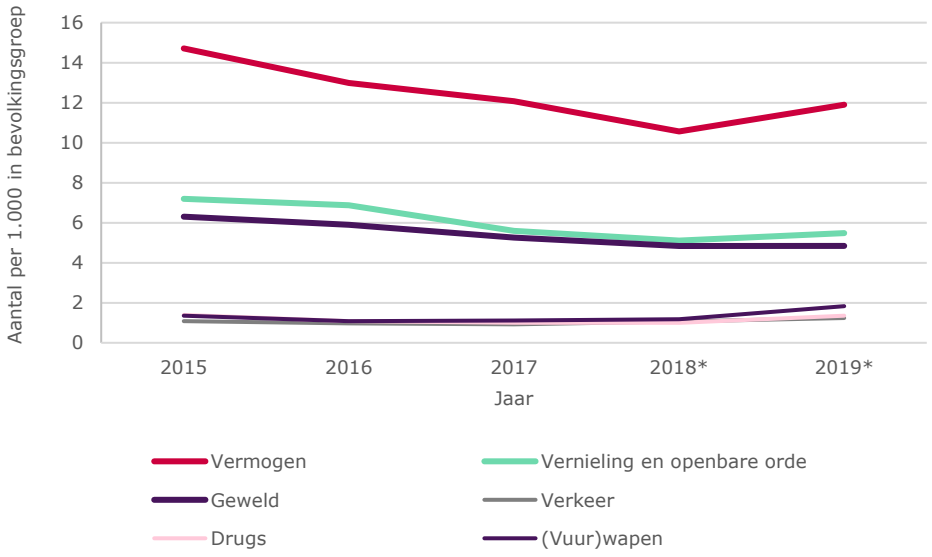

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Figuur 3.12b Geregistreerde minderjarige verdachte meisjes naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de betreffende bevolkingsgroep

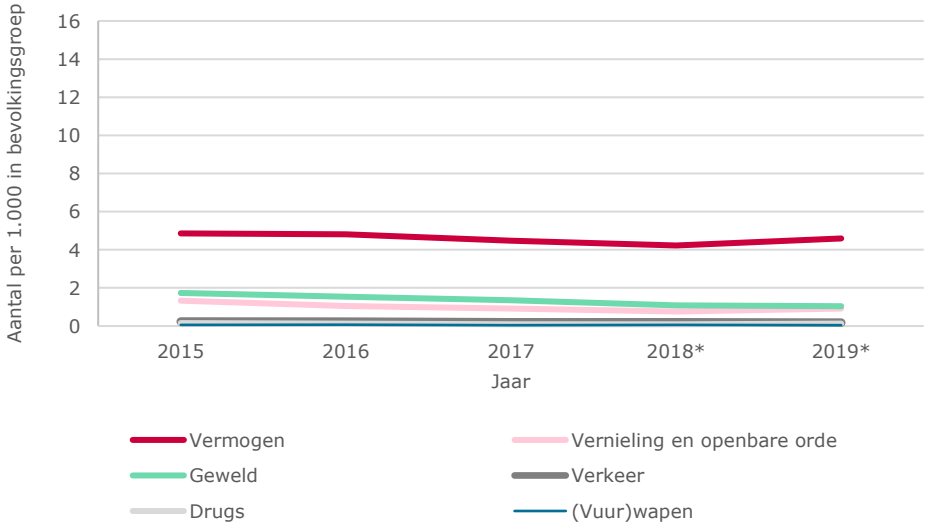

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

In de periode 2015 tot 2019 zien we, zowel bij jongens als meisjes, een afname in het aantal verdachten van alle typen misdrijven. Zowel onder jongens als meisjes daalden de vernielings- en openbare-ordemisdrijven in deze periode procentueel gezien het sterkst (met 29% onder jongens en 48% onder meisjes). In 2019 stijgt het aantal verdachten voor verschillende typen misdrijven ten opzichte van 2018.

Onder jongens kwamen met name (de weinig voorkomende) (vuur)wapenmisdrijven (55%) en drugsmisdrijven (36%) in 2019 vaker voor. [19] Ook onder meisjes steeg het aantal drugsmisdrijven in 2019 met 32%. Wanneer geslacht buiten beschouwing wordt gelaten, volgt de algemene trend het patroon van de minderjarige jongens.

Ook onder jongvolwassenen zien we de meeste verdachtenregistraties in verband met een vermogensmisdrijf, zowel onder mannen als onder vrouwen (in 2019 respectievelijk 11 en 4 per 1.000; zie figuur 3.12c en 3.12d). Onder mannen komen daarna registraties in verband met een verkeersmisdrijf het meest voor (10 per 1.000), gevolgd door geweldsmisdrijven (8 per 1.000). Onder jongvolwassen vrouwen komt dit soort misdrijven nauwelijks voor (beiden 1 per 1.000). Registraties met betrekking tot drugs- en (vuur)wapenmisdrijven komen zowel onder de jongvolwassen mannen als vrouwen het minst voor (respectievelijk 5 en 2 per 1.000 mannen; respectievelijk 0,4 en 0,1 per 1.000 vrouwen).

Figuur 3.12c Geregistreerde jongvolwassen verdachte mannen naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

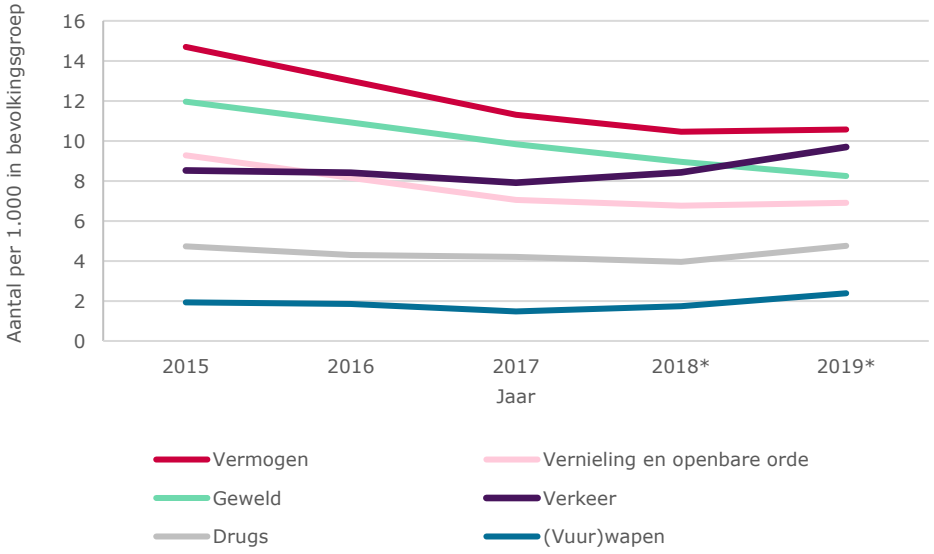

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Van alle typen misdrijven neemt het aantal registraties met jongvolwassen verdachten in de periode 2015 tot 2019 af, waarna dit voor een aantal typen weer toeneemt in 2019. Onder mannen daalt het aantal registraties van vermogensmisdrijven tot 2019 met 29% het sterkst. Onder vrouwen zien we de sterkste afname onder verdachten van geweldsmisdrijven (29%). Net als onder minderjarigen stijgt het aantal mannelijke verdachten van (vuur)wapenmisdrijven (37%)

[19] De stijging van deze typen misdrijven in 2019 zou (deels) een gevolg kunnen zijn van een verandering in de manier waarop de politie misdrijven registreert. Sinds juli 2018 is het niet meer mogelijk om meerdere delicten die verband met elkaar houden (bijvoorbeeld een straatroof waarbij een vuurwapen wordt gebruikt) in één registratie vast te leggen. Indien in één registratie meerdere delicten voorkomen, werd vóór juli 2018 alleen het zwaarste delict geteld. Voor een aantal delicten, waaronder (vuur)wapen- en drugsmisdrijven, heeft dit in 2019 geleid tot een stijging in het aantal registraties.

en het aantal vrouwelijke verdachten van drugsmisdrijven (20%) in 2019 procentueel gezien het sterkst. Ook hier geven de gegevens voor mannen en vrouwen samen een vergelijkbaar beeld als hier beschreven voor jongvolwassen mannen.

Figuur 3.12d Geregistreerde jongvolwassen verdachte vrouwen naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 leeftijdsgenoten van de betreffende bevolkingsgroep

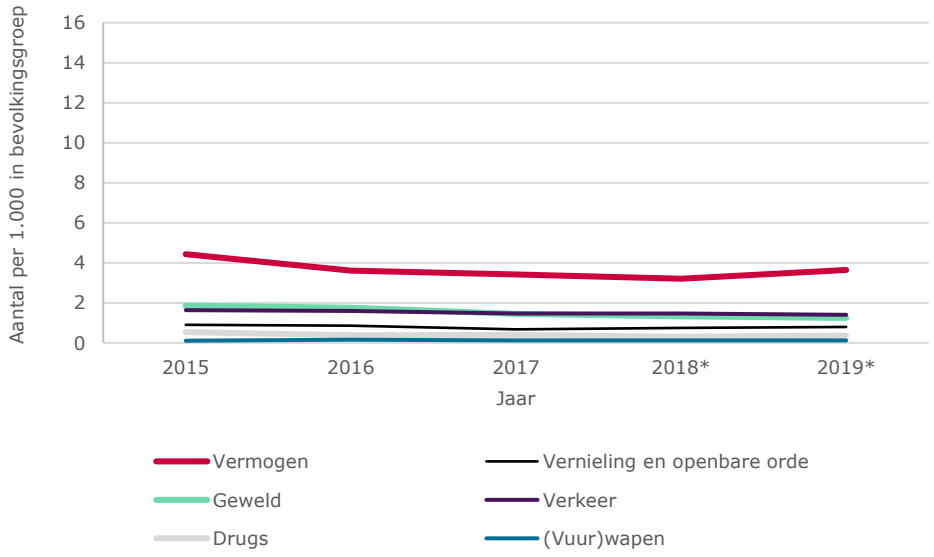

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.12

Box 3.2 Slachtoffers van jeugdige verdachten

Figuur 3.13a Leeftijd en geslacht van slachtoffers van geweldsmisdrijven gepleegd door jeugdige verdachten in 2019, procentuele verdeling

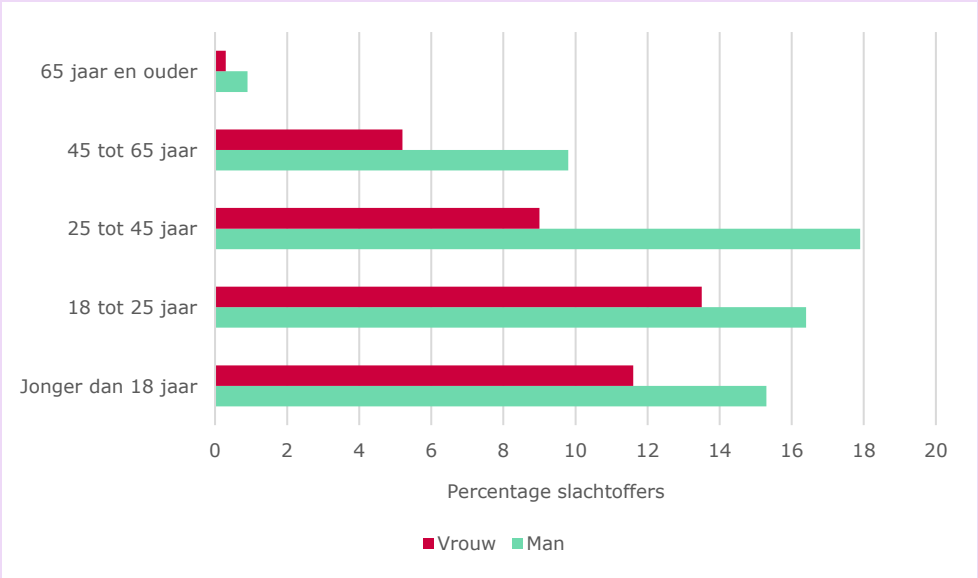

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.13

In 2019 werden 56.230 misdrijven geregistreerd waarbij ten minste één jeugdige verdachte (12 tot 23 jaar) betrokken was. Bij 22.980 van deze misdrijven (41%) registreerde de politie één of meerdere slachtoffers. In totaal ging het om 25.270 personen die slachtoffer werden van een misdrijf gepleegd door een jeugdige verdachte die bekend was bij politie.
De meeste van deze personen waren slachtoffer van een gewelds- of vermogensmisdrijf (respectievelijk 9.900 en 8.890 slachtoffers). Bij geweldsmisdrijven met een jeugdige verdachte werden mannen in alle leeftijdsgroepen vaker slachtoffer dan vrouwen: 60% van de slachtoffers was man (figuur 3.13a). De meeste slachtoffers van geweldsmisdrijven (17,9%) waren mannen in de leeftijd 25 tot 45 jaar. De meeste vrouwen die slachtoffer werden van een geweldsmisdrijf gepleegd door een jeugdige verdachte (13,5% van alle slachtoffers) vallen in de leeftijdscategorie 18 tot 25 jaar. Slechts 1,2% van alle slachtoffers van geweldsmisdrijven was 65 jaar of ouder.
Ook bij vermogensmisdrijven met een jeugdige verdachte werden mannen vaker dan vrouwen als slachtoffer geregistreerd: 65% van de slachtoffers was man (figuur 3.13b). Bij zowel mannen als vrouwen valt het grootste deel van de slachtoffers in de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar (samen 31% van alle slachtoffers). Deze slachtoffers zijn over het algemeen wat ouder dan slachtoffers van geweldsmisdrijven. Zo worden 65-plussers relatief vaker slachtoffers van een vermogensmisdrijf (8% van alle slachtoffers) dan van een geweldsmisdrijf (1,2% van de slachtoffers).

Figuur 3.13b Leeftijd en geslacht van slachtoffers van vermogensmisdrijven gepleegd door jeugdige verdachten in 2019, procentuele verdeling

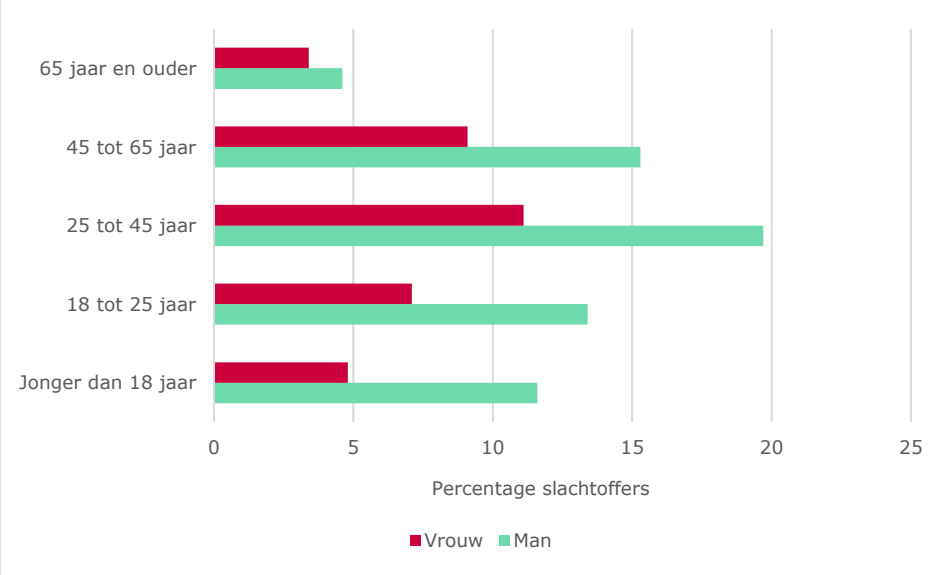

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.13

3.4.5 Herhaalde verdenkingen

In deze paragraaf gaan we nader in op de ontwikkelingen onder jeugdigen die binnen twee kalenderjaren meermaals als verdachte zijn geregistreerd.

Van de minderjarige verdachten in 2019 is in datzelfde jaar en het voorafgaande jaar 65% in totaal éénmaal geregistreerd als verdachte van een misdrijf (figuur 3.14a). 30% van de minderjarige verdachten is in dezelfde periode van twee jaar twee- tot zesmaal als zodanig geregistreerd en 5% zelfs zesmaal of vaker. Over de periode 2015 tot 2020 vertoont het aandeel minderjarige 'veelplegers' weinig ontwikkelingen. Het aandeel dat van twee tot zes misdrijven werd verdacht is in deze periode gedaald van 32% tot 30%, terwijl het aandeel van zes of meer misdrijven verdachte minderjarigen tussen 2015 en 2020 gelijk bleef.

Ook onder jongvolwassen verdachten zien we in de periode 2015 tot 2020 weinig ontwikkelingen in het aantal verdenkingen. Een meerderheid van 58% van de jongvolwassenen is in 2019 en het voorafgaande jaar in totaal eenmaal als verdachte van een misdrijf geregistreerd (figuur 3.14b). In 2015 was dit aandeel gelijk. Het aandeel jongvolwassen verdachten in 2019 dat twee- tot zesmaal als verdachte is geregistreerd over een periode van twee jaar bedraagt 35%, net als in 2015. Onder jongvolwassen verdachten is 7% zesmaal of vaker verdacht van een misdrijf. Ook dit aandeel is sinds 2015 nauwelijks veranderd.

Figuur 3.14a Geregistreerde minderjarige verdachten naar aantal misdrijven in twee kalenderjaren, procentuele verdeling

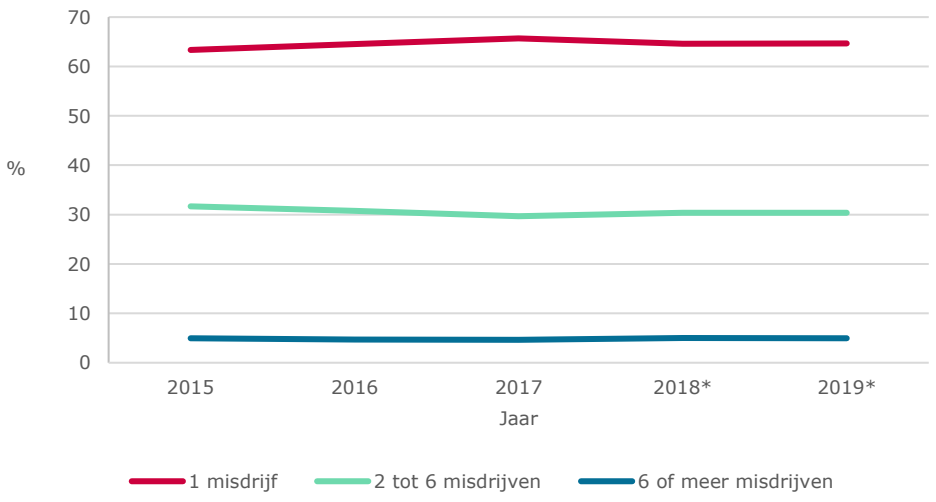

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.14

Figuur 3.14b Geregistreerde jongvolwassen verdachten naar aantal misdrijven in twee kalenderjaren, procentuele verdeling

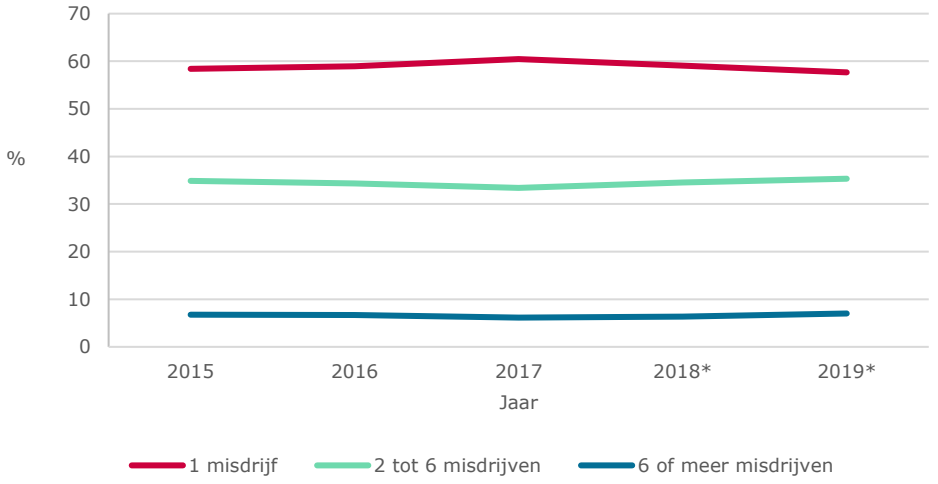

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB, CBS, zie bijlage 3 tabel B3.14

3.5 Discussie

De daling in het aantal jeugdige verdachten die in de MJC 2017 beschreven werd, heeft de afgelopen jaren verder doorgezet. In 2020 werden 13 per 1.000 minderjarigen als verdachte van een misdrijf geregistreerd. Onder jongvolwassenen lag het relatieve aantal verdachten iets hoger: 20 per 1.000 jongvolwassenen. In beide leeftijdsgroepen is het aantal verdachten in de afgelopen 10 jaar meer dan gehalveerd.

Tussen 2018 en 2019 is, voor het eerst sinds 2010, weer een lichte toename te zien in het aantal jeugdige verdachten, waarna dit aantal in 2020 weer verder daalt. Voor beide jaren zijn de verdachtenaantallen gebaseerd op voorlopige gegevens, dus op basis van deze bevinding kunnen momenteel nog geen definitieve conclusies worden getrokken. Een deel van de misdrijven uit 2019 en 2020 zal nog opgehelderd worden, dus het aantal verdachten zal naar verwachting nog iets toenemen. Ter illustratie: de hier gerapporteerde aantallen jeugdige verdachten in 2016, die in de MJC 2017 nog voorlopig waren, liggen in deze editie bijna 3% hoger dan in 2017. Voor de hier gerapporteerde voorlopige gegevens wordt een vergelijkbare toename verwacht.

Het aantal jeugdige verdachten in verschillende bevolkingsgroepen toont in de periode vanaf 2015 een dalende trend, gevolgd door een lichte stijging in 2019. Deze trend is in vrijwel alle hier beschreven groepen te zien. In een aantal bevolkingsgroepen daalde het aantal verdachten in de periode 2015 tot 2019 sterker dan in andere groepen. Zo daalde onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen het aantal verdachten met een Marokkaanse migratieachtergrond sterker dan in andere groepen. Daarnaast nam onder jongvolwassenen het aantal verdachten onder schoolgaande personen (zonder inkomen) en alleenstaanden met een kind relatief sterk af. Ook onder jongvolwassen schoolverlaters laat het aantal verdachten in de afgelopen vijf jaar een continue daling zien (20% over de gehele periode). Onder

minderjarige schoolverlaters schommelt het aantal verdachten in deze periode sterk. Wel worden voortijdig schoolverlaters, onder zowel minderjarigen als jongvolwassenen, nog steeds beduidend vaker als verdachte geregistreerd dan andere jeugdigen.

In de G4 ligt het aantal minderjarige en jongvolwassenen verdachten nog altijd hoger dan in andere Nederlandse gemeenten. Wel daalde het aantal verdachten in de G4 in de periode 2015 tot 2019 onder minderjarigen sterker dan in heel Nederland (een daling van respectievelijk 34% en 25%). In deze leeftijdsgroep was deze afname het sterkst in Rotterdam (38%). Onder jongvolwassenen daalde het aantal verdachten in de G4 in deze periode even sterk als in heel Nederland (22%). Zowel onder minderjarigen als jongvolwassenen nam het aantal verdachten in 2019 in de meeste gemeenten licht toe.

In de periode 2015 tot 2019 daalt het aantal jeugdige verdachten van alle typen misdrijven. In het jaar daarop is voor verschillende typen misdrijven weer een stijging in het aantal verdachten te zien. In beide leeftijdsgroepen steeg het aantal (vuur)wapen- en drugsmisdrijven in 2019 het sterkst, hoewel deze ten opzichte van andere typen misdrijven nog steeds relatief weinig voorkomen en mogelijk deels veroorzaakt worden door een verandering in de manier waarop de politie misdrijven registreert (zie voetnoot 15). In 2020 zet de stijging in het aantal vuurwapenmisdrijven verder door, met name onder jongvolwassenen, terwijl het aantal drugsmisdrijven weer afneemt.

De meeste geregistreerde slachtoffers van jeugdige verdachten in 2019 betreffen slachtoffers van gewelds- en vermogensmisdrijven. Mannen worden in beide gevallen vaker slachtoffer dan vrouwen. Slachtoffers van vermogensmisdrijven zijn over het algemeen iets ouder dan slachtoffers van geweldsmisdrijven.

Literatuur

Van der Laan, A. M., & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Dieleman, D., Van Gaalen, R., & De Regt, S. (2020). De rol van gezin, opleiding en migratieachtergrond bij veroordeelde jongvolwassenen. In M. de Mooij, D. Dieleman, S. de Regt (red.), *Jaarrapport Integratie 2020* (pp. 157–189). Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

4 Strafrechtelijke daders en sancties

Marinus Beerthuizen (WODC)

Belangrijkste bevindingen
Ten opzichte van 2015 is het aantal minderjarigen met een Halt-sanctie niet veranderd in 2019. In beide jaren gaat het om ongeveer 7.300 jongeren. Het aantal strafrechtelijke daders is wel afgenomen in die periode, van ongeveer 8.500 naar 5.700 minderjarigen, wat neerkomt op 7 minderjarigen per 1.000 leeftijdsgenoten in 2015 en 4,8 in 2019. Hiermee is in 2019 het aantal Halt-jeugdigen groter dan het aantal minderjarige strafrechtelijke daders, waar dit nog andersom was in 2015. De daling in strafrechtelijke daders is niet uniform voor alle vormen van criminaliteit. Drugs- en verkeersdelicten nemen minder sterk af, terwijl cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit toenemen (hoewel het om kleine aantallen daders gaat bij dit type criminaliteit).

Ook het aantal jongvolwassen daders neemt af in deze periode, van ongeveer 22.400 in 2015 naar 17.100 in 2019. Het gaat dan om respectievelijk 21,7 en 15,9 daders per 1.000 leeftijdsgenoten. De daling is uniform voor alle vormen van criminaliteit, met uitzondering van cybercriminaliteit, waar het kleine aantal daders in 2019 een verdubbeling betreft ten opzichte van 2015.

Het aantal OM- en ZM-sancties tegen minderjarigen is afgenomen in de periode 2015 tot 2020. Het gaat om respectievelijk een daling van ongeveer 5.300 sancties in 2015 naar 3.000 in 2019, en van ongeveer 6.800 naar 5.300. De daling is daarmee sterker voor OM-sancties dan voor ZM-sancties. Deze daling treedt niet op bij alle vormen van sancties. Zo blijven alle vormen van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen in aantal stabiel of nemen juist toe, evenals leerstraffen en gedragsbeïnvloedende maatregelen (GBM). Deze vormen van sancties komen in absolute aantallen wel weinig voor.

Bij jongvolwassenen is het aantal OM- en ZM-sancties ook afgenomen, van respectievelijk ongeveer 13.700 in 2015 naar 10.700 in 2019, en van 18.700 naar 12.700. Twee type sancties zijn niet afgenomen, namelijk de weinig opgelegde leerstraf en vrijheidsbenemende maatregelen.

Het aandeel vrijheidsstraffen met ten minste een onvoorwaardelijke deel is toegenomen in de periode 2015 tot 2020 voor minderjarigen, terwijl bij jongvolwassenen de verhouding tussen voorwaardelijk en onvoorwaardelijk gelijk is gebleven. De gemiddelde lengte van opgelegde vrijheidsstraffen is daarbij voornamelijk voor minderjarigen afgenomen.

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden trends beschreven van de aantallen en kenmerken van jeugdigen die door het Openbaar Ministerie (OM) of de zittende magistratuur (ZM) schuldig zijn bevonden aan een misdrijf. Het gaat hier om jeugdigen in de leeftijd van 12 tot 23 jaar. Voor deze leeftijdsgroep is vervolging binnen het jeugdstrafrecht tot 16 jaar verplicht, voor 16- tot 18-jarigen grotendeels gebruikelijk, en vanaf 18 jaar optioneel onder bepaalde omstandigheden. Ook wordt gekeken naar de sancties

die in deze leeftijdsgroep zijn opgelegd als gevolg van een misdrijf. Kortom, dit hoofdstuk richt zich op jeugdige strafrechtelijke daders en hun sancties.
Daarnaast wordt gekeken naar de aantallen jeugdigen die een Halt-sanctie hebben opgelegd gekregen naar aanleiding van een misdrijf. Omdat een Halt-sanctie een voorwaardelijk politiesepot betreft met als voorwaarde een werkproject, een leerproject of excuses aanbieden, worden Halt-jongeren niet gezien als strafrechtelijke daders (tenzij latere vervolging plaatsvindt omdat niet aan de voorwaarde is voldaan).
Jeugdige verdachten die niet vervolgd of veroordeeld zijn vallen buiten beschouwing (zie hiervoor ook hoofdstuk 3), evenals jongeren die zelf aangeven delicten te hebben gepleegd zonder dat dit binnen het zicht van justitie viel (zie hiervoor hoofdstuk 2).
Er wordt in grote lijnen gekeken naar ontwikkelingen op de lange termijn vanaf 2000 tot 2020 en in meer detail naar ontwikkelingen op korte termijn vanaf 2015 tot 2020. De volgende onderzoeksvragen worden beantwoord in dit hoofdstuk (nummering relateert aan nummering onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

1 Wat zijn de landelijke ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit en afdoeningen tegen jeugdigen sinds 2000?
1c Wat zijn de ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders?
1d Wat zijn de ontwikkelingen in afdoeningen tegen jeugdige (strafrechtelijke) daders?
1e Wat zijn de ontwikkelingen in opgelegde vrijheidsstraffen aan jeugdige strafrechtelijke daders?

4.2 Verkorte methode

Voor de Halt-jeugdigen is gebruikgemaakt van de bron AuraH,[20] die verrijkt zijn met gegevens uit het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB). Het CBS heeft deze gegevens beschikbaar gesteld aan het WODC voor dit hoofdstuk. De gebruikte bron voor de strafrechtelijke daders en sancties van het OM en ZM is de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD; Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Deze bron bevat alle justitiële uitspraken binnen het Nederlands strafrecht en de daarbij horende informatie, zoals dader-, delict- en sanctiekenmerken. Het WODC is verantwoordelijk voor de verwerking van deze gegevens binnen de Monitor Jeugdcriminaliteit. Voor het bepalen van de leeftijd betreffende de gepresenteerde statistieken is uitgegaan van de pleegleeftijd van jongeren. Zie voor een uitgebreide versie van de hier gebruikte methode bijlage 2.

4.3 HALT-jeugdigen en strafrechtelijke daders (2000 tot 2020)

In figuur 4.1 zijn langetermijnontwikkelingen voor het aantal Halt-jeugdigen weergegeven vanaf 2005. Het aantal Halt-jeugdigen is iets meer dan 10 jongeren per 1.000 leeftijdsgenoten in de periode 2005 tot 2008. Daarna neemt het totale aantal Halt-jeugdigen af tot 2012, om daarna relatief stabiel te blijven tot 2020 (hoewel vanaf 2016 het aantal 16- tot 18-jarige Halt-jeugdigen wel toeneemt). Het aantal ligt in deze periode ongeveer op de helft van het aantal jongeren in 2005.

[20] In 2020 is Halt overgestapt naar het nieuwe systeem JOIN Halt. Het is aannemelijk dat in toekomstige monitoren dit dan ook de bron zal zijn voor de aantallen Halt-jeugdigen.

In figuur 4.2 zijn langetermijnontwikkelingen voor jeugdige strafrechtelijke daders weergegeven vanaf 2000. Het aantal strafrechtelijke daders in de leeftijd van 12 tot 18 jaar neemt vanaf 2000 toe tot 2008. Vervolgens blijft het aantal daders in 2008 ongeveer gelijk, om daarna af te nemen tot 2020. In deze algemene daling is een incidentele sterkere daling waar te nemen in 2013.

Voor strafrechtelijke daders in de leeftijd van 18 tot 23 jaar is een iets andere ontwikkeling te zien. Ook voor deze groep is vanaf 2000 een stijging waar te nemen, hoewel de sterkste stijging ophoudt in 2004. Hierna schommelt tot 2010 het aantal daders rond de 35 per 1.000 leeftijdsgenoten. Daarna daalt het aantal daders, met uitzondering van 2012, door tot 2020.

Figuur 4.1 Aantal Halt-jeugdigen per 1.000 leeftijdsgenoten

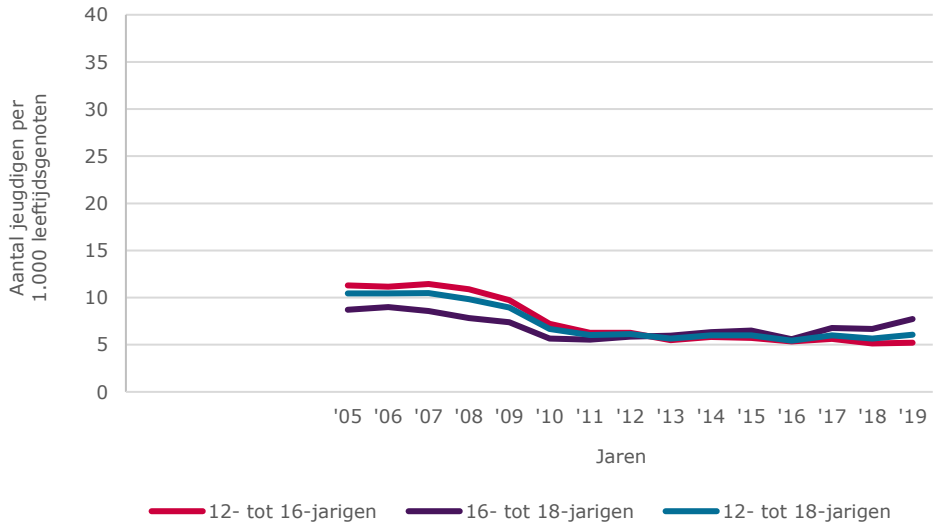

Bron: AuraH/SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.1

Figuur 4.2 Aantal strafrechtelijke jeugdige daders per 1.000 leeftijdsgenoten

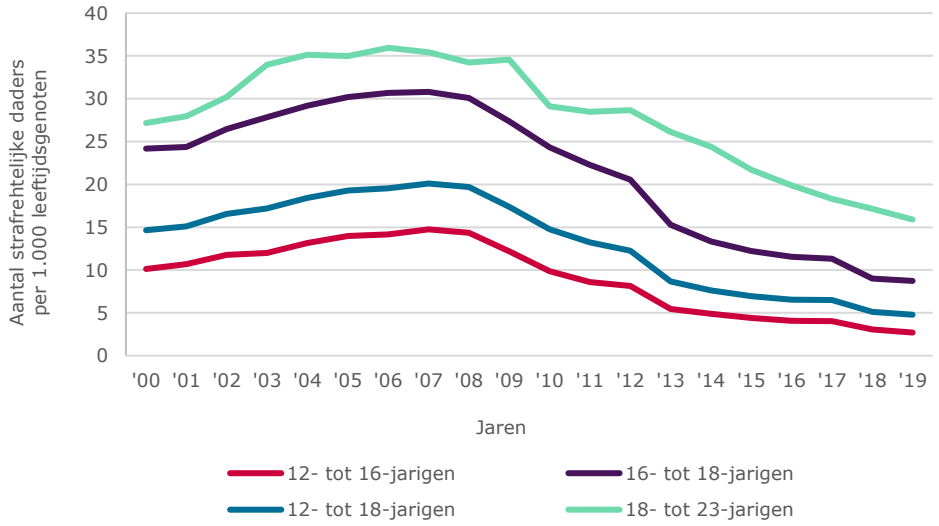

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.1

4.3.1 HALT-jeugdigen en strafrechtelijke daders (2015 tot 2020)

In tabel 4.1a zijn de landelijke kortetermijnontwikkelingen voor Halt-jeugdigen en strafrechtelijke daders weergegeven in absolute aantallen, relatieve aantallen (per 1.000 leeftijdsgenoten) en percentuele verandering. In 2015 waren er ongeveer 7.300 jongeren met een Halt-sanctie en in 2019 is dit aantal vrijwel onveranderd. Op jaarbasis schommelt het aantal Halt-jeugdigen echter tussen de 5,5 en 6 jongeren per 1.000 leeftijdsgenoten, waardoor er sprake is van relatieve stabiliteit door de jaren heen.

Voor de aantallen minderjarige strafrechtelijke daders is een daling waar te nemen. In 2015 telt Nederland ongeveer 8.500 minderjarige strafrechtelijke daders, terwijl dit in 2019 er nog maar ongeveer 5.700 zijn. Deze daling zet jaarlijks door, maar niet altijd even sterk. Zo is in 2018 de daling ten opzichte van 2017 veel sterker, wanneer vergeleken met de andere jaarlijkse dalingen. Ook komt deze daling voor ongeacht geslacht of daderschap (d.w.z., first offenders en meerplegers).
Bij een aantal delictsvormen is er daarentegen sprake van een marginale daling (namelijk drugs en verkeer) of zelfs een stijging (namelijk cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit; zie de uitgebreide methodologie voor welke wetsartikelen/misdrijven hiertoe behoren). Omdat het aantal minderjarige daders binnen deze categorieën jaarlijks enkele tientallen of honderden jongeren betreft, moeten deze ontwikkelingen voorzichtig geïnterpreteerd worden. Verder zien wij in deze periode de kenmerkende criminologische fenomenen terug bij deze jonge groep daders: mannen komen vaker voor in registraties dan vrouwen, de meest voorkomende vormen van criminaliteit zijn geweld, vermogen en vandalisme, en de meeste minderjarige daders zijn first offenders.

Net als de aantallen minderjarige strafrechtelijke daders daalt ook het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders. In 2015 zijn er nog ongeveer 22.400 jongvolwassen daders, terwijl dit er in 2019 nog maar ongeveer 17.100 zijn. Deze daling zet jaarlijks door en komt voor bij vrijwel alle type daders, met uitzondering van de strafrechtelijke daders van cybercriminaliteit. Net als bij de minderjarigen, gaat het om kleine aantallen in absolute zin, waardoor de verdubbeling voorzichtig geïnterpreteerd dient te worden. Ook hier zijn de leeftijdsgroep kenmerkende criminologische fenomenen duidelijk aanwezig: de (nog grotere) ongelijke verdeling naar geslacht, het grotere aandeel van verkeerscriminaliteit en een groter aandeel van meerplegers ten opzichte van first offenders in vergelijking met minderjarigen. Wel is bij deze leeftijdsgroep de meerpleger nog de grootste groep naar daderschap in 2015, maar vanaf 2016 wordt dit de first offender.

In tabel 4.1b zijn de kortetermijnontwikkelingen voor de Halt-jeugdigen en de minderjarige strafrechtelijke daders uiteengezet voor 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen. Hierdoor wordt duidelijk dat de relatieve stabiliteit van alle Halt-jeugdigen hem zit in een contrasterende stijging en daling binnen deze twee leeftijdsgroepen. Het aantal 12- tot 16-jarigen met een Halt-sanctie is afgenomen, terwijl het aantal 16- tot 18-jarigen met een Halt-sanctie juist is toegenomen. Voor de strafrechtelijke daders zijn de ontwikkelingen in beide leeftijdsgroepen grotendeels vergelijkbaar met die van de totale groep minderjarigen. Wel is de algemene daling sterker in de leeftijdsgroep van 12 tot 16 jaar in vergelijking met de 16- tot 18-jarigen.

Tabel 4.1a Kortetermijnontwikkelingen Halt-jeugdigen en strafrechtelijke daders naar leeftijdscategorie minderjarigen en jongvolwassenen

	Absoluut (x1.000)		Relatief (per 1.000 leeftijdsgenoten)					Index rel. (= 2015)
	’15	’19	’15	’16	’17	’18	’19	’19
12- tot 18-jarigen								
Halt-jeugdigen	7,3	7,3	6,0	5,4	6,0	5,7	6,1	101
Strafrechtelijke daders								
Totaal	8,5	5,7	7,0	6,6	6,5	5,1	4,8	69
Naar geslacht								
Mannen	6,9	4,9	11,2	10,5	10,6	8,5	8,0	71
Vrouwen	1,5	0,8	2,5	2,4	2,2	1,6	1,4	55
Naar delict								
Geweld	3,1	2,2	2,5	2,3	2,3	2,0	1,8	72
Vermogen	3,4	2,3	2,8	2,7	2,5	2,0	1,9	69
VLAOO	2,2	1,5	1,8	1,8	1,8	1,4	1,3	69
Drugs	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	94
Verkeer	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	93
Cybercriminaliteit	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	129
Gedigitaliseerde crim.	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	126
Overig	1,3	0,9	1,1	1,0	1,0	0,8	0,8	72
Naar daderschap								
First offender	5,7	4,0	4,7	4,5	4,6	3,5	3,4	72
Meerpleger	2,8	1,7	2,3	2,0	1,9	1,6	1,4	63
18- tot 23-jarigen								
Strafrechtelijke daders								
Totaal	22,4	17,1	21,7	19,9	18,3	17,1	15,9	73
Naar geslacht								
Mannen	18,7	14,5	35,6	32,8	30,1	28,3	26,3	74
Vrouwen	3,7	2,7	7,3	6,5	6,0	5,5	5,1	70
Naar delict								
Geweld	5,2	3,6	5,0	4,4	4,1	3,7	3,4	67
Vermogen	7,0	5,5	6,8	6,0	5,5	5,2	5,1	75
VLAOO	4,0	2,9	3,9	3,5	3,3	3,0	2,6	68
Drugs	1,8	1,5	1,7	1,6	1,6	1,4	1,4	80
Verkeer	5,0	4,1	4,8	4,7	4,1	3,8	3,8	79
Cybercriminaliteit	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	210
Gedigitaliseerde crim.	0,1	0,0*	0,1	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	49
Overig	3,3	2,7	3,2	3,1	2,9	2,9	2,5	77
Naar daderschap								
First offender	10,9	10,0	10,6	10,1	9,8	9,5	9,3	88
Meerpleger	11,5	7,1	11,1	9,8	8,5	7,6	6,6	59

* De absolute aantallen weergegeven als 0,0 (x1.000) betreffen minder dan 50 personen – dit betekent echter niet dat het om nul personen gaat; wanneer deze aantallen gerelativeerd worden naar leeftijdsgenoten, produceert dit statistieken van minder dan 0,05 daders per 1.000 leeftijdsgenoten en wordt afgerond naar 0,0 per 1.000 leeftijdsgenoten.

Bron: AuraH/SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.2

Tabel 4.1b Kortetermijnontwikkelingen Halt-jeugdigen en strafrechtelijke daders naar leeftijdscategorie 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen

	Absoluut (x1.000)		Relatief (per 1.000 Leeftijdsgenoten)					Index Rel. (= 2015)
	’15	’19	’15	’16	’17	’18	’19	’19
12- tot 16-jarigen								
Halt-jeugdigen	4,7	4,1	5,7	5,4	5,6	5,1	5,2	91
Strafrechtelijke daders								
Totaal	3,6	2,1	4,4	4,1	4,0	3,1	2,7	61
Naar geslacht								
Mannen	2,8	1,8	6,8	6,2	6,4	5,0	4,4	64
Vrouwen	0,8	0,4	1,9	1,8	1,5	1,1	0,9	50
Naar delict								
Geweld	1,4	0,9	1,7	1,6	1,5	1,3	1,1	65
Vermogen	1,4	0,9	1,8	1,7	1,7	1,2	1,1	64
VLAOO	1,0	0,6	1,3	1,2	1,2	1,0	0,8	64
Drugs	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	62
Verkeer	0,0*	0,0*	0,1	0,1	0,0*	0,0*	0,0*	77
Cybercriminaliteit	0,0†	0,0*	0,0†	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	†
Gedigitaliseerde crim.	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	149
Overig	0,5	0,3	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	69
Naar daderschap								
First offender	2,8	1,7	3,4	3,2	3,2	2,4	2,1	62
Meerpleger	0,8	0,4	1,0	0,9	0,8	0,7	0,6	59
16- tot 18-jarigen								
Halt-jeugdigen	2,6	3,2	6,5	5,6	6,8	6,7	7,7	118
Strafrechtelijke daders								
Totaal	4,9	3,6	12,2	11,5	11,3	9,0	8,7	71
Naar geslacht								
Mannen	4,1	3,1	20,2	19,2	18,6	15,1	14,8	74
Vrouwen	0,8	0,5	3,9	3,5	3,6	2,6	2,3	59
Naar delict								
Geweld	1,6	1,3	4,1	3,8	3,7	3,3	3,1	75
Vermogen	1,9	1,4	4,8	4,6	4,3	3,3	3,4	71
VLAOO	1,2	0,9	3,0	2,9	2,8	2,3	2,1	71
Drugs	0,2	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	101
Verkeer	0,4	0,4	1,0	1,1	1,0	0,7	0,9	90
Cybercriminaliteit	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	88
Gedigitaliseerde crim.	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	110
Overig	0,8	0,6	1,9	1,8	1,8	1,5	1,4	72
Naar daderschap								
First offender	2,9	2,3	7,3	7,2	7,4	5,7	5,7	78
Meerpleger	2,0	1,3	5,0	4,3	4,0	3,3	3,1	62

* De absolute aantallen weergegeven als 0,0 (x1.000) betreffen minder dan 50 personen – dit betekent echter niet dat het om nul personen gaat; wanneer deze aantallen gerelativeerd worden naar leeftijdsgenoten, produceert dit statistieken van minder dan 0,05 daders per 1.000 leeftijdsgenoten en wordt afgerond naar 0,0 per 1.000 leeftijdsgenoten.

† In 2015 zijn geen 12- tot 16-jarigen veroordeeld voor cybercriminaliteit waardoor de index van 2019 niet berekend worden.

Bron: AuraH/SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.2

Box 4.1 Minderjarige strafrechtelijke daders van ernstig geweld

In de afgelopen jaren is er veel media-aandacht geweest voor een toename van ernstig geweld onder minderjarigen in Nederland en vermeend gerelateerde thema's, zoals de verheerlijking van (grote) steekwapens in muziekvideo's van drillrap (zie ook Roks & Van den Broek, 2020). Omdat de eerder besproken dalende ontwikkeling van minderjarige strafrechtelijke daders van geweldsdelicten betrekking heeft op alle vormen van geweld, waaronder ook minder ernstige varianten van mishandeling, wordt in deze box specifiek ingegaan op zware vormen van strafrechtelijk geweld bij minderjarigen: vermogensmisdrijven met geweld (inclusief afpersing), zware mishandeling, doodslag en moord.

In figuur B4.1 staan in absolute aantallen veroordeelde minderjarige strafrechtelijke daders van moord, doodslag, zware mishandeling en vermogensmisdrijven met geweld weergegeven voor de periode 2000 tot 2020. Vanaf 2015 is het aantal minderjarige strafrechtelijke daders van moord stabiel gebleven met enkele veroordelingen per jaar, waarbij dit aantal jaarlijks vaak niet boven de vijf uitkomt. In 2015 telt het aantal minderjarige daders van doodslag 40 personen, om in 2016 te zakken naar 29 personen, om daarna toe te nemen tot 45 personen in 2019. Bij minderjarige daders van zware mishandeling is een schommelende ontwikkeling te zien, die overwegend dalend is – in 2015 telt dit daderaantal 167 personen en in 2019 nog 135 personen. Na een dip in 2016, neemt het aantal strafrechtelijke daders van vermogensmisdrijven met geweld toe van 533 naar 604 in de periode 2016 tot 2020. Hiermee ligt in 2019 het niveau nog steeds onder dat van 2015 van 631 personen. Deze ontwikkelingen zijn niet anders als gecorrigeerd wordt voor het aantal minderjarige Nederlanders.

Figuur B4.1 Langetermijnontwikkelingen minderjarige strafrechtelijke daders van moord, doodslag, zware mishandeling en vermogensmisdrijven met geweld, in absolute aantallen

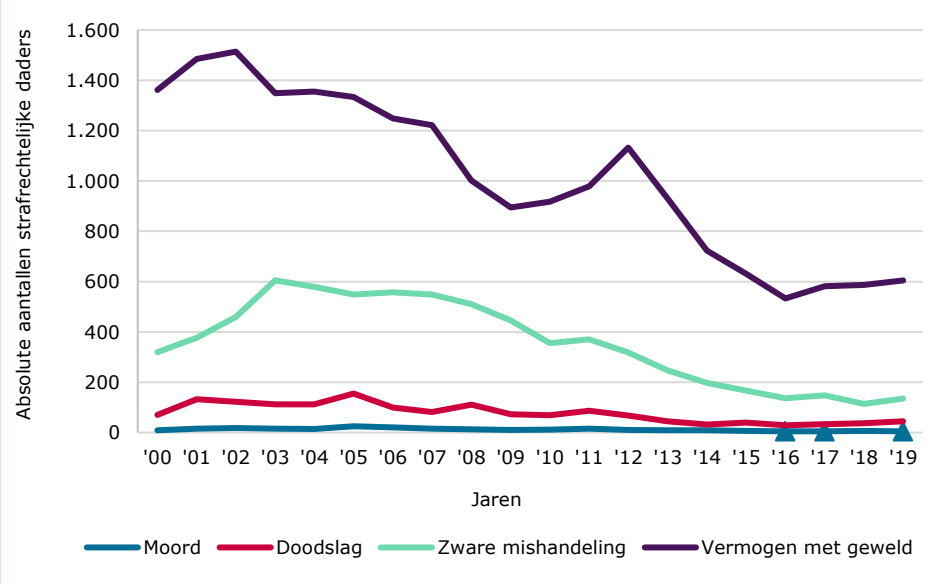

Noot. Een driehoek geeft aan dat het aantal daders minder dan vijf bedraagt.

Bron: OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.3

Hoewel er voor doodslag en vermogensmisdrijven met geweld inderdaad een toename is van het aantal minderjarigen dat hiervoor veroordeeld is in recentere

jaren, evenals een afzwakking in de daling betreffende zware mishandeling, ligt het niveau van alle hier besproken typen gewelddadige strafrechtelijke daders historisch gezien op één van de laagste punten. Het betreft ook slechts een klein deel van alle minderjarige strafrechtelijke daders. Omdat recente berichten in de media en van organisaties in het strafproces een stijging melden van (pogingen tot) ernstig geweld onder minderjarigen tot in 2020 – een jaartal waar in deze monitor over strafrechtelijke daders (nog) niks gezegd kan worden – is vervolgonderzoek nodig om te kijken of deze bevindingen op basis van de hier gebruikte bron ondersteund zullen worden.

4.4 Strafrechtelijke daders naar pleeggemeente (2015 tot 2020)

In tabel 4.2 zijn de kortetermijnontwikkelingen voor de 25 grootste gemeenten van Nederland weergegeven. Het gaat hier om in welke gemeente(n) jeugdige strafrechtelijke daders actief zijn geweest. De methodologie achter deze statistieken wijken af van hoe geografische verschillen in andere hoofdstukken aan bod komen. Namelijk, in dit hoofdstuk gaat het over strafrechtelijke individuen die actief zijn in een gemeente en niet om het aantal geregistreerde verdachten naar woongemeente of het aantal incidenten in een gemeente. De aantallen daders zijn daarentegen wel gecorrigeerd voor het aantal jongeren dat binnen een gemeente woont. De gemeenten zijn geordend van groot naar klein.

Tabel 4.2 Kortetermijnontwikkelingen jeugdige strafrechtelijke daders naar pleeggemeente

	Relatief (per 1.000 leeftijdsgenoten)					Index (=2015)	Relatief (per 1.000 leeftijdsgenoten)					Index (=2015)
	’15	’16	’17	’18	’19	’19	’15	’16	’17	’18	’19	’19
	12- tot 18-jarigen						18- tot 23-jarigen					
Nederland	*7,0*	*6,6*	*6,5*	*5,1*	*4,8*	*69*	*21,7*	*19,9*	*18,3*	*17,1*	*15,9*	*73*
Amsterdam	16,1	14,0	14,2	11,6	11,9	74	38,1	33,1	33,4	33,1	33,2	87
Rotterdam	18,6	17,4	17,2	13,2	12,4	67	42,3	35,3	35,6	32,6	29,7	70
Den Haag	14,8	11,5	10,5	7,8	6,8	46	37,8	36,6	30,3	27,3	24,8	66
Utrecht	10,5	9,8	9,6	6,8	7,9	75	16,4	17,5	16,9	19,4	18,2	111
Eindhoven	8,3	7,5	9,3	9,0	8,3	99	32,3	31,6	34,5	33,3	29,4	91
Groningen	15,7	17,8	15,5	12,1	12,4	79	12,0	12,8	13,7	11,1	12,1	101
Tilburg	8,8	10,3	11,1	7,7	8,3	94	21,4	21,6	18,4	16,5	14,9	69
Almere	8,4	8,8	8,5	8,3	6,9	82	24,3	28,2	23,4	25,3	19,2	79
Breda	7,2	7,4	5,7	5,3	6,6	92	25,0	28,4	20,4	20,8	19,3	77
Nijmegen	8,5	8,5	10,6	7,0	7,6	89	16,9	13,1	14,0	13,4	11,9	71
Apeldoorn	11,0	10,0	9,4	7,5	5,8	53	26,7	22,6	22,7	22,0	19,3	72
Haarlem	6,6	8,2	6,6	4,8	4,9	74	28,3	26,2	25,1	20,6	21,3	76
Arnhem	11,5	11,5	13,1	8,6	9,7	84	43,3	33,4	28,9	24,5	23,9	55
Enschede	10,8	11,9	11,2	5,1	6,7	62	16,7	14,3	13,2	12,4	12,4	74
Amersfoort	8,3	7,0	8,1	6,1	4,8	58	29,2	24,5	28,6	29,6	24,7	84
Zaanstad	7,7	7,8	5,5	4,7	4,7	61	27,5	22,1	21,2	21,8	23,2	84
Haarlemmermeer	7,2	7,4	6,9	5,9	4,2	58	67,2	58,5	62,2	55,1	44,8	67
Den Bosch	8,5	7,2	7,3	6,2	5,6	66	39,0	31,5	30,9	25,3	23,2	59
Zwolle	9,3	8,5	8,1	8,6	8,3	90	29,9	23,9	21,4	22,3	21,7	73
Zoetermeer	9,3	10,5	10,4	9,5	8,2	87	23,6	23,1	21,9	19,8	21,4	90
Leiden	10,4	11,7	8,4	7,2	5,7	55	19,7	20,2	16,0	12,2	13,2	67
Leeuwarden	13,0	14,1	10,9	7,1	7,0	54	25,8	25,7	23,9	19,8	17,1	66
Maastricht	9,8	10,8	9,1	7,3	10,4	106	14,4	12,7	11,1	10,6	13,4	93
Dordrecht	12,6	12,0	13,6	11,2	9,6	76	32,9	28,8	26,8	28,0	23,7	72
Ede	7,9	6,5	8,2	4,3	4,2	53	16,5	15,0	14,9	15,0	15,9	97

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.4

De landelijke daling in het aantal minderjarige strafrechtelijke daders is ook terug te zien op gemeenteniveau. Het eerste, tweede en derde kwartiel van de indices van de ontwikkeling van minderjarige strafrechtelijke daders betreft, respectievelijk, 58, 75 en 87. Er is maar één gemeente waar het aantal strafrechtelijke minderjarige daders per 1.000 leeftijdsgenoten (lichtelijk en niet jaarlijks) is toegenomen in 2019 ten opzichte van 2015: Maastricht. Er is echter wel veel variatie in de sterkte van de daling (tot bijna een halvering van het relatieve aantal minderjarige strafrechtelijke daders), evenals een aantal gemeenten waar het aantal relatieve daders in 2019 weinig veranderd is ten opzichte van 2015. Ook is deze daling niet noodzakelijk jaarlijks en kan voorafgegaan zijn aan een stijging van het relatieve aantal daders.

Voor het relatieve aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders is ook op gemeentelijk niveau een algemene daling in de cijfers te zien. Het eerste, tweede en derde kwartiel van de indices van de ontwikkeling van jongvolwassen strafrechtelijke daders betreft, respectievelijk, 69, 73 en 87. Voor jongvolwassen daders zijn er maar twee gemeenten waar sprake is van een stijging – Utrecht en Groningen (hoewel bij deze laatste gemeente de stijging slechts 1% betreft). Ook bij jongvolwassen daders is veel variatie naar de sterkte van de daling in de verschillende gemeenten en hoeft de daling niet jaarlijks te zijn.

Er is geen sterk verband tussen de ontwikkeling in strafrechtelijke daders onder minderjarigen en jongvolwassenen binnen gemeenten. Bijvoorbeeld, in Utrecht neemt het aandeel actieve minderjarige strafrechtelijke daders met een kwart af in de periode 2015 tot 2020, terwijl het aantal jongvolwassen strafrechtelijke daders met ongeveer 10% toeneemt. In Ede halveert het aantal minderjarige strafrechtelijke daders in dezelfde periode, terwijl het aantal jongvolwassen daders vrijwel gelijk blijft. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een eenduidige ontwikkeling kan hem zitten in eventuele regionale verschillen in de manier waarop minderjarigen bejegend (kunnen) worden, zoals Halt. Dit zou kunnen verklaren waarom in diverse gemeenten het aantal minderjarige strafrechtelijke daders sterker daalt dan het aantal jongvolwassenen daders.

4.5 Sancties (2000 tot 2020)

In figuur 4.3 en 4.4 zijn, respectievelijk, de aantallen sancties door het OM en de ZM tegen jeugdigen weergeven per 1.000 leeftijdsgenoten voor de periode 2000 tot 2020. Het aantal OM-sancties tegen minderjarigen neemt vanaf 2000 tot ongeveer 2005 toe, waarna deze aantallen relatief stabiel blijven tot 2008. Hierna neemt, met uitzondering van 2012, het aantal sancties af. Vanaf 2013 zwakt de daling af qua sterkte. Voor het aantal OM-sancties tegen jongvolwassenen is initieel ook een stijging aanwezig vanaf 2000 met een daaropvolgend plateau. Vanaf 2009 zakt het aantal sancties tijdelijk in, om vervolgens te pieken in 2012, waarna het aantal sancties weer afneemt tot 2020.

Het aantal ZM-sancties tegen minderjarigen volgt een vergelijkbaar patroon als de OM-sancties: een initiële stijging vanaf 2000, vervolgens enkele jaren stabiliteit van 2005 tot 2009, waarna het aantal sancties afneemt tot 2020. Het aantal ZM-sancties tegen jongvolwassenen volgt een vergelijkbare ontwikkeling, hoewel het plateau en de daaropvolgende daling enkele jaren eerder plaatsvinden, in respectievelijk 2003 en 2007.

Figuur 4.3 Aantal OM-sancties tegen jeugdigen per 1.000 leeftijdsgenoten

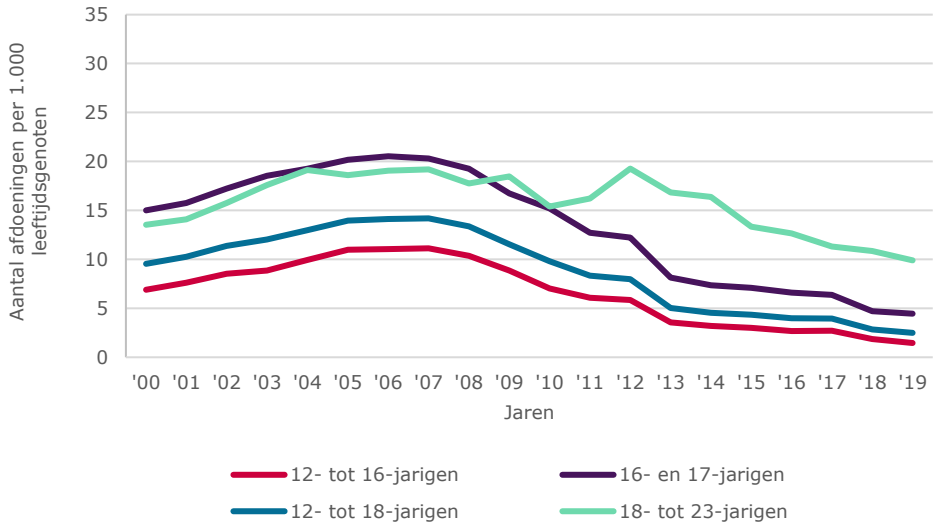

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.5

Figuur 4.4 Aantal ZM-sancties tegen jeugdigen per 1.000 leeftijdsgenoten

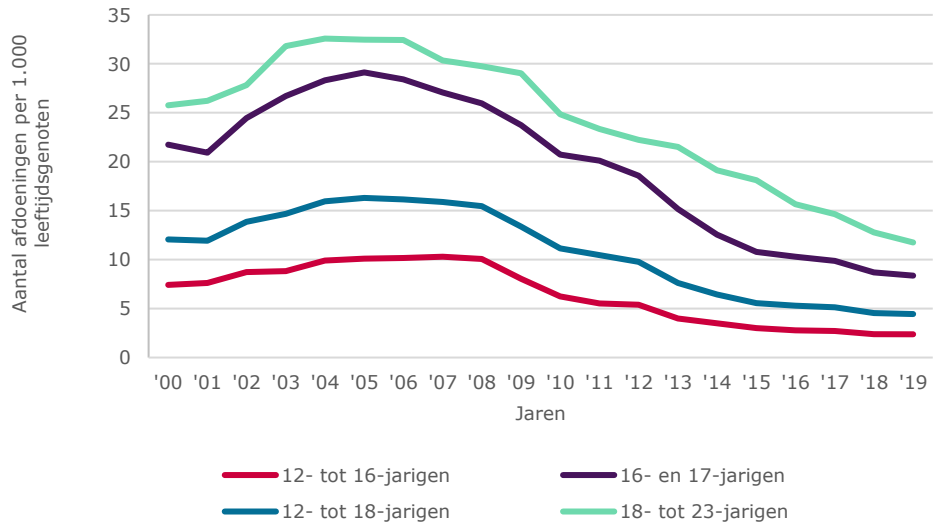

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.5

4.5.1 Sancties (2015 tot 2020)

In tabel 4.3a zijn de landelijke kortetermijnontwikkelingen voor de OM- en ZM-sancties tegen jeugdigen weergegeven in absolute aantallen, relatieve aantallen (per 1.000 leeftijdsgenoten) en percentuele verandering. In 2015 werden er ongeveer 5.300 sancties door het OM en 6.800 sancties door de ZM opgelegd aan minderjarigen. In 2019 zijn deze aantallen afgenomen tot, respectievelijk, ongeveer 3.000 en 5.300. De aantallen opgelegde sancties per 1.000 jongeren nemen jaarlijks af, met uitzondering van de OM-sancties in 2017. Bij de OM-sancties is het beleidssepot de meest voorkomende variant, bij de ZM-afdoeningen is dit de werkstraf.

Tabel 4.3a Kortetermijnontwikkelingen OM- en ZM-sancties naar leeftijdscategorie minderjarigen en jongvolwassenen

	Absoluut (x1.000)		Relatief (per 1.000 Leeftijdsgenoten)					Index Rel. (= 2015)
	’15	’19	’15	’16	’17	’18	’19	’19
12- tot 18-jarigen								
Totale aantal OM-sancties	5,3	3,0	4,3	4,0	4,0	2,8	2,5	57
Beleidssepot	2,4	1,5	2,0	1,9	1,9	1,4	1,2	63
Financieel	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	76
Werkstraf	1,7	0,8	1,4	1,2	1,2	0,8	0,6	45
Leerstraf	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	61
Overig	0,3	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	42
Totale aantal ZM-sancties	6,8	5,3	5,6	5,3	5,1	4,6	4,4	80
Boete	1,1	0,6	0,9	0,9	0,8	0,6	0,5	50
Werkstraf	3,4	2,5	2,8	2,6	2,6	2,2	2,1	75
Leerstraf	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	102
GBM	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	113
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	102
Onvw. vrijheidsstraf (t/m 3 mnd.)	0,4	0,5	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	136
Onvw. vrijheidsstraf (3+ mnd.)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	101
Vrijheidsbenemende maatregel	0,1	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	100
Overig	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	71
18- tot 23-jarigen								
Totale aantal OM-sancties	13,7	10,7	13,3	12,7	11,3	10,9	9,9	74
Beleidssepot	3,8	2,9	3,7	3,8	3,0	3,4	2,7	72
Financieel	7,6	6,2	7,4	6,8	6,5	5,9	5,7	77
Werkstraf	1,1	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	73
Leerstraf	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	96
Overig	1,2	0,8	1,2	1,0	1,0	0,8	0,8	65
Totale aantal ZM-sancties	18,7	12,7	18,1	15,7	14,7	12,8	11,8	65
Boete	5,4	3,0	5,2	4,3	3,8	3,1	2,8	54
Werkstraf	5,6	3,8	5,4	4,6	4,4	3,8	3,5	65
Leerstraf	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	181
GBM	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	48
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	3,2	2,4	3,1	2,7	2,7	2,5	2,2	72
Onvw. vrijheidsstraf (t/m 3 mnd.)	2,3	1,8	2,3	2,1	2,0	1,8	1,7	73
Onvw. vrijheidsstraf (3+ mnd.)	0,9	0,7	0,9	0,7	0,8	0,7	0,7	77
Vrijheidsbenemende maatregel	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	102
Overig	1,1	0,7	1,1	1,0	0,8	0,6	0,6	55

* De absolute aantallen weergegeven als 0,0 (x1.000) betreffen minder dan 50 sancties – dit betekent echter niet dat het om nul sancties gaat; wanneer deze aantallen gerelativeerd worden naar leeftijdsgenoten, produceert dit statistieken van minder dan 0,05 sancties per 1.000 leeftijdsgenoten en wordt afgerond naar 0,0 per 1.000 leeftijdsgenoten.

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.6

Hoewel er sprake is van een daling op algemeen niveau, is er wel variatie naar type sanctie. Voor OM-sancties is het aantal werkstraffen en overige sancties, bijvoorbeeld, sterker afgenomen dan het aantal beleidssepots en financiële afdoeningen. Bij de ZM-sancties zijn er ook sancties die relatief stabiel zijn gebleven of zijn toegenomen: leerstraffen, GBM, vrijheidsstraffen (zowel voorwaardelijk als onvoorwaardelijk) en vrijheidsbenemende maatregelen. Het gaat in alle gevallen over sancties die (relatief) weinig worden opgelegd aan minderjarigen en/of zwaardere sancties.

Tabel 4.3b Kortetermijnontwikkelingen OM- en ZM-sancties tegen minderjarigen naar leeftijdscategorie 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen

	Absoluut (x1.000)		Relatief (per 1.000 Leeftijdsgenoten)					Index Rel. (= 2015)
	’15	’19	’15	’16	’17	’18	’19	’19
12- tot 16-jarigen								
Totale aantal OM-sancties	2,4	1,1	3,0	2,7	2,7	1,9	1,5	49
Beleidssepot	1,1	0,6	1,4	1,2	1,3	0,9	0,7	53
Financieel	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	62
Werkstraf	0,8	0,3	1,0	0,9	0,8	0,6	0,4	38
Leerstraf	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	57
Overig	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	46
Totale aantal ZM-sancties	2,5	1,9	3,0	2,8	2,7	2,4	2,4	79
Boete	0,4	0,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	42
Werkstraf	1,3	0,9	1,6	1,5	1,5	1,3	1,2	73
Leerstraf	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	102
GBM	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	26
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	109
Onvw. vrijheidsstraf (t/m 3 m.)	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	163
Onvw. vrijheidsstraf (3+ mnd.)	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	89
Vrijheidsbenemende maatregel	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	0,0*	156
Overig	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	70
16- tot 18-jarigen								
Totale aantal OM-sancties	2,8	1,8	7,1	6,6	6,4	4,7	4,5	63
Beleidssepot	1,3	0,9	3,2	3,2	3,1	2,3	2,2	68
Financieel	0,4	0,4	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	81
Werkstraf	0,9	0,5	2,2	1,9	1,8	1,3	1,1	51
Leerstraf	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	67
Overig	0,2	0,1	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2	38
Totale aantal ZM-sancties	4,3	0,4	10,8	10,3	9,9	8,7	8,4	78
Boete	0,8	3,5	1,9	1,8	1,5	1,2	1,0	51
Werkstraf	2,1	1,6	5,3	4,9	4,9	4,1	3,8	73
Leerstraf	0,3	0,3	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	99
GBM	0,0*	0,0*	0,0*	0,1	0,0*	0,0*	0,0*	131
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	0,5	0,5	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	96
Onvw. vrijheidsstraf (t/m 3 m.)	0,3	0,4	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9	120
Onvw. vrijheidsstraf (3+ mnd.)	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	100
Vrijheidsbenemende maatregel	0,0*	0,0*	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	75
Overig	0,2	0,2	0,6	0,5	0,6	0,4	0,4	68

* De absolute aantallen weergegeven als 0,0 (x1.000) betreffen minder dan 50 sancties – dit betekent echter niet dat het om nul sancties gaat; wanneer deze aantallen gerelativeerd worden naar leeftijdsgenoten, produceert dit statistieken van minder dan 0,05 sancties per 1.000 leeftijdsgenoten en wordt afgerond naar 0,0 per 1.000 leeftijdsgenoten.

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B4.6

In 2015 werden er door het OM ongeveer 13.700 sancties opgelegd aan jongvolwassenen en 18.700 door de ZM. Vijf jaar later zijn dit er nog, respectievelijk, ongeveer 3.000 en 12.700. Deze daling kenmerkt zich voor jongvolwassenen ook als jaarlijks dalend, kijkend naar het aantal sancties per 1.000 jongvolwassenen. In tegenstelling tot de minderjarigen zijn er voor jongvolwassenen minder sancties waar een stabiele ontwikkeling of stijging te zien is. Zowel de OM- als ZM-leerstraf wijkt af van de algemene dalende trend, evenals de vrijheidsbenemende maatregel. Bij de OM-sancties komt het beleidssepot en de financiële afdoening het meeste voor. Bij

de ZM-sancties zijn dit boetes en werkstraffen, gevolgd door de voorwaardelijke vrijheidsstraf.

In tabel 4.3b zijn de kortetermijnontwikkelingen voor OM- en ZM-sancties weergegeven voor minderjarigen, uitgesplitst naar sancties tegen 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen. Over het algemeen wijken de ontwikkelingen voor deze twee leeftijdsgroepen niet veel af van die van de totale groep minderjarigen. Twee opvallende afwijkingen tussen de leeftijdsgroepen betreft de GBM en vrijheidsbenemende maatregelen. Voor deze sancties is in de ene leeftijdscategorie sprake van een toename, terwijl in de andere leeftijdscategorie het voorkomen van de sanctie juist afneemt.

Box 4.2 Ernst jeugdcriminaliteit volgens strafdreiging

Hoewel sommige delicten en sancties als zwaarder worden gezien dan anderen (bijvoorbeed geweld versus vermogen en vrijheidsstraf versus boete), geven de eerder gepresenteerde statistieken relatief weinig inzicht in ontwikkelingen in de ernst van veroordeelde jeugdcriminaliteit. In deze box wordt deze ernst verder belicht op basis van de maximale strafdreiging binnen een strafzaak. De maximale strafdreiging betreft de hoogste vrijheidsstraf die opgelegd mag worden volgens het Wetboek van Strafrecht horend bij het zwaarst gepleegde misdrijf binnen een strafzaak. Hoe hoger de strafdreiging, hoe ernstiger de jeugdcriminaliteit.

Figuur B4.2 Langetermijnontwikkelingen gemiddelde maximale strafdreiging bij 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen

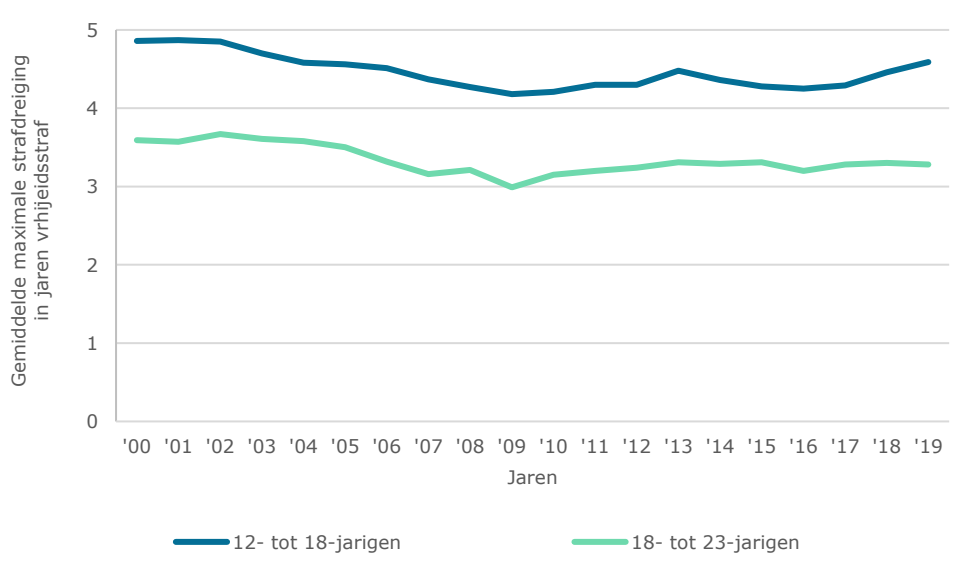

Bron: OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.7

In figuur B4.2 is de ontwikkeling van strafdreiging weergeven voor zowel minderjarige als jongvolwassen strafrechtelijke daders. In de periode 2015 tot 2018 verandert er weinig in de gemiddelde maximale strafdreiging van 4,3 jaar in strafzaken tegen jeugdigen. Vanaf 2017 neemt de gemiddelde maximale strafdreiging van strafzaken tegen minderjarigen toe tot 4,6 jaar in 2019. Bij jongvolwassenen blijft deze ontwikkeling vlak rond de 3,3 jaar. Dit suggereert dat de ernst van de geregistreerde criminaliteit gepleegd door minderjarigen is toegenomen vanaf 2015

op basis van een toenemende strafdreiging, terwijl die van jongvolwassenen weinig is veranderd.

Dat de gemiddelde strafdreiging bij minderjarigen hoger ligt dan bij jongvolwassenen kan door een aantal zaken komen. Bijvoorbeeld, vaak voorkomende en lichte verkeersmisdrijven worden voornamelijk door jongvolwassenen gepleegd, omdat niet alle minderjarigen al auto mogen rijden. Ook kan het afdoen van de lichte vergrijpen via Halt bij minderjarigen ervoor zorgen dat er voornamelijk zwaardere misdrijven van deze leeftijdsgroep bij het OM en rechter verschijnen, terwijl eenzelfde niet mogelijk is voor jongvolwassenen.

Afsluitend, deze ernst betreft alleen criminaliteit die door het OM of rechter is afgedaan, maar zegt niks over criminaliteit die door de politie geregistreerd of afgedaan wordt. Daarmee hoeft dit beeld niet overeen te komen met ernstontwikkelingen eerder in de strafrechtketen.

4.5.2 Opgelegde vrijheidsstraffen (2015 tot 2020)

In tabellen 4.3a en 4.3b zijn de ontwikkelingen in opgelegde vrijheidsstraffen voor minderjarigen en jongvolwassenen in absolute en relatieve aantallen beschreven. Voor minderjarigen is er sprake van relatieve stabiliteit in het aantal opgelegde vrijheidsstraffen of zelfs groei, waar bij jongvolwassenen een afname te zien is in lijn met de algemene dalende trend van sancties (en daders). In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op aspecten van deze ontwikkelingen in vrijheidsstraffen.

Figuur 4.5a Verhouding van opgelegde vrijheidsstraffen 12- tot 18-jarigen naar voorwaardelijkheid

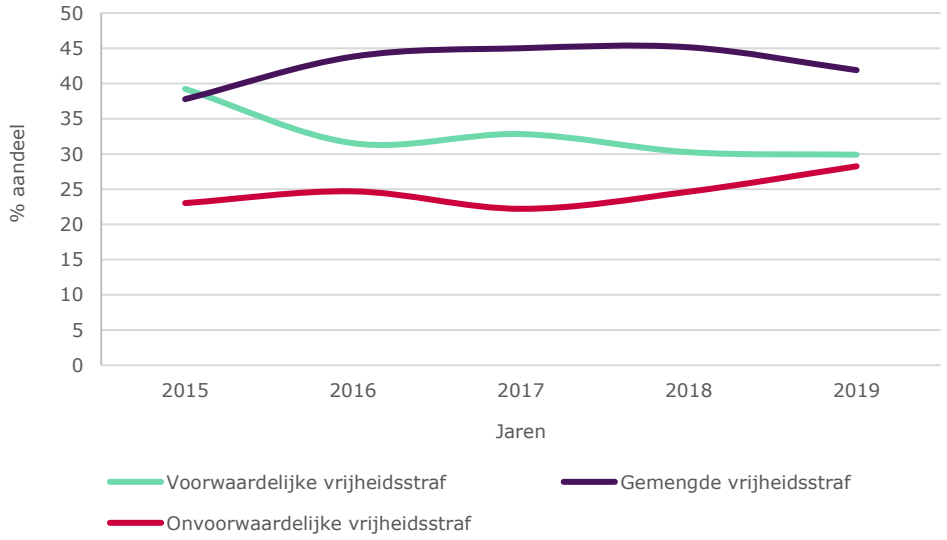

Bron: OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.8

In figuren 4.5a en 4.5b zijn de verhoudingen van opgelegde vrijheidsstraffen weergegeven naar voorwaardelijkheid: geheel onvoorwaardelijk, geheel voorwaardelijk of gemengd (d.w.z., deels voorwaardelijkheid en deels onvoorwaardelijk). Bij minderjarigen is de geheel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf de minst voorkomende

variant, ongeacht het jaar van oplegging. Wel neemt het aandeel van deze vrijheidsstraf toe vanaf 2017 tot ongeveer 28%. In 2015 hebben de volledig voorwaardelijke en gemengde vrijheidsstraffen grofweg een even groot aandeel binnen de opgelegde vrijheidsstraffen. In 2019 is dit veranderd: de voorwaardelijke vrijheidsstraf komt nu minder vaak voor (van ongeveer 40% in 2015 naar 30% in 2019), terwijl de gemengde vrijheidsstraf in aandeel is gegroeid (van ongeveer 38% naar 42%). Daarmee kan ook gezegd worden dat het aandeel vrijheidsstraffen met ten minste een onvoorwaardelijk deel is toegenomen van ongeveer 60% naar 70% bij minderjarigen.

Ten opzichte van minderjarigen neemt de geheel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf bij jongvolwassenen een groter aandeel in, met ongeveer 35% van de opgelegde vrijheidsstraffen ongeacht het jaar van oplegging. De gemengde vrijheidsstraf neemt juist een kleiner aandeel in, met ongeveer 30% van de opgelegde vrijheidsstraffen. Het aandeel geheel voorwaardelijke vrijheidsstraffen ligt jaarlijks ook op ongeveer 35%. Over het algemeen zijn bij jongvolwassenen dus weinig veranderingen in de verhouding van vrijheidsstraffen naar voorwaardelijkheid.

Figuur 4.5b Verhouding van opgelegde vrijheidsstraffen 18- tot 23-jarigen naar voorwaardelijkheid

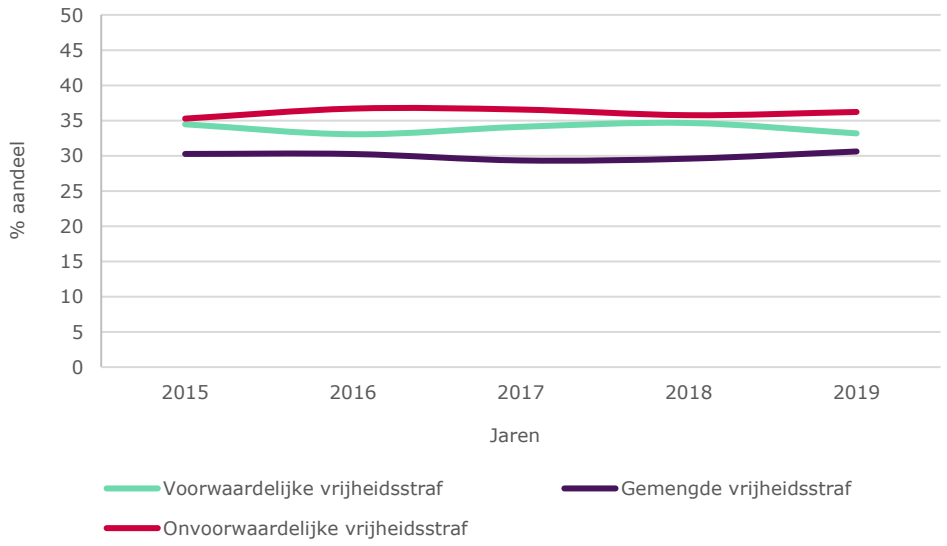

Bron: OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.8

In figuur 4.6 zijn de gemiddelde opgelegde detentiedagen (binnen een enkele strafzaak) aan minderjarigen en jongvolwassenen weergegeven naar voorwaardelijkheid. Voor minderjarigen ligt het aantal opgelegde detentiedagen in 2015, voor zowel voorwaardelijke als onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, rond de 80 dagen. In 2019 zijn dit er nog gemiddeld iets meer dan 60 voor beide voorwaardelijkheden. Voor jongvolwassenen schommelt het gemiddelde aantal opgelegde onvoorwaardelijke detentiedagen tussen de 135 en 145 in de periode 2015 tot 2020. Het aantal opgelegde voorwaardelijke detentiedagen blijft echter stabiel op ongeveer 60 dagen in dezelfde periode. Kortom, voor minderjarigen is een afname in de lengte van opgelegde vrijheidsstraffen waarneembaar, terwijl voor jongvolwassenen weinig verandering op dit vlak te zien is.

Figuur 4.6 Gemiddelde aantal opgelegde detentiedagen naar voorwaardelijkheid

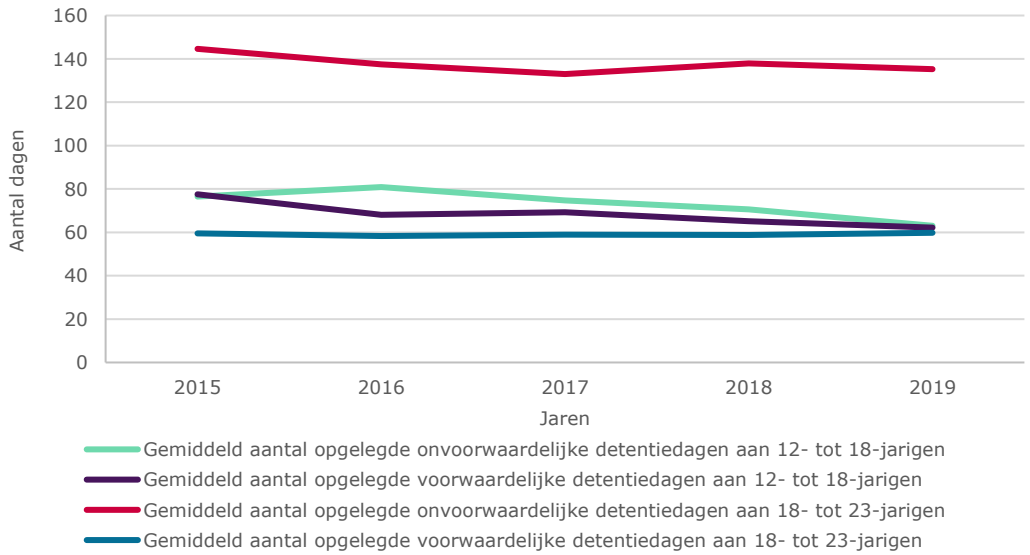

Bron: OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B4.8

4.6 Discussie

Het aantal jongeren dat in Nederland veroordeeld wordt voor een misdrijf neemt af in de periode 2015 tot 2020. Dit reflecteert zich niet alleen in het dalende aantal minderjarige en jongvolwassen strafrechtelijke daders, maar ook in de aantallen opgelegde sancties aan deze leeftijdsgroepen. Hiermee wordt de initiële daling van strafrechtelijk daderschap die inzette rond 2007 doorgezet. De sterkte van deze daling is echter wel afgenomen in recentere jaren, zoals te zien is in figuur 4.2. Omdat het aantal daders zich op één van de laagste punten in twintig jaar bevindt, zou deze afnemende sterkte van de daling mogelijk kunnen voortkomen uit een 'bodemeffect' (d.w.z., het is onder huidige omstandigheden niet mogelijk om een nog lager aantal jeugdige daders te realiseren). Dat gezegd hebbende, dat in grote lijnen sprake is van afnemende jeugdcriminaliteit, betekent niet dat alle vormen van jeugdcriminaliteit in de afgelopen vijf jaar zijn afgenomen. Er zijn namelijk uitzonderingen en er is variatie in de sterkte van de daling.

Een uitzondering is het aantal minderjarigen dat een Halt-sanctie krijgt. Het aantal Halt-jeugdigen is namelijk stabiel gebleven in de periode 2015 tot 2020. Wanneer we uitsplitsen naar leeftijd, zien we dat voor de jongste groep van 12- tot 16-jarigen een daling van ongeveer 10% gecontrasteerd wordt door een stijging binnen de groep 16- tot 18-jarigen van ongeveer 20%. Deze tegengestelde ontwikkelingen balanceren elkaar uit op het niveau van de gehele groep. Hiermee is het aandeel Halt-jeugdigen van alle minderjarigen die voor een misdrijf gesanctioneerd worden, dan wel gerechtelijk of buitengerechtelijk, toegenomen. In 2015 zijn ongeveer 8.500 minderjarigen door het OM of de rechter gesanctioneerd vanwege een misdrijf, terwijl in 2019 dit er nog maar ongeveer 5.700 zijn. Voor Halt-jeugdigen betreft dit aantal in beide jaren ongeveer 7.300 jongeren. Anders gezegd, waar in 2015 de meeste jongeren na het plegen van een misdrijf afgedaan worden door het OM of de rechter, komen in 2019 de meeste jongeren terecht bij Halt. Deze verandering kan (deels) voortkomen uit de invoering van Halt+ waar het OM

jongeren doortstuurt naar Halt, wat ook de sterkere daling van OM-sancties kan verklaren ten opzichte van sancties door de rechter. Omdat Halt-sancties worden toegepast bij relatief lichte vergrijpen, kan dit verklaren waarom de gemiddelde ernst van vervolgde criminaliteit bij minderjarigen is toegenomen. Als lichtere vergrijpen steeds vaker naar Halt worden verwezen, kan verhoudingsgewijs hetgeen wat door het OM of de rechter behandeld wordt hiermee zwaarder worden.

Daarnaast zijn er een aantal vormen van criminaliteit die niet (sterk) dalen. Zo is bij minderjarigen het relatieve aantal jongeren dat voor een drugsdelict veroordeeld wordt met 6% gedaald in de periode 2015 tot 2020, terwijl in totaal voor deze leeftijdsgroep het relatieve aantal strafrechtelijke daders met meer dan 30% daalt. Het gaat hier wel om kleine aantallen, maar een relatieve stabilisatie van minderjarigen die voor drugsdelicten veroordeeld worden, terwijl andere vormen van criminaliteit wel doordalen, zou het beeld in de media en justitiële praktijk onderbouwen dat steeds jongere personen worden ingezet binnen drugscriminaliteit (of vaker opgemerkt worden door politie). Ook neemt verkeerscriminaliteit bij minderjarigen niet sterk af en gaat het om een klein aantal jongeren. Gezien een groot deel van minderjarigen nog geen auto mag of kan rijden is het niet verwonderlijk dat deze groep daders beperkt is en daardoor ook mogelijk niet sterk in aantal verandert (in tegenstelling tot jongvolwassenen). Daarnaast is bij minderjarigen een toename van meer dan 25% te zien voor cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit, maar gaat het om hele kleine aantallen (bijvoorbeed in 2015 was geen enkele 12- tot 16-jarige veroordeeld voor cybercriminaliteit volgens onze methodiek). Ook bij jongvolwassenen is een stijging te zien betreffende cybercriminaliteit (meer dan een verdubbeling), maar ook hier gaat het om beperkte aantallen in absolute zin. Dat deze aantallen geen goede representatie zijn van alle jongeren die als cybercrimineel actief zijn (zie bijvoorbeed hoofdstuk 2 over zelfrapportage) of van alle jongeren die voor een cyberdelict bij de politie geregistreerd zijn (zie bijvoorbeed hoofdstuk 7 over cybercrime bij politieregistraties) is bekend. Uit deze statistieken kan vooral opgemaakt worden dat het aantal jongeren dat voor cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit voor de rechter verschijnt beperkt is en dat hier ruimte is voor verbetering (zie ook hoofdstuk 8).

Een andere uitzondering betreft een reeks van sancties. Zo is het aantal opgelegde leerstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, vrijheidsstraffen met een lengte van meer dan drie maanden en vrijheidsbenemende maatregelen stabiel gebleven voor minderjarigen in de periode 2015 tot 2020. Het aantal opgelegde GBM's en kortere vrijheidsstraffen is zelfs toegenomen met, respectievelijk, meer dan 10% en 30%. Voor deze leeftijdsgroep is het relatieve aantal totaal opgelegde sancties door de rechter met 20% afgenomen in dezelfde periode. Dergelijke ontwikkelingen van relatief zware sancties zou overeenkomen met het beeld dat steeds zwaardere jeugdcriminaliteit voor de rechter verschijnt. Ook bij een aantal van deze sancties moet er rekening mee gehouden worden dat het gaat om zeer beperkte absolute aantallen, waardoor een sterke percentuele stijging voorzichtig geïnterpreteerd moet worden.

Een punt van variatie zit hem binnen de 25 grootste gemeenten van Nederland. Hoewel in de meeste gemeenten sprake is van een afnemend aantal jeugdige actieve strafrechtelijke daders, is er wel veel variatie. Zo is het aantal minderjarige actieve jeugdige daders in Den Haag meer dan gehalveerd in de periode 2015 tot 2020, terwijl in Maastricht een stijging van 6% waargenomen is. Ook bij jongvolwassenen is een sterke variatie te zien, van een daling van 45% in Arnhem tot een stijging van 11% in Utrecht.

Vanwege zorgen rondom verhardende jeugd in Nederland, gepaard gaand met steeds ernstigere en meer gewelddadige criminaliteit, is ook gekeken naar de ernst van alle criminaliteit gepleegd door jeugdige strafrechtelijke daders en specifiek naar moord, doodslag, zware mishandeling en vermogensmisdrijven met geweld. Hoewel het aantal minderjarigen dat voor zware geweldsmisdrijven veroordeeld wordt op één van de laagste punten in twintig jaar ligt, neemt de ernst van veroordeelde jeugdcriminaliteit gepleegd door minderjarigen in zeer recente jaren toe (op basis van de maximale strafdreiging). Ook neemt het (blijvend kleine) aantal daders van doodslag toe evenals dat van daders vermogensmisdrijven met geweld. Daarnaast blijft het aantal vrijheidsstraffen ongeveer gelijk of neemt toe, wat, zoals eerdergenoemd, ook een indicatie van ernst kan zijn. De gemiddelde lengte van deze straffen neemt echter wel af. Dit zou een gevolg kunnen zijn van het taakstrafverbod, waarbij ernstigere geweldsmisdrijven niet langer afgedaan mogen worden met een 'kale' taakstraf, maar ook een (kort) vrijheidsbenemend component moeten hebben. Desondanks deze ontwikkelingen is het ernstniveau in 2019 niet op of boven het hoogst gemeten punt in de periode vanaf 2000. Komt deze recente toename van geregistreerde ernst door een werkelijk toename van ernstig crimineel gedrag onder jongeren? Of kunnen procesmatige veranderingen het profiel van de jeugdige strafrechtelijke dader verzwaren, doordat lichtere vergrijpen buiten het strafrechtelijk proces worden gehouden door personen vaker naar Halt te sturen? Om beter duiding te kunnen geven aan (de relatie tussen) deze indicaties van ernst en afdoening is verder onderzoek nodig.

Samengevat, het aantal minderjarige en jongvolwassen strafrechtelijke daders is in de periode 2015 tot 2020 afgenomen in Nederland. Ook zijn de aantallen sancties tegen deze jongeren logischerwijs mee gedaald. Niet alle vormen van strafrechtelijk daderschap en sancties zijn echter even sterk gedaald – er is veel variatie. Ook zijn er een aantal uitzonderingen waar sprake is van een stabiele ontwikkeling of zelfs een stijging.

Literatuur

Roks, R.A., & Van den Broek, J.B.A. (2020). *Clappen voor clout? Een verkennend onderzoek naar Rotterdamse jongeren, drill en geweld in het digitale tijdperk.* Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor: 4e herziene versie.* Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.

5 Resocialisatie en recidive

Marinus Beerthuizen en Lise Prop (WODC)

Belangrijkste bevindingen
Jeugdige verdachten en veroordeelden verschillen ten opzichte van hun leeftijdsgenoten in de algemene populatie in samenstelling op diverse kenmerken die relevant zijn voor resocialisatie, binnen de domeinen inkomen, onderwijs of huishouden. Het betreft dan verschillen zowel op het moment van verdenking en veroordeling, als in de jaren daarna. In dit hoofdstuk zijn deze kenmerken voor inkomen/onderwijs: actief inkomen, passief inkomen, geen inkomen en schoolgaand/studerend (met of zonder inkomen). Voor de huishoudelijke situatie wordt gekeken naar: bij ouders wonend, zelfstandig wonend, wonend in een institutioneel huishouden en onbekende huishoudelijke situatie. Een persoon komt per kenmerken en per observatiemoment in één van de categorieën voor.

De verschillen tussen verdachten en veroordeelden ten opzichte van leeftijdsgenoten in de algemene jeugdpopulatie betreffen deels ongunstige verschillen, zoals een kleiner aandeel schoolgaand/studerend, groter aandeel passief of geen inkomen, en groter aandeel dat in een institutioneel huishouden woont. Ook zijn er verschillen met leeftijdsgenoten die moeilijker te interpreteren zijn, zoals dat een kleiner aandeel verdachten en veroordeelden dat bij hun ouders woont of een groter aandeel met een actief inkomen.

De samenstelling op deze kenmerken verandert per opvolgend cohort (over de jaren 2015 tot en met 2019). Zo krimpt het aandeel minderjarigen en jongvolwassenen dat schoolgaand/studerend is in alle groepen, evenals het aandeel jongvolwassenen met een passief inkomen, waar tegenover het aandeel jongvolwassenen met een actief inkomen groeit. Daarnaast groeit het aandeel jongvolwassenen dat bij zijn ouders woont ieder volgend cohort (ook in de algemene populatie) en groeit het aandeel verdachten en veroordeelden wonend in een institutioneel huishouden.

De aanwezigheid van een actief jeugdreclasseringstraject bij minderjarigen tijdens veroordeling en in de jaren daarna is sterk afhankelijk van welke sanctie is opgelegd. Bij voorwaardelijke en onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is deze het vaakst aanwezig, vergeleken met taakstraffen en boetes. Met ieder opvolgend cohort neemt het percentage actieve jeugdreclasseringstrajecten af voor beide vormen van vrijheidsstraffen.

Van het 2015 cohort minderjarige verdachten is binnen twee kalenderjaren bijna 38% opnieuw verdacht van een misdrijf. Deze recidive na tweekalenderjaren is in de cohorten 2016 en 2017 35-36% en in het 2018 cohort ruim 37%. Bij minderjarige veroordeelden gaat betreft de recidive na twee kalenderjaren 45% in het 2015 cohort, ongeveer 44% in de 2016 en 2017 cohorten en ruim 47% in het 2018 cohort.

Bij het 2018 cohort jongvolwassen verdachten is ruim 33% binnen twee jaar opnieuw verdacht, en voor cohorten 2017 en 2018 is dit percentage stabiel op bijna bijna 33%. Bij veroordeelden jongvolwassenen neemt per cohort dit recidivepercentage iets af, van ruim 33% in het 2015 cohort naar 32% in het 2018 cohort. Het gaat hier om ongewogen geobserveerde recidivepercentages.

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden trends beschreven van indicatoren van resocialisatie van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders. Hierbij wordt gekeken naar ontwikkelingen binnen cohorten over de tijd heen en naar ontwikkelingen tussen opvolgende cohorten. De vragen zijn dan ook: Hoe ontwikkelt de samenstelling van aanwezige resocialisatiekenmerken zich voor cohorten verdachten en veroordeelden na verdenking of veroordeling? En hoe ontwikkelt de samenstelling van populaties verdachten en veroordeelden zich tussen cohorten? Waar in het verleden (strafrechtelijke) recidive als voornaamste indicator van resocialisatie is gebruikt, wordt door verder te kijken dan louter recidive een completer beeld van resocialisatie verkregen.

De verdachten en daders worden geobserveerd vanaf het moment dat zij, respectievelijk, het misdrijf pleegden waarvan zij verdacht worden of het moment dat zij veroordeeld zijn. De observatieperiode binnen cohorten van jeugdigen duurt maximaal vier jaar. Het gaat hier dus om ontwikkelingen binnen cohort over de tijd heen. Daarnaast wordt ook gekeken naar ontwikkelingen tussen cohorten. Anders gezegd, hoe verschillen cohorten jeugdigen uit de jaren 2015 tot 2020 van elkaar?

Het gaat in dit hoofdstuk om jeugdigen in de leeftijd van 12 tot met 23 jaar. Indicatoren van resocialisatie betreffen zowel justitiële processen als niet-justitiële processen. Het justitiële proces betreft begeleiding door de jeugdreclassering, wat een vorm van controle en nazorg is volgend na een veroordeling, waarbij het voorkomen van recidive en het bieden van een toekomstperspectief centraal staan. De niet-justitiële processen betreffen een tweetal kenmerken: inkomen/onderwijs en huishoudelijke situatie. Deze twee kenmerken zijn veelal gerelateerd aan (herhaald) crimineel gedrag in de literatuur.

Naast indicatoren van resocialisatie wordt ook gekeken naar politierecidive van jeugdigen, waarbij een jeugdige verdachte of dader nogmaals als verdachte wordt geregistreerd in een later cohortjaar. Er wordt in dit hoofdstuk gekeken naar ontwikkelingen op de korte termijn vanaf 2015 tot zover gegevens beschikbaar zijn (maximaal vijf jaar). Deze werkwijze wijkt af van die van de Recidivemonitor, waar wordt gekeken naar strafrechtelijke recidive: het opnieuw vervolgd of veroordeeld worden voor een misdrijf.

In het hoofdstuk 3 over jeugdige verdachten worden vergelijkbare kenmerken besproken als in dit hoofdstuk. Hierdoor kunnen resultaten uit deze twee hoofdstukken ogenschijnlijk op elkaar lijken. Echter, waar in het hoofdstuk over verdachten de nadruk ligt op de prevalentie van jeugdige verdachten binnen specifieke groepen, zoals aantal verdachten onder geïnstitutionaliseerde jongeren, wordt in dit hoofdstuk de nadruk gelegd op de samenstelling van de populaties verdachten en veroordeelden. Tevens wordt in dit hoofdstuk ook een vergelijking gemaakt met de algemene populatie jeugdigen. De onderzoeksvragen die in dit hoofdstuk beantwoord worden zijn (nummering relateert aan nummering onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

4 Wat zijn de ontwikkelingen in resocialisatiekenmerken en politierecidive van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders sinds 2015?
   a Welke resocialisatiekenmerken zijn in de literatuur geassocieerd met stoppen met jeugdig crimineel gedrag?

b Wat zijn ontwikkelingen in resocialisatiekenmerken van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders in de periode na verdenking en veroordeling (naar type afdoening)?
c Wat zijn de ontwikkelingen in politierecidive van jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders?

5.2 Literatuur: meetbare resocialisatie bij jeugdigen

Dat jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar oververtegenwoordigd zijn in statistieken over crimineel gedrag is een bekend gegeven (zie ook eerder in deze monitor). Het overgrote deel van de jeugdigen stopt op een gegeven moment met crimineel gedrag (bijvoorbeed Blokland, Nagin & Nieuwbeerta, 2004). In de literatuur zijn resocialisatiekenmerken geïdentificeerd die samenhangen met het verder uitblijven van crimineel gedrag. Hoewel dergelijke kenmerken niet altijd meetbaar zijn, zoals biologische rijping, zijn er ook kenmerken die wel meetbaar zijn. In de volgende alinea's worden enkele relevante resocialisatiekenmerken voor jeugdigen besproken. Daarbij richten we ons op kenmerken die ook op grote schaal meetbaar zijn voor landelijke monitor doeleinden. Grootschalig meetbaar betekent vaak dat nuances verloren gaan betreffende informatie, maar wel dat dit op structurele wijze gemeten wordt over de tijd heen.

Sampson en Laub (1993) suggereren dat het stoppen of doorgaan met crimineel gedrag door jeugdigen samenhangt met de aan- of juist afwezigheid van prosociale bindingen met de samenleving. Wanneer er voldoende prosociale bindingen zijn met ouders, school of werk, dan zou dit jeugdigen moeten weerhouden van crimineel gedrag. De mate waarin specifieke bindingen relevant zijn is afhankelijk van leeftijd. Zo zal, bijvoorbeeld, voor minderjarige criminelen een (vaste) baan niet een relevante factor zijn, omdat zij grotendeels nog op school zitten. Voor deze leeftijdsgroep zal, bijvoorbeeld, de relatie met ouders en vrienden belangrijker zijn.

Ouders hebben een belangrijk rol in het leven van hun kind en de (afwezige) binding met hen kan van invloed zijn op het starten, stoppen of continueren van crimineel gedrag (Deçovic & Prinzie, 2015; Harris-McKoy & Cui, 2013; Schoeni & Ross, 2005). Over het algemeen wordt ouderlijke steun gezien als een beschermende factor die crimineel gedrag voorkomt. Deze band is niet alleen relevant bij minderjarigen, maar ook bij jongvolwassenen (ondanks een veranderende relatie tussen jongvolwassenen en hun ouders). Onder ouderlijke steun wordt niet alleen emotionele steun geschaard, maar ook het bieden van huisvesting en financiële steun (Copp et al., 2020; Cullen, 1994; Harris-McKoy & Cui, 2013; Johnson et al., 2011).

Sommige aspecten van ouderlijke steun zijn (indirect) meetbaar op landelijk niveau. Zo wordt bijgehouden waar jongeren staan ingeschreven en of dat bij hun ouders of verzorgers is. Anders gezegd, staan kinderen nog direct onder toezicht van hun ouders en kunnen zij op dagelijkse basis steun ontvangen? Dergelijke registraties zeggen niets over de kwaliteit van eventuele steun, daarvoor moeten jongeren zelf direct bevraagd worden. Naast of jongeren bij hun ouders wonen, wordt ook bijgehouden of zij uitwonend zijn (dan wel alleen of met andere niet-ouders) of in een institutioneel huishouden. Deze laatste vorm van huishouden kan een indicatie zijn van eerder of aanblijvende (criminogene) problematiek, hoewel het ook een indicatie kan zijn van dat er juist hulp gezocht is of is gekregen voor dergelijke problematiek. In dit laatste geval zou er sprake kunnen zijn van een beschermende

factor. Kortom, registraties van huishoudelijke situatie bieden globale inzichten, maar blijven voornamelijk aan de oppervlakte betreffende details.

De meeste jeugdigen brengen een groot deel van hun leven door op school, waarmee school een belangrijke binding met de samenleving vormt (Weerman, 2015). Onderzoek naar de rol van school en het starten of stoppen met crimineel gedrag is niet eenduidig (Assink et al., 2015; Basto-Pereira & Maia, 2018; Loeber, Slot & Stouthamer-Loeber, 2007). Over het algemeen wordt een goede school-carrière als een beschermende factor gezien, waarbij motivatie, goede prestaties, goede binding en minder uitval belangrijk zijn (Weerman, 2015). Zo is, bijvoorbeeld, het volgen van een opleiding na detentie een beschermende factor tegen recidive (Len et al., 2007). Slechte prestaties, spijbelen en schooluitval worden daarentegen in verband gebracht met crimineel gedrag (Assink et al., 2015; Blom et al., 2005; Nijboer, 1997; Weerman, 2015; cf., Loeber et al., 2007). Of een slechte situatie op school leidt tot crimineel gedrag, of juist andersom, is niet duidelijk.

Of jongeren op school zitten of een opleiding volgen, is landelijk meetbaar (evenals of zij deze opleiding afronden met een diploma). Waar niets over gezegd kan worden is de kwaliteit van de schoolervaring, zoals cijfers of subjectieve ervaring van de jongere, waarmee ook bij schoolsituatie vooral globale inzichten verkregen kunnen worden.

Naast school is ook, vooral voor jongvolwassenen, werk een factor die gerelateerd is aan crimineel gedrag. Het hebben van een betaalde baan draagt bij aan minder crimineel gedrag (Sampson & Laub, 1993; Van der Geest, 2011; Verbruggen et al., 2015). Op werk kan men sociale bindingen aangaan met collega's en ervaart men ook sociale controle, waardoor men minder snel terugvalt in crimineel gedrag (Laub & Sampson, 2003). Naast deze sociale aspecten zorgt een betaalde baan ook voor financiële onafhankelijkheid en de transitie naar volwassenere rollen: twee factoren die (zelfgerapporteerd) crimineel gedrag onderdrukken (Hill, Van der Geest & Blokland, 2017).

De voornaamste vorm van inkomen wordt landelijke geregistreerd, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen actief inkomen (d.w.z., inkomen uit een betaalde baan, zoals werknemer of ZZP'er), passief inkomen (d.w.z., een uitkering, zoals werkeloosheidsuitkering of Wajong) en geen inkomen. Op een buitenwettelijk inkomen is geen zicht, zoals zwart werken of criminele inkomsten. Deze registraties zullen voornamelijk een differentiërend beeld opleveren bij oudere jeugdigen vanaf 16 jaar. Na deze leeftijd houdt de leerplicht op en begint men aan een vervolgopleiding of aan een baan. Op basis van deze registraties is, contrasterend aan huishoudelijke- of schoolsituatie, een duidelijker onderscheid te maken tussen gunstige en ongunstige situaties qua resocialisatie. Geen of een passief inkomen dragen niet of beperkt bij aan financiële zelfstandigheid en sociale bindingen, waarbij een actief inkomen dat wel kan.

Samenvattend, in de literatuur komen diverse factoren naar voren die kunnen bijdragen aan het tegengaan van (herhaald) crimineel gedrag bij jeugdigen. De kenmerken daarvan zijn ook op landelijk niveau geregistreerd, hoewel het slechts om globale informatie gaat. Toch zal op groepsniveau dergelijke informatie inzichten kunnen opleveren, wanneer informatie betreffende verdachten en veroordeelden vergeleken wordt met die van de algemene jeugdpopulatie.

5.3 Verkorte methode

Voor jeugdige verdachten is gebruikgemaakt van een maatwerkbestand geprepareerd door het CBS uit de bron Basisvoorziening Handhaving (BVH) en voor jeugdige strafrechtelijke daders is gebruikt gemaakt van de bron Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD; Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). De eerste bron bevat gegevens van alle door de politie geregistreerde incidenten en bekende verdachten, de tweede bron bevat alle justitiële uitspraken binnen het Nederlands strafrecht en de daar bijhorende informatie, zoals dader-, delict- en sanctiekenmerken.

Voor het bepalen van de leeftijd is in eerste instantie uitgegaan van de pleegleeftijd van jongeren. Echter, omdat er tijd overheen gaat vanaf het moment van plegen, naar vervolging en eventuele veroordeling, wordt voor jeugdigen die zijn veroordeeld door OM of ZM wegens een misdrijf (veroordeelden) een verdere selectie gemaakt op basis van veroordelingsleeftijd voor statistieken die (deels ook) leeftijdsafhankelijk zijn. Individuen ouder dan 22 jaar tijdens de veroordeling worden buiten beschouwing gelaten bij deze statistieken.

De start van observatie voor indicatoren van resocialisatie en politierecidive is voor verdachten en daders, respectievelijk, pleegdatum en datum veroordeling. Er wordt gekeken naar meerdere indicatoren van resocialisatie. Deze indicatoren zijn qua inkomen/onderwijs de vierdeling: actief inkomen (bijv., werknemer), passief inkomen (d.w.z., diverse uitkeringen), geen inkomen en schoolgaand/studerend (met of zonder inkomen). Voor de huishoudelijke situatie wordt gekeken naar de vierdeling: bij ouders wonend, zelfstandig wonend, wonend in een institutioneel huishouden en onbekende huishoudelijke situatie. Ook wordt voor veroordeelden gekeken naar trajecten bij jeugdreclassering[21]. Al deze gegevens zijn verkregen uit het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS.

Voor het bepalen van politierecidive is gebruikgemaakt van BVH. De hier toegepaste werkwijze betreft alleen ruw geobserveerde politierecidive (en geen gewogen recidivepercentages zoals in de werkwijze van de Recidivemonitor bij strafrechtelijke recidive toegepast wordt; Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Hierdoor kunnen veranderingen in politierecidive niet alleen voortkomen uit veranderingen in gedrag door jeugdigen, maar ook door veranderingen in de samenstelling van de cohorten jeugdigen (zie voor een uitgebreide versie van de hier gebruikte methode bijlage 2).

[21] In hoofdstuk 4 wordt gesproken over *opgelegde* sancties, waaronder straffen en maatregels vallen (zoals een traject bij de jeugdreclassering). In dit hoofdstuk wordt echter gekeken naar de *tenuitvoeringlegging* van een dergelijke maatregel. Het is vooralsnog niet mogelijk om te kijken welk jeugdreclasseringstraject voortkomt uit welke strafzaak. Anders gezegd, het gaat hier om executiegegevens en niet om veroordelingsgegevens. Desondanks wordt een uitsplitsing gemaakt naar type sanctie, omdat er wel een verband lijkt te zijn tussen aanwezige trajecten met de vorm van opgelegde straf.

5.4 Jeugdreclassering bij minderjarige veroordeelden

In tabel 5.1 zijn de ontwikkelingen in aanwezige jeugdreclasseringstrajecten weergegeven voor minderjarige[22] veroordeelden uitgesplitst naar type opgelegde straf. Er wordt gekeken vanaf het moment dat zij veroordeeld zijn tot aan maximaal twee jaar na veroordeling in de rijen.

Voor minderjarige veroordeelden zijn er duidelijke verschillen in de aanwezigheid van een actief jeugdreclasseringstraject afhankelijk van welke straf opgelegd is. Voor onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen ligt dit percentage tussen de 72-83% op het moment van veroordeling, voor voorwaardelijk vrijheidsgestraften op 40-69%, voor taakstraffen op 24-30% en voor boetes (of andere lichtere afdoeningen) op 9-11%. Duidelijk is dat bij jeugdigen met een vrijheidsstraf het vaakst een actief jeugdreclasseringstraject aanwezig is vergeleken met andere sancties.

Ook zijn er verschillen tussen de cohorten in de situatie ten tijde van veroordeling (Y0), weergegeven in de kolommen. Zo neemt voor vrijheidsstraffen (zowel onvoorwaardelijk als voorwaardelijk) het percentage jongeren met een actief jeugdreclasseringstraject af, naarmate het cohortjaar opschuift. Zo heeft ruim 83% van jongeren met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf tijdens de veroordeling een actief jeugdreclasseringstraject in 2015, tegenover bijna 76% en 72% in, respectievelijk, 2015 en 2017. Bij voorwaardelijke vrijheidsstraffen neemt per cohort het percentage actieve jeugdreclasseringstrajecten tijdens veroordeling zelfs sterk af: van bijna 69% in 2015 tot ruim 48% in 2017 en 40% in 2019. Echter, voor de cohorten 2015 en 2017 neemt dit initiële verschil af na een jaar en verdwijnt vrijwel geheel na twee jaar. Het percentage actieve jeugdreclasseringstrajecten bij taakstraffen en boetes tijdens de veroordeling daalt eerst van 2015 tot 2017, respectievelijk van bijna 30% naar 24% en van ruim 11% naar bijna 9%. In 2019 stijgt dit percentage echter weer naar respectievelijk ruim 26% en 11%.

[22] Jongvolwassenen kunnen als zij via het jeugdstrafrecht veroordeeld worden naar de jeugdreclassering gestuurd worden (artikel 77c Sr). Het jeugdstrafrecht wordt bij een minderheid van alle veroordelingen van jongvolwassenen toegepast. Daarnaast kunnen jongvolwassenen nog een actief jeugdreclasseringstraject hebben lopen vanwege eerdere delicten gepleegd in de minderjarigheid. Echter, in verreweg de meeste gevallen komen jongvolwassenen terecht in een regulier reclasseringstraject na veroordeling.

Tabel 5.1 Aanwezigheid jeugdreclasseringstraject bij minderjarige veroordeelden, in percentages tijdens veroordelingsmoment (Y0) en opvolgende twee jaar, naar straf

Straf	Jaar	*N* (x1.000)	Y0	Y1	Y2
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	2015	0,5	83,1	70,0	47,4
	2017	0,4	75,9	66,8	49,4
	2019	0,5	71,8		
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	2015	0,1	68,8	64,1	45,3
	2017	0,1	48,1	59,6	44,2
	2019	0,1	40,0		
Taakstraf	2015	4,7	29,8	34,3	26,3
	2017	4,3	24,2	32,5	27,2
	2019	3,0	26,4		
Boete of anders	2015	3,1	11,4	9,4	9,0
	2017	3,1	8,8	7,9	8,0
	2019	2,0	11,0		

Noot. Vrijheidsbenemende maatregelen worden vanwege de doorgaans jarenlange duur buiten beschouwing gelaten; bij onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen kan sprake zijn van eenzelfde lange insluiting, hoewel de gemiddelde onvoorwaardelijke vrijheidsstraf bij minderjarigen nog geen drie maanden is (zie hoofdstuk 4).

Bron: OBJD, WODC; SSB, CBS; zie bijlage 3 tabel B5.1

Een jeugdreclasseringstraject betreffende toezicht en begeleiding duurt maximaal twee jaar. Het zou daarom voor de hand liggen dat na twee jaar observatie het percentage actieve jeugdreclasseringstrajecten is afgenomen. Dit is het duidelijkst te merk bij de vrijheidsstraffen, maar minder bij de taakstraffen en boetes. Dat minderjarige veroordeelden na twee jaar nog steeds een jeugdreclasseringstraject actief hebben, kan op meerdere zaken wijzen. Ten eerste, het jeugdreclasseringstraject dat voortkomt uit de veroordeling is niet op (of voor) de veroordeling begonnen, maar in de maanden daarna. Ten tweede, door eventuele recidive kan er een nieuwe veroordeling zijn waar ook een nieuw jeugdreclasseringstraject uit voortvloeit. Ofwel, de aanwezigheid van een jeugdreclasseringstraject in latere jaren hoeft niet noodzakelijk voort te komen uit de veroordeling in het cohortjaar. Hetzelfde geldt overigens ook voor het jeugdreclasseringstraject tijdens de veroordeling in het cohortjaar, welke voort kan zijn gekomen uit een eerdere veroordeling.

5.5 Inkomen/onderwijs van jeugdige verdachten en veroordeelden

In tabellen 5.2a en 5.2b zijn voor zowel minderjarige en jongvolwassen verdachten als veroordeelden diverse ontwikkelingen met betrekking tot inkomen/onderwijs afgezet tegen de algemene jeugdpopulatie. Personen komen in één van vier categorieën voor: een actief inkomen, schoolgaand/studerend (met of zonder inkomen; figuur 5.2a), passief inkomen of geen inkomen (figuur 5.2b). De vier categorieën tellen binnen een cohort en binnen een observatiepunt op tot 100%.

De leeftijd betreft bij verdachten de leeftijd tijdens het delict en bij veroordeelden de leeftijd tijdens veroordeling. Voor de populatie gaat het om de leeftijd op 1 januari van het desbetreffende cohortjaar. Omdat de bepaling van leeftijd bij deze statistieken afwijkt van die bij de statistieken van jeugdreclasseringstrajecten, wijken de aantallen veroordeelden hier iets af. Bij 12- tot 16-jarigen is er initieel weinig diversiteit in de verdeling naar inkomen/onderwijs door leerplichtigheid (zie

ook hoofdstuk 3), waardoor voor deze leeftijdsgroep alleen gekeken wordt naar de langere termijn.

5.5.1 Minderjarigen

Vier jaar na verdenking zit ruim 60% van de 12- tot 16-jarige verdachten uit 2015 nog op school of studeert en bij veroordeelden is dit bijna 47%. Beide van deze percentages liggen lager dan de algemene jeugdpopulatie uit 2015, waar na vier jaar meer dan 85% nog op school zit of studeert.

Tabel 5.2a Actief inkomen en schoolgaand/studerend bij minderjarige en jongvolwassen verdachten en veroordeelden, in percentages tijdens pleeg- of veroordelingsmoment (Y0) en opvolgende jaren, vergeleken met populatie

				Actief inkomen			Schoolgaand/ studerend		
Leeftijd	Groep	Jaar	*N* (x1.000)	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12,6	1,2		22,6			60,7
		2017	10,4						
		2019	9,2						
	Veroordeelden	2015	2,7			28,3			46,5
		2017	2,3						
		2019	1,5						
	Populatie	2015	817,8			9,6			86,4
		2017	806,0						
		2019	782,0						
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11,6	.	23,0	45,0	95,0	55,2	27,2
		2017	10,0	.	29,1		94,0	51,0	
		2019	9,5	.			93,5		
	Veroordeelden	2015	4,3	.	24,6	43,4	93,1	48,2	23,3
		2017	3,9	.	31,0		91,1	43,9	
		2019	2,9	.			89,5		
	Populatie	2015	398,4	1,2	14,2	35,7	97,8	79,1	55,4
		2017	417,4	1,4	17,1		97,5	76,6	
		2019	413,1	1,9			97,1		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29,4	28,8	44,1	53,7	39,1	20,2	10,2
		2017	25,1	35,2	48,5		36,0	17,5	
		2019	23,4	38,5			34,2		
	Veroordeelden	2015	19,2	30,2	44,8	54,3	36,2	19,3	9,8
		2017	16,7	35,8	49,6		33,9	17,2	
		2019	14,9	40,3			32,0		
	Populatie	2015	1.030,0	25,0	43,9	62,6	63,6	42,2	22,5
		2017	1.042,4	26,7	47,0		62,5	40,5	
		2019	1.078,7	29,7			61,1		

Noot. Een punt geeft aan dat over deze statistiek niet gerapporteerd kan worden vanwege onthullingsrisico (d.w.z., minder dan 10 observaties).

Bron: BVH, SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.2

Daarentegen zijn na vier jaar de aandelen verdachten en veroordeelden met een actief, passief of geen inkomen groter dan in de algemene jeugdpopulatie. Bij de jonge verdachten uit 2015 heeft bijna 23% een actief inkomen en bij veroordeelden is dit ruim 28%. In de algemene populatie komt dit niet boven de 10% uit. Verder

heeft na vier jaar minder dan 1% van alle 12- tot 16-jarigen uit 2015 een passief inkomen, terwijl dit voor verdachten en veroordeelden op, respectievelijk, 4% en ruim 7% ligt. Ook geen geregistreerd inkomen komt na vier jaar weinig voor met ruim 3% in de algemene jeugdpopulatie, terwijl dit bij verdachten en veroordeelden voorkomt met 13-18%. Samenvattend, het aandeel 12- tot 16-jarige verdachten en veroordeelden dat vier jaar na verdenking of veroordeling op school zit of studeert is kleiner dan in de algemene populatie, waartegenover staat dat het aandeel actief, passief of geen inkomen groter is dan in de algemene populatie leeftijdsgenoten.

Tabel 5.2b Passief en geen geregistreerd inkomen bij minderjarige en jongvolwassen verdachten en veroordeelden, in percentages tijdens pleeg- of veroordelingsmoment (Y0) en opvolgende jaren, vergeleken met populatie

				Passief inkomen			Geen inkomen		
Leeftijd	Groep	Jaar	*N* (x1.000)	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12,6			4,0			12,8
		2017	10,4						
		2019	9,2						
	Veroordeelden	2015	2,7			7,1			18,2
		2017	2,3						
		2019	1,5						
	Populatie	2015	817,8			0,9			3,1
		2017	806,0						
		2019	782,0						
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11,6	.	6,8	10,3	3,3	15,0	17,6
		2017	10,0	.	5,3		3,4	14,5	
		2019	9,5	.			3,1		
	Veroordeelden	2015	4,3	.	9,1	12,2	4,9	18,1	21,0
		2017	3,9	.	7,2		5,2	17,9	
		2019	2,9	.			5,4		
	Populatie	2015	398,4	0,0	1,9	3,5	1,0	4,7	5,4
		2017	417,4	0,0	1,8		1,1	4,4	
		2019	413,1	0,0			1,0		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29,4	14,8	19,2	19,5	17,3	16,5	16,6
		2017	25,1	12,5	15,4		16,3	18,5	
		2019	23,4	9,7			17,6		
	Veroordeelden	2015	19,2	15,5	19,9	20,0	18,1	15,9	15,9
		2017	16,7	13,0	15,7		17,4	17,5	
		2019	14,9	10,0			17,7		
	Populatie	2015	1.030,0	5,1	6,6	6,8	6,3	7,3	8,2
		2017	1.042,4	4,6	5,3		6,3	7,1	
		2019	1.078,7	3,4			5,7		

Noot. Een punt geeft aan dat over deze statistiek niet gerapporteerd kan worden vanwege onthullingsrisico (d.w.z., minder dan 10 observaties).

Bron: BVH, SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.2

Van de 16- tot 18-jarige verdachten zit 94-95% op school of studeert tijdens het moment dat zij het indicatiedelict plegen. Voor veroordeelden ligt dit percentage op het moment van veroordeling iets lager met 90-93%. Beide percentages liggen lager dan het percentage schoolgaanden in de algemene populatie waar het meer dan 97% van de 16- tot 18-jarigen betreft. Naast dat verdachten en veroordeelden op het eerste observatiemoment minder vaak op school zitten of studeren, krimpt

dit aandeel ook sneller bij deze twee groepen. Na twee jaar zit van verdachten en veroordeelden nog 44-55% op school of studeert, tegenover meer dan 75% van de algemene populatie. Na vier jaar is dit voor verdachten en veroordeelden nog een kwart, tegenover meer dan 50% van hun leeftijdsgenoten in de algemene populatie.

Verder lijkt het aandeel schoolgaande/studerende 16- tot 18-jarigen met ieder opvolgend cohort te krimpen, ongeacht of zij verdachte of veroordeelde zijn of deel uitmaken van de algemene populatie. Waar in 2015 nog bijna 98% van de 16- tot 18-jarige populatie naar school gaat of een studie volgt, is dit in 2019 met 0,7% afgenomen. Bij verdachten en veroordeelden krimpt dit aandeel zelfs sterker. In 2015 gaat 95% van de verdachten en ruim 93% van de veroordeelden naar school of volgt een studie, terwijl in 2019 dit nog bijna 94% en bijna 90% is. Deze krimp per cohort blijft ook overeind wanneer men kijkt naar de situatie twee jaar later.

Vanwege lage aantallen kan niets gezegd worden over 16- tot 18-jarigen met een actief of passief inkomen op het moment van plegen of veroordeling. Wel is het aandeel zonder inkomen op het moment van plegen en veroordeling groter voor verdachten (3%) en veroordeelden (5%) dan in de algemene populatie (1%). In latere jaren is het aandeel verdachten en veroordeelden met een actief, passief of geen inkomen groter dan in de algemene populatie. Na twee jaar heeft 23-31% van de verdachten en veroordeelden een actief inkomen, terwijl dit bij de algemene populatie om 14-17% gaat. Na vier jaar is dit contrast, respectievelijk, 43-45% versus 23-27%. Betreffend een passief inkomen gaat dit na twee jaar om 5-7% en 7-9% bij verdachten en veroordeelden en om 2% binnen de algemene populatie. Na vier jaar zijn deze aandelen respectievelijk 10-12% en 4%. Als laatste is het aandeel verdachten en veroordeelden zonder inkomen na twee jaar (15-18%) en vier jaar (18-21%) ook groter dan in de algemene populatie (4-5%).

Hoewel er tussen cohorten niets gezegd kan worden over de ontwikkelingen van actief en passief inkomen op het moment van verdenking en veroordeling, kan er wel iets gezegd over de latere situatie. Het 2015 cohort van verdachten en veroordeelden heeft een kleiner aandeel actief inkomen twee jaar na verdenking of veroordeling (respectievelijk 23% en ruim 29%) dan het 2017 cohort (respectievelijk bijna 25% en 31%). Voor passief inkomen gaat het juist om een omgekeerde ontwikkeling, waar in 2015 7-9% van de verdachten en veroordeelden een dergelijk inkomen heeft twee jaar na verdenking of veroordeling tegenover 5-7% in 2017. Voor het aandeel geen inkomen is een minder duidelijke ontwikkeling tussen de cohorten, zowel op het moment van verdenking of veroordeling, als in de jaren erna, als voor de algemene populatie.

Samenvattend, het aandeel schoolgaande/studerende minderjarige verdachten en veroordeelden is initieel en ook op langere termijn kleiner vergeleken met hun leeftijdsgenoten in de algemene populatie. Daartegenover staat dat het aandeel actief, passief of geen inkomen onder minderjarige verdachten en veroordeelden juist groter is. Verder krimpt het aandeel schoolgaande of studerende minderjarigen met ieder opvolgend cohort, wat ook geldt voor het aandeel jeugdigen met een passief inkomen. Contrasterend hieraan groeit het aandeel actief inkomen juist in recentere cohorten. Dit geldt zowel voor verdachten als veroordeelden, evenals op het moment waarop zij verdacht of veroordeeld zijn, of in de jaren erna. Eenzelfde, maar minder sterke, ontwikkeling is ook zichtbaar bij jeugdigen in de algemene populatie minderjarigen.

5.5.2 Jongvolwassenen

Waar meer dan 60% van de jongvolwassen populatie naar school gaat of een studie volgt, is dit aandeel bij verdachten en veroordeelden beduidend kleiner. Dit komt in alle cohorten bij deze twee groepen niet boven de 40% uit. Niet alleen initieel, maar ook na twee jaar en vier jaar is het aandeel schoolgaande of studerende jongeren in de algemene populatie hoger dan bij verdachten en veroordeelden. Zo gaat 17-20% van de verdachten en veroordeelden na twee jaar (nog) naar school, tegenover 40-42% van de algemene populatie. Na vier jaar is dit verschil 10% tegen bijna 23%.
Net als bij minderjarigen neemt ook bij jongvolwassenen het aandeel schoolgaand of studerend af naarmate de cohorten elkaar opvolgen. In het 2015 cohort is dit percentage op het moment van verdenking of veroordeling ruim 39% voor verdachten en 36% voor veroordeelden. In 2017 krimpt dit aandeel naar, respectievelijk, 36% en 34%, om vervolgens in 2019 te krimpen naar ruim 34% en 32%. Ook bij de algemene populatie is eenzelfde krimp te zien, hoewel deze hier wel minder sterk daalt van bijna 64% naar ruim 61%.

Bij het aandeel actief inkomen is een ander beeld te zien. Het aandeel verdachten en veroordeelden met een actief inkomen op moment van plegen of veroordeling is groter dan in de algemene populatie (respectievelijk 29-40% en 25-30%). Waar eerder besproken initiële verschillen standhouden over de tijd, is dat bij actief inkomen niet het geval. Na twee jaar is het verschil in aandeel met een actief inkomen tussen verdachten, veroordeelden en de algemene populatie aan het verdwijnen – het aandeel van alle groepen ligt dan tussen de 44-50%. Na vier jaar is het aandeel actief inkomen bij de algemene populatie juist hoger (bijna 63%) dan bij verdachten en veroordeelden (ongeveer 54%).
Verder groeit bij ieder opvolgend cohort het aandeel actief inkomen, ongeacht of het verdachten, veroordeelden of de algemene populatie betreft. Bijna 29% van de jongvolwassen verdachten in 2015 heeft op het moment van verdenking een actief inkomen, tegenover ruim 35% in 2017 en bijna 39% in 2019. Bij veroordeelde jongvolwassenen is eenzelfde groei merkbaar tussen de cohorten van ruim 30% in het 2015 cohort, naar bijna 36% in 2017 en ruim 40% in 2019. In de algemene populatie groeit het aandeel van 25% in 2015 tot bijna 30% in 2019.

Net als bij actief inkomen is het aandeel passief inkomen bij jongvolwassen verdachten en veroordeelden initieel groter in vergelijking met de algemene populatie (10-16% tegenover 3-5%). In de jaren erna groeit dit aandeel voor zowel verdachten als veroordeelden tot 15-20% na twee jaar en tot 20% na vier jaar. Voor de algemene populatie groeit dit aandeel tot 6-7% over eenzelfde periode.
Wanneer de cohorten met elkaar vergeleken worden is het aandeel met een passief inkomen kleiner in recentere cohorten, ongeacht welke populatie jongeren het betreft. Bij de jongvolwassen verdachten begint dit aandeel op bijna 15% in 2015, zakt daarna naar bijna 13% in 2017 om te eindigen op bijna 10% in 2019. Deze percentages bij veroordeelden zijn grotendeels hetzelfde: bijna 16% in 2015, 13% in 2017 en 10% in 2019. In de algemene populatie neemt dit aandeel af van ruim 5% in 2015 tot ruim 3% in 2019.

Ook het aandeel geen inkomen is initieel groter bij jongvolwassen verdachten en veroordeelden in vergelijking met de algemene populatie. Voor verdachten en veroordeelden gaat het om 16-18%, terwijl dit bij de algemene populatie 6% betreft. Waar bij andere processen er duidelijk groei of krimp merkbaar over de tijd of tussen cohorten is, is dat bij geen inkomen niet het geval. Voor verdachten blijft

het aandeel tussen de 16-17% gedurende vier jaar en voor veroordeelden gaat het om 16-18%. Bij de algemene populatie is dit aandeel 6-8%. Ook tussen de cohorten is er weinig verandering.

Samenvattend, het aandeel jongvolwassen verdachten en veroordeelden dat naar school gaat of een studie doet is initieel en op de langere termijn kleiner dan binnen de algemene populatie. Wel is het aandeel verdachten en veroordeelden met een actief inkomen initieel groter dan in de algemene populatie. Maar, na twee jaar is dit verschil bijna verdwenen, waar na vier jaar juist een kleiner aandeel van verdachten en veroordeelden een actief inkomen heeft vergeleken met de algemene populatie. Ook neemt het aandeel verdachten en veroordeelden met een passief inkomen toe en blijft het aandeel zonder inkomen ongeveer gelijk. In deze beide gevallen is het percentage hoger dan in de algemene populatie. Tussen de cohorten zijn er ook verschillen. In de cohorten 2015 tot 2020 neemt het aandeel jongvolwassen verdachten en veroordeelden dat schoolgaand is af, terwijl het aandeel met een actief inkomen toeneemt. Ook neemt het aandeel verdachten en veroordeelden met een passief inkomen af. In de algemene populatie zijn deze ontwikkelingen ook merkbaar, hoewel ze wel minder sterk veranderen.

5.6 Huishoudelijke situatie van jeugdige verdachten en veroordeelden

In tabellen 5.3a en 5.3b zijn voor zowel minderjarige en jongvolwassen verdachten en veroordeelden diverse ontwikkelingen in huishoudelijke situatie weergegeven op groepsniveau, afgezet tegen de algemene jeugdpopulatie. Personen komen in één van vier categorieën voor: thuiswonend bij ouders, zelfstandig wonend (met of zonder huisgenoten; figuur 5.3a), institutioneel huishouden of onbekende huishoudelijke situatie (figuur 5.3b). De vier categorieën tellen binnen een cohort en binnen een observatiepunt op tot 100%. De bepaling van leeftijd is hetzelfde als bij inkomen/onderwijs, evenals de daaruit voortvloeiende discrepantie van aantallen veroordeelden ten opzichte van de trajecten bij de jeugdreclassering.

5.6.1 Minderjarigen

De meeste minderjarigen wonen thuis bij hun ouders, ongeacht of zij verdachte of veroordeelde zijn of onderdeel uitmaken van de algemene populatie. Wel zijn er verschillen tussen deze groepen in de grootte van het aandeel. Bij 12- tot 16-jarige verdachten en veroordeelden gaat het om initieel, respectievelijk, 91-92% en 83-84%, terwijl in de algemene bevolking dit percentage bijna 98% betreft. Bij 16- tot 18-jarige verdachten en veroordeelden gaat het om 87-88% en 81-83% tegenover bijna 97% in de algemene populatie. Naarmate de jaren vorderen wonen steeds minder minderjarigen bij hun ouders, hoewel voor verdachten en veroordeelden dit aandeel sneller krimpt dan in de algemene populatie. Zo woont na twee jaar nog maar 79-87% van de 12- tot 16-jarige verdachten en veroordeelden bij hun ouders, tegenover 97% van de algemene populatie. Na vier jaar gaat het om 72-80% tegenover 93%. Bij 16- tot 18-jarigen verdachten en veroordeelden zien wij na twee en vier jaar, respectievelijk, 73-78% en 60-65% bij hun ouders wonen. Binnen de algemene populatie 16- tot 18-jarigen gaat het om 87-89% en 74%.
Op populatieniveau zijn er bijna geen veranderingen tussen de cohorten betreffende het aandeel minderjarigen dat bij zijn ouders woont. Voor 12- tot 16-jarigen gaat het om bijna 98% in alle cohorten en voor 16- tot 18-jarigen om bijna 97%. Voor minderjarige verdachten neemt het aandeel thuiswonenden tijdens verdenking tussen cohorten 2015 en 2017 iets af, om vervolgens weer toe te nemen in het

2019 cohort. Dit geldt voor zowel 12- tot 16-jarigen als 16- tot 18-jarigen. Eenzelfde initiële daling gevolgd door een stijging is ook te zien bij 16- tot 18-jarige veroordeelden tijdens het moment van veroordeling. Alleen bij 12- tot 16-jarige veroordeelden is een duidelijke dalende ontwikkeling te zien van ruim 84% in het 2015 cohort naar bijna 83% in het 2019 cohort. Bovenstaande veranderingen worden grofweg ook gespiegeld na twee jaar observatie.

Tabel 5.3a Thuis- en uitwonend bij minderjarige en jongvolwassen verdachten en veroordeelden, in percentages tijdens pleeg- of veroordelingsmoment (Y0) en opvolgende jaren, vergeleken met populatie

				Thuiswonend			Uitwonend		
Leeftijd	Groep	Jaar	*N* (x1.000)	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12,6	91,4	87,1	80,0	5,4	7,6	14,2
		2017	10,4	90,7	86,8		6,0	7,6	
		2019	9,2	91,9			5,2		
	Veroordeelden	2015	2,7	84,2	80,5	72,0	8,0	10,3	19,3
		2017	2,3	83,4	79,4		8,1	10,8	
		2019	1,5	82,9			7,5		
	Populatie	2015	817,8	97,9	96,9	92,5	1,6	2,0	5,9
		2017	806,0	97,9	97,0		1,7	1,9	
		2019	782,0	97,9			1,7		
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11,6	87,4	77,6	65,4	7,2	16,8	26,9
		2017	10,0	86,8	77,8		8,1	16,2	
		2019	9,5	88,1			7,3		
	Veroordeelden	2015	4,3	82,5	73,3	60,4	8,6	18,7	28,7
		2017	3,9	80,7	72,8		10,0	19,4	
		2019	2,9	81,6			9,8		
	Populatie	2015	398,4	96,5	87,1	73,7	2,8	11,4	24,0
		2017	417,4	96,4	88,5		2,9	10,0	
		2019	413,1	96,7			2,6		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29,4	65,9	52,2	40,7	26,1	36,6	47,3
		2017	25,1	65,9	53,2		24,7	34,4	
		2019	23,4	66,8			23,2		
	Veroordeelden	2015	19,2	64,8	50,6	39,2	25,6	37,4	48,4
		2017	16,7	65,1	52,3		25,1	36,0	
		2019	14,9	66,5			23,3		
	Populatie	2015	1.030,0	68,1	54,3	40,6	30,9	41,8	54,0
		2017	1.042,4	70,4	57,3		28,5	38,8	
		2019	1.078,7	73,2			25,8		

Bron: BVH, SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.3

Tegenover dat minderjarige verdachten en veroordeelden minder vaak bij hun ouders wonen staat dat zij vaker dus elders wonen, zelfs op relatief jonge leeftijd. Zo woont initieel 2-3% van de algemene minderjarige populatie niet bij zijn ouders, terwijl bij verdachten en veroordeelden dit percentage, respectievelijk, 5-8% en 8-10% betreft. Het aandeel minderjarigen dat niet meer bij de ouders woont groeit over de tijd voor alle drie de groepen. Bij 12- tot 16-jarigen groeit dit aandeel voor verdachten en veroordeelden eerst tot 8-11% na twee jaar en tot 14-19% na vier jaar. Binnen de algemene populatie gaat het om, respectievelijk, 2% en 6%. Bij 16- tot 18-jarigen zijn de verschillen uiteindelijk tussen de drie groepen kleiner. Na twee jaar woont 16-19% van de verdachten en veroordeelden en 10-11% van

de algemene populatie niet meer thuis. Na vier jaar komen deze percentages nog dichter bij elkaar met 27-29% bij verdachten en veroordeelden tegenover 24% in de populatie.

Tussen de cohorten zijn geen duidelijke veranderingen in het aandeel uitwonenden op populatieniveau. Voor 12- tot 16-jarigen gaat het om bijna 2% en bij 16- tot 18-jarigen om bijna 3% in alle cohorten. Bij verdachten en veroordeelden, ongeacht leeftijd, lijkt er tussen de cohorten eerst kleine groei te zijn van het aandeel thuiswonend op het moment van verdenking of veroordeling, gevolgd door een bescheiden krimp in het laatste cohort.

Naast dat minderjarige verdachten en veroordeelden vaker uitwonend zijn, wonen zij ook vaker in een institutionele omgeving. Dergelijke huishoudelijke situaties komen weinig voor in de algemene populatie op welk moment dan ook (1% of minder), terwijl bij minderjarige verdachten en veroordeelden dit initieel ligt op 2-9% voor 12- tot 16-jarigen en op 4-8% voor 16- tot 18-jarigen. Hoe het aandeel institutioneel wonende zich ontwikkelt hangt af van leeftijd en groep. Binnen de algemene populatie groeit dit aandeel, terwijl bij verdachten en veroordeelden er sprake kan zijn van groei, krimp of stabilisatie. Ondanks deze wisselende ontwikkelingen blijft het aandeel minderjarige verdachten en veroordeelden dat in een institutionele omgeving woont groter dan in de algemene populatie.

Tussen de cohorten zijn er geen duidelijke ontwikkelingen op populatieniveau bij institutioneel wonende minderjarigen. Ook zijn er bij minderjarige verdachten op het moment van verdenking geen grote of duidelijke veranderingen tussen de cohorten. Bij 12- tot 16-jarige veroordeelden groeit echter het aandeel institutioneel wonende met ieder cohort. In 2015 gaat het om bijna 7% en in 2019 om bijna 9%. Bij de 16- tot 18-jarigen gaat het in 2015 om ruim 7% en in 2017 groeit dit aandeel naar 8%, om vervolgens in het 2019 cohort weer te krimpen naar het niveau van 2015.

Tabel 5.3b Institutioneel of onbekend huishouden bij minderjarige en jongvolwassen verdachten en veroordeelden, in percentages tijdens pleeg- of veroordelingsmoment (Y0) en opvolgende jaren, vergeleken met populatie

				Institutioneel			Onbekend		
Leeftijd	**Groep**	**Jaar**	***N* (x1.000)**	**Y0**	**Y2**	**Y4**	**Y0**	**Y2**	**Y4**
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12,6	2,4	3,8	3,6	0,9	1,5	2,3
		2017	10,4	2,6	4,3		0,7	1,3	
		2019	9,2	2,3			0,6		
	Veroordeelden	2015	2,7	6,8	7,2	5,6	1,1	2,0	3,0
		2017	2,3	7,7	8,1		0,8	1,7	
		2019	1,5	8,7			0,9		
	Populatie	2015	817,8	0,4	0,5	0,7	0,0	0,6	0,9
		2017	806,0	0,4	0,5		0,0	0,5	
		2019	782,0	0,4			0,0		
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11,6	3,7	3,3	3,8	1,7	2,3	4,0
		2017	10,0	3,8	3,9		1,3	2,2	
		2019	9,5	3,7			0,9		
	Veroordeelden	2015	4,3	7,4	5,0	5,5	1,5	2,9	5,4
		2017	3,9	8,0	5,1		1,4	2,6	
		2019	2,9	7,3			1,3		
	Populatie	2015	398,4	0,7	0,8	1,0	0,0	0,7	1,3
		2017	417,4	0,7	0,8		0,0	0,7	
		2019	413,1	0,7			0,0		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29,4	2,9	3,9	4,1	5,1	7,3	8,0
		2017	25,1	3,3	4,7		6,1	7,7	
		2019	23,4	4,0			6,0		
	Veroordeelden	2015	19,2	3,7	4,6	4,4	5,9	7,3	7,9
		2017	16,7	4,2	4,8		5,6	6,9	
		2019	14,9	4,8			5,3		
	Populatie	2015	1.030,0	1,0	1,0	1,1	0,0	2,9	4,3
		2017	1.042,4	1,0	1,0		0,1	2,9	
		2019	1.078,7	1,0			0,1		

Bron: BVH, SSB, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.3

Op populatieniveau zijn er bijna geen veranderingen tussen de cohorten betreffende het aandeel minderjarigen dat bij zijn ouders woont. Voor 12- tot 16-jarigen gaat het om bijna 98% in alle cohorten en voor 16- tot 18-jarigen om bijna 97%. Voor minderjarige verdachten neemt het aandeel thuiswonenden tijdens verdenking tussen cohorten 2015 en 2017 iets af, om vervolgens weer toe te nemen in het 2019 cohort. Dit geldt voor zowel 12- tot 16-jarigen als 16- tot 18-jarigen. Eenzelfde initiële daling gevolgd door een stijging is ook te zien bij 16- tot 18-jarige veroordeelden tijdens het moment van veroordeling. Alleen bij 12- tot 16-jarige veroordeelden is een duidelijke dalende ontwikkeling te zien van ruim 84% in het 2015 cohort naar bijna 83% in het 2019 cohort. Bovenstaande veranderingen worden grofweg ook gespiegeld na twee jaar observatie.

Samenvattend, minderjarige verdachten en veroordeelden wonen minder vaak bij hun ouders en vaker op zichzelf of met anderen. Daarnaast wonen zij ook vaker in een institutioneel huishouden. Na meerdere jaren blijven deze initiële verschillen over het algemeen overeind. Tussen de cohorten zijn er geen duidelijke ontwikkelingen, voornamelijk stabilisatie of schommelende trends in de omvang van aandelen

huishoudelijke situatie. Uitzonderingen hierop zijn dat de cohorten verdachten 12- tot 16-jarigen een iets kleiner aandeel thuiswonend krijgt per cohort, en dat het aandeel institutioneel wonende 12- tot 16-jarige veroordeelden ieder cohort ook toeneemt.

5.6.2 Jongvolwassenen

Net als bij minderjarigen wonen de meeste jongvolwassenen initieel thuis bij hun ouders. Bij verdachten en veroordeelden is dit aandeel 65-67% en binnen de algemene populatie 68-73%. Na twee jaar woont iets meer dan de helft van de jongvolwassenen nog bij zijn ouders, en na vier jaar is dit ongeveer 40% voor alle drie de groepen.
Naarmate de cohorten recenter worden, groeit ook het aandeel jongvolwassenen dat bij zijn ouders woont. Bijvoorbeeld, van ruim 68% in de algemene populatie in 2015 naar ruim 73% in 2019. Eenzelfde ontwikkeling is te zien voor verdachten en veroordeelden, hoewel deze groei minder sterk is. Zo groeit dit aandeel bij verdachten van bijna 66% in 2015 naar bijna 67% in 2019. Voor veroordeelden groeit dit aandeel van bijna 65% in 2015 naar bijna 67% in 2019.
Daarnaast is ongeveer een kwart van jongvolwassenen initieel uitwonend. Bij verdachten gaat het om 23-26%, bij veroordeelden om 23-26% en in de algemene populatie om 26-31%. Na twee jaar groeit dit aandeel naar ongeveer 34-36% voor verdachten, 36-37% voor veroordeelden en naar 39-42% in de algemene populatie. Het aandeel groeit na vier jaar verder naar ruim 47% voor verdachten, ruim 48% voor veroordeelden en naar 54% in de algemene populatie.
Ook zien wij in recentere cohorten dat het aandeel uitwonend krimpt, bij zowel verdachten, veroordeelden als de algemene populatie. In de algemene populatie in 2015 is dit percentage bijna 31%, om vervolgens naar bijna 29% te krimpen in 2017 en naar bijna 26% in 2019. Voor verdachten krimpt dit op het moment van verdenking van ruim 26% in het 2015 cohort naar ruim 24% in het 2019 cohort. Bij veroordeelden gaat het om bijna 26% in 2015 en ruim 23% in 2019 op het moment van veroordeling.
Verder woont ongeveer 1% van de algemene jongvolwassen populatie in een institutionele context, ongeacht of het gaat om het initiële meetmoment of in de jaren daarna. Bij verdachten is dit aandeel initieel groter (3-4%), evenals bij veroordeelden (4-5%). Bij deze laatste twee groepen groeit het aandeel ook door in de opvolgende jaren.
In recentere cohorten is het aandeel jongvolwassen verdachten en veroordeelden dat in een institutioneel huishouden woont groter dan in eerdere cohorten, terwijl bij de algemene populatie dit percentage stabiel is. Zo neemt dit aandeel bij verdachten toe van bijna 3% naar 4% tussen de cohorten 2015 en 2019, en voor veroordeelden van bijna 4% naar bijna 5%.
Als laatste is bij ongeveer 5-6% van de jongvolwassen verdachten en veroordeelden de situatie qua huishouden onbekend, terwijl in de algemene populatie dit vrijwel altijd bekend is. Echter, in de jaren erna groeit voor alle drie de groepen het aandeel onbekende huishoudelijke situatie naar 3-8%, maar blijft dit aandeel groter bij verdachten en veroordeelden. Tussen de cohorten zijn er kleine verschillen. Bij verdachten groeit het aandeel onbekende huishoudelijke situatie tussen de cohorten 2015-2019, terwijl bij veroordeelden het juist krimpt. Omdat er hier ook meerdere redenen kunnen zijn waarom de huishoudelijke situatie onbekend is, blijft het lastig om deze statistieken te interpreteren.

Samenvattend, jongvolwassen verdachten en veroordeelden wonen iets minder vaak bij hun ouders en zijn ook minder vaak uitwonend vergeleken met hun leeftijdsgenoten in de algemene populatie. Daarentegen wonen deze twee groepen wel vaker in een institutioneel huishouden en is ook vaker niet bekend wat hun huishoudelijke situatie is. Voor sommige huishoudelijke situaties verdwijnen de initiële verschillen na twee of vier jaar. Verder wordt het aandeel thuiswonenden met ieder cohort steeds groter. Ook is in recentere cohorten het aandeel jongvolwassenen dat thuis woont groter dan in eerdere cohorten. Dit gaat voornamelijk ten koste van het uitwonend aandeel, omdat het aandeel institutioneel huishouden ook groeit in recentere cohorten.

5.7 Politierecidive bij jeugdige verdachten en strafrechtelijke daders

In deze paragraaf wordt politierecidive bij minderjarige en jongvolwassen verdachten en daders besproken. Politierecidive betekent hier het opnieuw verdacht worden van een misdrijf na eerdere verdenking of veroordeling. Er is hier dus geen sprake van strafrechtelijke recidive, waar het opnieuw vervolgd worden door het OM of veroordeeld worden het uitgangspunt is (zie Wartna et al., 2011). Dit betekent dat bij een deel van de jongeren de verdenking onterecht kan zijn, dat er een politiesepot wordt opgelegd of dat ze op andere wijze wordt afgedaan zonder vervolging of vaststelling van schuld. Op basis van de gebruikte data is niet bekend om hoeveel jongeren dat gaat. De gebruikte data is beschikbaar op jaarniveau (d.w.z., is iemand verdachte geweest binnen een kalenderjaar), waardoor recidive binnen het initiële cohortjaar niet gemeten kan worden. De percentages zijn door de jaren heen cumulatief – als iemand na één kalenderjaar recidiveert, betekent dat hij of zij ook voor de latere kalenderjaren als recidivist gekenmerkt wordt. De statistieken zijn niet gecorrigeerd voor veranderingen in de samenstelling van de groepen en betreffen dus ruwe observaties. Hierdoor kunnen veranderingen in recidive niet alleen voortkomen uit veranderingen in gedrag van jeugdigen, maar ook door veranderingen in de samenstelling van groepen verdachten en veroordeelden.

5.7.1 Minderjarigen

In tabel 5.4a zijn de ontwikkelingen in politierecidive weergegeven voor minderjarige verdachten en veroordeelden. In het opvolgende kalenderjaar na verdenking is ongeveer een kwart van de jonge verdachten opnieuw verdacht van een nieuw misdrijf. Voor de cohorten die langer geobserveerd konden worden loopt dit percentage op tot rond de 50% na vier tot vijf jaar. Waar initieel de recidivepercentages inzakken vanaf cohort 2015 tot 2018, piekt deze in het 2018 cohort. Zo is de tweejaarsrecidive in het 2015 cohort nog bijna 38%, terwijl deze nog ruim 35% is in cohorten 2016 en 2017, om vervolgens weer te stijgen tot ruim 37% in cohort 2018. Deze verhoudingen blijven hetzelfde na meerdere jaren.

Bij minderjarige veroordeelden ligt de politierecidive hoger dan bij de minderjarige verdachten. Zo is in het opvolgende kalenderjaar na veroordeling 30-34% van de veroordeelden opnieuw verdacht van een misdrijf. Na drie jaar ligt dit percentage boven de 50% en na vijf jaar zelfs boven de 60% voor het 2015 cohort. De initieel inzakkende en daarna weer toenemende recidive tussen de cohorten verdachten is ook bij veroordeelden te zien, maar voornamelijk bij de tweejaarsrecidive. Deze ligt in cohort 2015 op bijna 45% en zakt daarna tot 44% in cohorten 2016 en 2017 om vervolgens weer toe te nemen tot ruim 47% in cohort 2018.

Tabel 5.4a Politierecidive voor minderjarige verdachten en veroordeelden, in percentages

Groep	Jaar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
Verdachten	2015	27,3	37,6	44,1	48,7	52,1
	2016	24,7	35,5	42,2	47,1	
	2017	24,2	35,2	41,8		
	2018	26,4	37,1			
	2019	22,7				
Veroordeelden	2015	33,0	44,7	52,0	56,9	60,1
	2016	31,2	44,0	51,4	56,6	
	2017	30,1	43,5	51,1		
	2018	33,7	47,3			
	2019	33,2				

Bron: BVH, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.4

In vergelijking met eerdere rapportages over strafrechtelijke recidive bij minderjarigen in het algemeen (Weijters, Verweij, Tollenaar & Hill, 2019) liggen de percentages politierecidive hoger zover deze statistieken vergelijkbaar zijn (bijvoorbeed voor het 2015 cohort betreft het respectievelijk 37,7% versus 44,7%). Dit is te verwachten omdat niet iedere minderjarige verdachte ook daadwerkelijk vervolgd en veroordeeld wordt om als strafrechtelijke recidivist geregistreerd te worden.

5.7.2 Jongvolwassenen

In tabel 5.4b zijn de ontwikkeling weergegeven in politierecidive voor jongvolwassen verdachten en veroordeelden. In tegenstelling tot bij de minderjarigen zijn er relatief weinig verschillen tussen politierecidive bij verdachten en veroordeelden. Binnen één kalenderjaar is, ongeacht cohort, tussen de 22-24% van de jongvolwassen justitiabelen opnieuw in beeld als verdachte van een misdrijf. Twee kalenderjaren later is dit ongeveer een derde voor beide groepen, en na het derde jaar bereikt dit percentage bijna de 40%. Ook zie je bij beide groepen dat vanaf het 2015 cohort de recidivepercentages inzakken (met een uitzondering van het 2018 cohort bij verdachten). Zo is de tweejaarsrecidive bij verdachten uit cohort 2015 ruim 33%, terwijl dit voor cohorten 2016 en 2017 stabiliseert op bijna 32%. Bij veroordeelden neemt de tweejaarsrecidive ieder cohort af, van ruim 33% in cohort 2015 naar 32% in cohort 2018. Deze per cohort afnemende recidive is ook te zien na meerdere jaren.

In vergelijking met de minderjarigen komt politierecidive bij jongvolwassenen minder vaak voor, iets wat ook voor strafrechtelijke recidive is gevonden wanneer minderjarigen met volwassenen worden vergeleken (Weijters et al., 2019).

Tabel 5.4b Politierecidive voor jongvolwassen verdachten en veroordeelden, in percentages

Groep	Jaar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
Verdachten	2015	24,2	33,4	38,7	42,2	45,0
	2016	23,2	32,6	38,2	41,9	
	2017	23,0	32,6	38,0		
	2018	23,5	32,6			
	2019	22,0				
Veroordeelden	2015	23,7	33,4	39,5	43,6	46,4
	2016	22,7	32,8	38,6	42,8	
	2017	22,3	32,4	38,3		
	2018	22,0	32,1			
	2019	22,1				

Bron: BVH, CBS; OBJD, WODC; zie bijlage 3 tabel B5.4

Samenvattend, bij minderjarige verdachten en veroordeelden komt relatief veel politierecidive voor. Binnen twee kalenderjaren heeft ongeveer een derde van verdachten en veroordeelden een nieuwe registratie als verdachte van een misdrijf. Naarmate de cohortjaren vorderen, neemt over het algemeen de recidive iets af, hoewel er enige variatie is naar leeftijdsgroep en verdachte of veroordeelden.

5.8 Discussie

In dit hoofdstuk is een verkenning gedaan naar landelijk en over de tijd meetbare kenmerken van resocialisatie en politierecidive bij jeugdige verdachten en veroordeelden, en waar van toepassing zijn deze kenmerken vergeleken met leeftijdsgenoten in de algemene jeugdpopulatie. Er is gekeken naar jeugdreclasseringstrajecten bij minderjarigen, en naar de situatie qua inkomen/onderwijs bij minderjarigen en jongvolwassenen, evenals naar de huishoudelijke situatie.

De resultaten suggereren dat jeugdige verdachten en veroordeelden een relatief ongunstige situatie qua inkomen/onderwijs ervaren met betrekking tot mogelijkheden tot resocialisatie. Het gaat dan zowel om de initiële situatie op het moment van verdenking of veroordeling, als om de situatie in de jaren daarna. Zo zitten zij minder vaak op school, volgen minder vaak een studie, of hebben zij vaker een passief inkomen of zelfs helemaal geen (geregistreerd) inkomen dan leeftijdsgenoten in de algemene populatie. Dergelijke situaties dragen niet bij aan aangaan van prosociale banden (op school of werk), evenals dat zij (financiële) zelfstandigheid in de weg staan. Dat initieel gezien de situatie ongunstig is bij jeugdige criminelen is geen verrassing, dat blijkt immers ook uit de literatuur. Desondanks benadrukt dit beeld op populatieniveau wel de moeilijke situatie waar jeugdigen en hulpverleners vanuit moeten werken aan resocialisatie. Dat dit geen gemakkelijk proces is, wordt ook duidelijk uit dat de verschillen met de algemene populatie na twee en vier jaar grotendeels overeind blijven. Helaas is het vooralsnog niet mogelijk om te kijken of deze verschillen op de (nog) langere termijn blijven bestaan, gezien daarvoor te weinig tijd verstreken is. Dit zal in toekomstig onderzoek aandacht moeten krijgen.

Naast verschillen tussen de groepen, zijn er ook verschillen tussen de cohorten verdachten, veroordeelden en algemene populatie over de jaren 2015, 2017 en 2019. Het aandeel jeugdigen dat naar school gaat of studeert neemt af in de periode 2015 tot 2020, ongeacht of men verdacht is, veroordeeld of deel uitmaakt van de algemene populatie jeugdigen. Ook vindt dit plaats bij zowel minderjarigen

als jongvolwassenen. Vanuit dit perspectief hebben recentere cohorten een ongunstige start- en latere situatie met betrekking tot resocialisatie via scholing. Echter, het aandeel jongeren met een actief inkomen groeit met ieder volgend cohort, terwijl het aandeel met een passief inkomen krimpt. Dit zou een indicatie zijn van een gunstige ontwikkeling betreffende resocialisatie – namelijk meer financiële zelfstandigheid en mogelijkheden tot prosociale bindingen. Hetgeen wat niet duidelijk wordt uit deze statistieken is of het groeiend aandeel actief inkomen ook adequaat werk betreft. Bijvoorbeeld, of het hier om kwalitatief goede banen gaat die passen bij het niveau en interesses van de jongeren. Kortom, het is niet duidelijk of er tussen de cohorten een gunstige of ongunstige ontwikkeling heeft plaatsgevonden met betrekking tot resocialisatie, vanwege contrasterende veranderingen en gebrek aan gedetailleerde informatie.

Met betrekking tot woonsituatie zijn er bij jeugdige verdachten en veroordeelden ook aanwijzingen voor een ongunstigere situatie betreffende resocialisatie, of in ieder geval suggereert het dat er sprake is van aanwezige problematiek. Zo komt het in de algemene populatie weinig voor dat jeugdigen in een instituut wonen, terwijl dit aandeel bij verdachten en veroordeelden groter is. Wonen in een institutioneel huishouden wijst vermoedelijk op aanwezige problematiek (zie ook de hoge prevalentie van jeugdige verdachten in institutionele huishoudens in hoofdstuk 3), maar kan ook suggereren dat er wel aandacht is voor de aanwezige problematiek en dat hieraan gewerkt wordt. Net als bij ongunstige situaties qua inkomen/onderwijs blijft het aandeel institutioneel huishouden na meerdere jaren groter en benadrukt ook hier het moeilijke proces van resocialisatie.

Tussen de cohorten zijn er in grote lijnen geen grote verschillen bij minderjarigen, maar wel bij jongvolwassenen. Het aandeel thuiswonende jongvolwassenen groeit met ieder cohort, net als het aandeel dat in een institutioneel huishouden woont. Daarentegen krimpt het aandeel jongvolwassenen dat uitwonend is. Deze ontwikkelingen vinden plaats voor zowel verdachten, veroordeelden als de algemene populatie. Omdat de mogelijkheden die langer thuis wonen biedt grotendeels afhankelijk zijn van het gezin waarin iemand woont, is het lastig te bepalen of deze ontwikkeling op groepsniveau gunstig of ongunstig is. Verder wijst de toename van het aandeel institutioneel huishouden wel op een ongunstig effect op zelfstandigheid, evenals een toenemende aanwezigheid van problematiek. Deze afnemende mogelijkheden voor zelfstandigheid kunnen bepaalde beschermende factoren voor crimineel gedrag belemmeren, zoals het aangaan van een vaste relatie of het beginnen van een gezin.

Een manier waarop justitie kan bijdragen aan resocialisatie van jeugdige criminelen is via de jeugdreclassering, waar jongeren (vrijwillig of verplicht) begeleid worden en gecontroleerd worden op hun gedrag. Uit de resultaten blijkt dat het hebben van een jeugdreclasseringstraject op het moment van veroordeling samenhangt met de type sanctie. Bij jeugdigen met een vrijheidsstraf is vaker een jeugdreclasseringstraject aanwezig dan bij taakstraffen of boetes. Gezien de richtlijnen die er zijn voor het opleggen van jeugdreclasseringstrajecten is dit niet verwonderlijk.

Er zijn verschillen tussen de cohorten betreffende jeugdreclasseringstrajecten. Voor beide vormen van vrijheidsstraf zijn er initieel en na één jaar steeds minder jeugdreclasseringstrajecten in opvolgende cohorten. Nu neemt per cohort het aandeel actieve jeugdreclasseringstrajecten op het moment van veroordeling sneller af voor jeugdigen met een voorwaardelijke vrijheidsstraf dan onvoorwaardelijke. Na één jaar zijn deze verschillen tussen de cohorten kleiner en na twee jaar verdwenen. Bij

veroordeelden met andere straffen lijkt het aantal jeugdreclasseringstrajecten eerst te dalen tot 2017, om vervolgens in 2019 weer toe te nemen (hoewel het beneden het niveau van 2015 blijft).

Dat het aantal jeugdreclasseringstrajecten over de tijd heen minder lijkt te worden kan op meerdere zaken wijzen. Zo kan bij gelijkblijvende behoefte het aantal jeugdreclasseringstrajecten toch afnemen, wat kan wijzen op een ongunstige situatie met betrekking tot begeleiding, nazorg en resocialisatie. Er zouden dan minder jongeren adequate begeleiding krijgen die wel nodig is. Anderzijds kan het er ook op wijzen dat de behoefte aan dergelijke jeugdreclasseringstrajecten is afgenomen, wat gunstig kan zijn voor resocialisatie, omdat dat er minder problematiek zou spelen bij de recentere cohorten jongeren. Er zijn echter in deze monitor geen gegevens beschikbaar over aanwezige problematiek.

Voor minderjarige verdachten neemt de politierecidive ieder opvolgend cohort af (met uitzondering van 2018), terwijl voor veroordeelden een dergelijke afname alleen bij de cohorten 2015, 2016 en 2017 voorkomt. Daarna neemt de politierecidive weer toe. Deze verschillen blijven standhouden ongeacht het aantal jaren van observatie. Echter, de verschillen in latere jaren worden wel kleiner. Bij jongvolwassen verdachten neemt de politierecidive met ieder cohort af, met uitzondering van het 2018 cohort. Ook lijkt de tweejaarsrecidive gedurende bij de cohorten 2016, 2017 en 2018 te stabiliseren. Bij jongvolwassen veroordeelden neemt de politierecidive ook ieder cohort af, hoewel in 2019 deze daling lijkt te stoppen. Echter, omdat deze cijfers niet gecorrigeerd zijn voor eventuele veranderingen in samenstelling van de groepen verdachten en veroordeelden (zoals bij de werkwijze van de Recidivemonitor gebeurd; Wartna et al., 2011), moeten deze statistieken met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Afsluitend, dit hoofdstuk doet een eerste verkenning van resocialisatie bij jeugdige verdachten en veroordeelden. Hoewel er veranderingen tussen cohorten plaatsvinden, is het vooralsnog niet duidelijk of deze veranderingen resocialisatie stimuleren of juist belemmeren. Ook lijken sommige veranderingen niet alleen plaats te vinden binnen de populaties verdachten en veroordeelden, maar voor de gehele populatie jeugdigen. Verder moet dan ook geen verband getrokken worden tussen de veranderingen in de hier gepresenteerde politierecidive en kenmerken van resocialisatie. Hoewel op groepsniveau verbanden soms aanwezig lijken te zijn, is de invloed van resocialisatiekenmerken op recidive een individueel proces, wat in deze monitor niet bestudeerd wordt. Desondanks biedt de gepresenteerde informatie een globaal beeld van hoe deze groepen verschillen van de algemene populatie, evenals een beeld van de situatie waarin jeugdige verdachten en veroordeelden moeten resocialiseren. Hiermee wordt verder gekeken naar resocialisatie dan louter via recidive.

Literatuur

Assink, M., Put, C.E. van der, Hoeve, M., de Vries, S.L., Stams, G.J., & Oort, F.J. (2015). Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniles: A meta-analytic review. *Clinical psychology review*, *42*, 47–61.

Basto-Pereira, M., & Maia, A. (2018). Persistence in crime in young adults with a history of juvenile delinquency: The role of mental health and psychosocial problems. *International Journal of Mental Health and Addiction, 16,* 496-506.

Blokland, A., Nagin, D., & Nieuwbeerta, P. (2004). Criminaliteitspatronen over de levensloop. *Tijdschrift voor Criminologie, 4*, 261-381.
Blom, M., Oudhof, J., Bijl, R.V,. & Bakker, B.F.M. (2005). *Verdacht van criminaliteit: Allochtonen en autochtonen nader bekeken.* Den Haag: CBS/WODC. Cahier 2005-2.
Copp, J.E., Giordano, P.C., Longmore, M.A. & Manning, W.D. (2020). Desistance from crime during the transition to adulthood: The influence of parents, peers, and shifts in identity. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 57*, 294-332.
Cullen, F.T. (1994). Social support as an organizing concept for criminology: Presidential address to the Academy of Criminal Justice Sciences. *Justice Quarterly, 11,* 527-559.
Dekovic, M., & Prinzie, P. (2015). De rol van het gezin in de ontwikkeling van antisociaal gedrag. In I. Weijers & C. Eliarts (red.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 239-257). Den Haag: Boom Juridisch.
Geest, V.R. van der (2011). Werk doet delinquentie afnemen. *Justitiële verkenningen, 37*(5), 30-42.
Harris-McKoy, D., & Cui, M. (2013). Parental control, adolescent delinquency, and young adult criminal behavior. *Journal of Child and Family Studies, 22*(6), 836–843.
Hill, J., Geest, V.R. van der, & Blokland, A.A.J. (2017). Leaving the bank of mum and dad: Financial independence and delinquency desistance in emerging adulthood. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology, 3*, 419-439.
Johnson, W.L., Giordano, P.C., Manning, W.D. & Longmore, M.A. (2011). Parent-child relations and offending during young adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, *40,* 786-799.
Laub, J.H., & Sampson, R.J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70.* Cambridge: Harvard University Press.
Len, H., Schubert, C.A. & Mulvey, E.P. (2007). An empirical portrait of community re-entry among serious juvenile offenders in two metropolitan cities. *Criminal Justice and Behavior*, *34*(11), 1402–1426.
Loeber, R., Slot, N.W., & Stouthamer-Loeber, M. (2007). A three-dimensional, cumulative developmental model of serious delinquency. In P-O.H. Wickström & R.J. Sampson (red.), *The explanation of crime. Context, mechanisms and development* (pp. 153-195). Cambridge: Cambridge University Press.
Nijboer, J.A., & Weerman, F.M. (1998). Delinquente carrières van jongens: Variërende gedragspatronen in de adolescentieperiode. *Justitiële verkenningen*, *24*(6)*,* 26-43.
Sampson, R.J., & Laub, J.H. (1993). *Crime in the making: pathways and turning points through life.* Cambridge: Harvard University Press.
Schoeni, R.F., & Ross, K. (2005). Material assistance for families during the transition to adulthood. In R.A. Settersten, F.F. Furtsenberg, & R.G. Rumbaut (red.), *On the frontier of adulthood: Theory, research, and public policy* (pp 396-416). Chicago: University of Chicago Press.
Verbruggen, L., Apel, R., Geest, V.R. van der, & Blokland, A.A.J. (2015). Work, income support, and crime in the Dutch welfare state: A longitudinal study following vulnerable youth into adulthood. *Criminology, 53*, 545-570.
Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor (4e herziene versie).* Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.
Weerman, F. (2015). De rol van school bij jeugdcriminaliteit. In I. Weijers & C. Eliarts (red.), *Jeugdcriminologie: Achtergronden van jeugdcriminaliteit* (pp. 191-211). Den Haag: Boom Juridisch.
Weijters, G., Verweij, S., Tollenaar, N., & Hill, J. (2019). *Recidive onder justitiabelen in Nederland.* Den Haag: WODC. Cahier 2019-10.

6 Geografische ontwikkelingen

Joris Broere, Take Sipma, Marinus Beerthuizen en André van der Laan (WODC)

Belangrijkste bevindingen
In 2019 waren er landelijk 20.937 incidenten geregistreerd door de politie waarbij ten minste één minderjarige (12 tot 18 jaar) als verdachte bij betrokken was: een daling van bijna 45% ten opzichte van 2010 en een daling van ruim 14% ten opzichte van 2015. Daarnaast waren er in 2019 landelijk 35.590 incidenten waarbij ten minste één jongvolwassene (18 tot 23 jaar) als verdachte betrokken was: een daling van bijna 43% ten opzichte van 2010 en een daling van ruim 12% ten opzichte van 2015.

Jeugdcriminaliteit is sterk geconcentreerd in een klein aantal buurten in Nederland. In 2019 waren ruim 21,5% van de incidenten (van minderjarigen en jongvolwassenen samen) geregistreerd in 1% van de buurten. Over het algemeen neemt de jeugdcriminaliteit in buurten met de sterkste concentratie in de periode 2015 tot 2020 evenredig af met de landelijke trend. Er is echter een sterke variatie in de ontwikkeling van geregistreerde jeugdcriminaliteit tussen steden en tussen buurten. In sommige steden en buurten is er geen afname of zelfs een stijging van het aantal geregistreerde incidenten.

De algemeen dalende trend geldt niet voor ieder type delict. Landelijk is het aantal incidenten met drugs- en wapendelicten in 2019 niet afgenomen in vergelijking met 2010 en toegenomen ten opzichte van 2015. Drugs- en wapendelicten zijn tevens sterk geconcentreerd in een klein aantal buurten.

Internationaal gezien behoort Nederland tot de landen met de sterkste daling in het aantal minderjarige verdachten, zowel op langere termijn (vanaf 2008), als op korte termijn (vanaf 2015).

6.1 Inleiding

Verschillende onderzoeken laten een algemene daling in de landelijke, door politie geregistreerde jeugdcriminaliteit zien in het afgelopen decennium, echter deze trend is op lokaal niveau niet overal gelijk (Van der Laan & Beerthuizen, 2018; Van Ham & Ferwerda, 2017). Om een adequate aanpak van jeugdcriminaliteit in verschillende buurten te kunnen bieden, is het eerst belangrijk te weten welke geografische verschillen er bestaan en hoe die verschillen kunnen worden geduid. Wij onderzoeken in welke buurten in Nederland de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de periode 2010 tot 2020 het sterkst is toe- of afgenomen, en in hoeverre criminaliteit zich meer of minder is gaan concentreren in bepaalde buurten. Voor de vier grote steden (G4; Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) wordt vervolgens beschreven waar verschillende type delicten gepleegd worden en hoe geregistreerde jeugdcriminaliteit zich ontwikkelt op buurtniveau binnen deze steden. Daarnaast worden nationale ontwikkelingen vergeleken met die in enkele andere nabijgelegen Europese landen. Door het vergelijken van de Nederlandse trend in jeugdcriminaliteit met de ontwikkelingen in andere Europese landen, kan worden nagegaan in hoeverre de trend in Nederland uniek is of onderdeel van een meer algemene Europese ontwikkeling.

In dit hoofdstuk zal allereerst worden ingegaan op de ontwikkelingen van jeugdcriminaliteit op buurtniveau in Nederland. Onderzocht wordt waar de delicten gepleegd worden, oftewel de pleegbuurten, en *niet* de woonbuurten van verdachten. Er wordt onderzocht in welke mate door de politie geregistreerde jeugdcriminaliteit zich concentreert binnen een beperkt aantal buurten. Tevens worden ontwikkelingen beschreven voor verschillen typen geregistreerde jeugdcriminaliteit. Daar waarin de andere hoofdstukken de ontwikkelingen in de (geregistreertde) jeugdcriminaliteit beschreven worden in termen van aantallen verdachten (of daders), gaat het hier om incidenten waarbij jeugdigen (minderjarigen en jongvolwassenen) bij betrokken zijn. De eerste onderzoeksvraag luidt als volgt (nummering relateert aan nummering onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

2 Wat zijn de lokale ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit, waaronder in buurten met concentratie van jeugdcriminaliteit, sinds 2010?

Verschillen in ontwikkeling in jeugdcriminaliteit doen zich niet alleen binnen Nederland voor, ook internationaal zijn er verschillen (Rokven, Van der Laan & Beerthuizen, 2018). In dit onderzoek zal ook worden ingegaan op recente internationale verschillen in de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit. De onderzoeksvraag over de internationale verschillen in jeugdcriminaliteit is:

3 Wat zijn de internationale ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit in (nabije) buurlanden van Nederland in vergelijking met Nederland zelf?

6.2 Verkorte methode

Om de lokale verschillen in ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit te onderzoeken, wordt gebruikgemaakt van de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. De gegevens zijn op microniveau gekoppeld aan gegevens uit het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS. Deze gegevens bevatten informatie over het aantal geregistreerde incidenten per CBS-buurt waar een jeugdige verdachte aan gekoppeld kan worden. Het meetniveau hierbij is incidenten en niet personen (zoals in andere hoofdstukken), waarbij de leeftijd van verdachten geijkt wordt op de pleegleeftijd.
Om de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit voor verschillende landen te vergelijken, wordt gebruikgemaakt van gegevens afkomstig van de United Nations Survey on Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems (UNODC).[23] De gegevens zijn aangevuld met gegevens van het CBS, omdat de gehanteerde definitie van minderjarige verdachte bij UNODC voor Nederland in de periode 2008 tot 2019 niet gelijk is.

Voor een uitgebreide bespreking van de methode, zie bijlage 2.

6.3 Jeugdcriminaliteit op buurtniveau

In de vergelijking van criminaliteitsniveaus in verschillende buurten analyseren we de periode 2010 tot 2020. De ontwikkeling van het absolute en het relatieve aantal

[23] Zie www.unodc.org. De gegevens van het UNODC zijn vergelijkbaar met de gegevens van Eurostat. De keus voor de gegevens van het UNODC komt voort uit het feit dat de gegevens van het UNODC beschikbaar zijn over een langere periode.

incidenten per CBS-buurt wordt afgezet tegen de landelijke trend. Er wordt gekeken naar de langetermijnontwikkelingen, waarbij het aantal geregistreerde incidenten in 2010 wordt vergeleken met 2019, en de kortetermijnontwikkelingen, waarbij 2015 wordt vergeleken met 2019.

6.3.1 Langetermijnontwikkeling (2010 tot 2020)

In tabel 6.1 is het aantal incidenten in de periode 2010 tot 2020 weergeven,[24] uitgesplitst naar leeftijdscategorie en daarbinnen naar type delict en aantal incidenten in de top-1%-buurten. De landelijke langetermijnontwikkelingen zijn grotendeels gelijk voor minderjarigen en jongvolwassenen. In 2019 waren er landelijk 20.937 incidenten van een misdrijf geregistreerd door de politie, waarbij ten minste één minderjarige (van 12 tot 18 jaar) als verdachte betrokken was. Een daling van bijna 47% ten opzichte van 2010. In 2019 waren er landelijk 35.590 incidenten waarbij ten minste één jongvolwassenen (van 18 tot 23 jaar) als verdachte betrokken was. Een daling van bijna 43% ten opzichte van 2010. Ook voor de verschillende typen delicten zijn de ontwikkelingen percentueel min of meer gelijk voor minderjarigen en jongvolwassenen.
In tabel 6.1 is te zien dat de daling van het totale aantal incidenten voornamelijk wordt veroorzaakt door een daling van het aantal vernielingen, vermogens- en geweldsdelicten. Bij minderjarigen en jongvolwassenen samengenomen daalde het aantal vermogensdelicten in 2019 met ruim 45% ten opzichte van 2010, het aantal vernielingen met bijna 58% en het aantal geweldsdelicten met 53%. Het aantal verkeersdelicten daalde in deze periode minder sterk met bijna 28% en het aantal drugs- en wapendelicten bleef min of meer gelijk. In 2019 nam namelijk het aantal drugsdelicten met 3% toe ten opzichte van 2010 en daalde het aantal wapendelicten met 3%. Er zijn absoluut en relatief weinig drugs- en wapendelicten geregistreerd ten opzichte van andere typen delicten. De verschillende type delicten kunnen echter verschillende effecten hebben op de perceptie van inwonenden van een buurt, wijk of stad betreffende de hoeveelheid incidenten (Hipp & Steenbeek, 2015). In de beeldvorming van bewoners kan bijvoorbeeld een wapendelict zwaarder wegen dan een vernielingsdelict.

[24] In de beschrijvende analyse richten we ons nu vooral op de totale periode waarbij het meest recente jaar wordt vergeleken met 2015 en 2010. In de tabel is ook te zien dat in 2019 ten opzichte van 2018 het aantal incidenten in de top-1%-buurten voor het eerst toenam. Dit geldt voor bijna alle typen behalve geweld en overig. De stijging kan mogelijk deels worden verklaard door veranderingen in de registratie van incidenten door de politie. Zie hierover ook hoofdstuk 3.

Tabel 6.1 Aantal geregistreerde incidenten met minimaal één jeugdige verdachte voor 2010 tot 2020, totaal, naar top-1%-buurten en naar type delict

Jaar	Totaal	Index (2015=100)	Incidenten in top-1%-buurten	Top-1% per inwoner	Vermogen	Vernieling	Geweld	Verkeer	Drugs	Wapen	Overig
12- tot 18-jarigen											
2010	37.839	154,6	6.626	0,245	17.354	7.632	8.488	1.610	796	837	1.122
2011	34.718	141,9	6.131	0,268	15.540	6.646	8.174	1.430	856	936	1.136
2012	30.836	126,0	5.362	0,237	14.101	5.420	7.445	1.163	766	852	1.089
2013	26.662	108,9	4.984	0,197	12.535	4.431	6.415	861	854	683	883
2014	24.822	101,4	4.936	0,200	11.983	3.780	5.682	941	833	702	901
2015	24.465	100	5.014	0,221	11.993	3.757	5.286	927	769	766	967
2016	22.775	93,1	4.400	0,222	10.877	3.454	5.169	862	690	643	1.080
2017	20.960	85,7	4.149	0,249	10.165	3.085	4.644	799	643	679	945
2018	19.750	80,7	3.900	0,290	9.546	2.849	4.146	922	674	705	908
2019	20.937	85,6	4.313	0,231	10.188	3.061	3.814	1.022	946	1.100	806
18- tot 23-jarigen											
2010	62.371	154,0	14.700	0,441	21.114	10.287	13.268	10.197	3449	1.572	2.484
2011	61.371	151,5	14.747	0,496	20.741	9.262	13.452	10.324	3352	1.598	2.642
2012	56.140	138,6	13.535	0,472	19.254	7.652	12.472	8.928	3757	1.511	2.566
2013	50.625	125,0	12.419	0,356	18.512	6.384	10.865	7.591	3573	1.405	2.295
2014	45.550	112,4	11.300	0,359	16.326	5.766	9.628	6.996	3404	1.237	2.193
2015	40.507	100	9.888	0,290	14.528	5.160	8.740	6.150	2956	1.053	1.920
2016	37.588	92,8	8.411	0,346	13.136	4.616	8.043	6.166	2731	1.074	1.822
2017	35.005	86,4	8.040	0,399	11.999	4.362	7.305	5.976	2719	927	1.717
2018	34.939	86,2	7.713	0,604	11.538	4.362	6.915	6.539	2771	1.010	1.804
2019	35.590	87,9	7.592	0,458	10.832	4.556	6.422	7.501	3171	1.383	1.725

Bron: BVH, CBS; zie bijlage 3 tabel B6.1

6.3.2 Kortetermijnontwikkelingen (2015 tot 2020)

In tabel 6.1 is te zien dat op de korte termijn een daling van het totale aantal geregistreerde incidenten plaatsvindt. De daling in het totale aantal incidenten komt voornamelijk door een daling in het aantal vermogens-, vernielings- en geweldsdelicten. Er is echter een toename van het aantal verkeers-, drugs- en wapendelicten. Wanneer de minderjarigen en jongvolwassenen samen worden genomen, daalde het totale aantal geregistreerde incidenten in 2019 met 13% ten opzichte van 2015. Het aantal vermogen-, vernielings- en geweldsdelicten daalde met respectievelijk bijna 21%, bijna 15% en 27%. Er is een toename van het aantal verkeers-, drugs- en wapendelicten met respectievelijk ruim 20%, bijna 11% en bijna 37%.
In tabel 6.1 is het aantal incidenten weergegeven dat werd geregistreerd in de top-1%-buurten in de periode 2010 tot 2020. Het aantal incidenten waarbij een minderjarige betrokken was in de top-1%-buurten in 2019 is met 14,0% gedaald ten opzichte van 2015. Het aantal incidenten in de top-1%-buurten waarbij een jongvolwassenen bij betrokken was is in dezelfde periode met 23,2% gedaald.
In deze vergelijking hoeven de top-1%-buurten in 2015 niet noodzakelijk dezelfde buurten als de top-1% in 2019 te zijn. Als we de buurten in de top-1% in 2015 vergelijken met dezelfde buurten in 2019 is er een afname van ruim 24% van het totale aantal geregistreerde incidenten (minderjarigen en jongvolwassen samen genomen). Echter is er een toename van het aantal incidenten in de top-1%-buurten gemeten per inwoner. Het aantal incidenten per inwoner in de top-1%-buurten neemt met 3,5% toe voor minderjarigen en met 36,6% toe voor jongvolwassenen. Hierdoor kan de relatieve druk van jeugdcriminaliteit voor de inwoners van deze buurten toegenomen zijn.

Tabel 6.2 Incidenten in de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten voor minderjarigen en jongvolwassenen samen (12- tot 23-jarigen)

	Aantal			Percentage (t.o.v. landelijk)			Relatief (per inwoner)		
	2010	2015	2019	2010	2015	2019	2010	2015	2019
Landelijk	100.210	64.972	56.527	100,0	100,0	100,0	0,006	0,004	0,003
1%	22.309	15.429	12.157	22,3	23,7	21,5	0,080	0,047	0,148
10%	60.785	40.323	32.766	60,6	62,1	57,9	0,039	0,032	0,045
20%	77.256	50.924	42.141	77,4	78,3	74,5	0,032	0,026	0,033

Bron: BVH, CBS, zie bijlage 3 tabel B6.2; zie bijlage B6.3 voor de statistieken wanneer gekeken wordt naar de top % buurten op basis van incidenten per inwoner

In tabel 6.2 is het aantal incidenten voor de top-1%, top-10%- en top-20%-buurten met hoge concentratie van geregistreerde jeugdcriminaliteit weergegeven voor minderjarigen en jongvolwassenen samen. In figuur 6.1 zijn de (cumulatieve) percentages weergegeven per type delict en uitgesplitst naar minderjarigen en jongvolwassenen. In 1% van de buurten vindt door de jaren heen gemiddeld 22% van de incidenten plaats. Dit aantal is gemiddeld 60% en 76% voor respectievelijk de top-10% en top-20% van de buurten. In 2019 is het aantal incidenten minder geconcentreerd in de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten. Gekeken naar de gehele verdeling van incidenten over de verschillende buurten lijkt de concentratie minder te worden tussen 2015 en 2019. Oftewel, de incidenten zijn gelijkmatiger verdeeld over de buurten. Er is echter een toename van het aantal incidenten per inwoner in de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten.
De top-1%-buurten met de meeste incidenten was in 2010 voor 58% hetzelfde aan de top-1%-buurten in 2015. De top-1%-buurten met de meeste incidenten was in

2019 voor 56% hetzelfde aan de top-1%-buurten in 2015. Het percentage buurten in 2019 dat gelijk is aan 2015 voor de top-10% en -20% is respectievelijk 56% en 59%. De top-1% bestaat door de jaren heen voor het grootste deel uit buurten in stadscentra.

In figuur 6.1a en 6.1b is de verdeling van het percentage incidenten weergeven (y-as) over het percentage buurten in Nederland (x-as). Anders gezegd, de lijn geeft aan hoeveel procent van de geregistreerde incidenten (x-as) plaatsvindt in hoeveel procent van de Nederlandse buurten (y-as).
De concentratie van het aantal incidenten is sterk afhankelijk van het type incident. De concentratie incidenten in buurten is sterker voor minderjarigen in vergelijking tot jongvolwassenen voor alle type delicten. Drugs- wapens- en vermogensdelicten zijn sterk geconcentreerd in een klein aantal buurten. Tussen de 30% en 40% van de drugs- en vermogensdelicten worden geregistreerd in 1% van de buurten. Vernielingen zijn met 25% tot 30% iets minder geconcentreerd in de top-1%-buurten. Verkeers- en geweldsdelicten zijn het minst geconcentreerd: tussen de 20% en 25% van de registraties vinden plaats in 1% van de buurten. Voor vermogensdelicten is de gehele verdeling van belang. 35% van de vermogensdelicten vindt plaats in 1% van de buurten, echter de overige 65% van de vermogensdelicten is verspreid over een relatief groot aantal buurten.

Figuur 6.1a Concentratie van geregistreerde incidenten met minderjarige verdachten over buurten in Nederland in 2019

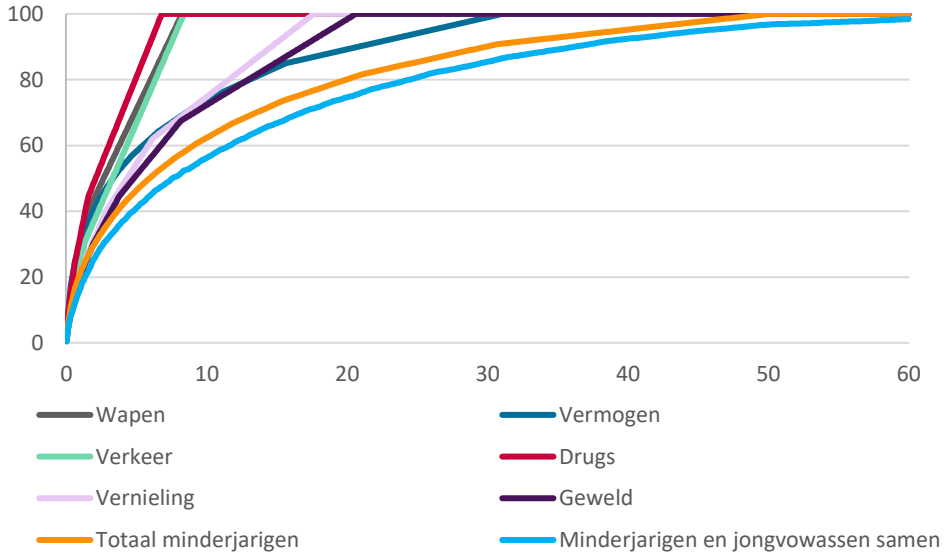

Bron: BVH, CBS

Figuur 6.1b Concentratie van geregistreerde incidenten met jongvolwassen verachten over buurten in Nederland in 2019

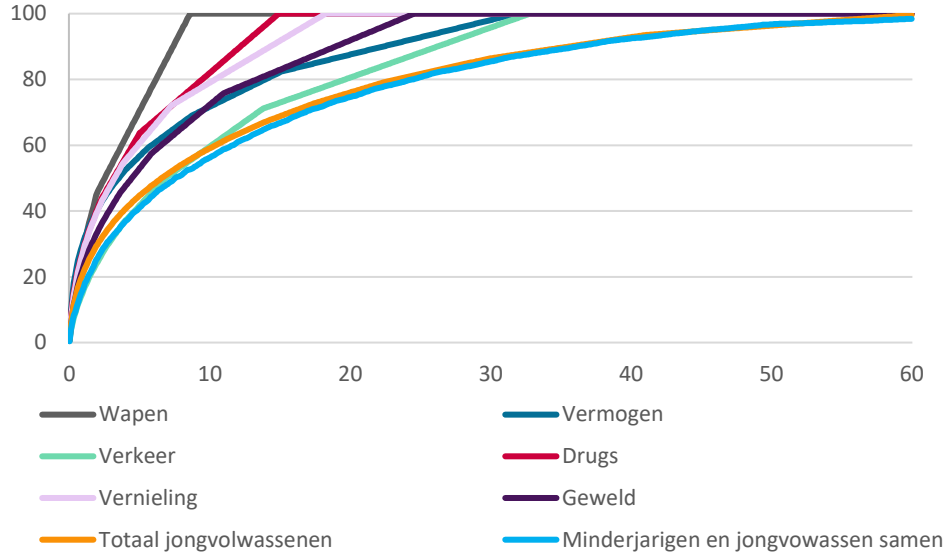

Bron: BVH, CBS

Verder moet er opgemerkt worden dat spreiding/concentratie van incidenten afhankelijk is van de hoeveelheid incidenten. Hoe meer incidenten er op landelijk niveau zijn, hoe groter de kans dat ze in verschillende buurten voorkomen. Delicten die weinig voorkomen zullen dus ook door hun aantal maar in weinig buurten voorkomen.

In tabel 6.1 is af te lezen dat het aantal incidenten met betrekking tot wapen- en drugsdelicten is toegenomen in de periode 2015 tot 2020. Tegelijk is in figuur 6.1a en 6.1b te zien dat wapen- en drugsdelicten zich concentreren in een klein aantal buurten. Deze concentratie is echter afgenomen in dezelfde periode. Als we specifiek kijken naar grote steden (zie hieronder) dan blijken er meer buurten te zijn met een toename dan met een afname in incidenten van dit type delicten waarbij een jeugdige als verdachte is betrokken. Het is daarom aannemelijk dat deze type delicten in buurten niet is afgenomen en de toename zich voordoet in buurten waar voorheen relatief minder wapen- en drugsdelicten plaatsvonden.

6.4 Jeugdcriminaliteit op buurtniveau binnen de vier grote steden

Landelijk is er een dalende trend in het totale aantal geregistreerde incidenten waarbij minderjarigen of jongvolwassenen betrokken waren. De ontwikkelingen kunnen echter verschillen tussen steden en ook tussen buurten. Om een beeld te krijgen van de variatie tussen steden wordt gekeken naar ontwikkelingen binnen de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.[25] Vervolgens worden ontwikkelingen op buurtniveau voor de gemeente Utrecht uitgelicht.

[25] De focus ligt op de vier grote steden omdat binnen deze steden er duidelijke verschillen in aantal geregistreerde incidenten zijn tussen buurten. De vier groten steden lenen zich daarom het best voor een visuele representatie. In bijlage 3 zijn ook figuren opgenomen voor vier middelgrote gemeentes: Amersfoort, Apeldoorn, Deventer en Leiden.

Om het totale aantal incidenten per buurt te berekenen worden alleen gewelds-, drugs-, wapen-, vernieling- en vermogensdelicten in beschouwing genomen.
Er wordt gekeken naar kortetermijnontwikkelingen van 2015 tot 2020 voor minderjarigen en jongvolwassen samen (12- tot 23-jarigen).

In figuur 6.2 tot en met figuur 6.5 zijn het aantal geregistreerde incidenten per buurt en de kortetermijnontwikkeling per buurt weergegeven voor respectievelijk de steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Tussen steden is er variatie in de ontwikkeling van het aantal geregistreerde incidenten.[26] Zo daalde het aantal geregistreerde incidenten in Amsterdam met bijna 6% minder snel dan het landelijk gemiddelde. Het aantal incidenten nam af van 5.733 incidenten in 2015 tot 5.408 incidenten in 2019. Het aantal geregistreerde incidenten in Utrecht nam met ruim 14% af van 1.892 incidenten in 2015 tot 1.655 incidenten in 2019. Dit is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde. In Rotterdam en Den Haag nam het aantal geregistreerde incidenten sneller af dan het landelijk gemiddelde. Het aantal geregistreerde incidenten in Rotterdam nam met bijna 21% af van 4.454 incidenten in 2015 tot 3.533 incidenten in 2019. In Den Haag nam het aantal incidenten met ruim 18% af van 3.099 in 2015 naar 2.531 in 2019.

In figuur 6.2a tot en met figuur 6.5a is het totale aantal incidenten op buurtniveau weergegeven voor respectievelijk de gemeente Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Buurten met de meeste geregistreerde incidenten zijn buurten die zowel gelegenheid bieden als belangrijke ontmoetingsplekken zijn (voor jongeren). Bijvoorbeeld, de meeste incidenten in Amsterdam doen zich voor in het stadscentrum en rond de Johan Cruijff Arena, waar ook twee poppodia en een bioscoop gevestigd zijn. Ook in andere steden zijn buurten gelegen in stadscentra de buurten waar de meeste incidenten voorkomen.
Omdat de afname van het aantal incidenten in Utrecht ongeveer gelijk is aan de landelijke afname wordt Utrecht als voorbeeld uitgelicht. In figuur 6.5a is het totale aantal incidenten op buurtniveau weergegeven. Naast de buurten in het eerdergenoemde stadscentrum vallen de buurten op in wijken die bekend staan als 'krachtwijken' of 'prachtwijken'. In het geval van Utrecht de wijken Overvecht, Kanaleneiland, Ondiep en Zuilen. In figuur 6.5b is per buurt het verschil in het aantal incidenten weergeven in het jaar 2019 in vergelijking met 2015. De buurt met de grootste toename van het aantal geregistreerde incidenten is het stationsgebied. Deze toename in het stationsgebied voor een groot deel veroorzaakt is door een toename in vermogensdelicten. Het stationsgebied is in de periode 2015 tot 2020 aan veel verandering onderhevig. In deze periode zijn gefaseerd verschillende gebieden van Utrecht centraal station en het aangrenzende winkelgebied Hoog Catharijne heropend na een jarenlange verbouwing.[27] De sterkste daling van het aantal incidenten vindt plaats in de wijk Kanaleneiland. Kanaleneiland behoorde tot de krachtwijken waar veel in geïnvesteerd is. Tevens zijn er in de periode 2015 tot 2020 veel oude portiekflats gesloopt en is hier nieuwbouw voor in de plaats gekomen.[28] Hiermee lijken de grote stijgers en grote dalers in Utrecht samen te hangen met veranderingen in de fysieke omgeving.

---

[26] In tegenstelling tot hoofdstuk 3 in deze monitor, waarin ontwikkelingen in de woongemeenten van jeugdige verdachten beschreven worden, betreffen de gegevens hier het aantal incidenten dat gepleegd werd in een gemeente. De hier beschreven ontwikkelingen kunnen daarom afwijken van die in hoofdstuk 3.

[27] https://cu2030.nl/page/ovterminal; https://cu2030.nl/page/nieuw-hoog-catharijne

[28] www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/herstructurering-kanaleneiland-succesvol-dankzij-samenwerking-gem/

Figuur 6.2a Antal geregistreerde incidenten in Amsterdam in 2019, naar buurt

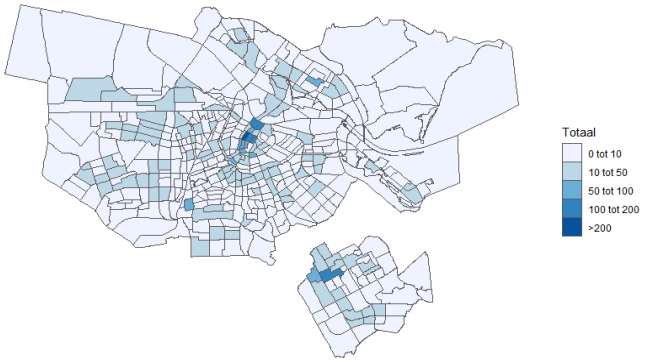

Figuur 6.2b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Amsterdam van 2015 tot 2020, naar buurt

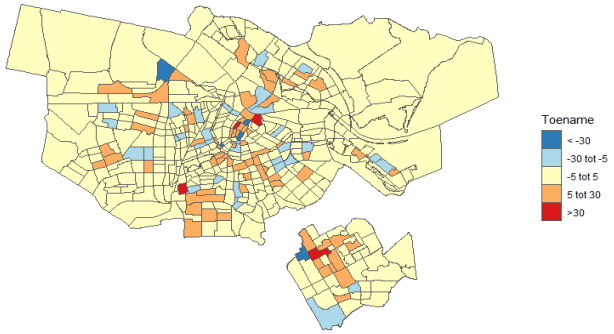

Figuur 6.3a Aantal geregistreerde incidenten in Den Haag in 2019, naar buurt

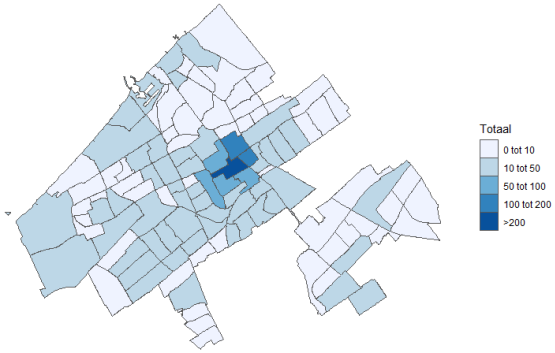

Figuur 6.3b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Den Haag van 2015 tot 2020, naar buurt

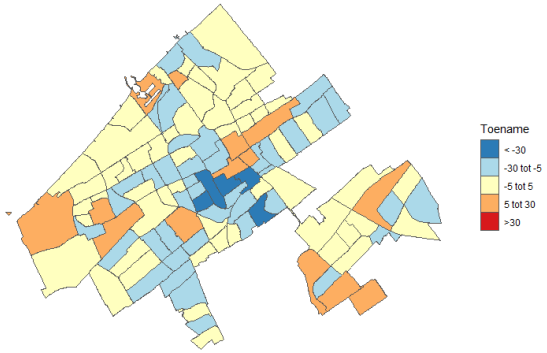

Bron alle figuren: BVH, CBS

Figuur 6.4a Aantal geregistreerde incidenten in Rotterdam in 2019, naar buurt

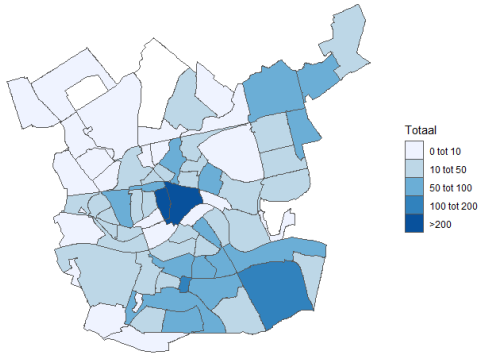

Figuur 6.4b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Rotterdam van 2015 tot 2020, naar buurt

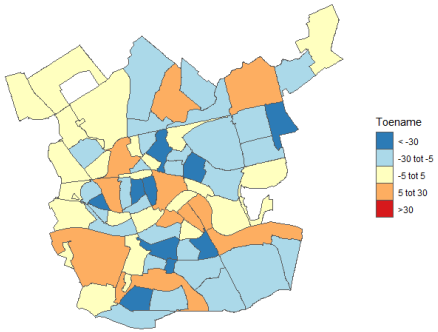

Figuur 6.5a Aantal geregistreerde incidenten in Utrecht in 2019, naar buurt

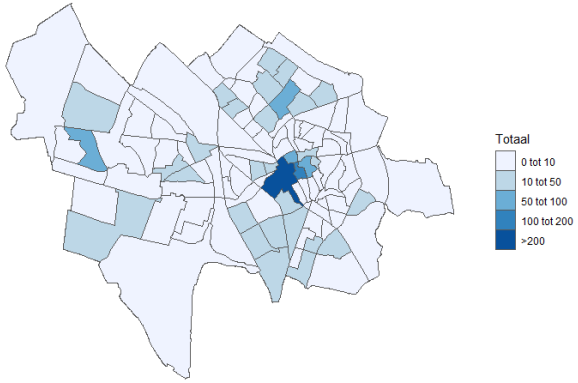

Figuur 6.5b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Utrecht van 2015 tot 2020, naar buurt

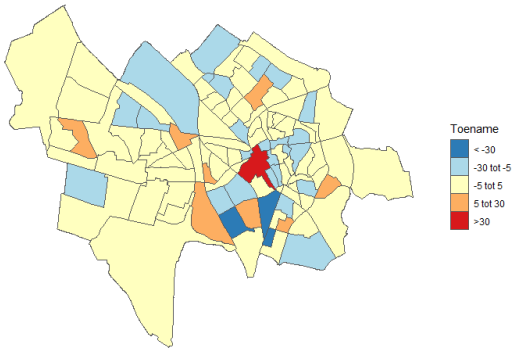

Bron alle figuren: BVH, CBS

In bijlage 3, figuren B6.1 tot en met B6.4, zijn het aantal geregistreerde incidenten per buurt en de kortetermijnontwikkeling per buurt weergegeven voor respectievelijk voor Amersfoort, Apeldoorn, Deventer en Leiden. In Amsterdam, figuur 6.2b, waar de afname in het aantal geregistreerde incidenten het kleinst is, valt op dat het aantal buurten met een afname van het aantal incidenten ongeveer gelijk is aan het aantal buurten met een toename. In Amersfoort, Apeldoorn, Den Haag, Leiden en Rotterdam, waar het aantal incidenten sterker is afgenomen dan het landelijk gemiddelde, is het aantal buurten met een afname in de meerderheid. Desalniettemin is er in alle genoemde steden een aantal buurten met een toename van het aantal incidenten.

De bovengenoemde verklaringen zijn gebaseerd op een kwalitatieve interpretatie van de data. Er is een beeld geschetst van in welke buurten jeugdcriminaliteit het sterkst geconcentreerd is en waar de grote veranderingen plaatsvinden. De grootste verschillen op korte termijn in het aantal geregistreerde incidenten lijken vooral samen te hangen met veranderingen in de fysieke leefomgeving. (Kleinere) veranderingen kunnen afhangen van (veranderingen in) demografische karakteristieken van buurten, zoals socio-economische samenstelling van buurten, type delict, en de mate van sociale cohesie in buurten (Hipp & Steenbeek, 2015).

Als vervolg op dit hoofdstuk voert het WODC een verdiepende studie uit, waarin de ontwikkelingen op buurtniveau geduid worden aan de hand van buurtkenmerken voor heel Nederland. Het aanvullende onderzoek heeft als doel om meer algemene ontwikkelingen te kunnen duiden.

6.5 Jeugdcriminaliteit internationaal

In de vergelijking van criminaliteitsniveaus in Nederland en omliggende landen analyseren we de periode 2015 tot 2019 (internationaal zijn recentere cijfers nog niet beschikbaar). Er wordt gekeken naar de ontwikkeling van het aantal jeugdige verdachten per 100.000 inwoners. Om ontwikkelingen tussen landen te kunnen vergelijken is het aantal jeugdige verdachten per 100.000 inwoners geïndexeerd op het jaartal 2015. Voor een uitgebreide bespreking van de beperkingen, zie de uitgebreide methodesectie in bijlage 2.

In figuur 6.8 worden de ontwikkelingen in het aantal jeugdige verdachten per 100.000 inwoners voor Nederland en vier nabijgelegen landen weergegeven. In Nederland zet de dalende trend vanaf 2008 zich voort in de periode van 2015 tot 2019 en daalt bijna 30%. In Luxemburg en Frankrijk is er een daling van respectievelijk bijna 13% en ruim 19%. In België steeg het aantal verdachten in 2019 met ruim 11% ten opzichte van 2015 en in Frankrijk met bijna 11%.

Figuur 6.8 Ontwikkeling minderjarige verdachten voor Nederland en vier omringende landen, in indices (2015=100)

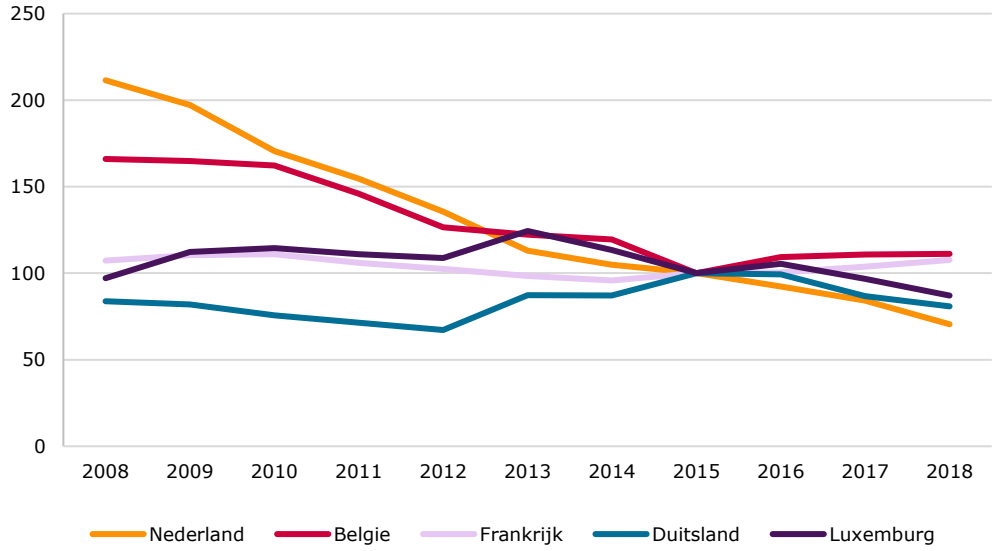

Bron: UNODC/BVH, zie bijlage 3 tabel B6.4

In figuur 6.9a is het aantal verdachten per 100.000 inwoners voor verschillenden landen binnen Europa weergegeven. Gerapporteerde criminaliteit is gecorreleerd met economische ontwikkeling, waarbij rijkere landen hogere misdaadcijfers rapporteren (Soares, 2004). Verschillen in registratiesystemen, rechtssystemen, de definitie van minderjarigheid, aangiftebereidheid en inkomensongelijkheid binnen landen worden als belangrijkste verklaringen genoemd voor deze verschillen (Campistol & Aebi, 2017; Soares, 2004; Rokven, Van der Laan & Beerthuizen, 2018). In figuur 6.9b is de verandering in procenten in 2018 t.o.v. 2015 voor verschillende Europese landen weergegeven. Europees gezien behoort Nederland in de periode 2015 tot 2019 tot de landen met de sterkste daling in registraties van minderjarige verdachten. Onderzoek waarin gebruik is van (verouderde) zelfrapportage data (over de periode 1992-2015) laat zien dat er internationaal sprake is van een afname in delinquentie onder jongeren (Fernández-Molina & Gutiérrez, 2020).

Figuur 6.9a Aantal minderjarige verdachten per 100.000 inwoners in 2018, naar land

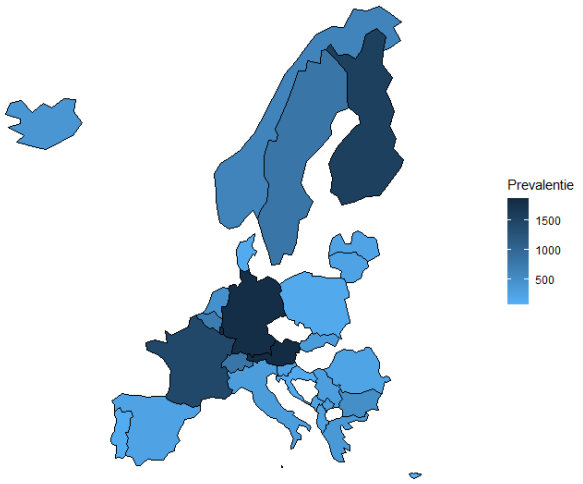

Bron: UNODC/BVH

Figuur 6.9b Procentuele verandering aantal minderjarige verdachten 2018 ten opzichte van 2015, in %

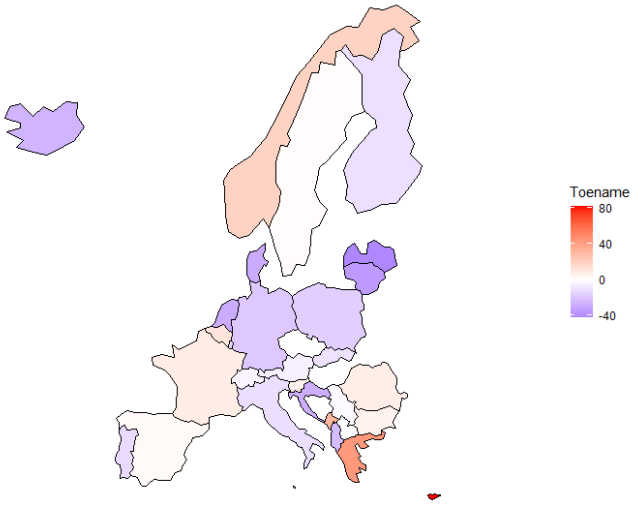

Bron: UNODC/BVH

6.6 Discussie

Over het algemeen daalt de Nederlandse geregistreerde jeugdcriminaliteit (gemeten als aantallen incidenten) op zowel de korte (2015 tot 2020) als de langere termijn (2010 tot 2020) in het merendeel van de buurten in Nederland. In vergelijking met omringende landen is in Nederland sprake van een relatief sterke daling in het relatieve aantal minderjarige verdachten. Er zijn echter een paar belangrijke nuances te maken bij deze algemene ontwikkeling.
Ten eerste zijn er buurten waar structureel een hoge mate van jeugdcriminaliteit geregistreerd wordt. Meer dan de helft (58%) van de buurten die in 2015 in de top-1%-lijst van meeste jeugdcriminaliteit staan, staat er in 2019 nog steeds in. Ten tweede, er zijn buurten waar jeugdcriminaliteit niet of minder afneemt ten opzichte

van de landelijke ontwikkeling. In deze buurten kunnen de bewoners en de handhaving evenveel of juist meer overlast en druk van jeugdcriminaliteit (blijven) ervaren. Ten derde, er is op korte termijn een toename van drugs- en wapendelicten. Deze type delicten zijn veelal geconcentreerd binnen een klein aantal buurten.

De ontwikkeling van jeugdcriminaliteit is afhankelijk van de buurt en het type delict. Buurten met het hoogste aantal registraties zijn voornamelijk stadscentra. Dit zijn belangrijke ontmoetingsplekken voor jongeren, bijvoorbeeld in de vorm van uitgaansgelegenheden, en er is hier sprake van gelegenheid, bijvoorbeeld in winkelgebied voor vermogensmisdrijven. Voor de beleving van jeugdcriminaliteit door inwoners van een buurt kan het uitmaken in welke buurt iemand woont. In een stadscentrum kan men meer jeugdcriminaliteit 'verwachten', waardoor de impact van dergelijke criminaliteit hier mogelijk minder heftig is dan in een rustige woonwijk. Tevens kunnen wapen-, gewelds- en drugsdelicten in de beleving zwaarder ervaren worden dan, bijvoorbeeld, een verkeersdelict of winkeldiefstal.
De vraag waarom in sommige buurten een daling van jeugdcriminaliteit plaatsvindt en in andere buurten juist een stijging, nodigt uit tot verder onderzoek, om zo meer handvaten te kunnen bieden voor geografisch georiënteerde beleidsaanpak.

Literatuur

Bernasco, W., & Steenbeek, W. (2017). More places than crimes: Implications for evaluating the law of crime concentration at place. *Journal of quantitative criminology*, *33*(3), 451-467.

Campistol, C., & M. Aebi (2017). Are juvenile criminal justice statistics comparable across countries? A study of the data available in 45 European nations. *European Journal of Criminal Policy Research.*

Fernández-Molina, E., & Gutiérrez, R. B. (2020). Juvenile crime drop: What is happening with youth in Spain and why? European Journal of Criminology, *17*(3), 306-331.

Ham, T.V., & Ferwerda, H. (2017). *Duiding van problematisch jeugdgroepgedrag: Een theoretische verkenning en een praktische handreiking voor het veld*. Arnhem: Bureau Beke.

Hipp, J.R., & Steenbeek, W. (2016). Types of crime and types of mechanisms: What are the consequences for neighborhoods over time? *Crime & Delinquency*, *62*(9), 1203-1234.

Rokven, J., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2018). Internationale ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. In A.M. van der Laan & M.G.C.J. Beerthuizen (red.), *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017* (pp. 97-116). Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Soares, R. R. (2004). Development, crime and punishment: Accounting for the international differences in crime rates. *Journal of development Economics*, *73*(1), 155-184.

7 Jeugdige verdachten van cybercriminaliteit

René Hesseling, Albert Harteveld en Brigitte Bloem (Nationale Politie)

Belangrijkste bevindingen
De huidige standaardclassificatie van misdrijven zoals die bij het registreren van misdrijven door de politie wordt gebruikt, maakt dat vormen van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit niet zijn terug te vinden in cijfers over de geregistreerde criminaliteit en verdachten. Op basis van een door de politie ontwikkelde Landelijke Cybercrime Query (LCQ) is het wel mogelijk om meer zicht te krijgen op verschijningsvormen van cybercriminaliteit en de bekend geworden (jeugdige) verdachten.

In de periode januari 2019 tot juli 2020 zijn 1.589 unieke verdachten geregistreerd voor een verschijningsvorm van cybercriminaliteit. Iets meer dan de helft (*n*=805) bestaat uit jeugdigen (50,7%). Van alle cyberverdachten is bijna 14% minderjarig (12- tot 18-jarigen) en 37% is jongvolwassen (18- tot 23-jarigen). In de eerste helft van 2020 zijn ongeveer evenveel jeugdige verdachten geregistreerd als over het hele jaar 2019. Deze stijging is waarschijnlijk een gevolg van de toename van online activiteiten door COVID-19 en een daarmee samenhangende stijging van cybercriminaliteit.

Gerelateerd aan de bevolkingsomvang gaat het op basis van het aantal verdachten in 2019 om 0,20 jeugdige verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten. Voor de groep minderjarigen gaat het om 0,10 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten en voor de jongvolwassenen betreft het 0,31 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten.

Vergeleken met de verdachten van 23 jaar of ouder zijn veel meer jeugdige verdachten betrokken bij fraude/oplichting en chantage/afpersing. Ze zijn ook vaker verdachte als het gaat om de persoonsgerichte cyberdelicten (smaad, laster, bedreigingen) gericht op vrienden of kennissen.

7.1 Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat jongeren zich bezighouden met allerlei vormen van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit (Rokven et al., 2017). In de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (MZJ) 2020 rapporteert 19,5% van de minderjarigen en 15% van de jongvolwassenen daderschap hiervan (zie hoofdstuk 2). Op basis van politie- en justitiestatistieken is er echter nog niets of nauwelijks iets bekend over het aantal bij de politie bekende jeugdige verdachten. Zo ontbreken in de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) 2017 gegevens over het aantal jeugdige verdachten (Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Hoewel Beerthuizen en collega's (2020) cijfers presenteren over het aantal verdachten cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit bij de politie, wordt geen onderscheid gemaakt in leeftijdsgroepen. De Landelijke Jeugdmonitor 2020 (CBS, 2020) bevat cijfers over verdachten op basis van politiegegevens, maar specificeert dit niet. Cijfers over jeugdige verdachten van verschijningsvormen van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit ontbreken, omdat deze niet terug zijn te vinden in de statistieken. De oorzaak hiervoor is dat de huidige standaardclassificatie van misdrijven, die in de politiesystemen gehanteerd wordt, geen goed zicht hierop geeft (Tollenaar et al., 2019; CBS, 2019a; Borwell et al., 2020).

Sinds 2016 is het echter mogelijk om meer inzicht te geven. In dat jaar is door de Nationale Politie de Landelijke Cybercrime Query (LCQ) en een classificatie-instrument ontwikkeld om gangbare verschijningsvormen van cybercriminaliteit in kaart te brengen. In de Basisvoorziening Handhaving (BVH) wordt door middel van een tekstquery met trefwoorden die duiden op mogelijke cybercriminaliteit gezocht naar relevante politieregistraties (Borwell et al., 2020). Hierdoor kunnen niet alleen diverse verschijningsvormen van cybercriminaliteit vastgesteld worden, maar ook welke verdachten bij deze vormen betrokken zijn. In dit hoofdstuk schetsen we het beeld dat de Nederlandse politie heeft van jeugdige verdachten die betrokken zijn bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit op basis van de resultaten van de LCQ.

Cybercriminaliteit is een paraplubegrip en kent vele verschijningsvormen. In de literatuur (Stol, 2020; Wagen et al., 2020) en binnen de politie is een tweedeling in cybercriminaliteit gebruikelijk. Ten eerste gaat het om delicten die gepleegd worden met Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) en gericht zijn op ICT. Omdat de strafbare handelingen hoofdzakelijk gericht zijn op ICT kan gesproken worden van te onderscheiden criminaliteitsverschijnselen en deze vallen onder de Wet computercriminaliteit I, II en III. Voorbeelden zijn het hacken van een computer, het plaatsen van ransomware, het veranderen of onbruikbaar maken van een website of het uitvoeren van een DDoS-aanval. Dit zijn min of meer op zichzelf staande delicten die worden aangeduid als cybercriminaliteit (of cybercriminaliteit in enge zin). Ten tweede gaat het om traditionele delicten die gepleegd worden door middel van ICT. Voorbeelden zijn internetoplichting of online bedreiging. We spreken dan van gedigitaliseerde criminaliteit.

In de politiepraktijk is het onderscheid tussen cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit niet zo strikt. Er is sprake van een steeds sterkere verweving tussen cybercriminaliteit, gedigitaliseerde criminaliteit en andere vormen van criminaliteit en het gaat vaak om verschillende modi operandi (Campman et al., 2012; Boerman et al., 2017; Borwell et al., 2020). Voorbeelden zijn helpdeskfraude of betaalverzoekfraude zoals deze zaak laat zien:

> *Begin februari 2021 werd een 16-jarige jongen (uit Amsterdam) aangehouden op verdenking van phishing.*[29] *Tegen de jongen zijn 56 aangiftes gedaan, de buit zou € 371.000 bedragen. Slachtoffers hadden een advertentie op Marktplaats gezet. Via WhatsApp werden ze benaderd door een zogenoemde koper die een linkje stuurde met een betaalverzoek. Dat leidde naar een nepwebsite waarmee de verdachte toegang kreeg tot de bankrekeningen van de verkopers. Bij de jongen thuis werden een vuurwapen en gegevensdragers in beslag genomen.*

Het voorbeeld laat zien dat ook computervredebreuk en oplichting deel uitmaken van de modus operandi, maar dat het succes (de som geld die al dan niet overgemaakt wordt) vooral afhangt of de dader het slachtoffer kan overtuigen om iets te doen wat hij of zij normaal niet zou doen (in de literatuur bekend onder de term social engineering). Bij veel vormen van cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit is de mens de zwakste schakel en de criminelen bedenken steeds nieuwe modi operandi om potentiële slachtoffers via een app of telefoon te benaderen en ze te overtuigen om geld over te maken of beveiligingscodes te ontfutselen.

[29] www.politie.nl/nieuws/2021/februari/3/03-amsterdamse-tiener-aangehouden-voor-betaalverzoekfraude.html

Cybercriminaliteit is een dynamisch verschijnsel. Bij de verschijningsvormen die we als politie tegenkomen is er zelden sprake van een enkele modus operandi en bovendien kunnen deze ook veranderen in de tijd. We beperken ons in dit hoofdstuk tot verdachten die betrokken zijn bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit of gedigitaliseerde criminaliteit die verweven is met cybercriminaliteit zoals die uit LCQ naar voren komen. Uit oogpunt van leesbaarheid gebruiken we de termen cybercriminaliteit of cyberdelict. In dit hoofdstuk wijkt die term dan ook af van die elders in deze MJC wordt gehanteerd en waarbij het onderscheid tussen cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit nog wel is gemaakt (in de landelijke statistieken).

Onderzoeksvragen
De centrale vraag in dit hoofdstuk luidt: wat is het beeld bij de Nederlandse politie van de betrokkenheid van jeugdige verdachten (12 tot 23 jaar) bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit in Nederland op basis van politieregistraties (van meldingen, aangiften en ambtshalve opgenomen misdrijven) en de hierbij bekend geworden verdachten?

De centrale vraag is uitgesplitst in de volgende onderzoeksvragen:
a Bij welke verschijningsvormen van cybercriminaliteit zijn jongeren in Nederland als verdachten betrokken?
b Hoeveel jongeren in Nederland worden verdacht van betrokkenheid bij een verschijningsvorm van cybercriminaliteit?
c Welke achtergrondkenmerken (sekse en leeftijd) hebben jongeren in Nederland die verdacht worden van betrokkenheid bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit?

Bij de beantwoording van de vragen wordt uitgegaan van de periode 1 januari 2019 tot 1 juli 2020 en wordt een uitsplitsing gemaakt in twee leeftijdsgroepen: jongeren van 12 tot 18 jaar en jongeren van 18 tot 23 jaar.

7.2 Verkorte methode

Bron
Voor het in kaart brengen van de betrokkenheid van jeugdigen bij verschijnings-vormen van cybercriminaliteit is gebruikgemaakt van gegevens over personen die als verdachte zijn geregistreerd bij een cyberdelict in de BVH. Onder een verdachte verstaat de politie 'De natuurlijke of rechtspersoon (bedrijf) te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden, een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit of tegen wie de vervolging is gericht.'
De BVH is het voornaamste registratiesysteem van de Nederlandse politie waarin meldingen en aangiften van overtredingen en misdrijven door burgers, bedrijven en andere organisaties worden vastgelegd. Indien op basis van opsporing een verdachte bekend wordt, dan worden de gegevens van de verdachte in de BVH gekoppeld aan de overtreding of het misdrijf. Registraties krijgen in de BVH een maatschappelijke klasse toebedeeld. Een maatschappelijke klasse is een code waarmee het incident wordt gedefinieerd en vastgelegd in de BVH-registratie.
De maatschappelijke klassen vormen de basis voor de indeling van misdrijven in

de standaardclassificaties van de geregistreerde criminaliteit (registerdata) van het CBS[30] en de politie[31].
Voor cybercriminaliteit bestaat in de BVH de maatschappelijke klasse F90 'cybercrime', die is gedefinieerd als 'alle vormen van bezitsaantasting waarbij de computer zowel het middel als het doel is.' Uit diverse onderzoeken buiten (Tollenaar et al., 2019; CBS, 2019a) en binnen de politie blijkt dat cybercriminaliteit niet alleen terugkomt in F90, maar ook in verschillende andere maatschappelijke klassen: 'de voornaamste reden hiervoor is dat cybercriminaliteit vaak niet op zichzelf staat, maar wordt gepleegd in combinatie met of ten behoeve van een ander delict' (Borwell et al., 2020). Bovendien geeft de maatschappelijke klasse F90 niet weer om welke verschijningsvorm van cybercriminaliteit het gaat, zoals bijvoorbeeld ransomware of een DDoS-aanval.

Ontsluiting van de gegevens over cybercriminaliteit en verdachten
Omdat de maatschappelijke klasse F90 en de standaardclassificatie van misdrijven een onvolledig beeld schetsten van cybercriminaliteit, gebruikt de politie de LCQ om zicht te krijgen op de verschijningsvormen van cybercriminaliteit. De LCQ is een tekstquery op basis van een verzameling van 'trefwoorden' die op zich of in combinatie kunnen duiden op registraties met cyberdelicten in de BVH. De query zoekt in de vrije tekstvelden van de registraties naar registraties met mogelijke cyberdelicten. Vanaf 2016 leest elke politie-eenheid periodiek de door de LCQ gevonden registraties uit het eigen verzorgingsgebied. Deze worden 'handmatig' gecategoriseerd in een centrale database op basis van een classificatie-instrument. Op basis van dit instrument worden de gevonden registraties eerst ingedeeld in cybercriminaliteit, gedigitaliseerde criminaliteit of geen van tweeën of onbekend. Ten tweede worden de registraties qua verschijningsvorm ingedeeld in hoofd- en subcategorieën op basis van het veronderstelde motief bij het plegen van het misdrijf en de gebruikte werkwijze zoals die omschreven is in de vrije tekstvelden.
Delictscategorieën op basis van de veronderstelde motieven zijn geldelijk gewin (fraude/oplichting en afpersing/chantage), de beschadiging van een persoon of rechtspersoon (persoonsgericht zoals smaad/laster/belediging), politieke of ideologisch motieven (hacktivisme) en delicten met motieven als verveling, spel, grensverkenning, prestige en uiting van frustraties (vandalisme/baldadigheid). Naast de hoofdcategorieën worden de registraties ook ingedeeld in meer gedetailleerde subcategorieën (Borwell et al., 2020). Bovendien worden voor de opsporing en andere soorten interventies eveneens allerlei relevante kenmerken van het incident opgenomen.
Bekend geworden verdachten worden in de BVH gekoppeld aan een registratie. De politie krijgt door de LCQ tevens zicht op de personen, zoals jeugdigen, die als verdachte zijn geregistreerd bij een verschijningsvorm van cybercriminaliteit. Het is hierdoor mogelijk om (in)zicht te krijgen in de betrokkenheid van jeugdigen bij cybercriminaliteit in aanvulling op zelfgerapporteerd daderschap in de MJC of de gehanteerde standaardclassificaties door de politie, het CBS of in ander onderzoek door het WODC (Beerthuizen et al., 2020). We verwijzen naar bijlage 2 voor een nadere uitleg over de methode.

Domeinafbakening en onderzoeksperiode
Onderzocht zijn alle geregistreerde verdachten van 12 tot 23 jaar van cybercriminaliteit (dus inclusief gedigitaliseerde criminaliteit) op basis van de LCQ in de periode

[30] www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/geregistreerde-criminaliteit

[31] https://data.politie.nl/#/Politie/nl/

1 januari 2019 tot 1 juli 2020. Deze periode is langer dan de in deze MJC gehanteerde onderzoeksperiode van één kalenderjaar. De reden is dat we hierdoor beschikken over een grotere groep van verdachten en zo beter in staat zijn om na te gaan of er verschillen zijn tussen de verschijningsvormen. Verdachten van twee verschijningsvormen van misdrijven met een digitale werkwijze blijven buiten beschouwing: online aan- en verkoopfraude en vriend-in-nood-fraude. Hoewel er sprake kan zijn van cybercriminaliteit, gaat het hier om misdrijven die hoofdzakelijk zijn te kenmerken als gedigitaliseerde criminaliteit. De leeftijd van de verdachte is de leeftijd ten tijde van het plegen van het misdrijf.

7.3 Resultaten

In de periode 1 januari 2019 tot 1 juli 2020 zijn door de LCQ in totaal 46.253 registraties opgehaald uit de BVH waarbij er mogelijk sprake is van cybercriminaliteit. Hiervan valt een aanzienlijk deel af omdat bij nadere inspectie tijdens het handmatig coderen blijkt dat de registratie geen (vorm van) cybercriminaliteit betreft of dat er geen cyberdelict wordt gebruikt bij het plegen van de delicten. Daarnaast kunnen registraties uitvallen als ze te weinig informatie bevatten om te bepalen of het cybercriminaliteit is, of als een dubbele registratie is aangemaakt. Deze filtering levert een databestand op met in totaal 28.215 registraties, waarbij sprake is van cybercriminaliteit. Verdeeld over de onderzoeksperiode gaat het over heel 2019 in totaal om 14.955 registraties. In het eerste halfjaar van 2020 waren dit er 13.260.

Het aantal registraties in de eerste helft van 2020 is ten opzichte van 2019 bijna verdubbeld en dat heeft verschillende (vermoedelijke) oorzaken. Vooral de registraties van fraude/oplichting namen flink toe. We veronderstellen dat criminelen snel hebben ingespeeld op de angst voor COVID-19 door een toename van online dienstverlening tijdens de lockdown, met bijvoorbeeld aan COVID-19 gerelateerde phishingmails om achter bankgegevens te komen. Daarnaast kenden betaalverzoekfraude (gerelateerd aan marktplaats.nl) en account takeover een flinke toename. Als politie zien we vaker dat criminelen op trends inspelen, maar het lijkt er op dat COVID-19 als een versneller heeft gewerkt. In de literatuur vinden we eveneens aanwijzingen voor een samenhang tussen COVID-19 en de toename van cybercriminaliteit (ABN AMRO, 2020; Europol, 2020; Buil-Gil et al., 2021). Het is verder denkbaar dat slachtoffers vaker (online) aangifte hebben gedaan. Door een toename van aandacht in de media, in combinatie met publiekscampagnes, is het sinds begin 2020 mogelijk om online aangifte te doen van een aantal vormen van cybercriminaliteit.[32]

7.3.1 Aantal verdachten gekoppeld aan een registratie

In tabel 7.1 laten we zien hoe vaak een jeugdige in Nederland verdacht werd van betrokkenheid bij een cyberdelict. Het blijkt dat aan 1.823 van de 28.215 registraties minimaal één verdachte is gekoppeld, dit is 6,5%. Het gaat om 934 jeugdigen (51,2%) en 889 verdachten van 23 jaar en ouder (48,8%). In 13,6% van de 1.823 registraties met een verdachte gaat het om een minderjarige en in 37,6% om een jongvolwassene. In de tabel valt op dat in de eerste helft van 2020 ongeveer evenveel (jeugdige) verdachten aan registraties zijn gekoppeld als over het hele jaar

[32] Zie ook: www.politie.nl/nieuws/2020/februari/4/nu-ook-online-aangifte-van-cybercrime.html

2019. Relatief gaat het in 2019 om 6,1% van het aantal registraties waarbij er sprake is van een verdachte en in de eerste helft van 2020 om 6,9%.

Tabel 7.1 Aantal en aandeel verdachten gekoppeld aan een registratie, totaal en per leeftijdsgroep

	2019 (*N*=912)		2020* (*N*=911)		Totaal (*N*=1.823)	
Leeftijdsgroep	%	n	%	n	%	n
12- tot 18-jarigen	13,7	125	13,5	123	13,6	248
18- tot 23-jarigen	39,1	357	36,1	329	37,6	686
12- tot 23-jarigen	52,9	482	49,6	452	51,2	934
23 jaar en ouder	47,1	430	50,4	459	48,8	889

* De cijfers in 2020 hebben betrekking op het eerste half jaar. De teleenheid is een registratie-verdachte combinatie omdat aan een registratie meer verdachten gekoppeld kunnen zijn.

Bron: BVH, Politie, zie bijlage 3 tabel B7.1

Op basis van de gegevens die in tabel 7.2 staan op de volgende pagina, blijkt dat het aantal en aandeel jeugdige verdachten ten opzichte van het aantal registraties varieert per hoofdcategorie. Zo zijn aan de 23.956 registraties fraude/oplichting in totaal 721 jeugdige verdachten gekoppeld, dat wil zeggen 3%. Voor afpersing/chantage gaat het om 6,5% (70 jeugdige verdachten gekoppeld aan 1.079 registraties). Op basis van alle registraties van de persoonsgerichte cyberdelicten gaat het om 2.203 registraties en 106 jeugdige verdachten, oftewel om 4,8%. Bij de overige hoofdcategorieën zijn de aantallen jeugdige verdachten te gering om betekenisvolle uitspraken te kunnen doen. Hoewel dit buiten het bestek van dit onderzoek valt, lijken deze verschillen te wijzen op een verschil in pakkansen. Er zijn aanwijzingen dat de mate waarin er sprake is van dader- en opsporingsindicaties, waarmee de politie zicht kan krijgen op een verdachte, kan verschillen per verschijningsvorm. Zo constateert de politie bij helpdeskfraude, chief executive officer (CEO)-fraude en ransomware dat de daders vooral vanuit het buitenland opereren en maatregelen nemen om anoniem te blijven (Borwell et al., 2020). Uit slachtofferonderzoek van het CBS (2019b) blijkt dat bij de persoonsgerichte cyberdelicten zoals afpersing, cyberstalking, verspreiden van foto's en filmpjes en bedreiging er vaak sprake is van een bekende van het slachtoffer, daardoor is de pakkans hoger.

7.3.2 Verschijningsvormen

De eerste vraag in dit onderzoek is bij welke verschijningsvormen van cybercriminaliteit jongeren in Nederland als verdachten zijn betrokken. Uit tabel 7.2 blijkt dat de meeste jeugdige verdachten worden aangetroffen bij fraude/oplichting. Het gaat om 145 minderjarigen (58,5% van het totale aantal minderjarige verdachten) en 576 jongvolwassenen (84%). In vergelijking met de verdachten van 23 jaar en ouder (*n*=651 en 73,2%) zijn verhoudingsgewijs meer jongvolwassen verdachten betrokken bij fraude/oplichting.

Op basis van de onderliggende subcategorieën (gegevens hier niet gepresenteerd) blijken binnen de hoofdcategorie fraude/oplichting zowel minderjarigen als de jongvolwassenen het meest als verdachte betrokken te zijn bij fraude met bankgegevens/internetbankieren (phishing) en account takeover. Bij fraude met bankgegevens/internetbankieren zijn relatief veel meer jongvolwassenen verdachte (66,2%) vergeleken met de minderjarigen (29,4%). Verdachten doen zich bijvoorbeeld voor als een geïnteresseerde koper op Marktplaats. Via een betaalverzoek van 1 cent wordt de verkoper naar een valse website gedirigeerd om zijn rekening te verifiëren en verkrijgt de verdachte toegang tot gegevens. Bij account takeover zijn er echter

relatief meer minderjarige (24%) dan jongvolwassene (6%) verdachten. De verdachten hacken bijvoorbeeld accounts van klanten bij grote webshops, waarna ze dure telefoons bestellen op naam van het slachtoffer.

Tabel 7.2 Absolute en procentuele verdeling hoofdcategorieën voor de registraties en de verdachten per leeftijdsgroep

	Aantal registraties		Verdachten (naar leeftijd)					
			12 tot 18		18 tot 23		23+	
Hoofdcategorie	%	*n*	%	*n*	%	*n*	%	*n*
Fraude/oplichting	84,9	23.956	58,5	145	84,0	576	73,2	651
Afpersing/chantage	3,8	1.079	14,9	37	4,8	33	4,6	41
Persoonsgericht - onbekende dader	2,8	801	4,0	10	2,3	16	2,8	25
Persoonsgericht - huiselijke kring	2,2	613	2,0	5	2,5	17	9,9	88
Persoonsgericht - vrienden of kennissen	2,1	594	13,3	33	2,3	16	4,0	36
Persoonsgericht – zakelijke sfeer	0,7	195	-	<5	0,9	6	2,9	26
Hacktivisme	1,0	282	-	<5	-	<5	0,8	7
Vandalisme of baldadigheid	0,2	43	3,2	8	-	<5	-	-
Overige cybercriminaliteit	2,3	652	-	<5	2,0	14	1,7	15

Bron: BVH, Politie, zie bijlage 3 tabel B7.2

Na fraude/oplichting treffen we de meeste minderjarige (*n*=37 en 14,9%) en jongvolwassene verdachten (*n*=33 en 4,8%) aan bij afpersing/chantage. Binnen de categorie afpersing/chantage gaat het vooral om sextortion. Bij sextortion vindt afpersing met een seksueel getinte foto of video van het slachtoffer plaats. Hoewel het om kleine aantallen gaat, zijn de jeugdige verdachten vaker betrokken bij sekstortion dan de verdachten van 23 jaar en ouder. Bij ransomware zijn geen verdachten bekend.

Onder de minderjarigen valt verder op dat er 33 verdachten (13,3%) zijn van persoonsgerichte cyberdelicten gericht op vrienden of kennissen. Het gaat dan om smaad, laster, bedreigingen en pesterijen tussen personen. Vergeleken bij de leeftijdsgroep 23 jaar en ouder, zijn veel minder minderjarige en jongvolwassen verdachten betrokken bij de persoonsgerichte cyberdelicten in de huiselijke kring of de zakelijke sfeer. Uit de inhoud van de registraties blijkt dat deze delicten meestal betrekking hebben op volwassenen en/of zakelijke relaties, zoals ex-partners die elkaar digitaal dwarszitten of een persoon die ontslagen is en zijn voormalige baas nog een flinke ha(c)k zet. Andere hoofdcategorieën komen onder de minderjarige en jongvolwassen verdachten weinig voor. Bij de overige vormen van cybercriminaliteit zijn er meestal aanwijzingen van hacken, maar is niet duidelijk met welk oogmerk.

7.3.3 Unieke personen

Hiervoor hebben we de verhouding beschreven tussen het aandeel jeugdige verdachten ten opzichte van het aantal registraties per hoofdcategorie. Tevens is nagegaan bij welke vormen van cybercriminaliteit de jeugdige verdachten zijn betrokken. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het feit dat aan registraties meerdere verdachten gekoppeld kunnen zijn en omgekeerd dat verdachten aan meerdere cyberdelicten te linken zijn omdat zij binnen de onderzoeksperiode meer dan één keer een cyberdelict hebben gepleegd.
Wanneer we hier rekening mee houden, dan gaat het om 1.589 unieke personen die als verdachte zijn gekoppeld aan de verschillende vormen van cybercriminaliteit. Het blijkt dat 1.412 (88,9%) van deze verdachten bij één delict betrokken is. De overige verdachten, die we zouden kunnen typeren als cyberrecidivisten binnen

de onderzoeksperiode, zijn bij meerdere cyberdelicten betrokken. Verdachten zijn nauwelijks bij meer dan drie registraties cybercriminaliteit betrokken (minder dan 1%).

Door uit te gaan van unieke personen, is het mogelijk een valide antwoord te geven op de tweede onderzoeksvraag hoeveel jongeren in Nederland worden verdacht van betrokkenheid bij een verschijningsvorm van cybercriminaliteit. Bovendien kunnen we een antwoord geven op de derde vraag welke achtergrondkenmerken jongeren hebben die verdacht worden van betrokkenheid bij cybercriminaliteit in termen van sekse en leeftijd.

Tabel 7.3 Unieke verdachten naar geslacht en leeftijdsgroep

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	n=1.244		*n*=341		*n*=1.589	
Leeftijdsgroep	%	*n*	%	*n*	%	*N*
12- tot 18-jarigen	14,6	182	10,5	36	13,7	218
18- tot 23-jarigen	36,3	451	39,6	135	36,9	587
12- tot 23-jarigen	50,9	633	50,1	171	50,7	805
23 jaar en ouder	49,1	611	49,9	170	49,3	784

Noot. Van vier verdachten is het geslacht onbekend in de registratie.

Bron: BVH, Politie, zie bijlage 3 tabel B7.3

Uit tabel 7.3 blijkt dat iets meer dan de helft (*n*=805) van de 1.589 unieke personen bestaat uit jeugdigen (50,7%). Van alle verdachten is 13,7% minderjarig (12- tot 18-jarigen) en 36,9% is een jongvolwassene. Van de minderjarige verdachten is 83,5% een man en bij de jongvolwassenen is 76,8% een man. Ter vergelijking: van de verdachten van 23 jaar en ouder is 77,9% een man.

Door uit te gaan van unieke personen, is het tevens mogelijk (net als in hoofdstuk 3) om iets meer te kunnen zeggen over de mate van betrokkenheid van jeugdigen bij cybercriminaliteit. Hiertoe zijn de aantallen verdachten gerelateerd aan de omvang van de leeftijdsgroepen in de bevolking waartoe zij behoren. Het gaat hierbij om verdachten die woonachtig zijn in Nederland.[33] Een valide vergelijking met andere criminaliteitsvormen is alleen mogelijk met cijfers over hele kalenderjaren en dat is in onze onderzoeksperiode het peiljaar 2019. Omdat er sprake is van kleine aantallen bij diverse hoofdcategorieën is uitgegaan van het totale aantal cyberverdachten.

Van de 1.589 unieke personen zijn 912 unieke personen verdacht van betrokkenheid bij één of meer cyberdelicten in 2019. Daarvan zijn 855 verdachten woonachtig in Nederland.

[33] Verdachten worden als woonachtig in Nederland aangemerkt wanneer een woonadres bekend is (woongemeente).

Tabel 7.4 Aantal verdachten per 1.000 van de betreffende leeftijdsgroep in 2019

	Verdachten cybercriminaliteit	Bevolking NL	Verdachten per 1.000 inwoners
Leeftijdsgroep	*n*=855	*N*=15.121.956	
12- tot 18-jarigen	125	1.197.548	0,10
18- tot 23-jarigen	339	1.078.231	0,31
12- tot 23-jarigen	464	2.275.779	0,20
23 jaar en ouder	391	12.846.177	0,03

Bron: BVH, Politie, Statline, CBS, zie bijlage 3 tabel B7.4

De cyberdelicten waarbij een verdachte is betrokken, vertaalt zich in 0,10 minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten en 0,31 jongvolwassen verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in Nederland (zie tabel 7.4). Voor de verdachten van 23 jaar en ouder gaat het om 0,03 verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten. Jeugdigen zijn relatief vaker verdachte van cybercriminaliteit dan de verdachten van 23 jaar en ouder.

Uit de gegevens in hoofdstuk 3 over jeugdige verdachten in deze MJC blijkt dat in 2019 er ten eerste sprake is van 17.530 minderjarigen geregistreerd als verdachte van een misdrijf. Het gaat om 15 minderjarige verdachten per 1.000 minderjarigen. Ten tweede zijn 23.190 jongvolwassen verdachten geregistreerd en dat zijn 22 jongvolwassen verdachten per 1.000 jongvolwassenen in de bevolking. Vergelijken we deze aantallen met de uitkomsten in tabel 7.4 dan blijkt dat het aantal jeugdige verdachten bij cybercriminaliteit op basis van politiegegevens verhoudingsgewijs beperkt is. Dit gaat eveneens op als we alleen een vergelijking maken met de uitkomsten in hoofdstuk 3 op basis van de CBS-categorie 'vermogensmisdrijven' omdat uit ons onderzoek blijkt dat de cyberdelicten gepleegd door de jeugdige verdachten hoofdzakelijk liggen in de sfeer van fraude/oplichting.

7.4 Discussie

We onderzochten op basis van de Landelijke Cybercrime Query hoeveel jongeren in Nederland worden verdacht van betrokkenheid bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit. Rekening houdend met bevolkingsaantallen worden jeugdigen relatief vaker verdacht van betrokkenheid bij cybercriminaliteit dan personen van 23 jaar en ouder. In vergelijking met de betrokkenheid van de jeugd bij alle vormen van criminaliteit of bij vermogensmisdrijven zijn op basis van politiegegevens relatief weinig jongeren als verdachte betrokken bij cyberdelicten. Niettemin is er sprake van ruim 800 jeugdigen die in de onderzoeksperiode betrokken zijn bij cybercriminaliteit en die door de politie zijn opgespoord.

De resultaten laten verder zien dat binnen de groep cyberverdachten de jeugdigen vaker dan volwassenen betrokken zijn bij fraude/oplichting en chantage/afpersing. De combinatie van de leeftijd van de verdachten en de subcategorieën laat zien dat vooral de jongvolwassenen betrokken zijn bij fraude met bankgegevens/internetbankieren (phishing) en minderjarigen bij account takeover. Bij de persoonsgerichte cyberdelicten komen jeugdigen het meest naar voren als het gaat om misdrijven gericht op vrienden of kennissen.

Gaan we uit van jeugdige verdachten bij de politie, dan blijken de misdrijven met een financieel oogmerk (of motief) het meest voor te komen als het gaat om cyber-

criminaliteit. Dit zien we vooral bij de groep jongvolwassenen. Het roept de vraag op hoe dit zich verhoudt tot de zelfrapportage gegevens in deze MJC. Op basis van de gehanteerde zelfrapportage vragen valt niet te achterhalen met welk oogmerk de jongeren hun 'cyberdelicten' hebben gepleegd en hoe ernstig het feit is, bijvoorbeeld bij de vraag of ze 'weleens een wachtwoord van iemand anders veranderd hebben' of 'inloggen op computer/website zonder toestemming of kennisgeving'. In een zelfrapportage geven jongeren toe zich schuldig te hebben gemaakt aan de gevraagde vergrijpen en 'gaat het vooral over de lichtere en vaker voorkomende delicten waarbij een aanzienlijk deel niet wordt opgespoord of tot vervolging leidt' (zie hoofdstuk 2). Terechtkomen in de politieregistraties gaat een stapje verder omdat dan een redelijk vermoeden bestaat dat ze een misdrijf hebben gepleegd. Analyse van de politieregistraties heeft vervolgens dit deel van de werkelijkheid zichtbaar gemaakt, namelijk de betrokkenheid bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit die ter kennis komen van de politie. In die zin zijn de resultaten uit ons onderzoek complementair aan de zelfrapportages.

Een deel van de werkelijkheid zien we waarschijnlijk niet, bijvoorbeeld die van de jeugdige hackers waarvan wordt verondersteld dat ze hun technische kennis testen en die niet direct een financieel motief hebben. Het gaat deels om jongeren die elkaar aanvallen binnen de wereld van online gaming of het zijn scholieren die hun school aanvallen. In Nederland zijn verschillende initiatieven ontplooid om dit soort jonge verdachten van een strafblad te vrijwaren, zoals Halt en Hack-Right of het voeren van een stopgesprek. Daarbij komt een deel van de delicten plus de vermoedelijk daders niet in beeld bij de politie omdat er geen aangifte wordt gedaan of omdat deze misdrijven waarschijnlijk ook nog eens 'digitaal ondergronds' plaatsvinden. Het kan verklaren waarom we ze nauwelijks terugvinden in de politieregistraties. Als politie zien we wel vaker de jeugdige criminelen die de digitale techniek gebruiken om anderen financieel op te lichten, af te persen, te bedreigen of te pesten. Het zijn mogelijk deze jongeren waarover Rokven et al. (2017) op basis van risicofactoren voorspelden dat ze anders in de traditionele criminaliteit zouden belanden. Het een sluit het ander niet uit, zoals recent onderzoek van Roks et al. (2020) naar criminele netwerken laat zien. De leden hielden zich bezig met zowel traditionele als cyberdelicten en maakten daarbij handig gebruik van de digitale omgeving. In dergelijke groeperingen zijn verschillende actoren te vinden met ieder hun eigen rollen en gaat het vaak om complexe logistieke processen. Door de resultaten in dit onderzoek is meer bekend geworden bij welke uitingen van cybercriminaliteit de jeugd betrokken kan zijn. Maar wat zij precies gedaan hebben en welke rollen zij spelen in complexe en georganiseerde vormen van cybercriminaliteit vereist verder (dossier)onderzoek.

Op basis van de gegevens lijkt het erop dat bij afpersing/chantage en voor de persoonsgerichte vormen de pakkans waarschijnlijk groter is omdat de daders meestal bekend zijn. Cyberpesten of cyberafpersen komt bij een digitaal levende generatie veelvuldig voor (Veenstra, 2012; zie ook hoofdstuk 2) en kan een verklaring vormen waarom de verdachten van persoonsgerichte cyberdelicten in de vriendenkring en afpersing/chantage vaker ter kennis komen bij de politie. Het kan beginnen met het digitaal verspreiden van – al dan niet gehackte – seksueel getinte foto's op sociale media (sexting), vaak scholieren onderling, en sommigen gaan ze vervolgens gebruiken om een slachtoffer af te persen (sextortion) of ze verspreiden foto's of berichten louter om te pesten. Deze blijken na aangifte dan te vallen onder smaad en laster. Om dit alles uit te voeren zijn waarschijnlijk weinig ICT-vaardigheden vereist. De informatie-organisatie van de politie signaleert in de praktijk dat hackerstools tegen geringe kosten op het internet verkrijgbaar zijn, met gedetail-

leerde instructies op filmpjes over bijvoorbeeld het krijgen van toegang tot computers om wachtwoorden te stelen. Zowel bij fraude als pesterijen met digitale technieken is er niets nieuws onder zon, hooguit is het laagdrempeliger en grenzelozer geworden. In vroegere tijden werd er ook gefraudeerd en pestten exen of pubers elkaar ook maar zonder deze hulpmiddelen (Bloem et al., 2016). In een vervolgonderzoek zou onderzocht kunnen worden of dit type criminaliteit in deze tijd op grotere schaal of met verstrekkendere gevolgen voor slachtoffers plaatsvindt dan in het pre-digitale tijdperk.

In absolute zin ziet de informatie-organisatie van de politie bij sommige vormen van cybercriminaliteit meer registraties en verdachten, zoals bij fraude/oplichting. Deze zijn deels het gevolg van maatschappelijke beweeglijkheid waarin ook de politie en de politiegegevens meebewegen. Slachtoffers van fraude/oplichting met internetbankieren worden gestimuleerd, meestal door banken of een verzekering, om aangifte te doen om compensatie te krijgen. In vergelijking met andere vormen van cybercriminaliteit wordt van online fraude relatief vaker aangifte gedaan (CBS, 2019b).

Vormen van fraude sluiten vaak aan bij trends of ontwikkelingen in de maatschappij (Wiegman, 2019). Dit kan alles zijn, zoals de plotselinge gebeurtenis van een ramp of epidemie (COVID-19), de invoering van een vernieuwde Europese richtlijn voor betaaldiensten (PSD2) of de spectaculaire stijging in waarde die verschillende cryptomunten en (andere) beleggingen hebben doorgemaakt. Als er veel slachtoffers zijn en de omvang van de schade loopt op, volgt aandacht in de media. En veel aandacht geeft maatschappelijke druk om de fraude aan te pakken. Met als gevolg dat banken oplossingen gaan zoeken, maar ook bij de politie krijgt een en ander meer aandacht. Vaak volgt een mogelijkheid om online aangifte te doen, daardoor komen nog meer aangiften binnen die de start vormen voor de opsporing.
In een aantal gevallen is de Landelijke Cybercrime Query aangepast op bovengenoemde trends, maar omdat trendbreuken het gevolg kunnen zijn, is dat zo veel mogelijk beperkt. Wanneer nieuwe trends lijken op te komen, roept dat altijd de vraag op, op welk punt een nieuwe vorm van cybercriminaliteit een trend is of dat het beperkt blijft tot een aantal incidenten. Vaak zijn ogenschijnlijk nieuwe vormen varianten op een thema, 'oude wijn in nieuwe zakken', en kunnen ze theoretisch in een bestaande verschijningsvorm opgenomen worden. Met andere woorden, wijzigingen in de modi operandi worden veel gezien door de politie, maar de verschijningsvorm blijft op een hoger niveau hetzelfde. De grens of een nieuwe modus operandi een trend wordt of niet is arbitrair.

Het roept wel de vraag op of een tekstquery en een classificatie van de resultaten geschikt zijn als instrument voor trendonderzoek. Vaak komen signalen van nieuwe trends via externe bronnen binnen, zoals hiervoor benoemd. Als er geen signalen zijn, dan is de query niet het aangewezen instrument om nieuwe modi operandi en verschijnselen waar te nemen in de politiegegevens, het geeft alleen de status quo weer. Als de signalen er wel zijn dan kunnen via een aanpassing in de query de registraties de betrekking hebben op de trend eruit gehaald worden. Wanneer sprake is van een trend en de query kan niet worden aangepast, is het hanteren van een thematische query om registraties op te halen een mogelijkheid die vaker toegepast wordt door de politie. Een regionale eenheid van de politie neemt dan deze trend en de aanpak onder zijn hoede. Omdat cybercriminaliteit de grenzen van de eenheid overstijgt is meteen sprake van een landelijke aanpak. De reden hiervan is dat daders op één plek geconcentreerd kunnen zijn, zeker als ze digitaal contact hebben, maar door de schaalbaarheid maken ze overal slachtoffers.

In dit onderzoek hebben we ons beperkt tot Nederland en zijn de vormen die plaatsvinden op Nederlands grondgebied in kaart gebracht. Maar in principe gaat cybercriminaliteit over landsgrenzen heen en zijn in Nederland slachtoffers te vinden van buitenlandse praktijken. Zoals bijvoorbeeld helpdeskfraude ook veel slachtoffers in Nederland maakt met flinke schadebedragen, en dit vooral vanuit India gepleegd wordt (Borwell et al., 2020). Door maatschappelijke beweeglijkheid, die buiten de controle van de politie plaatsvindt, zijn registratie-effecten als gevolg van aanpassingen in de query bijna niet te vermijden. Ondanks deze bias in uitkomsten zijn we echter in staat geweest om bij te dragen aan een gedetailleerder beeld van jeugdige verdachten bij verschijningsvormen van cybercriminaliteit voor zover geregistreerd bij de politie.

Literatuur

ABN AMRO (2020). *Meer dreiging cybercrime door corona, maar perceptie risico lager*. Geraadpleegd op 16 maart 2021, van: https://insights.abnamro.nl/2020/06/meer-dreiging-cybercrime-door-corona-maar-perceptie-risico-lager/

Beerthuizen, M.G.C.J., Sipma, T., & Laan, A.M. van der (2020). *Aard en omvang van dader- en slachtofferschap van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit in Nederland*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-15.

Bloem, B.A., Harteveld, A., & De Heus, M. (2016). *Deelrapport horizontale fraude voor het Nationaal Dreigingsbeeld 2017*. Zoetermeer: Nationale Politie (politie intern).

Boerman, F., Grapendaal, M., Nieuwenhuis, F., & Stoffers, E. (2017). *Nationaal Dreigingsbeeld 2017. Georganiseerde criminaliteit*. Zoetermeer: Nationale Politie.

Borwell, J., Schuppers, K., Rooyakkers, J., & Harteveld, A. (2020). Het cybercrimebeeld van de Nederlandse politie. Van algemeen beeld naar verdiepende analyse en aanpak. In: Poot, C. de, Lievens, E., Stol, W. & Kimpe, L. de (redactie). *Politie en Cybercrime*. Cahier Politiestudies jaargang 2020-3, nummer 56.

Buil-Gil, D., Mirö-Llinares, F., Moneva, A., Kemo, S., & Diaz-Castaño, N. (2021). Cybercrime and shifts in opportunities during COVID-19: A preliminary analysis in the UK. *European Societies*, *23*(S1).

Campman, I., Dedert, P., Hesseling, R., Huijskens, P.J., et al. (2012). *Criminaliteit in een gedigitaliseerde samenleving*. Amsterdam/Den Haag/Rotterdam/Utrecht/Zoetermeer: Nationale Politie (politie intern).

CBS (2019a). *Cybercrime achterhalen in aangiften*. Geraadpleegd op 18 januari 2021, van: www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/innovatie/project/cybercrime-achterhalen-in-aangiften

CBS (2019b). *Digitale veiligheid & criminaliteit 2018*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2020). *Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2020*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Europol (2020). *Beyond the pandemic how COVID-19 will shape the serious and organized crime landscape in the EU*. Geraadpleegd op 16 maart 2021, van: www.europol.europa.eu/publications-documents/beyond-pandemic-how-covid-19-will-shape-serious-and-organised-crime-landscape-in-eu

Laan, A.M. van der, & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-1.

Roks, R.A, Leukfeldt, E.R,, & Densley, J.A. (2020). The Hybridization of Street Offending in the Netherlands. *The British Journal of Criminology: an international review of crime and society*. doi:10.1093/bjc/azaa091

Rokven, J.J., Weijters, G., & Laan, A.M. van der (2017). *Jeugddelinquentie in de virtuele wereld: Een nieuw type daders of nieuwe mogelijkheden voor traditionele daders?* Den Haag: WODC. Cahier 2017-2.

Stol, W. (2020). Digitalisering en criminaliteit: Een beknopte inleiding op cybercrime. In Poot, C. de, Lievens, E., Stol, W. & Kimpe, L. de (red.). *Politie en Cybercrime*. Cahier Politiestudies jaargang 2020-3, nr. 56.

Tollenaar, N., Rokven, J.J., Macro, D., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2019). *Predictieve textmining in politieregistraties: Cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-2.

Veenstra, S. (2012). Cyberpesten. In: Kerstens, J. & Stol, W. (redactie). *Jeugd en Cybersafety: Online slachtoffer- en daderschap onder Nederlandse jongeren*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Wagen, W. van der, Oerlemans, J.J., & Weulen Kranenbarg, M. (2020). *Basisboek cybercriminaliteit*. Den Haag: Boom Criminologie.

Wiegman, A. (2019). Netwerk-trendwatchen als verkenningstool voor nieuwe vormen van financiële misdaad. *Justitiële verkenningen*, *45*(4), 19.

8 Strafrechtelijke uitspraken jeugdige cybercriminelen

Kirti Zeijlmans en André van der Laan (WODC)

Belangrijkste bevindingen
Er is zowel bij het Openbaar Ministerie (OM) als bij de rechterlijke macht een toename te zien in het aantal jeugdige cyberzaken; desondanks gaat het slechts om een beperkt aantal zaken per jaar en blijft het een klein niet-representatief gedeelte van cyberdelicten in het algemeen.

Jeugdige cyberzaken zijn in 2019 door het OM relatief vaak afgedaan met een technisch sepot, een besluit dat wordt genomen wanneer vervolging niet tot een veroordeling lijkt te zullen leiden. Deze verandering is te verklaren door een nieuwe manier van registeren bij het OM. Daarentegen hebben cyberfeiten die voor de rechtbank verschenen verhoudingsgewijs wel minder vaak tot vrijspraak geleid dan in eerdere jaartallen, wat duidt op een betere afstemming tussen het OM en de rechter in de vereiste bewijslast.

Cyberzaken lijken complexer geworden: ze worden vaker behandeld door de meervoudige kamer en vertonen meer verwevenheid met niet-cyberfeiten, zowel traditioneel als digitaal. Deze niet-cyberfeiten kunnen worden gebruikt als voorwerk om het cyberfeit te kunnen plegen of worden mogelijk gemaakt door het plegen van het cyberfeit.

De sanctionering van cyberfeiten is divers, maar lijkt vooral verklaard te worden door aspecten vergelijkbaar met traditionele delicten: variatie in type feiten, frequentie en duur van het delict en de mate van professionaliteit.

De jeugdige cyberzaken die voor de rechtbank verschijnen, zijn geen afspiegeling van cyberzaken zoals gepleegd door jeugdigen in algemene zin en zoals besproken in de beschikbare literatuur. Het lijken vooral de zwaardere delicten die voor de rechter verschijnen, voornamelijk met een financieel motief, waarbij de jeugdige cyberdader niet noodzakelijk in het bezit hoeft te zijn van sterke IT-vaardigheden.

8.1 Inleiding

Met de digitalisering van de samenleving krijgt ook cybercriminaliteit – crimineel gedrag dat ICT-middelen zowel als doelwit heeft en als middel hanteert – een steeds prominentere rol op de politieke agenda. Cybercriminaliteit wordt beschreven als een blijvende dreiging voor de maatschappij (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2019). In eerdere rapporten van de Monitor Jeugdcriminaliteit werd een schatting gegeven van de prevalentie van jeugdige strafrechtelijke cyberdaders. Hieruit bleek dat minder dan 1% van alle jeugdige strafrechtelijke daders veroordeeld is voor een cyber- en/of gedigitaliseerd delict. Dat is minder dan 0,1% van de totale populatie jeugdigen (zie bijv. Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Uit de monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit komt het beeld naar voren dat 10-13% van de minderjarigen of jongvolwassenen weleens dader is geweest van een cyberdelict (zie hoofdstuk 2). Het gaat hierbij met name om het hacken zonder verdere actie, oftewel het louter toegang verkrijgen tot een account en daar niks in veranderen,

gevolgd door hacken waarbij wel gegevens worden veranderd. Dit percentage zelfgerapporteerde cyberdaders is gedaald ten opzichte van 2015, toen 17-22% van de jeugdigen en jongvolwassenen aangaf in het afgelopen jaar een cyberdelict te hebben gepleegd (Van der Laan & Beerthuizen, 2016). Desondanks lijken jeugdige daders van cyberdelicten grotendeels onbekend te blijven voor politie en justitie (Beerthuizen, Sipma & Van der Laan, 2020).

Uit de Veiligheidsmonitor 2019 blijkt dat slechts 13% van de gedigitaliseerde- en cyberdelicten gemeld is bij de politie door slachtoffers (CBS, 2020). Om de opsporing en aanpak van cybercriminaliteit te verbeteren, zijn de afgelopen jaren verschillende stappen gezet zoals de oprichting van Team High Tech Crime in 2007 en het inrichten van lokale cybercrimeteams in 2015, evenals het uitbreiden van mankracht en expertise op cybercriminaliteit in algemene zin (Boekhoorn, 2019). Sinds 2018 is sprake van een integrale aanpak cybercrime (*Kamerstukken II*, 2019/20, 26 643, nr. 696) en naar aanleiding van de Veiligheidsagenda 2019-2022 zijn bij de politie op regionaal niveau de specialistische cybercrimeteams versterkt (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2020). Ook is de pilotinterventie Hack_right gestart in 2017, een initiatief speciaal gericht op jeugdige cyberdaders (De Bruijne, 2018). Deze interventie kan zowel als politiesepot worden opgelegd alsook door de OM of de rechter worden opgelegd als bijzondere voorwaarden of werkstraf (Hulsebosch, Spanjaard, & Beute, 2020; Wieland, 2020). Qua opsporing van cybercriminelen zijn beleidsdoelstellingen voor de politie opgesteld in de Veiligheidsagenda 2015-2018 (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014) alsook de opvolgende Veiligheidsagenda 2019-2022 (Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018). Hierbij werd gestreefd naar een toename van het aantal reguliere alsook complexe (succesvol afgeronde) opsporingsonderzoeken en werd een quota gesteld van het aantal zaken dat de politie dient aan te dragen bij het OM. Desondanks blijft het aantal opgehelderde delicten door de politie voor cybercriminaliteit laag in vergelijking met traditionele criminaliteit, namelijk 5-10% (Boekhoorn, 2019) in verhouding tot 29% bij traditionele delicten (Smit & Kessels, 2019).

Bovenstaande bevindingen geven aan dat de jongeren die in aanraking komen met het justitiële systeem vanwege cybercriminaliteit slechts een klein percentage is van het geheel aan jeugdige daders die bij cyberfeiten betrokken zijn. Ook kan worden aangenomen dat deze jeugdigen in het justitiële systeem hoogstwaarschijnlijk een selectieve groep zijn van jeugdigen die cyberdelicten plegen (bijv. de zwaardere delicten of makkelijk te pakken daders). Echter, waar onderzoek naar (trends in) cybercriminaliteit zich vaak richt op slachtofferschap in de maatschappij (Beerthuizen et al., 2020), is weinig bekend over het soort cyberzaken waarvoor jeugdige cyberdaders veroordeeld worden, hoe deze groep wordt gesanctioneerd en welke veranderingen zich daarin hebben voorgedaan in het afgelopen decennium. Hoofdstuk 7 geeft inzicht in de jeugdige verdachten van cybercrime op basis van registraties (meldingen en aangiften) en misdrijven bij de Nederlandse politie. Hieruit blijkt dat het met name lijkt te gaan om delicten gepleegd door jeugdigen als fraude en oplichting alsook cybercriminaliteit vanuit de persoonlijke sfeer onder bijvoorbeeld ex-partners of kennissen (zie hoofdstuk 7).

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar jeugdige cyberzaken die voor de rechter verschijnen. Inzicht in het kleine aantal cyberzaken van jeugdige daders die voor de rechter verschijnen, kan waardevolle informatie opleveren voor beleid en praktijk ten aanzien van de opsporing, vervolging en berechting van cyberdaders. Deze strafzaken vormen immers een afspiegeling van de prioriteiten en capaciteiten van het justitiële systeem, evenals inzichten in welke daders opgespoord en vervolgd

worden. En ook cybercriminaliteit ontwikkelt zich voortdurend (Van der Wagen, Oerlemans & Weulen Kranenbarg, 2020), waardoor het relevant is om te zien of er veranderingen waarneembaar zijn sinds 2010 in het soort cyberzaken dat voor de rechter verschenen is.

Kortom, om meer handvaten te krijgen voor de persoonsgerichte aanpak van jeugdige daders van cybercriminaliteit, wordt in dit deelonderzoek van de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) gekeken naar de strafrechtdossiers van jeugdige cyberdaders om meer zicht te krijgen op cybercriminaliteit van jeugdige daders en de ontwikkelingen sinds 2010. De volgende onderzoeksvragen staan in dit hoofdstuk centraal (nummering relateert aan die van de onderzoeksvragen in paragraaf 1.2):

6 Hoe heeft het fenomeen jeugdige cybercriminaliteit in strafrechtelijke afdoeningen zich ontwikkeld in de afgelopen 10 jaar (meer specifiek de jaren 2010, 2015 en 2019)?
7 Hoe zien de inhoudelijke kenmerken van strafrechtelijke uitspraken omtrent jeugdige cyberdaders eruit?

8.2 Verkorte methode

Om inzicht te krijgen in de kenmerken van strafzaken van cybercriminaliteit door jeugdigen en de ontwikkelingen sinds 2010, is gebruikgemaakt van een cross-sectioneel kwalitatief onderzoeksdesign. Strafrechtelijke beslissingen met betrekking tot jeugdige cybercriminelen uit drie jaartallen (2010, 2015 en 2019) zijn geanalyseerd en met elkaar vergeleken aan de hand van kwantitatieve registratiegegevens alsook een inhoudsanalyse van de strafrechtelijke uitspraken uit de meervoudige kamer (Elo & Kyngäs, 2007). Hierbij wordt gekeken naar cybercriminaliteit in enge zin, gedefinieerd als crimineel gedrag dat ICT-middelen zowel als doelwit heeft en als middel hanteert.[34] Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn gegevens uit twee databronnen gebruikt. Ten eerste is gebruikgemaakt van de RAC-min, een afslag van het Rapsody-systeem, een gemeenschappelijk informatiesysteem van het OM en de zittende magistratuur (ZM). Door middel van de RAC-min zijn de afdoeningen bij het OM en de ZM in kaart gebracht alsook de vonnissen geselecteerd welke zijn meegenomen in het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek. De relevante vonnissen zijn geselecteerd op basis van specifieke cybergerelateerde wetsartikelen. De strafrechtelijke uitspraken van de meervoudige kamer[35] vormen de tweede databron en bevatten omvangrijke informatie over achtergrondkenmerken van jeugdige cyberdaders, de cyberdelicten waarvoor ze zijn bestraft en redenen voor het opleggen van bepaalde sancties. Deze vonnissen zijn opgezocht via www.rechtspraak.nl of, indien niet beschikbaar via de website, opgevraagd bij de Raad voor de rechtspraak. In de drie meegenomen jaartallen gaat het om

[34] Gedigitaliseerde criminaliteit, waarbij ICT-middelen slechts een middel zijn waarbij traditionele criminaliteit wordt uitgevoerd, zijn in de selectie niet meegenomen, mede omdat gedigitaliseerde criminaliteit in de wetsartikelen moeilijk te onderscheiden is van traditionele criminaliteit. Deze feiten zijn wel meegenomen waar sprake was van verwevenheid met cyberfeiten, zoals in de resultaten te zien zal zijn.

[35] Gedurende het onderzoek bleek dat enkel de vonnissen van zaken behandeld in een meervoudige kamer gedetailleerde informatie bevatten. Zaken die zijn afgehandeld door een kinderrechter of politierechter waren vaak vastgelegd met enkel een Aantekening Mondeling Vonnis, waar geen additionele informatie uitgehaald kon worden.

50 strafzaken, waarvan 47 strafzaken zijn ingezien[36] (7 zaken uit 2010; 8 zaken in 2015 en 32 zaken uit 2019). Een uitgebreide methode van het onderzoek staat beschreven in bijlage 2 van deze Monitor Jeugdcriminaliteit.

8.3 Resultaten

De onderstaande resultatensectie is opgedeeld in twee delen. Allereerst wordt een kort overzicht gegeven van jeugdige cyberzaken die bij het OM en voor de rechtbank verschenen in de drie jaartallen op basis van de RAC-min. Daarna wordt ingegaan op de inhoud van de strafrechtelijke dossiers uit de meervoudige kamer om op een kwalitatieve manier de strafzaken van jeugdige cybercriminelen te duiden.

8.3.1 Afdoeningen bij het OM en ZM

Uit de afdoeningscijfers van het OM blijkt dat er een stijging te zien is in het absolute aantal jeugdige cyberzaken na 2015, zoals ook gesignaleerd in het hoofdstuk over strafrechtelijke daders en sancties (zie hoofdstuk 4). In een deel van de zaken gaat een strafzaak van een jeugdige verdachte over meerdere cyberfeiten; ook kunnen meerdere zaken worden behandeld van dezelfde verdachte. In 2010 ging het om 75 cyberfeiten gepleegd door 49 jeugdige verdachten die bij het OM werden behandeld en in 2015 om 57 feiten door 48 jeugdige verdachten; in 2019 zijn deze aantallen meer dan verdubbeld naar 225 cyberfeiten, gepleegd door 172 jeugdige verdachten.[37] Qua afdoeningen vanuit het OM is er gekeken naar de afdoeningen op feitniveau, zie tabel 8.1.[38]

Tabel 8.1 OM-afdoeningen voor cyberfeiten gepleegd door jeugdige verdachten

OM-afdoening	2010	2015	2019	Totaal
Dagvaarden	41	20	84	145
OM sanctionering[a]	29	31	44	104
Technisch sepot	<5	<5	67	73
Overig[b]	<5	<5	30	35
Totaal	**75**	**57**	**222**	**357**

[a] Hieronder vallen zowel transacties als OM-strafbeschikkingen en beleidssepots. Vanwege kleine aantallen in sommige jaartallen was het niet mogelijk om deze afdoeningen apart weer te geven.

[b] Dit zijn zaken die administratief zijn beëindigd, gevoegd of overgedragen.

Bron: RAC-min, WODC; zie bijlage 3 tabel B8.1

Hoewel het aantal dagvaardingen is verdubbeld, blijft deze stijging verhoudingsgewijs achter op de stijging van het totale aantal cyberfeiten die door het OM zijn afgedaan (het totaal is ongeveer verdrievoudigd). De grootste stijging is te zien bij het aantal feiten met een technisch sepot, een OM-afdoening waarbij wordt afgezien van vervolging vanwege de veronderstelling dat vervolging niet tot een veroordeling

[36] Deze vonnissen waren niet terug te vinden in het e-archief van de Raad voor de rechtspraak. De desbetreffende arrondissementen zijn gevraagd de vonnissen alsnog te digitaliseren, maar dit is helaas niet gebeurd in de looptijd van het huidige onderzoek.

[37] In zeven zaken was de leeftijd van de verdachte onbekend. De negen bijhorende cyberdelicten zijn niet meegenomen in de aantallen over jeugdigen.

[38] Getallen lager dan vijf worden conform afspraken rondom datagebruik vanwege potentiele herleidbaarheid niet als getal in de tekst of tabel weergegeven.

zal leiden door bijvoorbeeld een gebrek aan voldoende bewijs of omdat het feit of de verdachte niet strafbaar is.

Het aantal strafzaken met een jeugdige cyberdader bij de ZM laat ook een verdubbeling zien in 2019 ten opzichte van de eerdere jaartallen. In 2010 zijn er 22 cyberzaken met een jeugdige dader door de rechter behandeld, in 2015 waren dat er 12, en in 2019 gaat het om 46 strafzaken met jeugdige cyberdaders. Daarnaast zijn er nog zaken waarbij iemand wel werd verdacht van een cyberfeit, maar er niet voor is veroordeeld. Het aantal minderjarigen daders (12 tot 18 jaar) dat is schuldig bevonden door de rechter laat weinig verschil zien tussen de drie jaartallen. In 2010 ging het bij 6 van de 22 jeugdige zaken om minderjarigen daders; in 2015 in minder dan 5 van de 12 jeugdige strafzaken en in 2019 waren 10 van de 46 jeugdige cyberdaders minderjarig.

De tenlastegelegde cyberdelicten in 2010, 2015 en 2019 staan weergegeven in tabel 8.2. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen meer voorkomende cyberfeiten (in het merendeel van de jaartallen meer dan vijf keer voorgekomen), weinig voorkomende cyberfeiten (in het merendeel van de jaartallen <5 voorgekomen) en feiten die in de desbetreffende jaartallen niet zijn voorgekomen.

Tabel 8.2 Cyberfeiten in strafzaken met jeugdige verdachten

Wetsartikel	2010	2015	2019
Meer voorkomend cyberfeiten			
138ab Sr - Computervredebreuk	33*	11	47
139d Sr - Plaatsen en voorhanden hebben van opname of aftapapparatuur	<5	5	16
350a - Opzettelijke aantasting/manipulatie computergegevens	9	<5	15
Weinig voorkomende cyberfeiten			
138b Sr - Opzettelijk en wederrechtelijk de toegang tot of het gebruik van een geautomatiseerd werk belemmeren door daaraan gegevens aan te bieden of toe te zenden	0	<5	<5
139e Sr - Hebben van of ter beschikking stellen van opname of aftapapparatuur of de wederrechtelijk verkregen gegevens aan een ander bekend maken	<5	0	0
161sexies Sr - Opzettelijke vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie	<5	<5	<5
161septies Sr - Culpose (d.w.z., door schuld) vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie	0	0	<5
350d SR – Vervaardigen of voorhanden hebben van malware[a]	X	0	<5
Niet voorkomende cyberfeiten			
138c Sr - Overnemen van niet openbare gegevens[b]	X	X	0
139c Sr - Met technisch hulpmiddel gegevens afluisteren	0	0	0
350b Sr - Culpose aantasting/manipulatie computergegevens	0	0	0
350c Sr - Computerverstoring[c]	X	0	0

* Computervredebreuk is strafbaar gesteld in 1993 als artikel 138a Sr. In 24 juli 2010 is dit opnieuw genummerd in artikel 138ab Sr. Voor het jaartal 2010 is daardoor ook wetsartikel 138a Sr meegenomen indien de pleegdatum van het delict voor de wetswijziging lag. Er zijn geen aanwijzingen dat de meegenomen wetsartikelen 138a Sr van voor die datum over andere delicten gaan.

[a] Dit wetsartikel is in juli 2015 in werking getreden, waardoor de afwezigheid van dit wetsartikel in 2015 verklaarbaar is.

[b] Dit wetsartikel is pas in maart 2019 in werking getreden, waardoor het niet voorkomen van dit feit in de dataset voorzichtig moet worden geïnterpreteerd.

[c] Dit wetsartikel is in juli 2015 in werking getreden, waardoor de afwezigheid van dit wetsartikel in 2015 verklaarbaar is.

Bron: RAC-min, WODC; zie bijlage 3 tabel B8.2

Van de hierboven besproken cyberfeiten, hebben 26 feiten geleid tot vrijspraak (inclusief feiten waarbij het OM niet ontvankelijk is verklaard). Wanneer wordt gekeken op feitniveau, wordt in 2010 en 2015 ongeveer 25% van de jeugdige cyberfeiten vrijgesproken. In 2019 is dit percentage lager, namelijk 11% van de cyberfeiten leidt tot vrijspraak.

Bij de zaken waarbij jeugdige daders schuldig zijn bevonden van cyberfeiten, zien we dat er in het merendeel van de gevallen sprake is van meerdere wetsartikelen per zaak. De additionele wetsartikelen kunnen cyberfeiten zijn, maar ook traditionele feiten of gedigitaliseerde criminaliteit. In tabel 8.3 is een overzicht gegeven van de zaken waarbij ten minste één cyberfeit schuldig is bevonden. Hierbij is aangegeven of de feiten in de zaak gaan om alleen cyberfeiten of dat er ook niet-cyberfeiten (traditioneel of digitaal) in dezelfde zaak behandeld zijn. In de tabel valt op dat in 2010 de zaken met alleen cyberfeiten de overhand hadden (60%), maar vanaf 2015 krijgen zaken waarin ook niet-cyberfeiten worden besproken de overhand. In 2015 zijn er twee keer meer zaken met niet-cyberfeiten voor de rechtbank gekomen dan zaken met alleen cyberfeiten en in 2019 zijn er slechts in 22% van strafzaken met een cyberfeit geen andere niet-cyberfeiten schuldig bevonden. Deze verwevenheid van cyberfeiten met traditionele of gedigitaliseerde criminaliteit wordt in de volgende paragraaf kwalitatief beschreven.

Tabel 8.3 Verhoudingen tussen cyberdelict en niet-cyberdelicten per zaak

Jaartal	Zaken met alleen cyberfeiten	Zaken met zowel cyberfeiten als niet-cyberfeiten	Totaal
2010	13	9	22
2015	4	8	12
2019	10	36	46

Bron: RAC-min, WODC; zie bijlage 3 tabel B8.3

De sancties opgelegd bij jeugdige cyberdelicten in eerste aanleg zijn veelzijdig. In 43 van de 72 zaken waar een sanctie werd opgelegd en uit de RAC-min kon worden gehaald[39], was sprake van een voorwaardelijke en/of onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende straf en in 42 van de 72 zaken werd een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke taakstraf opgelegd. Jeugdige cyberdaders kregen door de rechtbank vrijwel nooit een boete opgelegd; in totaal over de drie jaartallen slechts vijf keer. Wel moesten de cyberdaders vaak een schadevergoeding betalen en/of werden goederen in beslag genomen. De ernst en hoogte van de sanctionering van zaken met cyberfeiten toont veel variatie, van zaken waarbij weliswaar een feit schuldig wordt bevonden, maar er geen sanctie wordt opgelegd, tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van vijf jaar.

Een ontwikkeling is te zien in het percentage cyberzaken dat wordt behandeld in de meervoudige kamer. Waar in 2010 nog slechts 31% van de cyberzaken in de meervoudige kamer werd behandeld, steeg dit naar 47% in 2015 en naar 65% in 2019. Dit kan betekenen dat cyberzaken complexer zijn geworden en vragen om meer expertise en capaciteit, aangezien de meervoudige kamer met name wordt ingezet voor bij ingewikkelde of zwaardere strafzaken.

[39] Er zijn acht schuldig bevonden zaken waarbij het administratief niet mogelijk was om uitspraken te doen over de hoogte van de bijbehorende sancties of die schuldig zijn bevonden zonder oplegging van een straf of maatregel.

8.3.2 De inhoud van cyberzaken

Van de cyberzaken die in de drie jaartallen voor de meervoudige kamer verschenen zijn uitgebreide schriftelijke vonnissen beschikbaar, die meer inzicht bieden in de kenmerken van de jeugdige cyberdaders, hun misdaden en de opgelegde sanctionering. Uit een inhoudelijke analyse van de strafrechtelijke vonnissen, komt het beeld naar voren dat er een grote diversiteit aan jeugdige cyberdaders alsook cyberdelicten bestaat. Vanwege de lage aantallen zaken besproken in een meervoudige kamer in 2010 en 2015 is het niet mogelijk om harde uitspraken te doen over inhoudelijke ontwikkelingen in deze zaakkenmerken over de tijd. Wel kunnen deze gegevens helpen om de hierboven besproken cijfermatige ontwikkelingen op het gebied van jeugdige cybercriminaliteit te duiden. Met dat doel voor ogen, worden hieronder vier bevindingen besproken met betrekking tot de verwevenheid tussen cyberzaken en niet-cyberzaken, de kennis en kunde van de jeugdige daders, de motieven voor het delict en de sanctionering van cyberzaken.

Grote(re) verwevenheid tussen cyberzaken en niet-cyberzaken
Uit de RAC-min gegevens van jeugdige cybercriminaliteit, zoals hierboven beschreven, blijkt dat cyberfeiten in toenemende mate gelijktijdig ten laste worden gelegd met traditionele of gedigitaliseerde criminaliteit. Een kwalitatieve analyse van de cyberfeiten waarvoor de jeugdige cyberdaders in de meervoudige kamer zijn veroordeeld, laat een gedetailleerd beeld zien van de verwevenheid tussen cyberfeiten en de gelijktijdig ten laste gelegde traditionele of gedigitaliseerde criminaliteit, waarbij het vaak niet blijkt te gaan om losse feiten die toevallig door dezelfde dader zijn gepleegd. De samenhang tussen de cyberfeiten en niet-cyberfeiten is onder te verdelen in twee soorten: de delicten die gepleegd worden ter voorbereiding op het cyberfeit en de delicten die mogelijk worden gemaakt door een cyberfeit (zie figuur 8.1). Daarnaast zijn er ook delicten die verbonden zijn aan het grotere proces waar het cyberfeit onderdeel van is, zoals deelnemen aan een criminele organisatie en witwassen. Deze feiten staan echter niet in een een-op-een relatie met het cyberfeit, zoals wel het geval is voor de feiten in figuur 8.1.
Allereerst zijn er de delicten die het cyberfeit mogelijk maken. De voornaamste reden voor het gebruik van een niet-cyberdelict is het achterhalen van de inloggegevens. Oplichting, identiteitsfraude en afpersing zijn allen traditionele of gedigitaliseerde delicten die in dit kader worden toegepast. Hierbij moet vooral worden gedacht aan phishing-pogingen, bijvoorbeeld door het versturen van digitale berichten in naam van een ander met daarbij een link naar een valse website alsook het eventueel telefonisch benaderen van het slachtoffer uit naam van een bedrijf. Een concreet voorbeeld is een citaat uit een vonnis uit 2019, waarbij slachtoffers zowel per e-mail als telefonisch werden benaderd.

> *Kort gezegd komt het er op neer dat verdachte deel heeft genomen aan een organisatie en daarin actief was door in groten getale misleidende e-mails te versturen uit naam van een bank dan wel een andere instelling, met daarin een link naar een 'phishing website'. Op deze website werd slachtoffers verzocht hun gegevens achter te laten, waarmee verdachte en zijn mededaders toegang verkregen tot de online bankieren omgeving van de slachtoffers. […] Op het moment dat een slachtoffer 'vast liep', werd door verdachte opdracht gegeven aan [medeverdachte 1] om te bellen, opnieuw uit naam van een ander, zodat men toch verder kon met het proces.*

In hetzelfde kader is in sommige casussen identiteitsfraude schuldig bevonden, waarbij een dader zich voordeed als werknemer van een officiële organisatie.

Voor een deel gaat het om gedigitaliseerde criminaliteit, maar er is ook overlap te zien met traditionele criminaliteit, waarbij een slachtoffer telefonisch of fysiek wordt benaderd door de dader. In één casus is er zelfs sprake van slachtoffer die onder dreiging van een vuurwapen gevraagd werd zijn inloggegevens af te staan.
De feiten die mogelijk worden gemaakt door het plegen van een cyberfeit zijn voornamelijk gedigitaliseerde delicten gericht op het verkrijgen van geld. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om (ver)koopfraude plegen onder naam van een ander, het afpersen van bedrijven na een DDoS-aanval, het overboeken of opnemen van geld, of het vervaardigen van valse documenten (bijv. facturen). Een voorbeeld komt uit het onderstaande vonnis, waarbij de verdachte naast het plegen van computervredebreuk ook schuldig is bevonden aan valsheid in geschrifte en oplichting.

Figuur 8.1 Schuldig bevonden feiten gelinkt aan cyberfeiten van jeugdige daders

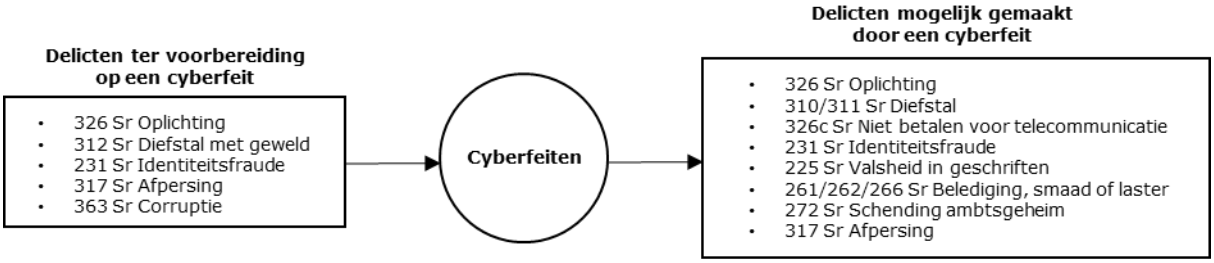

Bron: strafrechtelijke zaken behandeld in de meervoudige kamer 2010, 2015 en 2019, Raad voor de rechtspraak

> *De verdachte heeft zich met anderen aan digitale misdrijven schuldig gemaakt. Ten eerste hebben zij ingebroken op e-mailaccounts van ondernemers, om uit deze accounts facturen over te nemen en te vervalsen, door het rekeningnummer te vervangen in die van de verdachte of één van zijn mededaders. De facturen werden vervolgens naar gedupeerden verstuurd, die ervan uitgingen dat zij geld naar de ondernemers overmaakten omdat zij hen geld verschuldigd waren. […] Daarnaast heeft de verdachte samen met anderen [naam bedrijf] accounts gehackt en bestellingen met deze accounts geplaatst. Een deel van deze bestellingen is door [naam bedrijf] als frauduleus herkend en geannuleerd, maar een deel niet en dat deel is door de verdachten ontvangen en - zoals door de medeverdachte is verklaard - verkocht via Marktplaats.*

Daarnaast kan een cyberfeit voorafgaan aan het verspreiden van documenten of privé-bestanden, zowel fysiek als digitaal, wat onder belediging, smaad of laster kan vallen alsook onder schending van het ambtsgeheim indien het gaat om een werknemer van een organisatie. Ook werden er in enkele gevallen berichten onder naam van een ander online geplaatst.

Cyberdaders niet allemaal 'technisch onderlegd'
Kijkend naar de kenmerken van jeugdige cybermisdrijven en de bijbehorende verdachten, valt op dat het bij cybermisdrijven niet altijd gaat om technisch onderlegde daders. Sommige misdrijven vallen weliswaar onder cyberdelicten, maar vragen niet om uitmuntende IT-vaardigheden. Een voorbeeld komt uit het onderstaande misdrijf, waarbij sprake is van traditionele beroving en ter plaatse werd ingelogd op de internetbankieren-app van het slachtoffer. Naast diefstal met

geweld, afpersing en vrijheidsberoving, heeft de rechter de dader voor het inloggen veroordeeld als zijnde een cyberfeit, namelijk computervredebreuk.

> *Op grond van de verklaring van de aangever en de verklaring van de getuige [naam getuige] kan worden vastgesteld dat de aangever op [Datum] 2017 is overvallen, afgeperst en van zijn vrijheid is beroofd en dat hij gedwongen is om de inlogcode van zijn internetbankieren af te geven. Bovendien blijkt uit de log-gegevens van het internetbankieren dat is getracht geld van zijn rekening over te maken.*

Andere voorbeelden van cyberdelicten waarbij geen of zeer beperkt IT-vaardigheden nodig zijn, zijn zaken waarvoor bijvoorbeeld een wachtwoord is verkregen of afgekeken via een oud-collega. Ook zijn er zaken waarbij een wachtwoord niet nodig was doordat iemand per ongeluk was vergeten uit te loggen of waarbij de wachtwoorden werden ingekocht via het dark web. Een voorbeeld van een cyberdelict waarbij weinig IT-vaardigheden nodig zijn, is te zien in het onderstaand citaat, waarbij daders in wilden loggen op accounts van bekenden in de hoop naaktfoto's te vinden:

> *[naam 3] : Doe eerst [naam] maar haha*
> *[naam 2] : [mailadres 2]*
> *[naam 2] : bijnaam= [naam] plaats= [plaats]*
> *[naam 2] : [Datum]*
> *[naam 3] : Damn*
> *[naam 3] : Ik heb daar [plaats] gegokt*
> *[naam 3] : Ik was zo dichtbij haha*
> *[naam 2] : hahaha*
> *[naam 2] : ja had geluk*
> *[naam 2] : maarja kan elke dag proberen totdat je m goed had*

Hieruit is op te maken dat het ging om het gokken van de antwoorden op de beveiligingsvragen van de desbetreffende emailadressen, zoals bijnaam en plaats. En dat daders bij accounts waar ze graag toegang toe wilden hebben, bleven proberen tot ze goed gokten.
Daarnaast zijn er de misdrijven waar wel enige vaardigheid voor nodig is, maar de wachtwoorden om computervredebreuk te plegen niet zijn verkregen door technische hulpmiddelen (zelf ontwikkeld of ingekocht) maar via oplichting. De vaardigheid bij deze misdrijven zit hem vooral in de sluwheid die nodig is om de wachtwoorden te kunnen bemachtigen, alsook in het op de juiste manier na kunnen maken van een e-mail of website van een officiële instantie.
In minder dan de helft van de strafzaken gaat het om daadwerkelijk technisch onderlegde misdrijven, die meer IT-vaardigheden vragen van de dader. Hierbij kan het gaan om het daadwerkelijk hacken van een netwerk door middel van hacksoftware, het plaatsen van malware op computers, het in bezit hebben van een botnet en het plegen van een DDoS-aanval (al is hier soms ook sprake van ingekochte tools, waardoor weinig programmeervaardigheid nodig is).

Financieel motief meest voorkomend
Bij de meeste zaken die voor de meervoudige kamer verschijnen, blijkt het financiële aspect of het behalen van materieel gewin een grote rol te hebben gespeeld. Dit blijkt allereerst uit uitspraken van de verdachten zelf, zoals bijvoorbeeld een dader uit 2015 die in een Whatsapp-gesprek tegen een mededader zegt: 'hopelijk verdien ik hier echt op man' en de volgende wens uitspreekt: 'laat me einde van de

maand een audi buyen ahha'. Daarnaast wordt het motief van de dader aangehaald in de motivering voor de strafoplegging van de rechter, waar bijvoorbeeld geconcludeerd wordt:

> *Verdachte werd gedreven door eigen geldelijk gewin en heeft zich niet bekommerd om de gevolgen voor de slachtoffers of overige gevolgen voor de maatschappij in het algemeen.*

In een groot gedeelte van de zaken komt het motief van de dader minder expliciet naar voren in het strafrechtelijk vonnis, maar kan op basis van het delictsproces worden afgeleid dat het financiële aspect van het misdrijf belangrijk was. Het uiteindelijke resultaat van deze cyberdelicten alsook de bijbehorende andere delicten was erop gericht om geld te verdienen en/of kosteloos producten te ontvangen.
Slechts in drie van de veertig schuldig bevonden cyberzaken blijkt er duidelijk een ander motief dan financieel of persoonlijk gewin. In twee zaken, uit 2010 en 2019, gaat het om zaken waarbij de dader zich onheus bejegend voelde en vervolgens actie heeft ondernomen. In de eerste casus ging het om het volgende: 'de verdachte heeft meerdere (D)DoS-aanvallen gepleegd op de voor het publiek toegankelijke websites [website 1] en [website 2], naar eigen zeggen omdat hij het niet eens was met de wijze waarop hij door de eigenaren van deze websites werd bejegend.' In de tweede zaak was de dader zelf slachtoffer van (D)DoS-aanvallen tijdens het gamen, wat zijn spel hinderde. Zijn gevonden oplossing was om zelf ook (D)DoS-aanvallen uit te voeren. In de derde zaak, uit 2015, gaat het om een dader die computervredebreuk pleegde uit nieuwsgierigheid, voortkomend uit zijn professionele interesse in het systeem waarmee de Nederlandse hulpdiensten werken.
In drie andere zaken is het motief duidelijk niet financieel, maar wordt niet expliciet genoemd wat het motief van de dader wel is geweest. Het gaat hierbij bij twee zaken om mededaders die samen probeerden in te loggen op opslagsystemen van anderen om aan naaktfoto's te komen en in één zaak logde de dader in op persoonlijke pagina's van anderen en plaatste op hun naam bedreigingen en zelfs een bommelding. Daarnaast heeft deze dader ook cadeaubonnen besteld op naam van een ander, maar dat ging slechts om € 40 en lijkt niet het doel te zijn van het misdrijf.

Sanctionering lijkt beïnvloedt door bijkomende delicten en mate van professionalisering

Om de sanctionering van cyberfeiten en eventuele bijkomende feiten beter te duiden, is gekeken naar de vijf zaken afgedaan in de meervoudige kamer met de hoogste sancties alsook vijf zaken met lage sancties. De kanttekening dient te worden geplaatst dat de zaken met lage sanctionering geen weerspiegeling zijn van de door de rechtbank minst gestrafte cyberzaken. Het gaat hierbij niet om de laagste sancties, maar om de laagste sancties die opgelegd zijn door een meervoudige kamer waar voornamelijk ingewikkeldere of zwaardere strafzaken worden besproken. Hieronder worden de kenmerken die door de rechter worden aangehaald bij de strafoplegging overzichtelijk weergegeven, opgesplitst naar kenmerken van het misdrijf en kenmerken van de dader, om overeenkomstigheden in de zaken te duiden en de grote diversiteit aan sanctieopleggingen voor jeugdige cyberdaders te kunnen verklaren. Er is hierbij zo dicht mogelijk bij de kernbewoording van de rechter gebleven.
De vijf zaken met de hoogste sanctionering zijn allen zaken waarbij vrijheidsbenemende sancties zijn opgelegd, variërend tussen een onvoorwaardelijke straf van vijf jaar tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 36 maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk. De argumenten van de rechter in de strafoplegging van

deze zaken zijn beschreven in tabel 8.4. Wat opvalt uit de tabel is dat het gaat om feiten die gedurende een lange periode hebben plaatsgevonden en/of met een hoge frequentie. Daarnaast lijkt een overeenkomst tussen de vijf zaken te zitten in de mate van professionaliteit van het handelen. In vier van de vijf zaken wordt gebruikgemaakt van methoden om het geld afkomstig uit de misdrijven te verhullen, bijvoorbeeld door moneymules te gebruiken, wat als kenmerk van een professioneel opererende organisatie wordt benoemd. De jeugdige daders hebben in deze misdrijven vaak een belangrijke en centrale rol gespeeld.
In de vijf casussen met lage sanctioneringen uit de meervoudige kamer gaat het voornamelijk om taakstraffen, variërend van volledig voorwaardelijk tot honderd uur onvoorwaardelijk. Daarnaast komt er soms een voorwaardelijke taakstraf van maximaal zestig uur of een voorwaardelijke gevangenisstraf van enkele weken bovenop. De argumenten voor de strafoplegging van de rechter in deze zaken staan in tabel 8.5. Wat opvalt is dat het bij vier van de vijf zaken gaat om enkel cyberfeiten zonder verwevenheid met niet-cyberfeiten. Ook zijn deze misdrijven in tegenstelling tot de zwaarder gestrafte delicten minder professioneel opgezet; er lijkt geen sprake van georganiseerde dadergroepen die stelselmatig en langdurig misdrijven hebben gepleegd.
Uit het bovenstaande kan voorzichtig worden geïnterpreteerd dat de hoogte van een sanctie bij jeugdige cyberfeiten wordt beïnvloed door de variatie van type feiten, de frequentie en duur van het delict, de impact op slachtoffers alsook de mate van professionalisering en de doordachtheid van de misdrijven.

Tabel 8.4 Overzicht kenmerken jeugdige cyberzaken met hoogste sancties

	Schuldig bevonden feiten	Misdrijfkenmerken genoemd in de strafoplegging	Daderkenmerken genoemd in de strafoplegging
1	Oplichting (3x) Computervredebreuk Diefstal Witwassen Deelnemen criminele organisatie	Groot aantal slachtoffers Nauwgezette planning en coördinatie Grote omvang van schade Professioneel opererende organisatie	Eerder veroordeeld voor soortgelijke misdrijven Grote rol van verdachte
2	Schending ambtsgeheim Computervredebreuk Corruptie	Veiligheid van betrokkenen in gevaar Zeer frequent gebeurd Ernstige schending van vertrouwen Politieopsporing en imago grote schade toegebracht Gedurende langere periode	Grote gemak van verdachte
3	Opname-, aftap- of afluisterapparatuur plaatsen Oplichting Computervredebreuk Aantasting van computergegevens (intentioneel) Diefstal Witwassen	Uitgekookte wijze Vertrouwen van slachtoffers ondermijnd Grote hoeveelheid feiten Groot aantal slachtoffers	Belangrijke en onmisbare rol van verdachte Niet bekommerd om gevolgen voor slachtoffers en maatschappij Geen aanwijzingen voor problematiek Ontkennende houding Geen eerdere veroordelingen
4	Opname-, aftap- of afluisterapparatuur plaatsen Computervredebreuk (2x) Diefstal (3x) Witwassen Oplichting Valsheid in geschriften	Grootschalig en langdurig Professionaliteit, geraffineerdheid en intensieve, soms internationale, samenwerkingsverbanden Op grove wijze Vertrouwen in integriteit van betalingsverkeer geschaad Maatschappelijke vrijwilligersorganisatie als slachtoffer	Geen strafblad Na eerdere schorsing doorgegaan met strafbare feiten Jonge verdachte
5	Opname-, aftap- of afluisterapparatuur plaatsen Computervredebreuk Diefstal Witwassen Oplichting (2x) Valselijk identiteitsbewijs Valsheid in geschriften	Grootschalig en langdurig Professionaliteit, geraffineerdheid en intensieve, soms internationale, samenwerkingsverbanden Op grove wijze Vertrouwen in integriteit betalingsverkeer geschaad	Geen eerdere soortgelijke feiten Jonge verdachte

Tabel 8.5 Overzicht kenmerken jeugdige cyberzaken met lage sancties

	Schuldig bevonden feiten	Misdrijfkenmerken genoemd in de strafoplegging	Daderkenmerken genoemd in de strafoplegging
1	Computervredebreuk (3x)	Herhaalde malen Veel ongemak toegebracht Schade toegebracht aan vertrouwen Bedrijven en justitie veel tijd gekost	Jeugdige verdachte Geen eerdere aanrakingen met politie
2	Afdreiging Computervredebreuk Witwassen	Eigen geldelijk gewin vooropgesteld Schending van vertrouwen	Geen eerdere misdrijven gepleegd Moeilijke persoonlijke omstandigheden Zorgen over gewetensontwikkeling
3	Computervredebreuk (5x) Aantasting van computergegevens (intentioneel)	Herhaalde malen Veel ongemak toegebracht Ernstig inbreuk op vertrouwen Bedrijven en justitie veel tijd gekost	Autisme spectrum stoornis Leeftijd van de verdachte Geen eerdere aanrakingen met politie
4	Computervredebreuk	Recht op integriteit geschonden	Geen eerdere veroordelingen Grote negatieve gevolgen van strafzaak Onvoldoende blijk van inzicht in kwalijke van gedragingen
5	Belemmeren toegang	Hoge frequentie Toegang tot internet belemmerd	Geen eerdere misdrijven Ontbreken van normbesef Bagatelliseert het misdrijf

8.4 Discussie

Uit de resultaten kan verondersteld worden dat de toenemende aandacht voor de opsporing en aanpak van cybercriminaliteit effect heeft op het aantal jeugdige cybercriminelen dat terecht komt in het strafrechtelijk proces. Zowel bij het OM en de rechtbank is een toename te zien in het aantal cyberfeiten sinds 2015. Deze bevinding komt overeen met eerder onderzoek, waar ook een toename van het aantal cyberdaders wordt gezien (Beerthuizen et al., 2020). Ondanks de toename, is het nog steeds slechts een klein gedeelte van de cyberfeiten wat daadwerkelijk wordt opgespoord en voor de rechter verschijnt, zelfs in verhouding tot het aantal zaken dat bij de politie wordt gesignaleerd (zie hoofdstuk 7). In dit hoofdstuk is nagegaan hoe jeugdige cyberzaken over de jaren heen zijn ontwikkeld en wat deze cyberdelicten van jeugdige daders kenmerkt.

Naast de stijging van het aantal jeugdige cyberzaken, zijn er veranderingen zichtbaar in de doorstroomaantallen van jeugdige verdachten in de strafrechtelijke keten. Het aantal zaken dat vanuit de OM doorstroomt naar de rechter ligt in 2019 rond de 37%. Dit ligt een stuk lager dan strafzaken in algemene zin, waarbij bijna de helft van de zaken wordt gedagvaard (Meijer, Van den Braak & Choenni, 2020). De toename in het aantal technische en administratieve sepots, alsook de verhoudingsgewijs lagere aantal dagvaardingen, is echter te verklaren door een nieuwe manier van registreren van het OM (zie Openbaar Ministerie, 2020; alsook Meijer et al., 2020). Bij de rechtspraak is in 2019 daarentegen te zien dat het aantal vrijspraken van cyberfeiten in het desbetreffende jaar is afgenomen; oftewel de bewijslast van feiten die vanuit het OM worden gedagvaard leidt vaker tot een veroordeling ten opzichte van eerdere jaren. Dit kan voortkomen uit een betere afstemming tussen het OM en de ZM in de benodigde bewijslast voor cyberfeiten.

Over de drie jaartallen heen is er een toename te zien in de complexiteit van de jeugdige cyberzaken die voor de rechter verschijnen. Dit blijkt uit de percentuele verdubbeling van zaken die voor de meervoudige kamer verschijnen, alsook uit de grotere verwevenheid die is ontstaan tussen cyberfeiten en niet-cyberfeiten. Zaken met alleen cyberfeiten verliezen verhoudingsgewijs in aandeel tegenover zaken die ook meerdere niet-cyberfeiten bevatten. Waar in veel criminaliteitsstatistieken cyberfeiten en traditionele delicten apart van elkaar worden besproken, lijkt er bij zaken die voor de rechter verschijnen steeds vaker sprake te zijn van een verwevenheid. Door de vonnissen uit de meervoudige kamer te analyseren is te duiden dat de verschillende feiten vaak onderdeel zijn van hetzelfde delictsproces als het cyberfeit. Niet-cyberfeiten worden gebruikt als voorwerk om het cyberfeit te kunnen plegen alsook niet-cyberfeiten worden mogelijk gemaakt door het cyberfeit. De toename van complexiteit en verwevenheid kan door meerdere aspecten verklaard worden. Zo is het mogelijk dat de verbeterde beveiliging alsook het betere bewustzijn van het belang van beveiliging tegen cybercriminaliteit ervoor zorgt dat de gebruiker van het systeem de makkelijkste manier blijkt om toegang te krijgen tot een digitaal systeem (Happ, Melzer & Steffgen, 2016). Ook kan het een manier zijn voor traditionele criminelen om meer geld te verkrijgen of meer slachtoffers te maken, aangezien cyberdelicten de schaal van het delict eenvoudig kunnen helpen vergroten, terwijl het eenvoudiger wordt om anoniem te opereren. Onderbouwing voor deze verklaring is te vinden in het artikel van Roks, Leukfeldt en Densley (2020), waarin is gedemonstreerd dat van oorsprong traditionele criminelen zich ook aanpassen aan de nieuwe digitale mogelijkheden van cybercriminaliteit om geld te verdienen. Daarentegen zou het ook kunnen dat cyberfeiten die vervlochten zijn met niet-cyberfeiten makkelijker zijn op te sporen, waardoor deze zaken eerder

voor de rechter verschijnen of dat er veranderingen hebben plaatsgevonden in de mate van tenlastelegging, waardoor meer wetsartikelen worden besproken in een vonnis. Meer inzicht in de ontwikkeling van crime scripts van cyberzaken is relevant om de daadwerkelijke verandering in het fenomeen cybercriminaliteit beter in beeld te brengen.

De verwevenheid van de cyberdelicten met niet-cyberdelicten verklaart wellicht voor een deel ook de grote diversiteit in sanctionering van cyberfeiten. Daarnaast geeft de kwalitatieve analyse een voorzichtige indicatie dat dat de hoogte van een sanctie bij jeugdige cyberfeiten lijkt te worden beïnvloed door de variatie van type feiten, de frequentie en duur van het delict, de impact op slachtoffers alsook de mate van professionalisering en de doordachtheid van de misdrijven. Deze aspecten zijn niet cyberspecifiek en lijken daarmee niet af te wijken van de sanctionering van traditionele feiten.

Wanneer de gevonden resultaten worden vergeleken met literatuur over cyberdaders, blijkt dat het gaat om een selectieve groep. Zo komt uit de vonnissen een beeld naar boven dat het voornamelijk de zaken met een financieel motief zijn die voor de rechtbank verschijnen. Uit onderzoek naar cybercriminelen blijkt echter een grotere verscheidenheid van motieven, welke ondervertegenwoordigd zijn in de zaken die strafrechtelijk vervolgd worden (zie bijv. Van der Wagen et al., 2019). Daarnaast bezitten de voor de rechter verschenen jeugdige cybercriminelen niet allemaal de IT-vaardigheden die je in een cyberdader zou verwachten op basis van bestaande dader typologieën (Van der Wagen et al., 2019). Het gaat vaak ook om delicten waarbij sluwe trucs ('social engineering') of andere niet-cyberdelicten aan ten grondslag liggen. Tot slot worden vooral zaken gezien met in Nederland woonachtige daders en Nederlandse slachtoffers, terwijl een vaak aangehaald kenmerk van cybercriminele netwerken een grotere mate van internationale samenwerking is (zie bijv. Leukfeldt, Kleemans & Stol, 2016). Deze zaken zijn wellicht lastiger op te sporen, waardoor ze niet voor de rechtbank verschijnen.

Het type zaken dat voor de ZM in de meervoudige kamer komt, lijkt daarnaast ook geen afspiegeling van cyberzaken zoals gepleegd door jeugdigen in algemene zin. Kijkend naar de data vanuit de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit (zie hoofdstuk 2) blijkt dat phishing en het gebruik van money mules bijna niet wordt gerapporteerd door jeugdigen, terwijl deze delicten wel een groot aandeel hebben in de zaken voor de meervoudige kamer. Het door jeugdigen zelf meest genoemde delict, namelijk hacken zonder verdere actie, wordt in de meervoudige kamer niet teruggezien. Mogelijk worden deze delicten amper opgemerkt door slachtoffers, waardoor er geen aangifte wordt gedaan. Ook delicten in de persoonlijke sfeer, zoals voortkomend in de politiedata (zie hoofdstuk 7), worden niet in de meervoudige kamer gezien. Deze verschillen kunnen worden verklaard doordat de prioriteit in de opsporing ligt op ernstigere zaken, die daardoor eerder worden opgespoord. Ook is er wellicht een grotere aangiftebereidheid bij slachtoffers wanneer er geld afhandig is gemaakt of vergemakkelijkt het de opsporing wanneer er een financieel spoor te volgen is. Daarnaast zullen relatief lichtere zaken die bij de politie nog wel gezien worden, waarschijnlijk eerder worden afgehandeld in de enkelvoudige kamer of verwezen worden naar Halt of Hack_right. De trechterwerking van het strafrechtsysteem is hierin zichtbaar, waarbij niet alle jeugdige verdachten die in beeld komen bij de politie worden doorgestuurd naar het OM. Van degene die wel bij het OM terecht komen wordt niet iedere zaak afgedaan met een sanctie door de officier van justitie of doorgestuurd naar de rechtbank (zie ook Leukfeldt et al., 2012).

Literatuur

Beerthuizen, M.G.C.J., Sipma, T., & Laan, A.M. van der (2020). *Aard en omvang van dader-en slachtofferschap van cyber-en gedigitaliseerde criminaliteit in Nederland.* Den Haag: WODC. Cahier 2020-15.

Boekhoorn, P. (2019). *De aanpak van cybercrime door regionale eenheden van de politie: Van intake van cybercrime naar opsporing en vervolging.* Den Haag: Sdu Uitgevers.

Bruijne, M. de (2018). Hack_Right: Een interventie voor jonge, naïeve cybercriminelen. *Opportuun, 24*(2).

CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019.* Den Haag: CBS.

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing, 62*(1), 107-115. doi:10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x.

Happ, C., Melzer, A., & Steffgen, G. (2016). Trick with treat–reciprocity increases the willingness to communicate personal data. *Computers in Human Behavior, 61*, 372-377. doi:10.1016/j.chb.2016.03.026.

Hulsebosch, A., Spanjaard, H., & Beute, M. (2020). *Handleiding voor begeleiders (versie 1.5).* Rotterdam: Openbaar Ministerie.

Kamerstukken II (2019-2020). Vergaderjaar 2019-2020, 26 643, nr. 696. *Voortgang integrale aanpak van cybercrime.* 's Gravenhage: Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Laan, A.M. van der, & Beerthuizen, M.G.C.J. (2016). Jeugdige zelfgerapporteerde daders. In A.M. van der Laan & H. Goudriaan (2016). *Monitor Jeugdcriminaliteit: Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 1997 tot 2015* (pp. 23-50). Den Haag: WODC.

Laan, A.M. van der, & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-1.

Leukfeldt, E.R., Kleemans, E.R., & Stol, W.P. (2016). Cybercriminal networks, social ties and online forums: Social ties versus digital ties within phishing and malware networks. *The British Journal of Criminology, 57*(3), 704-722. doi: 10.1093/bjc/azw009.

Leukfeldt, E.R., Veenstra, S., Domenie, M., & Stol, W.P. (2012). *De strafrechtketen in een gedigitaliseerde samenleving: Een onderzoek naar de strafrechtelijke afhandeling van cybercrime.* Den Haag: Sdu Uitgevers.

Meijer, R.F., Braak, S.W. van den, & Choenni, R. (2020). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2019: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: WODC. Cahier 2020-16.

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2018). *Uitwerking Veiligheidsagenda 2019-2022: Vastgesteld in het LOVP van 3 december 2018.* Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2019). *TK Voortgang integrale aanpak cybercrime*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020*). Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Ministerie van Veiligheid en Justitie (2014). *Veiligheidsagenda 2015-2018: Bijlage bij Tweede Kamerstukken, vergaderjaar 2014-2015, 28 684 nr. 412.* Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Openbaar Ministerie (2020). *Jaarbericht 2019.* Den Haag: Openbaar Ministerie.

Roks, R.A., Leukfeldt, E.R., & Densley, J.A. (2020). The hybridization of street offending in the Netherlands. *The British Journal of Criminology*. doi: 10.1093/bjc/azaa091.

Smit, P. & Kessels, R. (2019) Misdrijven en opsporing. In R. Meijer, S. van den Braak & R. Choenni (red.). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2018*: *Ontwikkelingen en samenhangen* (pp. 52-57). Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2019-16.

Wagen, W. van der, Zand-Kurtivic, E.G. van 't, Matthijsse, S.R., & Fischer, T.F.C. (2019). *Cyberdaders: Uniek profiel, unieke aanpak? Een onderzoek naar kenmerken van en passende interventies voor daders van cybercriminaliteit in enge zin.* Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam, School of Law.

Wagen, W. van der, Oerlemans, J.J., & Weulen Kranenbarg M. (2020). *Basisboek cybercriminaliteit: Een criminologisch overzicht voor studie en praktijk.* Den Haag: Boom criminologie.

Wieland, H. (2020). *Jeugdige cyberdaders: Unieke aanpak vereist? Een beschrijvend en evaluerend onderzoek naar strafafdoeningen voor jeugdige daders van cybercriminaliteit in Nederland* (Masterscriptie). Geraadpleegd op 1 maart 2021, van: www.ubvu.vu.nl/pub/fulltext/scripties/14_2569040_0.pdf.

Summary

Juvenile Crime Monitor 2020

Developments in juvenile crime during the first two decades of the 21st century

The Juvenile Crime Monitor 2020 provides a broad, multi-method and multi-source overview of juvenile crime developments in the Netherlands from 2000 up to (and sometimes including) 2020, with an emphasis on 2015 and onward. The Juvenile Crime Monitor 2020 uses police data on juvenile suspects, prosecution and court data on convicted offenders and sanctions, and self-report data from a representative Dutch juvenile sample. By using multiple sources, examined developments are less selective and biased, than when only a single source is used. Furthermore, several age groups are distinguished: children aged 10 to 11, minors aged 12 to 17, and young adults aged 18 to 22; most data concerns ages 12 and older. Besides traditional crime, cyber-dependent and cyber-enabled crime is examined as well. Not all sources used are yet able to provide information on 2020, which can be considered a special year due to the start of the COVID-19 pandemic, with only self-report and police data able to provide general data on this year. The main results from the Juvenile Crime Monitor 2020are discussed below.

Juvenile crime down for most population groups, crime drop seems to stop in 2018/2019, continues on in 2020

In 2015 up to and including 2019, juvenile crime is down for most age and population groups (e.g., sex, migration background, household characteristics, etc.) compared to pre-2015. However, developments differ for different populations, sources and crime indicators. The number of suspects and convicted offenders overall decreases for all age and population groups, with one exception. In 2019 the number of suspects increases compared to 2018, especially among 12- to 17-year-olds, though it decreases again in 2020. Lastly, self-report data from the first quarter of 2020 suggests that 10- to 12-year-olds and 12- to 17-year-olds report a similar amount of criminal offending compared to 2015, while young adults report less criminal offending. That said, 2020 registered and self-reported juvenile crime rates remain below pre-2015 rates. Given that 2020 is a special year due to COVID-19, it is too early to say whether the registered juvenile crime drop stops, continues or changes into a rise.

Juvenile crime drop differs between municipalities, cities, and also differs internationally

The juvenile crime drop happens in almost every Dutch municipality and in most neighbourhoods; even in neighbourshoods with comparatively high rates of juvenile crime. The magnitude of the drop does differ between different municipalities and neighbourhoods. For instance, the number of suspects decreases more strongly in the four biggest cities (i.e., Amsterdam, Rotterdam, The Hague and Utrecht) compared to national rates. Several municipalities also show an increase in the number of suspects in 2019 compared to 2018. Internationally, the Dutch juvenile crime drop is stronger compared to surrounding countries, like Germany and Luxembourgh.

Juvenile crime down for most offense types
While juvenile crime is down for most offense types in 2015 up to and including 2019, a couple of exceptions exist. Namely, (self-reported) minor property offenses, and serious violence among 12- to 17-year-olds, show stabilization or a slight increase. Even though serious violence only concerns a small number of juveniles on a yearly basis, this increase is still a concerning development due to the severity of the crimes. Although self-reported possession and use of weapons remains stable from 2015 onward, the number of suspects of weapons offense increases in 2019 and 2020.

Severity of juvenile crime leading to convictions up for minors, stable for young adults
The severity of juvenile crime leading to convictions (based on the average maximum penalty) shows a slight increase from 2017 onward for minors. This is possibly reflected in the increase of short prison sentence rates for this age group. For young adults, crime severity appears stable.

Number of convicted cybercriminals increases, though few in number, self-reported cybercrime is down
Although few in number, the number of convicted juvenile cybercriminals increases from 2015 up to and including 2019. This increase concerns both cyber-dependent crime for all age groups, as well as cyber-enbabled crime, but only for minors. Contrastingly, both forms of self-reported cybercrime are down from 2015 going on 2020. When comparing self-report to official registration, the low numbers of convicted cybercriminals contrast starkly against the relatively high rates of self-reported cybercrime.

More intertwinement with traditional crime and more complexity in juvenile cybercrime court cases
Analyses of court verdicts in cybercriminal cases show that separate reporting on traditional and cybercrime obscures intertwinement between the two types of crime. From 2010 up to and including 2020, verdicts of cases show changing crimescripts of juvenile cybercriminals, from more "pure" cybercrimes to intertwinement with traditional crimes. Overall, the complexity of cybercrime seems to increase over time within cybercriminal court cases.

No shift from offline to online crime
There appears to be no shift from traditional crime to cybercrime among Dutch juveniles. However, the increased digitalization of society does provide new avenues for youth to offend and to be vicitimized. Self-reported offending of hacking decreased from 2015 up to and including 2020, while self-reported victimization of hacking increased among juveniles.

Different developments for different sanctions
From 2015 up to and including 2019 different judicial sanctions show different developments. For instance, the percentage of juvenile suspects with diverted sanctions grows (i.e., sanctioning that does not result in a criminal record; the Halt-punishment), whereas the overall number of sanctions by the public prosecutor or courts decreases. A number of severe sanctions does increase, such as juvenile detention and other forms of incapaciting measures. Furthermore, the percentage of minors with (suspended) juvenile detentions receiving rehabilitation trajectories decreases from 2015 up to and including 2019, whereas similar decreases are not found for those with fines or community service.

Compared to general population, fewer pupils/students among suspect and convicted populations
The percentage of juvenile suspects and convicted offenders that goes to school or goes to college/university is lower compared with the general population, both at the time of offense or conviction, as well as in the years following the offense or conviction. Instead, suspects and convicted offenders are more likely to have an active income (e.g., a job) or to receive government benefits (e.g., unemployment benefits).

Recidivism rates highest among convicted minors
Rates of recidivism as measured by the police (i.e., becoming a suspect for another crime after initial suspicion or conviction) are highest among convicted offenders in the age of 12 to 17, compared to minor suspects and young adult suspects and convicted offenders. Approximately one in three minor suspects is re-registered as a suspect in the following two calender years due to a crime. These recidivism rates are relatively stable for 2015 up to and including 2019.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Dr. A. Slotboom	Vrije Universiteit

Leden

A. Eijken	Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directie Sancties en Jeugd
Prof. dr. H. Ellfers	Vrije Universiteit; NSCR
Dr. H. Ferwerda	Bureau Beke
Dr. R. Roks	Erasmus Universiteit Rotterdam
Dr. W. Steenbeek	NSCR
Dr. M. Weulen Kranenbarg	Vrije Universiteit

Bijlage 2 Methodologie

Hoofdstuk 2 – Zelfgerapporteerd daderschap

De MZJ is een langlopende cross-sectionele monitor waarvoor sinds 2005 (met de oorsprong in de jaren 1980) iedere vijf jaar op dezelfde wijze (face-to-face middels een laptop) gegevens worden verzameld onder een representatieve steekproef van jongeren die in Nederland wonen. Sinds 2005 wordt een aselecte gestratificeerde steekproef van jongeren uit de Basisregistratie Personen (BRP) getrokken. Jongeren worden ingedeeld naar de strata leeftijd en migratieachtergrond. Binnen deze strata worden jongeren random geselecteerd. De steekproeftrekking in 2020 is gelijk aan die in 2015 en vergelijkbaar met de metingen in 2005 en 2010 (Ahmadam et al., 2021; Engelen et al., 2015; Van der Laan & Blom, 2006a, 2006b; Verburg, 2011). In alle metingen zijn jongeren in de leeftijd 10 tot 18 jaar geselecteerd en bevraagd, in 2015 en 2020 betreft het ook 18- tot 23-jarigen.

Dataverzameling
De dataverzameling van de MZJ is in de regel in de eerste zes maanden van het jaar. Om een zo hoog mogelijke respons te krijgen is er een intensieve benaderingsstrategie. Eerst krijgen jongeren een brief met het verzoek om medewerking (bij 16-jarigen en ouder; bij 10- tot 16-jarigen worden ouders ook benaderd). Daarna wordt er contact met de jongeren gelegd door een interviewer. Er worden maximaal zes contactpogingen ondernomen. Jongeren krijgen een incentive van € 5 voor hun deelname. Sinds 2015 kwartaal twee wordt deze beloning standaard meegestuurd. Daarvoor kregen ze de incentive na het interview.
Jongeren worden face-to-face met een laptop geënquêteerd door een interviewer (computer assisted personal interviewing; CAPI). De gevoelige vragen waaronder die over delicten en slachtofferschap worden door de jongere zelf ingevuld (computer assisted self interviewing; CASI). De afnameduur is gemiddeld 45 minuten.
Voor de MZJ2020 waren enkele responsverhogende maatregel beoogd. De lessen daarvoor kwamen uit de meting in 2015. In het tweede kwartaal van 2015 zijn enkele responsverhogende activiteiten ingezet, zoals het direct meesturen van een incentive bij de uitnodigingsbrief en in de laatste maand een herbenadering van degenen die in de eerste vijf maanden niet bereikbaar bleken. In 2020 is het eerste vanaf het begin van het veldwerk toegepast, het tweede was gepland maar kon vanwege de COVID-19-maatregelen niet worden uitgevoerd. Vanwege deze maatregelen is de dataverzameling stopgezet op 16 maart 2020. Hierdoor is maar een deel van de gewenste respons behaald. De brutosteekproef (de uitgezette adressen) is random verdeeld in maandproporties. De steekproef in 2020 is hierdoor nog steeds een aselecte steekproef en vergelijkbaar met eerdere metingen.

Respons en COVID-19 in 2020
De responspercentages van de MZJ zijn redelijk tot goed, maar nemen in de loop van de jaren wel af. De respons bij de 10- tot 18-jarigen ligt in de metingen 2005, 2010 en 2015 boven de 61%, terwijl deze in het eerste kwartaal van 2020 46% is. Bij de 18- tot 23-jarigen is het responspercentage in 2015 56% en in 2020 37% (zie tabel M2.1).
In 2020 is niet de gewenste respons van 3.000 jongeren gehaald. De respons van het eerste kwartaal is laag, omdat voor de maand maart al wel de volledige steek-

proef was uitgezet. Als we de respons in de eerste twee volledig uitgevoerde maanden in 2020 vergelijken met die in 2015, is te zien dat deze onder de 10- tot 18-jarigen gunstiger was dan in 2015. Dit is mogelijk een resultaat van responsverhogende inspanningen in 2020. Een analyse van de non-respons in 2020 laat een relatief lagere respons zien onder jongvolwassenen en dan specifiek jongvolwassenen met een migratieachtergrond, onder jongeren met een migratieachtergrond (t.o.v. jongeren van Nederlandse achtergrond) en onder jongeren in zeer sterk stedelijke gebieden (t.o.v. andere gemeenten). Het CBS merkt in de non-respons analyse op dat de selectiviteit van de respons niet afwijkt van die in andere CBS-onderzoeken en van de eerdere MZJ2015-meting (Ahmadam et al., 2021). De gegevens van de MZJ worden achteraf gewogen naar sekse, leeftijd, migrantengroep, opleiding, regio en stedelijkheid waardoor de onderzoeksgroep een representatieve weergave is van jongeren in de leeftijd 10 tot 23 jaar. De onderzoekspopulatie is daarmee representatief voor de doelpopulatie (Ahmadam et al., 2021). Dit impliceert dat de resultaten uit de onderzoeksgroep goed vergelijkbaar zijn met die in eerdere jaren.

Tabel M2.1 Responspercentages 2005, 2010, 20215 en 2020, naar leeftijdsgroep

	2005	2010	2015	2020 Q1	2015			2020		
					Jan.	Feb.	Mrt.*	Jan.	Feb.	Mrt.*
10- tot 18-jarigen										
N	1.480	3.030	2.147	922	279	259	235	311	420	191
Respons %	68,0	65,3	61,7	45,7	54,0	50,4	30,7	61,6	55,5	25,3
18- tot 23-jarigen										
N	-	-	1.041	446	111	127	112	140	211	95
Respons %			55,9	38,0	45,3	51,2	29,3	47,9	48,0	21,5

*De responsaantallen in de maanden maart van 2015 en 2020 zijn berekend op de totale steekproefaantallen van die maand.

Achtergrondkenmerken steekproeven
In de tabel M2.2 worden voor de verschillende leeftijdsgroepen enkele achtergrondkenmerken gegeven na weging van de steekproeven.

De delicten in de vragenlijst
In de MZJ worden voor verschillende delictscategorieën meerdere delicten aan de jongeren voorgelegd. Aan de jongeren is gevraagd of ze dat delict ooit weleens hebben gepleegd en, na doorlopen van alle 'ooit' vragen, zo ja, hoe vaak in de afgelopen twaalf maanden. In de trendrapportages beschrijven we het percentage jongeren dat aangeeft in de afgelopen twaalf maanden een delict te hebben gepleegd. Dit is de zogenoemde jaarprevalentie.
Zelfrapportage betreft in de MZJ wettelijk strafbaar gedrag. Vanwege de lichte ernst van de feiten zullen deze veelal niet worden opgespoord of vervolgd (zie hierover ook Weerman et al., 2020; Weijters et al., 2016). Er wordt een onderscheid gemaakt tussen traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten, met daarbinnen weer verschillende categorieën. Bij de 10- tot 18-jarigen betreft het 27 traditionele delicten. Het gaat daarbij om geweldsdelicten (7 items), vermogensdelicten (11 items), vandalisme (5 items), drugsverkoop (3 items) en wapenbezit (1 item). Bij de jongvolwassenen zijn vier traditionele delicten extra bevraagd die vanaf 18 jaar relevant zijn, zogenoemde volwassenendelicten. Dit zijn rijden onder invloed en vormen van fraude (belasting-, uitkerings- en verzekeringsfraude).

Tabel M2.2 Achtergrondkenmerken steekproeven (na weging)

	2005	2010	2015	2020
10- tot 12-jarigen (n)	337	768	479	199
waarvan (%)				
Sekse				
Jongen	51,6	53,4	50,0	52,2
Meisje	48,1	46,6	50,0	47,8
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	88,4	77,9	76,4	73,1
Migratieachtergrond	11,3	22,1	23,6	26,9
12- tot 18-jarigen (n)	1.123	2.264	1.469	615
waarvan (%)				
Sekse				
Jongen	50,9	50,4	51,4	51,4
Meisje	48,6	50,5	50,2	49,9
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	86,9	79,2	79,7	76,1
Migratieachtergrond	12,1	22,2	22,8	25,9
18- tot 23-jarigen (n)			1.240	554
waarvan (%)				
Sekse				
Man			50,8	50,1
Vrouw			50,8	51,2
Herkomst				
Nederlandse achtergrond			77,0	73,3
Migratieachtergrond			25,4	28,6

Daarnaast worden er vragen gesteld over delicten die online worden gepleegd. Deze worden onderscheiden in cyber- en gedigitaliseerde delicten (conform Rokven et al., 2017; Zebel et al., 2014). Bij cyberdelicten is ICT zowel middel als doel. Het gaat hierbij zowel om het beschadigen van ICT middels malware of DDoS-aanvallen, als om het hacken van computers of accounts en dan gegevens aanpassen (inloggen, wachtwoorden veranderen of gegevens aanpassen). Bij gedigitaliseerde delicten worden traditionele delicten gepleegd met ICT als middel. Het gaat dan bijvoorbeeld om online bedreigen (cyberpesten), aan of verkoopfraude via internet of verspreiden van seksueel beeldmateriaal van een minderjarige.[40]
In 2020 zijn nieuwe cyber- en gedigitaliseerde delicten toegevoegd aan de vragenlijst.[41] Het gaat om vier cyberdelicten: malware versturen, gebruikmaken van cybercrime-as-a-service (CaaS), diefstal van virtuele goederen in een game en de koop van illegale digitale goederen (bijvoorbeed creditcardgegevens). Daarnaast betreft het zes nieuwe gedigitaliseerde delicten: identiteitsfraude voor aanschaffen van producten online, drugs kopen en verkopen via internet, optreden als money-mule, phishing en bedreiging via internet (in strikte zin).
De keuze voor specifiek deze nieuwe delicten komt voort uit diverse overwegingen. Zo is er gekeken naar ander zelfrapportageonderzoek onder jeugdigen waar gedragingen in voorkwamen die (nog) niet in de MZJ bevraagd waren (bijvoorbeed diefstal virtuele goederen). Daarnaast is er gekeken naar gedrag dat door justitieel

[40] In de MZJ2015 is in deze schaal ook meegenomen het item 'jezelf opzettelijk voordoen als iemand anders'. Dit item is hier niet meegenomen omdat er twijfels waren over of het in de vragenlijst wel een strafbaar feit betrof. Het gevolg is dat de prevalentie van de totaalschaal daarmee lager is dan voorheen gerapporteerd.

[41] Naast diverse schalen die online risico en beschermende factoren betreffen. Daarover wordt hier niet gerapporteerd.

beleid relevant wordt gevonden (bijvoorbeed optreden als moneymule), evenals gedragingen die in de media aan (veelvuldig) besproken zijn (bijvoorbeed cybercrime-as-a-service, zoals het 'kopen' van een DDoS-aanval). Hiermee tracht de MZJ zoveel mogelijk aan te sluiten bij (gedrags)ontwikkelingen op het gebied van cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit, hoewel niet alle (nieuwe) fenomenen bevraagd kunnen worden vanuit overwegingen om de onderzoekslast bij respondenten niet te vergroten. De nieuwe bevragingen zijn voorgelegd aan inhoudelijke cyberexperts uit het veld, evenals aan (enquête)methodologen van het CBS. Na inhoudelijke en tekstuele aanpassingen zijn de bevragingen informeel voorgelegd aan de doelgroep, omdat voor een uitgebreidere formele toetsing binnen de doelgroep geen tijd meer was. Dit heeft nog tot enkele aanpassingen geleid om vervolgens opgenomen te worden in de vragenlijst.

Analyse van de trends

Omdat de dataverzameling aan het eind van het eerste kwartaal van 2020 is stopgezet, is onderzocht met welke periode in 2015 (het eerste of tweede kwartaal of de totale meting) de MZJ2020 gegevens vergeleken dienen te worden. Evenals in 2015 is in 2020 de dataverzameling in maandporties ingedeeld waarbij de brutosteekproef random verdeeld is over de maanden. Bij een voldoende hoge respons (die niet selectief is of waarbij de selectiviteit vergelijkbaar is) kan de data uit 2020 met eerdere jaren vergeleken worden. De respons in de eerste twee maanden van 2020 is onder minderjarigen hoger en onder jongvolwassenen iets lager dan in de eerste twee maanden van 2015 (zie tabel M2.1). Migrantengroepen zijn ondervertegenwoordigd in de relatieve respons, met name bij jongvolwassenen. Jongeren in zeer sterk stedelijke gebieden zijn enigszins ondervertegenwoordigd, waar jongeren in andere gebieden iets zijn oververtegenwoordigd. Dit bleek ook het geval in eerdere metingen van de MZJ (Ahmadam et al., 2021; Engelen et al., 2015). Na weging is de onderzoeksgroep uit 2020 representatief voor de doelpopulatie en daarmee vergelijkbaar met eerdere metingen. Desondanks zijn de resultaten uit 2020 vergeleken met verschillende perioden in 2015. De prevalenties in 2020 zijn vergeleken met die van 2015 volledig, 2015 eerste kwartaal en van 2015 tweede kwartaal. Het aantal verschillen was minimaal. In de rapportage wordt het eerste kwartaal van 2020 vergeleken met de volledige metingen van 2015, 2010 en 2005.

Literatuur

Ahmadam, H., Gommans, G., Gouweleeuw, J., Kessels, R.J., Schulte, M., & Wingen, M. (2021). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit – 2020: Onderzoeksdocumentatie*. Heerlen: CBS (intern).

Engelen, F., Roels, J., & Heij, V. de (2015). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit - hoofdonderzoek 2015. Onderzoeksdocumentatie*. Heerlen: CBS (intern).

Laan, A.M. van der, & Blom, M. (2006a). *Jeugddelinquentie: Risico's en bescherming*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 245.

Laan, A.M. van der, & Blom, M. (2006b). *WODC-Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit. Documentatieboek: Steekproefverantwoording, veldwerk, vragenlijst en vergelijking met eerdere metingen.* Den Haag: WODC. Memorandum 2006-4.

Rokven, J., Weijters, G., & Laan, A.M. van der (2017). *Jeugddelinquentie in de virtuele wereld: Een nieuw type daders of mogelijkheden voor traditionele daders*. Den Haag: WODC. Cahier 2017-2.

Verburg, I. (2011). *Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit: Steekproeftrekking, non-responsanalyse en weging.* Den Haag: CBS. BPA nr. 06-10-SOO.

Weerman, F. C., Bruinsma, G.J.N., Bernasco, W., & Pauwels, L. (2020). Wie zijn jeugdige veelplegers? Een onderzoek naar aantallen en kenmerken op basis van

politieregistraties en zelfrapportage. *Tijdschrift voor Criminologie, 62*(2-3), 201-229. doi:10.5553/TvC/0165182X2020062203005
Weijters, G., Laan, A.M.van der, & Kessels, R.J. (2016). *De overeenstemming tussen zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit en bij de politie bekende jeugdige verdachten*. Den Haag: WODC. Cahier 2016-3.
Zebel, S., Vries, P. de, Giebels, E., Kuttschreuter, M., & Stol, W. (2014). *Jeugdige daders van cybercrime in Nederland: Een empirische verkenning*. Twente: Universiteit Twente, NHL Hogeschool, Politieacademie, Open universiteit.

Hoofdstuk 3 – Jeugdige verdachten

Bronnen

Voor de ontwikkeling van het aantal jeugdige verdachten maken we gebruik van informatie over geregistreerde verdachten in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. De gerapporteerde aantallen betreffen unieke personen. Niet alle verdachten die door de politie worden geregistreerd, worden ook daadwerkelijk aangehouden. Tegen een deel van de geregistreerde verdachten wordt geen proces-verbaal opgemaakt, bijvoorbeeld vanwege een gebrek aan bewijs of omdat de verdachte onschuldig blijkt. Tussen 2005 en 2015 lag het aantal aangehouden jeugdige verdachten ongeveer 30% lager dan het aantal geregistreerde verdachten (Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Onder minderjarigen was dit verschil groter dan onder jongvolwassenen (respectievelijk 41% en 19% in deze periode), omdat minderjarigen onder voorwaarden een Halt-sanctie opgelegd kunnen krijgen. Tegen hen wordt in dat geval geen proces-verbaal van aanhouding opgemaakt.
Omdat de bevolkingsomvang per leeftijdsgroep niet gelijk is en over de tijd ook binnen groepen kan veranderen, tonen we in de meeste figuren in dit hoofdstuk het relatieve aantal aangehouden verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in de Nederlandse bevolking.
De in deze publicatie gebruikte gegevens over jeugdige verdachten zijn gekoppeld aan het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS.[42] In BVH geregistreerde verdachten zonder geldig Nederlands adres komen in het SSB niet voor en worden in dit hoofdstuk daarom niet meegeteld. In 2019 ging het om 8% van alle geregistreerde jeugdige verdachten.

Bepaling leeftijd en andere achtergrondkenmerken die over de tijd kunnen variëren

De leeftijden waar de MJC zich op richt zijn 12- tot 18-jarigen (minderjarigen) en 18- tot 23-jarigen (jongvolwassenen). Daarnaast maken we bij minderjarigen in sommige gevallen onderscheid tussen 12- tot 16-jarigen en 16- tot 18-jarigen. Voor deze laatste groep is potentieel het volwassenenstrafrecht toe te passen bij ernstige delicten. Bij het bepalen van de leeftijd kijken we naar de leeftijd op de laatste vrijdag van september in het jaar waarin men als verdachte is geregistreerd.[43] Dezelfde werkwijze is gehanteerd voor de koppeling van andere achtergrondkenmerken die

[42] Voor een meer uitgebreide beschrijving van het SSB wordt verwezen naar www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte-onderzoeksbeschrijvingen/stelsel-van-sociaal-statistische-bestanden--ssb--.

[43] Deze werkwijze komt overeen met de CBS-verdachtenstatistieken, maar wijkt af van de manier waarop de leeftijd van verdachten en strafrechtelijke daders in andere hoofdstukken in deze monitor wordt bepaald, namelijk op de pleegdatum van het misdrijf. Als gevolg hiervan kunnen de aantallen minderjarige en jongvolwassen verdachten in dit hoofdstuk licht afwijken van die in andere hoofdstukken.

over de tijd kunnen variëren, zoals de huishoudenssamenstelling en het huishoudinkomen.

Delicten
In paragraaf 3.4.4 van dit hoofdstuk wordt onderscheid gemaakt tussen vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag, geweldsmisdrijven, verkeersmisdrijven, drugsmisdrijven en (vuur)wapenmisdrijven.[44] Wanneer een persoon in één jaar verdacht is van meerdere typen misdrijven, dan tellen we deze persoon per type mee. Per type telt een persoon echt slechts één keer mee, ook wanneer hij of zij meerdere keren verdacht is geweest van dat type misdrijf.

Literatuur

Laan, A.M. van der, & Beerthuizen, M.G.C.J. (2018). *Monitor jeugdcriminaliteit 2017: Ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit in de jaren 2000 tot 2017*. Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Hoofdstuk 4 – Strafrechtelijke daders en sancties

Bronnen
AuraH. Voor de aantallen Halt-jeugdigen wordt gebruikgemaakt van het AuraH-registratiesysteem van Halt, beschikbaar gesteld door het CBS. Gegevens over Halt-jeugdigen zijn gekoppeld aan het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS. Halt-sancties zijn voorwaardelijke politiesepots, met als bijzondere voorwaarde een taakstraf, waardoor deze buiten het strafrechtelijk justitieel systeem vallen. Indien een jongere zich echter niet aan de voorwaarden houdt, dan kan deze alsnog strafrechtelijk vervolgd worden.
OBJD. De bron die gebruikt wordt om de aantallen jeugdige strafrechtelijke daders te bepalen, evenals de sancties tegen deze groep, is de Onderzoeks-en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD; Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). De OBJD is een gepseudonomiseerde variant van het Justitiële Documentatie Systeem (JDS) en bevat alle gerechtelijke uitspraken in Nederland en de daarbij horende informatie (bijvoorbeed daderkenmerken, de gepleegde delicten en opgelegde sancties). AuraH en de OBJD bieden geen zicht op misdrijven en daders die buiten het vizier van politie en justitie blijven en ook niet op zaken die nog in hoger beroep lopen – daarvoor moeten andere bronnen geraadpleegd worden. Jeugdigen die wel vervolgd zijn, maar zijn vrijgesproken door de ZM of door andere overwegingen van het OM en de ZM niet schuldig zijn verklaard (bijvoorbeeld, door gebrek aan bewijs, in een zogeheten technisch sepot of technische uitspraak), worden niet meegeteld in deze monitor. De OBJD en het JDS worden beheerd door de Justitiële Informatiedienst (JustID) en de OBJD, zoals deze beschikbaar is bij het WODC, wordt ieder kwartaal ververst. Gezien er enige tijd nodig is om strafzaken te verwerken in het JDS (en dus de OBJD), is een wachtperiode van een half tot twee jaar nodig om een volledig beeld te krijgen van alle gerechtelijke beslissingen in een bepaald jaar. Voor de huidige meting kan 2019 als het meest compleet recente jaar gezien worden.

[44] Voor meer informatie over de classificering van misdrijven in dit hoofdstuk wordt verwezen naar www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/misdrijven/standaardclassificatie-misdrijven--politie---2010. In tegenstelling tot andere hoofdstukken in deze monitor, bevat dit hoofdstuk geen gegevens over cybercriminaliteit, omdat deze delictgroep momenteel niet in zijn volledigheid in BVH wordt geregistreerd. Computervredebreuk wordt in dit hoofdstuk meegeteld onder vernieling- en openbare-ordemisdrijven.

Observatie
De tijdseenheid van de monitoring is een kalenderjaar en wordt voor Halt-jeugdigen geijkt op het moment dat zij naar Halt worden verwezen. Voor strafrechtelijke daders en sancties gaat het om het beslisjaar van de uitspraak of afdoening door de rechter of het OM. Daarnaast is de teleenheid bij Halt-jeugdigen en strafrechtelijke daders personen – wanneer iemand binnen één jaar meerdere Halt-verwijzingen of beslissingen tegen zich heeft, telt deze persoon maar eenmaal mee in het desbetreffende jaar. Verschillende sancties binnen een strafzaak worden wel apart geteld (bijvoorbeed een voorwaardelijke en onvoorwaardelijke vrijheidsstraf binnen dezelfde strafzaak tellen als twee sancties). De aantallen personen en sancties worden ook afgezet tegen de populatie relevante jeugdigen (d.w.z., aantal strafrechtelijke daders per 1.000 leeftijdsgenoten).

Leeftijdsbepaling
Voor Halt-jeugdigen en strafrechtelijke daders wordt gekeken naar de leeftijd tijdens het plegen van het misdrijf waarvoor zij een sanctie hebben opgelegd gekregen (dit kan afwijken van de leeftijd tijdens de beslissing). De leeftijd wordt bepaald door de tijd te berekenen tussen de geboortedatum van de dader en de datum van het gepleegde delict. Omdat vanuit privacyoverwegingen alleen geboortejaar en -maand bekend zijn in het SSB en de OBJD, is er een foutmarge van ongeveer één maand. Wanneer geen geboortedatum bekend is, dan wordt een dader per definitie geëxcludeerd in deze monitor. Wanneer er geen pleegdatum bekend is, dan wordt de inschrijfdatum van de strafzaak gebruikt binnen de OBJD. Indien een persoon binnen één jaar met meerdere strafzaken of misdrijven voorkomt, dan wordt de jongste pleegleeftijd gehanteerd voor deze persoon binnen dat jaar. Voor sancties wordt gekeken naar de pleegleeftijd die geregistreerd is binnen de strafzaak waarbinnen de sancties zijn opgelegd door het OM of de rechter.

Delicten
Er wordt onderscheid gemaakt tussen een aantal groepen misdrijven voor strafrechtelijke daders: geweldsmisdrijven (inclusief zeden en vermogensmisdrijven met geweld), vermogensmisdrijven (bijvoorbeed diefstal en heling), vandalisme en misdrijven tegen de openbare orde en gezag (VLAAO; bijvoorbeed vernieling en schennis der eerbaarheid), drugs (bijvoorbeed soft- en harddrugs misdrijven), verkeersdelicten (bijvoorbeed rijden onder invloed) en overige misdrijven (waaronder misdrijven waarvan het type onbekend is). Daarnaast wordt gekeken naar cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit. Deze laatste twee worden bepaald aan de hand van wetsartikelen zoals deze in tabel M4.1 uiteen zijn gezet.

Tabel M4.1 Wetsartikelen cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit

Wetsartikel	Beschrijving
Cybercriminaliteit	
SR 138a(b)*	Computervredebreuk
SR 138b	Opzettelijk en wederrechtelijk de toegang tot of het gebruik van een geautomatiseerd werk belemmeren door daaraan gegevens aan te bieden of toe te zenden
SR 138c	Overnemen van niet openbare gegevens
SR 139c	Met technisch hulpmiddel gegevens afluisteren
SR 139d	Plaatsen en voorhanden hebben van opname of aftapapparatuur
SR 139e	Hebben van of ter beschikking stellen van opname of aftapapparatuur of de wederrechtelijk verkregen gegevens aan een ander bekend maken
SR 161sexies	Opzettelijke vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie
SR 161septies	Culpose (d.w.z., door schuld) vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie
SR 317/2†	Afpersing middels bedreiging gegevens middel een geautomatiseerd werk op te slaan, onbruikbaar of ontoegankelijk te maken
SR 350a	Opzettelijke aantasting/manipulatie computergegevens
SR 350b	Culpose aantasting/manipulatie computergegevens
SR 350c	Computerverstoring
SR 350d	Vervaardigen en voorhanden hebben van malware
Gedigitaliseerde criminaliteit	
SR 231a	Identiteitsfraude
SR 232	Vervalsen digitale betaalmiddelen
SR 240b	Kinderpornografie
SR 248e	Grooming
SR 273/1/2	Bekendmaking/heling bedrijfsgeheimen
SR 273d	Schending telecommunicatiegeheim
SR 317/2†	Afpersing middels bedreiging gegevens middel een geautomatiseerd werk op te slaan, onbruikbaar of ontoegankelijk te maken
SR 326c	Misbruik publicatie telecommunicatiedienst

* Artikel SR 138a bertreft voor juli 2010 computervredebreuk, sindsdien hernummerd naar SR 138ab.

† In hoofdstuk 4 en 8 betreft artikel SR 317/2 een gedigitaliseerd misdrijf, in hoofdstuk 7 een cybermisdrijf. Dit verschil in classificatie komt voort uit verschillende perspectieven op cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit bij verschillende organisaties.

Per persoon wordt gekeken of deze in één jaar veroordeeld is voor deze misdrijven. Wanneer meerdere type delicten voorkomen, dan telt een persoon per delict mee. Bijvoorbeeld, wanneer iemand voor een gewelds-en vermogensmisdrijf veroordeeld is, dan zal hij of zij in beide categorieën worden meegeteld. Omdat cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit ook in andere categorieën voorkomen (zoals VLAOO) betreft deze uitsplitsingen meer een verduidelijk dan een geheel uitsluitende categorie.

Sancties en maatregelen

De verschillende OM-afdoeningen waar onderscheid naar gemaakt wordt zijn: beleidssepot, financieel (d.w.z., financiële transactie of strafbeschikking), werkstraf (zowel de variant als transactie of strafbeschikking), leerproject en overige afdoeningen (zoals ontzegging van de rijbevoegdheid). Dit zijn afdoeningen die het OM kan opleggen of aanbieden aan een verdachte, zonder dat er een rechter aan te pas komt. Bij het beleidssepot wordt door de Officier van Justitie bepaald dat er wel sprake is van een strafrechtelijk feit, maar wordt de strafzaak niet meer met een verdere transactie of straf afgedaan. Een reden hiervoor kan zijn, bijvoorbeeld, dat de dader al op een andere manier gestraft is voor het gepleegde delict (bijvoorbeed

ontslagen door zijn werkgever als gevolg van het misdrijf). Wanneer voor een technisch sepot wordt gekozen, bijvoorbeeld bij gebrek aan bewijs, dan is er geen sprake van strafrechtelijke schuld en zal de strafzaak ook niet meegeteld worden. Sinds februari 2008 is de strafbeschikking gefaseerd ingevoerd in Nederland, waarmee het OM nu zelf straffen kan opleggen aan volwassenen (transacties zijn namelijk geen straffen). In 2011 is deze manier van sanctioneren ook ingevoerd voor minderjarigen.
De verschillende ZM-afdoeningen zijn: Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ) en soortgelijke maatregelen (zoals tbs of ISD; genoemd de vrijheidsbenemende maatregelen), voorwaardelijke en onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM), leer- en werkstraf, boete en overige afdoeningen. Deze afdoeningen kunnen alleen door de rechter opgelegd worden en, met uitzondering van maatregelen, zijn het allemaal wel straffen. Het verschil tussen een straf en een maatregel is, kortgezegd, dat bij een straf deze in verhouding staat tot het gepleegde delict en dat bij een maatregel dit niet het geval hoeft te zijn. Hier kunnen ook andere overwegingen meespelen. Bijvoorbeeld, bij PIJ of tbs wordt langdurige insluiting en behandeling noodzakelijk geacht vanwege ook toekomstig gevaar van een dader. Technische uitspraken, zoals wanneer het OM niet ontvankelijk is, en vrijspraken, waar de dader onschuldig wordt bevonden, leiden niet tot schuldvaststelling en worden daarom niet meegenomen.

Literatuur

Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor:4e herziene versie.* Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.

Hoofdstuk 5 – Resocialisatie en recidive

Bronnen

BVH. Voor de aantallen jeugdige verdachten wordt gebruikgemaakt van het Basisvoorziening Handhavingsysteem van de politie, welke bewerkt is door het CBS.
In dit systeem kan de politie, onder andere, incidenten registeren en processenverbaal opstellen. Informatie over verdachten bevat kenmerken van deze persoon, zoals geslacht en leeftijd, maar ook kenmerken van het misdrijf waarvan een persoon verdacht is.
OBJD. De bron die gebruikt wordt om de aantallen jeugdige strafrechtelijke daders te bepalen, evenals de sancties tegen deze groep, is de Onderzoeks-en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD; Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). De OBJD is een gepseudonomiseerde variant van het Justitiële Documentatie Systeem (JDS) en bevat alle gerechtelijke uitspraken in Nederland en de daarbij horende informatie (bijvoorbeed daderkenmerken, de gepleegde delicten en opgelegde sancties).
SSB. Het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden is een congregatie van diverse bronnen over uiteenlopende onderwerpen, zoals huisvesting, werk en scholing. Het SSB is ondergebracht bij het CBS en toegankelijk voor, onder andere, wetenschappelijk onderzoekers. Gegevens zijn op individueel niveau beschikbaar en worden gekoppeld via een pseudoniem genaamd het Record Identification Number (RIN). Het is mogelijk om via andere persoonsgegeven (zoals het BSN-nummer) gegevens uit externe bronnen te koppelen aan het SSB.

Observatie

De tijdseenheid in deze monitor is het kalenderjaar en voor verdachten start de observatie op de pleegdatum van het misdrijf waarvan men verdacht is en voor

veroordeelden wordt uitgegaan van de datum waarop het OM of de rechter een afdoening heeft opgelegd. Voor de algemene populatie jeugdigen wordt uitgegaan van 1 januari van het desbetreffende jaar als start van de observatie. Naast een initiële observatie op dit beginpunt, wordt ook gekeken naar de situatie van een individu in latere jaren. Het verschilt per statistiek hoeveel jaar dit is (bijvoorbeed voor politierecidive wordt, zover deze gegevens beschikbaar zijn, tot vijf jaar later gekeken). Het gaat bij deze observaties om momentopnames.
De teleenheid is individuen, waarbij indien jeugdigen twee of meer keer verdacht of veroordeeld zijn de eerste verdenking of veroordeling leidend is voor bepaling van de datum. Het is mogelijk dat jeugdigen in meerdere categorieën (d.w.z., verdachten, veroordeelden en algemene populatie) kunnen voorkomen. Er wordt primair gekeken naar de samenstelling van deze drie groepen, zowel door de tijd heen (d.w.z., een specifiek cohort gedurende meerdere jaren volgen), als tussen cohorten (d.w.z., cohortjaren met elkaar vergelijken).

Leeftijdsbepaling
Voor verdachten en strafrechtelijke daders wordt in eerste gekeken naar de leeftijd tijdens het plegen van het misdrijf waarvoor zij een sanctie hebben opgelegd gekregen (dit kan afwijken van de leeftijd tijdens de beslissing). Voor de algemene populatie gaat het om de leeftijd op 1 januari van het desbetreffende cohortjaar. De leeftijd wordt bepaald door de tijd te berekenen tussen de geboortedatum van de verdachte/dader en de datum van het gepleegde delict of de eerste dag van het cohortjaar. Omdat vanuit privacyoverwegingen alleen geboortejaar en -maand bekend zijn in het SSB en de OBJD, is er een foutmarge van ongeveer één maand.
Daarnaast wordt voor veroordeelden ook gekeken naar de leeftijd tijdens veroordeling, indien het gaat om een kenmerk die relatief leeftijdsgevoelig zijn, zoals huishoudelijke situatie. Er gaat in het algemeen relatief veel tijd overheen vanaf het moment van plegen tot aan veroordeling. Hierdoor zou een ongelijke vergelijking ontstaan wanneer veroordeelden op diverse resocialisatiekenmerken vergeleken worden met verdachten en de algemene populatie, omdat zij ondertussen ouder zijn geworden. Hiermee worden veroordeelden die ouder zijn dan 22 jaar niet meegenomen in deze statistieken. Er wordt aangegeven waar dit van toepassing is.

Resocialisatiekenmerken
Diverse resocialisatiekenmerken worden bestudeerd in dit hoofdstuk. In de volgende paragraaf wordt beschreven uit welke (sub)bronnen deze gehaald zijn en hoe de bronnen zijn bewerkt. De categorisatie van inkomen/onderwijs en huishouden is ook gebruikt in een effectstudie onder jeugdigen (Prop, Beerthuizen & Van der Laan, 2021).
Jeugdreclassering. Voor jeugdreclasseringstrajecten is gebruikgemaakt van JGDRECLASBUS uit het SSB. Informatie per traject bestaat uit, onder andere, de start- en (eventuele) einddatum en type maatregel. Er is (vooralsnog) geen mogelijkheid om trajecten bij de jeugdreclassering direct te koppelen aan de strafzaak waarin deze is opgelegd. Wel is het mogelijk om per persoon te kijken of op relevante datums een traject bij de jeugdreclassering actief is, zoals op het moment van veroordeling. Wanneer dit het geval is, dan wordt voor een persoon een actief traject genoteerd. Het is dus mogelijk dat een traject niet noodzakelijk voortkomt uit de veroordeling waarmee iemand tot een cohort is toegewezen, maar kan ook een eerdere veroordeling betreffen, of in het geval van latere observaties, een latere veroordeling. Wanneer een traject geen bekende einddatum heeft, dan wordt verondersteld dat het traject nog actief is.

Inkomen/onderwijs. Voor de situatie qua inkomen/onderwijs is gebruikgemaakt van SECMBUS uit het SSB. Hierin staan gegevens op maandniveau welke bronnen van inkomsten er zijn per persoon, en of zij naar school gaan of studeren. In het huidige hoofdstuk wordt een elkaar uitsluitende vierdeling van de registreerde situaties gebruikt, waarbij de voornaamste bron van inkomen/onderwijs leidend. Het gaat om: (1) schoolgaand/studerend (met of zonder inkomen), (2) actief inkomen (d.w.z., werknemer, directeur/grootaandeelhouder, zelfstandige, meewerken gezinslid of overig actief inkomen), (3) passief inkomen (d.w.z., werkeloosheidsuitkering, bijstandsuitkering, uitkering sociale voorzieningen, uitkering ziekte/arbeidsongeschikt of pensioenuitkering) of (4) geen inkomen (dan wel geregistreerd als geen inkomen hebben of niet geregistreerd zijn in SECMBUS). Wanneer iemand meer geld verdient uit een actief inkomen dan een passief inkomen, dan is actief inkomen leidend. Wanneer iemand naar school gaat of studeert, dan is deze categorie leidend, ongeacht andere vormen van inkomen.

Huishouden. Voor de huishoudelijke situatie is gebruikt gemaakt van GBAHUISHOUDENSBUS van het CBS. Hierin staan gegevens op dagniveau betreffende huishoudelijke samenstelling van het adres waarop iemand woont, evenals de positie van de persoon in dit huishouden. In het huidige hoofdstuk wordt een elkaar uitsluitende vierdeling van de geregistreerde plaats in het huishouden gebruikt. Het gaat om: (1) thuiswonend (d.w.z., thuiswonend [geadopteerd] kind bij ouders), (2) uitwonend (d.w.z., alleenstaande met of zonder kinderen, wonend met [gehuwde] partner met of zonder kinderen, of overig huishouden [bijvoorbeed samenwonend met familieleden anders dan ouders]), (3) institutioneel huishouden (d.w.z., wonen in een instituut, zoals verzorgingstehuis of justitiële inrichting), of (4) onbekende huishoudelijke situatie (d.w.z., geregistreerd als onbekend of niet in GBAHUISHOUDENSBUS voorkomen).

Politierecidive

Om politierecidive te bepalen is gebruikt gemaakt van BVH. Politierecidive betreft in dit hoofdstuk het opnieuw als verdachte geregistreerd worden na een eerdere verdenking of veroordeling. Deze recidive wijkt af van strafrechtelijke recidive, waar iemand na een eerdere veroordeling opnieuw vervolgd of veroordeeld wordt voor een misdrijf (zie Wartna et al., 2011). Vanwege beperkingen in de specificiteit van gegevens betreffende specifieke personen en jaren, kan alleen op jaarniveau gekeken worden of iemand opnieuw verdacht is geworden, waardoor recidive binnen het initiële cohortjaar niet gemeten kan worden. Hierdoor zijn er wel significante verschillen tussen personen in de periode waarover politierecidive bepaald wordt. De percentages zijn door de jaren heen cumulatief – als iemand na één kalenderjaar recidiveert, betekent dat hij of zij ook voor de latere kalenderjaren als recidivist gekenmerkt wordt. De statistieken zijn niet gecorrigeerd voor veranderingen in de samenstelling van de groepen en betreffen dus ruwe observaties.

Literatuur

Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor: 4e herziene versie.* Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.

Hoofdstuk 6 – Geografische ontwikkelingen

Bronnen voor ontwikkelingen op buurtniveau
Om de lokale verschillen in ontwikkelingen in jeugdcriminaliteit te onderzoeken, wordt gebruikgemaakt van de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie, welke gecombineerd is met het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB) van het CBS. Deze gegevens bevatten informatie over het aantal geregistreerde incidenten per CBS-buurt waar een jeugdige verdachte aan gekoppeld kan worden. De statistieken in dit hoofdstuk verschillen van de cijfers gepresenteerd in hoofdstuk 3, waar ook gebruikt wordt gemaakt van BVH. In hoofdstuk 3 wordt gekeken naar het aantal unieke verdachten, terwijl in dit hoofdstuk wordt gekeken naar het aantal incidenten (gepleegd door deze verdachten). Per incident kunnen meerdere verdachten geregistreerd worden en verdachten kunnen meerdere incidenten plegen.

Operationalisering buurten
Een CBS-buurt is het laagste regionale niveau waarvan kerncijfers zijn opgenomen bij het CBS. Buurten tellen op tot wijken en wijken tot gemeenten. Het CBS hanteert de volgende definitie[45] voor een buurt: 'onderdeel van een gemeente, dat op basis van historische dan wel stedenbouwkundige kenmerken homogeen is afgebakend. Homogeen wil zeggen dat één functie dominant is, bijvoorbeeld woonfunctie (woongebied), werkfunctie (industriegebied) of recreatieve functie (natuurgebied). Functies kunnen echter ook gemengd voorkomen'.
Buurtgrenzen kunnen verschillend zijn in verschillende jaren. In de geografische figuren in hoofdstuk 6 worden de buurtgrenzen uit 2019 gebruikt. In hoofstuk 6 zijn figuren weergegeven die de verandering in aantal geregistreerde incidenten, per buurt van 2015 tot 2020 weegeven. Buurten waarvan de grenzen van 2015 tot 2020 niet gelijk zijn mogen door het CBS niet appart worden benoemd en zullen worden weergegeven als geen verandering.

Jeugdcriminaliteit op buurtniveau
De mate van jeugdcriminaliteit in de buurt wordt gemeten door het absolute aantal incidenten waaraan een jeugdige verdachte gekoppeld is. Het gaat hier om registraties in de buurt waar het delict plaatsvindt, dus registraties van de pleegbuurt en niet de woonbuurt van een jeugdige verdachte.[46]

Concentratie van geregistreerde incidenten
De concentratie van geregistreerde incidenten wordt gemeten door het percentage incidenten dat plaatsvindt in X%en van de buurten. Er wordt gekeken naar de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten. Bijvoorbeeld, 25% van de incidenten wordt geregistreerd in 1% van de buurten. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten in 2010 en 2019 gelijk is gebleven aan het jaar 2015. Het aantal CBS buurten verschilt in de periode 2010 tot 2020. Gemiddeld hanteerd het CBS 11.360 buurten. Het precieze aantal kan per jaar met enkele honderden buurten verschillen.

---

[45] www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/buurt

[46] In bijlage 3 zullen ook bevindingen gepresenteerd worden voor de mate van jeugdcriminaliteit in de buurt gemeten door het aantal incidenten per inwoner. Door de mate van jeugdcriminaliteit per inwoner te meten ontstaat een beeld van de relatieve druk op de inwoners van een buurt. Absolute aantallen registraties geven een indicatie van de druk op de rechtshandhaving. De absolute aantallen en aantallen per inwoner vertonen vaak een gelijke ontwikkelingen.

Leeftijdsbepaling van verdachten/incidenten
De incidenten die hier worden onderzocht hebben alleen betrekking op incidenten waar ten minste één jeugdige verdachte bij betrokken was (d.w.z., in de leeftijd van 12 tot 23 jaar). Minderjarigen (12- tot 18-jarigen) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen) worden apart onderscheiden. Het gaat hier om de pleegleeftijd van de jongste verdachte ten tijde van het incident, wanneer meerdere verdachten aan een incident gekoppeld zijn.

Bronnen internationale ontwikkelingen
Om de ontwikkelingen in geregistreerde jeugdcriminaliteit voor verschillende landen te vergelijken, wordt gebruikgemaakt van gegevens afkomstig van de United Nations Survey on Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems (UNODC)[47]. De gegevens zijn aangevuld met gegevens van het CBS, omdat de gehanteerde definitie van minderjarige verdachte bij UNODC voor Nederland in de periode 2008 tot 2019 niet gelijk is.

Operationalisering internationale ontwikkelingen
Internationale vergelijkingen in de jeugdcriminaliteit zijn complex vanwege landelijke verschillen in leeftijdsgrenzen, definities, categorisering van delicten, vervolgingsbeleid en verwerking van gegevens (Rokven, Van der Laan & Beerthuizen, 2018). Daarom is het niet zinnig absolute niveauverschillen tussen landen te vergelijken. In plaats daarvan wordt per land het aantal geregistreerde jeugdige verdachten per 100.000 leeftijdsgenoten geïndexeerd ten opzichte van de situatie in 2015(=100).

Bepaling leeftijd internationale ontwikkelingen
De ontwikkelingen met betrekking op de internationale vergelijking hebben betrekking op minderjarige verdachten. De reden daarvoor is dat de bronnen binnen de groep volwassenen geen onderscheid mogelijk maken naar jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar.

Literatuur

Rokven, J., Beerthuizen, M.G.C.J., & Laan, A.M. van der (2018). Internationale ontwikkelingen in de geregistreerde jeugdcriminaliteit. In A.M. van der Laan & M.G.C.J. Beerthuizen, *Monitor Jeugdcriminaliteit 2017* (pp. 97-116). Den Haag: WODC/CBS. Cahier 2018-1.

Hoofdstuk 7 – Jeugdige verdachten van cybercriminaliteit

De gegevens over de jeugdige verdachten zijn gebaseerd op registraties van meldingen en misdrijven uit de Landelijke Cybercrime Query (LCQ) en de daaraan gekoppelde verdachten. Voor een goed begrip van de gegevens uit de LCQ, en daarmee ook de validiteit en betrouwbaarheid van deze gegevens, is een vergelijking met een indeling in de standaardclassificatie van misdrijven bij de politie noodzakelijk.

[47] www.unodc.org. De gegevens van het UNODC zijn vergelijkbaar met de gegevens van Eurostat. De keus voor de gegevens van het UNODC komt voort uit het feit dat de gegevens van het UNODC beschikbaar zijn over een langere periode.

Cijfers over de door de politie geregistreerde criminaliteit is gebaseerd op een indeling in maatschappelijke klassen in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) uitgaande van het Informatiemodel Nederlandse Politie (INP). Een maatschappelijke klasse is een code waarmee een incident (zoals een delict) wordt gedefinieerd en vastgelegd in een registratie in de BVH van de Nederlandse politie. Er wordt hierbij geen koppeling gelegd tussen een maatschappelijke klasse en artikelen uit het Wetboek van Stafrecht of andere relevante wetgeving (zoals de Opiumwet). Al naar gelang de aard van het incident kan een maatschappelijke klasse betrekking hebben op één of meer artikelen uit het wetboek van strafrecht.

De enige maatschappelijke klasse die bij de politie mogelijk is voor cybercriminaliteit is F90. De definitie van F90 'cybercrime' in de BVH is: 'alle vormen van bezitsaantasting waarbij de computer zowel het middel als het doel is.' Juridisch gesproken kunnen onder deze maatschappelijke klasse 13 artikelen uit het Wetboek van Strafrecht vallen, zoals deze uiteengezet in tabel M4.1 (zie eerdere methode van hoofdstuk 4).

Uit onderzoek van de politie blijkt dat cybercriminaliteit niet alleen terugkomt in F90 maar ook in verschillende andere maatschappelijk klassen (Borwell et al., 2020). Een belangrijke reden is dat in de praktijk diverse vormen van cybercriminaliteit vaak verweven zijn met andere vormen van criminaliteit. Zo is computervredebreuk meestal een middel om ICT binnen te dringen voor het plegen van fraude met internetbankieren met behulp van banking malware (bijvoorbeeld artikel 138ab Sr; artikel 138c Sr; artikel 139d Sr; oplichting artikel 326 Sr of witwassen artikel 420bis Sr). Daarnaast speelt cybercriminaliteit een rol bij de uitvoering (modus operandi) van traditionele delicten, zoals misdrijven in de persoonlijke sfeer (denk aan smaad of bedreiging). Er is sprake van een opeenvolging van verschillende strafbare feiten (Campman et al., 2012; Wagen et al., 2020) en de strafbare feiten die vallen onder cybercriminaliteit zijn dan één van de delicten die worden gepleegd. Het toekennen van een maatschappelijk klasse aan een incident naar aanleiding van een melding of (een aangifte) van een misdrijf blijft in de praktijk lastig.

Naast een maatschappelijke klasse worden aan een registratie in de BVH ook diverse documenten gekoppeld zoals een verklaring van een melder, een toelichting van de verbalisant, het proces-verbaal van aangifte van een misdrijf, een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal van een misdrijf of een bevinding naar aanleiding van een actie van de politie. Deze documenten bevatten termen en zinnen die veel informatie geven over wat er feitelijk is gebeurd. Het gaat dan niet alleen om termen en zinnen die kunnen aangeven welke strafbare feiten mogelijk zijn gepleegd, maar ook op welke wijze (modus operandi) en of er sprake is van eventuele daderen/of opsporingsindicaties.

Voor het zoeken van relevante registraties in de BVH is ten eerste een tekstquery ontwikkeld voor het vinden van registraties die duiden op mogelijke cybercriminaliteit: de Landelijke Cybercrime Query. Ten tweede is een classificatiesysteem ontwikkeld samen met een codeerinstructie voor het handmatig controleren van de gevonden BVH-registraties op basis van de LCQ (is er inderdaad sprake van cybercriminaliteit?) en het toevoegen van nieuwe variabelen zoals de verschijningsvorm van cybercriminaliteit.

De Landelijke Cybercrime Query
De LCQ is door de Dienst Landelijke Informatieorganisatie (DLIO) van de Nederlandse politie samen met diverse andere eenheden ontwikkeld. In de LCQ staan een groot aantal zoektermen die op zichzelf of in combinatie kunnen duiden op cybercriminaliteit. Omdat er geen koppeling bestaat tussen de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht en de maatschappelijke klasse, termen en zinnen in de BVH-documenten van een registratie van een incident is voor het vinden van de juiste woorden uitgegaan van verschijningsvormen van cybercriminaliteit die al in breed verband gehanteerd worden en te vinden zijn in de literatuur. Bijvoorbeeld door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC), het WODC en door de politie in het Nationaal Dreigingsbeeld (NDB). Het ging om bekende verschijningsvormen zoals hacken (computervredebreuk), malware, websiteaanvallen (DDoS), botnets, ransomware (afpersing, dreigen met computercriminaliteit) en phishing met malware. Voor ieder van deze verschijningsvormen is een tekstquery gemaakt. Voor deze opzet is gekozen zodat experts en andere geïnteresseerden per verschijningsvorm input konden leveren. Door het raadplegen van de literatuur en deskundigen, het onderzoeken van de intersubjectiviteit door de uitkomsten van verschillende codeurs onderling te vergelijken en te bespreken, is getracht de validiteit (meten we wat we willen meten) van het instrument zo goed als mogelijk te waarborgen in termen van 'inhoudsvaliditeit' (Swanborn, 1987; Scheepers et al., 2016).[48]
Gegeven de verwevenheid is het strakke onderscheid tussen cybercriminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit losgelaten. Het gaat niet alleen om de op zichzelf staande vormen van cybercriminaliteit, zoals ransomware of DDoS, maar de zoektermen geven daarnaast zicht op gedigitaliseerde criminaliteit die verweven is met cybercriminaliteit. Voorbeelden van dit laatste zijn het hacken van accounts om deze te misbruiken voor bestellingen (fraude), het gebruik van phishinglinks om persoonlijke gegevens te verkrijgen, het inzetten van remote access tools om toegang tot de computer te krijgen of het verkrijgen van wachtwoorden.[49] In de modus operandi van verschillende vormen van criminaliteit komen deze toepassingen van cybercriminaliteit (meestal computervredebreuk) terug, zoals bij misbruik accounts voor bestellingen, betaalverzoekfraude of helpdeskfaude.
Uitgangspunt was een eerste query die uitging van F90. De ervaring leerde dat deze voor verbetering vatbaar was omdat er sprake was van vals-positieve en vals-negatieve registraties die meekwamen in het resultaatbestand. In een aantal stappen is in de periode februari 2017 tot september 2017 toegewerkt naar een nieuwe query. Dit is gebeurd door middel van een proces van testen, evalueren, vervangen van termen en operatoren (zoals 'and' of 'or'). Hierbij zijn ook twee alternatieve queries gebruikt om de uitkomsten te vergelijken en door feedback van deskundigen in diverse eenheden (intersubjectiviteit). De verbeterde versie van de Landelijke Cybercrime Query is in september 2017 in gebruik is genomen waarbij in ieder geval de maatschappelijke klasse F90 registraties worden opgevraagd en alle andere relevante registraties op basis van de zoektermen.
In de periode december 2018 tot april 2019 is de LCQ opnieuw aangepast. De belangrijkste reden was dat als gevolg van de digitalisering van de samenleving de politie met enige regelmaat nieuwe of aangepaste modus operandi constateert bij het plegen van misdrijven met een digitale component. Een voorbeeld is helpdeskfraude of tech support scam. Aanvankelijk werden deze misdrijven hoofdzakelijk gepleegd uit naam van 'Microsoft', maar in de loop van de tijd was er ook steeds

[48] Andere manieren om de mate van validiteit te meten zoals het nagaan van de convergente validiteit zijn niet mogelijk omdat er geen andere instrumenten zijn waarmee de LCQ vergeleken kan worden.

[49] De lezer wordt erop gewezen dat het bij computervredebreuk niet alleen gaat om technische of ICT-matige handelingen, maar ook "door het aannemen van een valse hoedanigheid" (art 138ab-lid 1d Sr).

meer sprake van andere helpdesks. Dergelijke aanpassingen zijn niet alleen noodzakelijk maar ook gebruikelijk bij het zoeken naar registraties op basis van teksten. In dit verband wordt ook verwezen naar de kanttekeningen bij de bruikbaarheid van machine-learning-achtige technieken, concept-drift en wat dit betekent voor trendonderzoek (Tollenaar et al., 2019, pagina 102-103). De consequentie van het voorgaande is wel dat de LCQ vooral valide resultaten genereert voor de periode dat de tekstquery ongewijzigd blijft (begin 2019 tot heden). Bij trendonderzoek dient rekening gehouden te worden met registratie-effecten als de tekstquery tussentijds wordt aangepast als er sprake is van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van cybercriminaliteit.[50]
Een andere vraag is in hoeverre er sprake is van een valide meting in termen van de daadwerkelijke (hoeveelheid) cybercriminaliteit die plaatsvindt in Nederland en de daarbij betrokken verdachten, de zogenoemde 'externe validiteit' (Swanborn, 1987). Dat is niet mogelijk omdat de meldingen, aangiften en verdachten van cybercriminaliteit bij de politie geen 'a-selecte steekproef' vormen uit de onbekende populatie gepleegde misdrijven of verdachten in Nederland. Het darknumber bij de politie van cybercriminaliteit blijft aanzienlijk en selectief. Zo is de aangiftebereidheid van burgers en rechtspersonen beperkt en verschilt dit per verschijningsvorm (CBS, 2018; Weijer et al., 2020). Zo werd bijvoorbeeld in 2019 in ruim één op de twaalf gevallen (8%) van cybercriminaliteit of gedigitaliseerde criminaliteit aangifte gedaan bij de politie door burgers (CBS, 2020). Voor bedrijven ligt het percentage tussen de 6% en 14% (CBS, 2018; Weijer et al., 2019).
De lage aangiftebereidheid van burgers en bedrijven verklaart deels het verschil tussen de uitkomsten van het aantal jongeren dat zelf opgeeft cyberdelicten te plegen (zie het hoofdstuk 2 over zelfrapportage in dit rapport) en het aantal bij de politie bekende verdachten.

Classificatie registraties uit de LCQ
De resultaten van de LCQ met de gevonden registraties uit de BVH vormen het startpunt voor een handmatige classificatie van de registraties in termen van de verschijningsvormen van cybercriminaliteit. Deze classificatie gebeurt door medewerkers van de informatieorganisatie van de 10 politie-eenheden en vindt vanaf 1 januari 2019 plaats in een specifieke en gestandaardiseerde database (BlueIntel). Om ervoor te zorgen dat het coderen zo betrouwbaar mogelijk plaatsvindt, is een specifieke codeerinstructie geschreven op welke wijze het coderen plaats dient te vinden.
Ten eerste wordt door de codeur nagegaan of er daadwerkelijk sprake is van een registratie cybercriminaliteit. Ten tweede worden de valide registraties qua verschijningsvorm ingedeeld in hoofd- en subcategorieën op basis van het veronderstelde motief bij het plegen van het misdrijf en de gebruikte werkwijze. De delictscategorieën zijn geldelijk gewin (fraude/oplichting en afpersing/chantage), de beschadiging van een persoon of rechtspersoon door smaad/laster/belediging) (persoonsgericht), politieke of ideologisch motieven (hacktivisme) en delicten met motieven als verveling, spel, grensverkenning, prestige en uiting van frustraties (vandalisme/baldadigheid; Borwell et al., 2020). Naast de hoofdcategorieën worden de registraties ook ingedeeld in meer gedetailleerde subcategorieën. De hoofdcategorieën (en ter illustratie enkele voorbeelden van de subcategorieën) zij in tabel M7.1 uiteengezet.

[50] Dit geldt overigens ook voor andere meetinstrumenten voor het in kaart brengen van de criminaliteit (en daarmee ook de verdachten) zoals de geregistreerde criminaliteit bij de politie of de CBS-veiligheidsmonitor die periodiek worden aangepast.

Tabel M7.1 Indeling LCQ

Hoofdcategorie	Subcategorie en voorbeelden
Fraude/oplichting	Helpdeskfraude (Tech Support Scam), fraude met internetbankieren (phishing), misbruik accounts voor bestellingen
Afpersing/chantage	Ransomware, sextortion, DDoS[a]
Persoonsgericht huiselijke kring	Stalking
Persoonsgericht vrienden of kennissen	Smaad/laster/belediging
Persoonsgericht zakelijke sfeer	Diefstal gegevens
Persoonsgericht onbekende dader	Bedreiging
Vandalisme/baldadigheid	DDoS-aanval, defacement, hacktivisme
Hacktivisme	Hacktivisme
Overige cybercriminaliteit	Hacken onbekend motief

[a] Een DDoS-aanval kan terugkomen bij verschillende hoofdcategorieën. Zo kan een DDoS-aanval gebruikt worden als middel om mensen en bedrijven af te persen. DDos-aanvallen worden ook uitgevoerd in het kader van baldadig gedrag.

Overigens blijken de indelingen van de verschijningsvormen van cybercriminaliteit van de politie, het WODC en het CBS op basis van het zoeken van woorden of via machine-learning van elkaar te verschillen (Tollenaar et al., 2019; CBS, 2019; Borwell et al., 2020). Het gebruik van diverse indelingen hangt samen met de verschillende doelen die zijn of worden nagestreefd. Welke indeling te prefereren is, valt niet zonder meer vast te stellen zonder nader onderzoek. De politie hanteert de indeling vanuit haar taakstelling om zo goed als mogelijk (in)zicht te krijgen in concrete maatschappelijke veiligheidsproblemen, voor intelligence doeleinden en het kunnen richten van een integrale aanpak door (bijvoorbeeld) preventie, victim notificatie, verstoren of opsporing.

De gekoppelde verdachten

In het resultaatbestand van de LCQ is ook bekend of bij een registratie van een misdrijf er sprake is van een of meer bekend geworden verdachten (inclusief per verdachte diverse identificerende gegevens zoals naam, leeftijd, adres). Deze worden automatisch gekoppeld aan de desbetreffende BVH-registratie.

Literatuur

Borwell, J., Schuppers, K., Rooyakkers, J. & Harteveld, A. (2020). Het cybercrimebeeld van de Nederlandse politie. Van algemeen beeld naar verdiepende analyse en aanpak. In C. de Poot, E. Lievens, W. Stol & L. de Kimpe (red.e). *Politie en cybercrime*. Cahier Politiestudies jaargang 2020-3, nr. 56.

Campman, I., Dedert, P., Hesseling, R., Huijskens, P.J., et al. (2012). *Criminaliteit in een gedigitaliseerde samenleving*. Amsterdam/Den Haag/Rotterdam/Utrecht/Zoetermeer: Nationale Politie (politie intern).

CBS (2018). *Cybersecuritymonitor 2018: Een verkenning van dreigingen, incidenten en maatregelen*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2019). *Cybercrime achterhalen in aangiften*. Geraadpleegd op 18 januari 2021, van: www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/innovatie/project/cybercrime-achterhalen-in-aangiften

CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Scheepers, P., Tobi, T. & Boeije, H. (red.). (2016). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom Uitgevers.

Swanborn, P.G. (1987). *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Meppel: Boom Uitgevers.

Tollenaar, N., Rokven, J.J., Macro, D., Beerthuizen, M.G.C.J. & Laan, A.M. van der (2019). *Predictieve textmining in politieregistraties: Cyber- en gedigitaliseerde criminaliteit*. Den Haag: WODC. Cahier 2019-2.
Wagen, W. van der, Oerlemans, J.J. & Weulen Kranenbarg, M. (2020). *Basisboek cybercriminaliteit*. Den Haag: Boom Criminologie.
Weijer, S.G.A. van de, Leukfeldt, E.R. & Zee, S. van der (2020). *Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu? Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers.* Den Haag: Sdu Uitgevers.

Hoofdstuk 8 – Strafrechtelijke uitspraken jeugdige cybercriminelen

Om inzicht te krijgen in de kenmerken van strafzaken van cybercriminaliteit door jeugdigen en de ontwikkelingen over de afgelopen tien jaar, is gebruikgemaakt van een cross-sectioneel kwalitatief onderzoeksdesign. Strafrechtelijke uitspraken uit drie jaartallen (2010, 2015 en 2019) worden geanalyseerd door middel van een inhoudsanalyse (Elo & Kyngäs, 2007) en vervolgens met elkaar vergeleken om veranderingen in de tijd te kunnen identificeren. Oorspronkelijk was er een derde deelvraag om de alternatieve sanctiemogelijkheden voor jeugdige cyberdaders te inventariseren. Deze deelvraag is in overleg geschrapt vanwege een gebrek aan eenduidige data alsook twijfels bij de toegevoegde waarde voor het rapport. In deze uitgebreide methodesectie wordt allereerst besproken welke bronnen gebruikt zijn om de onderzoeksvragen te beantwoorden, vervolgens de procedure die is doorlopen bij het aanvragen en verwerken van de data alsook de analyse die is uitgevoerd. Tot slot wordt nader besproken hoe de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is meegenomen en gewaarborgd binnen het onderzoek.

Bronnen
Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn gegevens uit twee databronnen gebruikt. Ten eerste is gebruikgemaakt van de RAC-min. RAC-min is een afslag van het Rapsody-systeem, een gemeenschappelijk informatiesysteem van het OM en de zittende magistratuur. Ten tweede is gebruikgemaakt van strafrechtelijke vonnissen, verkregen via www.rechtspraak.nl en of via de Raad voor de rechtspraak.
Om de uitspraken van jeugdige cyberdaders in kaart te brengen, werden de desbetreffende uitspraken geselecteerd met behulp van de RAC-min. Deze selectie is gemaakt op basis van twee variabelen: cyber-gerelateerde wetsartikelen en het jaartal van de strafrechtelijke uitspraak. De cyber-gerelateerde wetsartikelen die zijn opgevraagd, zijn te vinden in tabel M4.1 (bij de methodologie van hoofdstuk 4). Drie wetsartikelen zijn tussen 2010 en 2019 ingevoerd, namelijk 138c Sr in 2019 en 350c Sr en 350d Sr in 2015, waardoor de eerdere jaartallen niet zijn meegenomen voor deze wetsartikelen. Zaken waarbij een wetsartikel ten laste is gelegd, maar vervolgens tot vrijspraak heeft geleid, zijn ook meegenomen. De drie jaartallen die werden meegenomen zijn 2010, 2015 en 2019. Zowel zaken die bij de OM zijn afgehandeld in de drie opgevraagde jaartallen als zaken die in eerste aanleg door de rechter werden behandeld zijn opgevraagd. Van deze uitspraken zijn de volgende gegevens uit de RAC-min gehaald: geslacht, pleegleeftijd, leeftijd ten tijde van strafrechtelijke uitspraak, datum van de uitspraak, arrondissement, de afhandeling van OM en/of ZM, de opgelegde straffen en maatregelen, en voor ZM-zaken of er wel of geen hoger beroep is ingesteld. De uiteindelijke selectie geeft een overzicht van alle strafzaken betreffende cybercriminaliteit door jeugdigen, zowel de afhandeling bij het OM als bij de zittende magistratuur.

De tweede bron die gebruikt is in het onderzoek zijn de vonnissen van gerechtelijke uitspraken. Deze documenten zijn allereerst opgezocht via www.rechtspraak.nl of, indien niet beschikbaar via de website, opgevraagd bij de Raad voor de rechtspraak. Hierbij bleek dat enkel de vonnissen van zaken behandeld in een meervoudige kamer informatie bevatten over de ten laste gelegde feiten, de beoordeling van het bewijs door de rechter en de motivatie voor de daaropvolgende strafoplegging. Vooral met betrekking tot de aard van het misdrijf en de sanctionering van de cyberdelicten staat in de uitspraken veel waardevolle informatie. Over de persoon van de dader staat vaak minder systematisch geschreven; al komt in de uitspraken vaak wel informatie over het motief, de situatie of de persoonlijkheid van de verdachte naar voren. De meervoudige kamerzaken zijn, op drie na[51], meegenomen in het onderzoek. Zaken die zijn afgehandeld door een kinderrechter of politierechter waren vaak vastgelegd met enkel een Aantekening Mondeling Vonnis, waar geen additionele informatie bovenop de RAC-min uitgehaald kon worden. Om die reden zijn de vonnissen van enkelvoudige kamerzaken niet verder geanalyseerd. In totaal zijn 47 van de 50 uitspraken van de meervoudige kamer geanalyseerd (7 uit 2010; 8 uit 2015 en 32 uit 2019). Deze meervoudige kamer-zaken vormen tussen de 31% en de 65% van de totale uitspraken. Hierbij lijkt een toename te zijn, waarbij in 2010 nog slechts 31% van de cyberzaken in de meervoudige kamer werd behandeld, steeg dit naar 47% in 2015 en naar 65% in 2019.

Procedure

De selectiebestanden vanuit RAC-min werden gepseudonimiseerd aangeleverd en vervolgens geanalyseerd. Deze bestanden zijn gebruikt om een overzicht te krijgen van de hoeveelheid cyberuitspraken in de geselecteerde jaartallen. De lage aantallen jeugdige cyberzaken bood de mogelijkheid om alle uitspraken in de desbetreffende jaartallen mee te nemen.

Om de bijbehorende uitspraken op te vragen, werden de parketnummers van de RAC-mindata ontsleuteld en, ongelinkt aan de eerdere bestanden, naar ons toegestuurd. Waar mogelijk, werden de uitspraken opgevraagd via www.rechtspraak.nl. De website www.rechtspraak.nl biedt gepseudonimiseerde strafrechtdossiers, welke via het parketnummer opgezocht konden worden. Hoewel niet alle strafrechtdossiers op de website staan, worden zaken altijd gepubliceerd wanneer de zaak media-aandacht heeft gehad; op een juridisch beroepsgroep gericht medium is besproken; van bijzonder belang is voor bepaalde groepen; of een jurisprudentievormend karakter heeft. Via de website bleken 40 van de 50 uitspraken van de meervoudige kamer vindbaar te zijn. Uitspraken die niet vindbaar waren, zijn opgevraagd via de Raad van de rechtspraak. Op drie zaken na is toegang tot deze zaken verkregen.

Alvorens de uitspraken van www.rechtspraak.nl te analyseren, zijn de bestanden (verder) ontdaan van persoons- of identificatiegegevens. Zo zijn onder andere het ECLI-nummer, het parketnummer en de namen van officieren van justitie, de verdediging en rechters uit het bestand verwijderd. Deze bestanden zijn vervolgens geanalyseerd door middel van MaxQDA, waarna de codes zijn omgezet in een Excelbestand. De opgevraagde bestanden via de Raad voor de rechtspraak waren in te zien voor de eerste auteur van dit hoofdstuk door middel van een geleende en beveiligde laptop van de Raad voor de rechtspraak. Deze niet geanonimiseerde vonnissen werden ingezien en relevante niet-herleidbare gegevens uit deze vonnissen werden gecodeerd in een Excel-bestand op een andere computer.

[51] Deze vonnissen waren niet terug te vinden in het e-archief van de Raad voor de rechtspraak. De desbetreffende arrondissementen zijn gevraagd de vonnissen alsnog te digitaliseren, maar dit is helaas niet gebeurd in de looptijd van het huidige onderzoek.

Analyse
Voor de analyse van de deelvragen is allereerst op een beschrijvende manier gekeken naar de RAC-mindata over de zaken die bij het OM alsook voor de rechter zijn gekomen in de desbetreffende jaartallen. Aanvullend is een kwalitatieve inductieve inhoudsanalyse uitgevoerd op de zaken die behandeld zijn in een meervoudige kamer met behulp van het kwalitatieve programma MaxQDA en Microsoft Excel. Een kwalitatieve inhoudsanalyse is een methode waarmee strekking van de tekst alsook terugkomende patronen kunnen worden geanalyseerd door middel van het toekennen van het codes aan de tekst (Elo & Kyngäs, 2007). In dit onderzoek is dit op een inductieve manier gedaan, wat inhoudt dat er van tevoren geen thema's of categorieën werden vastgesteld. De thema's of categorieën zijn daarentegen vanuit de teksten gecreëerd, waardoor het onderzoek voornamelijk verkennend van aard is. Wel is gericht op zoek gegaan naar de antwoorden op onze onderzoeksvragen. Codes werden daardoor gezocht op de volgende onderwerpen: de persoon van de dader, het misdrijf en de sanctionering. Over de drie jaartallen heen is vervolgens gekeken naar de veranderingen over tijd, zoals hieronder verder zal worden toegelicht.
Een vonnis werd alvorens te coderen eerst goed doorgelezen om bekend te raken met de inhoud, waarna per onderzoeksvraag aan de relevante stukjes tekst een code werd toegekend. Het coderen is uitgevoerd door twee onderzoekers, waartussen regelmatig werd overlegd om tot overeenstemming van codes te komen. Bij de eerste vonnissen werd intensief overlegd om elkaars codes te begrijpen en de intersubjectiviteit te verkleinen. Na een aantal zaken samen te hebben gecodeerd, werd een vonnis primair door één onderzoeker gecodeerd, waarna de tweede onderzoeker de codes controleerde en, in overleg, aanpaste. Na tien zaken zijn beide onderzoekers nogmaals nauwkeurig door de casussen gegaan om individuele verschillen in de codes te minimaliseren en het codeboek eventueel aan te passen aan nieuwe inzichten voortkomend uit de eerste tien zaken. Vervolgens is in verschillende stappen de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid berekend en verbeterd, zoals hieronder verder zal worden toegelicht.
De eerdere jaartallen, 2010 en 2015, zijn meegenomen om veranderingen over de tijd te identificeren. Hiertoe is allereerst gekeken naar de kenmerken van de uitspraken zoals weergegeven in de bestanden vanuit de RAC-min. Vervolgens zijn de uitspraken inhoudelijk bekeken, om verschillen in de aard van de dader, het misdrijf of de sanctionering in kaart te brengen. De codes van het jaar 2019, welke uitspraken eerst zijn gecodeerd, werden meegenomen en naast de uitspraken uit de eerdere jaartallen gelegd. Vanwege de lage aantallen cyberzaken in de eerdere jaartallen, is er voor gekozen om vooral de kwantitatieve bevindingen te duiden aan de hand van de kwalitatieve data. Uitspraken over veranderingen in de tijd bleken kwalitatief niet mogelijk te zijn door het diverse karakter aan cyberzaken die voor de rechter verschijnen.

Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid
Gedurende het codeerproces is op meerdere momenten en op verschillende manieren gecontroleerd of de codering door de verschillende codeerders vergelijkbaar verliep. Hierbij is gebruikgemaakt van de functies rondom interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van MaxQDA.[52] De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de vonnissen is berekend na het in overleg coderen van de eerste tien vonnissen.
Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te berekenen zijn vier casussen door twee onderzoekers gecodeerd. Hierbij werd door beide onderzoekers individueel zowel

[52] www.maxqda.com/help-mx20/teamwork/problem-intercoder-agreement-qualitative-research

een keuze gemaakt in welke tekst werd geselecteerd als besloten welke code bij de tekst past.
Allereerst is gekeken in hoeverre de codes met elkaar overeenkwamen, waarbij ook de tekstselectie meewoog in de beoordeling. De coderingen werden als overeenstemming gemarkeerd als beide onderzoekers dezelfde codes hadden toegekend aan stukken teksten die voor minimaal 90% overlap vertoonden. Tabel M8.1 geeft een overzicht per deelvraag van het percentage overeenstemming alsook de Cohen's Kappa. Bij de Cohen's Kappa is voor de kans op overeenstemming rekening gehouden met het aantal codes waaruit de onderzoekers konden kiezen.[53] Door de Cohen's Kappa te berekenen, werd zichtbaar dat de totale betrouwbaarheid varieerde van redelijk (0,55) tot zeer goed (0,84; Viera & Garrett, 2005). Codes die niet overeenkwamen zijn vervolgens besproken om de ernst van de afwijkingen te bepalen. Hieruit bleek dat een groot gedeelte te maken had met het anders selecteren van de tekst, maar ook enkele inhoudelijke verschillen in coderen zijn besproken om herhaling te voorkomen.

Tabel M8.1 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid met tekstselectie (90% overlap)

Deelvragen	Casussen			
	1	2	3	4
Algemeen	62,17% (0,60)	98,64% (0,99)	80,62% (0,79)	81,44% (0.80)
Deelvraag 1(dader)	57,14% (0,54)	78,57% (0,77)	58,82% (0,55)	81,82% (0.80)
Deelvraag 2 (misdrijf)	48,92% (0,47)	74,66% (0,74)	43,68% (0,41)	54,50% (0,53)
Deelvraag 3 (sanctie)	41,38% (0,38)	86,32% (0,86)	70,59% (0,69)	52,78% (0,51)
Totaal	**55,67% (0,55)**	**83,80% (0,84)**	**66,20% (0.66)**	**61,67% (0,61)**

Tabel M8.2 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid aanwezigheid code in interview, in %

Deelvragen	Casussen			
	1	2	3	4
Algemeen	100,00	100,OO	100,00	98,11
Deelvraag 1 (dader)	95,00	91,67	95,00	98,44
Deelvraag 2 (misdrijf)	94,97	94,97	96,65	92,22
Deelvraag 3 (sanctie)	95,95	100,00	94,80	94,80
Totaal	**95,96**	**96,81**	**95,96**	**94,68**

Vervolgens is gekeken naar de aanwezigheid van dezelfde code in de tekst. Hierbij is per code gekeken of een code voorkomt of niet in de tekst. Deze vorm van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is interessant voor coderingen met veel verschillende codes, zoals in dit onderzoek het geval was. De code is weliswaar niet altijd op dezelfde plek gecodeerd, zoals nodig in de voorgaande vorm van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, maar het geeft aan dat de onderzoekers het eens zijn over de invulling van de tekst. De percentages van overeenstemming lagen bij deze vorm van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid gemiddeld rond de 95% (zie tabel M8.2).
Na het coderen van alle vonnissen van www.rechtspraak.nl[54] uit 2019 is vervolgens de overeenstemming berekend voor 10% van de codes per deelvraag. Hiertoe zijn van alle toegekende codes random 10% van de segmenten uit de teksten gehaald

[53] www.maxqda.com/help-mx20/teamwork/problem-intercoder-agreement-qualitative-research

[54] Vonnissen opgevraagd bij de Raad voor de rechtspraak zijn vanwege toestemmings- en privacyredenen door slechts één onderzoeker gecodeerd en konden niet worden meegenomen in deze berekening.

en de oorspronkelijk toegekende code (tijdelijk) losgekoppeld. Beide onderzoekers hebben de tekstsegmenten opnieuw gecodeerd, waarna is gekeken naar interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, oftewel de onderlinge overeenstemming tussen de onderzoekers, alsook de intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid, de overeenstemming tussen de al eerder gecodeerde tekstsegmenten en de nieuw toegekende codes (zie tabel M8.3). Naast de percentages is ook de Cohen's kappa berekend, waarbij wederom rekening werd gehouden met het aantal codes waaruit de onderzoekers konden kiezen. Hieruit blijkt dat zowel de intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid als de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid als goed tot zeer goed kon worden bestempeld (Viera & Garrett, 2005).

Tabel M8.3 Inter- en intrabeoordelaarsbetrouwbaarheid zonder tekstselectie

	Origineel x Beoordelaar 1	Origineel x Beoordelaar 2	Beoordelaar 1 x Beoordelaar 2
Deelvraag 1	96% (0,92)	96% (0,92)	100% (1,00)
Deelvraag 2 (deel 1)	100% (1,00)	100% (1,00)	100% (1,00)
Deelvraag 2 (deel 2)	85% (0,74)	88% (0,78)	80% (0,67)
Deelvraag 3	92% (0,85)	98% (0,96)	92% (0,85)
Totaal	90% (0,81)	93% (0,86)	88% (0,77)

Literatuur

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing, 62*(1), 107-115. doi:10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x

Viera, A.J., & Garrett, J.M. (2005). Understanding interobserver agreement: The kappa statistic. *Family medicine, 37*(5), 360-363.

Bijlage 3 Tabellen en figuren

Tabellen bij hoofdstuk 1

Tabel B1.1 Ontwikkeling jeugdpopulatie in absolute aantallen (x1.000)

	’00	’01	’02	’03	’04	’05	’06	’07	’08	’10
12- tot 16-jarigen	756	769	780	793	802	808	809	803	793	782
16- tot 18-jarigen	362	367	377	387	393	392	392	402	409	402
12- tot 18-jarigen	1.119	1.136	1.158	1.180	1.195	1.200	1.202	1.205	1.202	1.184
18- tot 23-jarigen	948	951	953	958	957	961	969	977	987	1.022
	’11	**’12**	**’13**	**’14**	**’15**	**’16**	**’17**	**’18**	**’19**	**’20**
12- tot 16-jarigen	784	793	807	816	817	818	808	796	784	770
16- tot 18-jarigen	401	396	390	391	399	408	417	419	414	413
12- tot 18-jarigen	1.185	1.189	1.197	1.207	1.216	1.226	1.225	1.215	1.198	1.183
18- tot 23-jarigen	1.033	1.041	1.046	1.037	1.031	1.032	1.044	1.056	1.078	1.098

Bron: Statline, CBS

Tabellen bij hoofdstuk 2

Tabel B2.1 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 10- tot 12-jarigen (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Traditioneel	20,5	16,6	20,2	21,1	4,3	2,6	3,6	5,7
Agressie	14,3	11,6	12,7	16,6	3,7	2,3	3,0	5,2
Vermogen	10,7	5,6	8,8	11,6	3,3	1,6	2,5	4,4
Vandalisme	4,2	5,7	5,6	4,8	2,1	1,6	2,1	3,0
Wapenbezit	.	.	.	.				
Drugsverkoop	.	.	.	.				
Cyber- en gedigitaliseerd			7,8	4,3			2,4	2,8
Cyber			6,7	4,2			2,2	2,8
Gedigitaliseerd			3,5	1,6			1,6	1,8

Bron: MZJ

Tabel B2.2 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 10- tot 12-jarige jongens en meisjes (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Jongens								
Traditioneel	27,0	20,7	23,8	26,6	6,6	3,9	5,4	8,5
Agressie	21,8	15,6	16,2	24,2	6,1	3,5	4,7	8,2
Vermogen	12,6	7,7	10,0	13,9	4,9	2,6	3,8	6,6
Vandalisme	5,2	7,2	7,9	8,9	3,3	2,5	3,4	5,5
Cyber- en gedigitaliseerd			9,6	7,6			3,7	5,1
Cyber			9,0	7,5			3,6	5,1
Gedigitaliseerd			3,3	3,0			2,3	3,3
Meisjes								
Traditioneel	13,5	11,8	16,5	15,0	5,3	3,3	4,7	7,2
Agressie	6,2	7,1	9,3	8,3	3,7	2,7	3,7	5,5
Vermogen	8,6	3,2	7,6	9,0	4,3	1,8	3,4	5,8
Vandalisme	.	4,0	3,2	.	.	2,0	2,2	.
Cyber- en gedigitaliseerd			6,0	.			3,0	.
Cyber			4,3	.			2,6	.
Gedigitaliseerd			3,6	.			2,4	.

Bron: MZJ

Tabel B2.3 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 10- tot 12-jarige jeugdigen met een Nederlandse en migratieachtergrond (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Nederlandse achtergrond								
Traditioneel	20,5	16,3	20,8	23,7	4,6	3,0	4,2	6,9
Agressie	15,1	11,4	13,0	19,1	4,1	2,5	3,4	6,4
Vermogen	10,7	5,8	9,3	12,9	3,5	1,9	3,0	5,4
Vandalisme	3,7	6,1	5,6	.	2,1	1,9	2,4	.
Cyber- en gedigitaliseerd			7,0	.			2,6	.
Cyber			6,2	.			2,5	.
Gedigitaliseerd			.	.			.	.
Migratieachtergrond								
Traditioneel	18,4	17,4	18,2	14,0	12,3	5,7	7,1	9,3
Agressie	.	12,4	11,9	9,8	.	5,0	6,0	8,0
Vermogen	.	4,8	7,1	8,0	.	3,2	4,7	7,3
Vandalisme	.	4,2	5,4	4,1	.	3,0	4,2	5,3
Cyber- en gedigitaliseerd			10,5	3,5			5,7	4,9
Cyber			8,0	3,3			5,0	4,8
Gedigitaliseerd			4,7	0,8			3,9	2,4

Bron: MZJ

Tabel B2.4 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Traditioneel	41,2	38,1	34,7	36,6	2,9	2,0	2,4	3,8
Geweld	25,3	22,7	21,8	20,7	2,5	1,7	2,1	3,2
Vermogen	25,3	20,7	15,3	19,4	2,5	1,7	1,8	3,1
Vandalisme	16,4	17,9	13,8	13,4	2,2	1,6	1,8	2,7
Wapenbezit	5,3	3,3	2,6	3,3	1,3	0,7	0,8	1,4
Drugsverkoop	2,5	2,3	2,4	1,5	0,9	0,6	0,8	1,0
Cyber- en gedigitaliseerd			24,7	19,5			2,2	3,1
Cyber			16,5	12,7			1,9	2,6
Gedigitaliseerd			13,1	11,1			1,7	2,5

Bron: MZJ

Tabel B2.5 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 12- tot 18-jarige jongens en meisjes (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Jongens								
Traditioneel	47,4	45,0	39,2	44,2	4,1	2,9	3,5	5,5
Geweld	29,6	29,1	26,5	26,1	3,7	2,6	3,1	4,8
Vermogen	29,9	24,8	15,7	24,5	3,8	2,5	2,6	4,7
Vandalisme	18,5	21,1	15,3	16,6	3,2	2,4	2,6	4,1
Cyber- en gedigitaliseerd			26,3	26,0			3,1	4,8
Cyber			18,1	17,2			2,7	4,2
Gedigitaliseerd			11,8	14,6			2,3	3,9
Meisjes								
Traditioneel	35,0	31,0	29,9	28,5	4,0	2,7	3,4	5,1
Geweld	20,8	16,1	16,9	15,1	3,4	2,2	2,7	4,1
Vermogen	20,5	16,4	14,8	14,0	3,4	2,2	2,6	3,9
Vandalisme	14,2	14,7	12,2	10,0	2,9	2,1	2,4	3,4
Cyber- en gedigitaliseerd			23,0	12,7			3,1	3,8
Cyber			14,8	8,1			2,6	3,1
Gedigitaliseerd			14,6	7,4			2,6	3,0

Bron: MZJ

Tabel B2.6 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2005, 2010, 2015 en 2020 bij 12- tot 18-jarige jeugdigen met een Nederlandse en migratieachtergrond (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Nederlandse achtergrond								
Traditioneel	41,3	38,7	33,7	36,8	3,1	2,3	2,8	4,4
Geweld	25,5	22,5	20,7	20,6	2,7	1,9	2,4	3,7
Vermogen	25,3	21,6	15,0	20,4	2,7	1,9	2,1	3,7
Vandalisme	15,8	18,1	13,1	11,3	2,3	1,8	2,0	2,9
Cyber- en gedigitaliseerd			24,8	19,1			2,5	3,6
Cyber			15,8	13,7			2,1	3,2
Gedigitaliseerd			13,0	10,1			2,0	2,8
Migratieachtergrond								
Traditioneel	40,9	35,9	38,2	35,9	8,3	4,2	5,2	7,5
Geweld	23,5	23,5	25,7	21,1	7,1	3,7	4,7	6,3
Vermogen	25,0	17,3	16,3	16,4	7,3	3,3	4,0	5,8
Vandalisme	20,4	17,5	16,2	19,3	6,8	3,3	3,9	6,1
Cyber- en gedigitaliseerd			24,3	20,9			4,6	6,3
Cyber			18,7	10,1			4,2	4,7
Gedigitaliseerd			13,6	14,2			3,7	5,4

Bron: MZJ

Tabel B2.7 Trends virussen versturen en online opzettelijk bang maken bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Virus versturen	2,0	0,7	1,1	0,6	0,8	0,3	0,5	0,6
Bang maken via SMS, email of chatbox	6,6	6,5	7,7	7,4	1,5	1,0	1,4	2,1

Bron: MZJ

Tabel B2.8 Slachtofferschap bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 5%-foutmarge)

	%				5%-FM			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
Diefstal	16,2	12,7	10,3	6,6	2,7	1,8	2,0	2,9
Bedreiging	17,0	12,5	11,6	8,8	2,2	1,4	1,6	2,0
Bedreiging met wapen	3,0	1,9	2,5	1,8	2,2	1,4	1,6	2,2
Geweld	5,3	5,1	3,6	3,9	1,0	0,6	0,8	1,0
Cyberpesten			7,4	5,6			1,3	1,8
Online bedreiging			5,0	5,0			1,1	1,7
Online seksueel delict			0,7	.			0,4	.
Virus			17,4	11,1			1,9	2,5
Online fraude			5,1	5,6			1,1	1,8
Hacken			7,4	5,6			0,9	1,7

Bron: MZJ

Tabel B2.9 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020 bij 18- tot 23-jarigen (in % en met 5%-foutmarge)

	%		5%-FM	
	2015	2020	2015	2020
Traditioneel (incl. volw.)	43,9	35,4	2,8	4,0
Traditioneel (excl. volw.)	37,4	29,9	2,7	3,8
Geweld	16,3	12,7	2,1	2,8
Vermogen	21,9	18,2	2,3	3,2
Vandalisme	11,9	9,0	1,8	2,4
Wapenbezit	3,4	2,8	1,0	1,4
Drugsverkoop	7,9	5,6	1,5	1,9
Volwassendelicten	15,9	10,6	2,0	2,6
Cyber- en gedigitaliseerd	25,8	15,1	2,4	3,0
Cyber	21,9	10,9	2,3	2,7
Gedigitaliseerd	8,5	6,7	1,5	2,1

Bron: MZJ

Tabel B2.10 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020 bij 18- tot 23-jarige mannen en vrouwen (in % en met 5%-foutmarge)

	%		5%-FM	
	2015	2020	2015	2020
Mannen				
Traditioneel (incl. volw.)	52,4	46,7	3,9	5,9
Traditioneel (excl. volw.)	44,7	39,0	3,9	5,7
Geweld	22,9	19,9	3,3	4,7
Vermogen	24,3	22,9	3,3	4,9
Vandalisme	17,1	14,7	2,9	4,2
Volwassendelicten	21,2	16,4	3,2	4,4
Cyber- en gedigitaliseerd	26,1	19,8	3,4	4,7
Cyber	20,9	13,7	3,2	4,0
Gedigitaliseerd	11,0	10,0	2,4	3,5
Vrouwen				
Traditioneel (incl. volw.)	35,0	24,1	3,7	5,0
Traditioneel (excl. volw.)	29,9	20,7	3,6	4,7
Geweld	9,4	5,3	2,3	2,6
Vermogen	19,5	13,5	3,1	4,0
Vandalisme	6,6	3,3	1,9	2,1
Volwassendelicten	10,6	4,7	2,4	2,5
Cyber- en gedigitaliseerd	25,5	10,3	3,4	3,5
Cyber	23,0	8,1	3,3	3,2
Gedigitaliseerd	5,8	3,4	1,8	2,1

Bron: MZJ

Tabel B2.11 Ontwikkelingen in traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten 2015 en 2020 bij 18- tot 23-jarige jeugdigen met een Nederlandse en migratieachtergrond (in % en met 5%-foutmarge)

	%		5%-FM	
	2015	2020	2015	2020
Nederlandse achtergrond				
Traditioneel (incl. volw.)	47,5	38,0	3,2	4,8
Traditioneel (excl. volw.)	39,5	32,0	3,1	4,5
Geweld	16,5	12,6	2,4	3,3
Vermogen	23,8	20,8	2,7	4,0
Vandalisme	12,9	12,2	2,2	3,2
Volwassendelicten	18,1	10,9	2,5	3,1
Cyber- en gedigitaliseerd	27,3	12,9	2,9	3,3
Cyber	23,3	9,9	2,7	2,9
Gedigitaliseerd	9,2	6,0	1,9	2,3
Migratieachtergrond				
Traditioneel (incl. volw.)	33,3	28,8	5,2	7,1
Traditioneel (excl. volw.)	31,3	24,5	5,1	6,7
Geweld	15,6	12,7	4,0	5,2
Vermogen	16,3	11,8	4,1	5,0
Vandalisme	9,1	.	3,2	.
Volwassendelicten	9,6	9,7	3,3	4,6
Cyber- en gedigitaliseerd	21,3	20,4	4,5	6,3
Cyber	17,9	13,2	4,2	5,3
Gedigitaliseerd	6,4	8,3	2,7	4,3

Bron: MZJ

Tabel B2.12 Prevalentie in 2020 toegevoegde cyber- en gedigitaliseerde delicten (in % en met 5%-foutmarge)

	%	5%-FM
12- tot 18-jarigen		
Koop van illegale digitale goederen	1,0	0,8
Diefstal virtuele goederen in-game	1,9	1,1
Cybercrime-as-a-service	.	.
Malware versturen	.	.
Bedreigen via internet	3,1	1,4
Phishing	.	.
Moneymule	.	.
Drugs gekocht via internet	1,0	0,8
Drugs verkocht via internet	.	.
Identiteitsfraude aanschaffen producten	1,2	0,9
18- tot 23-jarigen		
Koop van illegale digitale goederen	.	.
Diefstal virtuele goederen in-game	1,3	1,0
Cybercrime-as-a-service	.	.
Malware versturen	.	.
Bedreigen via internet	2,3	1,3
Phishing	.	.
Moneymule	.	.
Drugs gekocht via internet	1,5	1,0
Drugs verkocht via internet	.	.
Identiteitsfraude aanschaffen producten	.	.

Bron: MZJ

Tabel B2.13 Prevalentie delicten op itemniveau 2005, 2010, 2015 en 2020 voor 10- tot 12-jarigen

	2005 (n=337)		2010 (n=768)		2015 (n=479)		2020 (n=199)	
	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI
Agressie								
Iemand bedreigd, bang maken	4,2	(2,0-6,3)	3,4	(2,1-4,6)	2,0	(0,8-3,3)	.	
Geslagen, persoon niet gewond	8,9	(5,9-12,0)	9,2	(7,2-11,3)	10,6	(7,9-13,4)	12,4	(7,8-16,9)
Geslagen, persoon wel gewond	6,2	(3,7-8,8)	2,4	(1,3-3,5)	4,5	(2,7-6,4)	7,7	(4-11,4)
Iemand bedreigd om te stelen	.		.		.		.	
Geweld gebruikt om te stelen	.		.		.		.	
Iemand met wapen verwond	.		.		.		.	
Onvrijwillige seks	.		.		.		.	
Totaal agressie	14,3	(10,5-18,0)	11,6	(9,4-13,9)	12,7	(9,8-15,7)	16,6	(11,4-21,7)
Vermogen								
Prijsjes verwisseld	3,3	(1,4-5,2)	0,8	(0,2-1,4)	1,0	(0,1-1,9)	.	
Iets goedkoper dan € 10 gestolen uit winkel	3,9	(1,8-5,9)	1,6	(0,7-2,5)	5,7	(3,6-7,8)	7,1	(3,5-10,6)
Iets duurder dan € 10 gestolen uit winkel	.							
Iets gestolen van school of werk	6,8	(4,1-9,5)	3,6	(2,3-5,0)	3,5	(1,8-5,1)	6,2	(2,8-9,5)
Fiets of scooter gestolen	.		.		.		.	
Zakken gerold	.		.		.		.	
Iets van buitenkant auto gestolen	.		.		.		.	
Heling (gekocht)	.		0,4	(0,0-0,8)	.		.	
Heling (verkocht)	.		.		.		.	
Iets uit auto gestolen	.		.		.		.	
Ingebroken	.		.		.			
Totaal vermogen	10,7	(7,4-14,0)	5,6	(4,0-7,2)	8,8	(6,3-11,3)	11,6	(7,1-16,0)
Vandalisme								
Voertuig beschadigd of vernield	.		1,4	(0,6-2,2)	1,2	(0,2-2,1)	.	
Woning beschadigd of vernield	.		0,7	(0,1-1,3)	2,0	(0,8-3,3)	.	
Openbaar vervoer beschadigd of vernield	.		.		.		.	
Anders beschadigd of vernield	.		1,8	(0,9-2,7)	4,1	(2,4-5,9)	3,4	(0,9-6,0)
Muren, trams, bussen beklad	3,3	(1,4-5,2)	2,4	(1,4-3,5)	2,3	(0,9-3,6)	3,1	(0,7-5,5)
Totaal vandalisme	4,2	(2,0-6,3)	5,7	(4,1-7,3)	5,6	(3,5-7,6)	4,8	(1,8-7,7)
Wapenbezit								
Wapenbezit voor zelfverdediging	.		.		.		.	
Totaal wapenbezit	.		.		.		.	
Drugsverkopen of -kopen								
Softdrugs verkopen	.		.		.		.	
XTC, paddos of amfetamine verkopen	.		.		.		.	
Harddrugs verkopen	.		.		.		.	
Totaal drugsverkoop	.		.		.		.	
Totaal traditionele delicten	20,5	(16,2-24,8)	16,6	(13,9-19,2)	20,2	(16,6-23,8)	21,1	(15,4-26,7)
Cyberdelicten								
Virus versturen	.		.		.		.	
Inloggen op computer/account zonder toestemming/kennisgeving					5,6	(3,6-7,7)	3,0	(0,6-5,3)
DDoS-aanval uitvoeren op website of email					.		.	
Wachtwoord veranderen					1,2	(0,2-2,2)	1,8	(0,0-3,6)
Inloggen op computer/account en gegevens veranderen/verwijderen					1,4	(0,4-2,5)	.	
Totaal cyberdelicten					6,7	(4,4-8,9)	4,2	(1,4-7)

	2005 (n=337)		2010 (n=768)		2015 (n=479)		2020 (n=199)	
	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI
Gedigitaliseerde delicten								
Bang maken via SMS, email of chatbox	2,1	(0,6-3,6)	2,1	(1,1-3,2)	2,5	(1,1-3,9)	1,6	(0,0-3,3)
Bang maken via social media					2,0	(0,7-3,2)	.	
Verkoop via internet, artikel niet opsturen					.		.	
Koop via internet, geld niet overmaken					.		.	
Verspreiding seksueel beeldmateriaal minderjarige					.		.	
Totaal gedigitaliseerde delicten					3,5	(1,8-5,1)	1,6	(0,0-3,3)
Totaal online delicten					7,8	(5,4-10,2)	4,3	(1,5-7,1)

Bron: MZJ

Tabel B2.14 Prevalentie delicten op itemniveau 2005, 2010, 2015 en 2020 voor 12- tot 18-jarigen

	2005 (n=1.123)		2010 (n=2.264)		2015 (n=1.469)		2020 (n=615)	
	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI
Geweld								
Iemand bedreigd, bang maken	12,5	(10,5-14,4)	9,6	(8,4-10,8)	6,9	(5,6-8,2)	4,8	(3,1-6,4)
Geslagen, persoon niet gewond	16,7	(14,5-18,8)	16,7	(15,2-18,2)	17,7	(15,7-19,6)	17,8	(14,8-20,8)
Geslagen, persoon wel gewond	9,6	(7,9-11,3)	8,0	(6,9-9,1)	7,0	(5,7-8,3)	5,5	(3,7-7,2)
Iemand bedreigd om te stelen	.		.		0,3	(0,0-0,6)	.	
Geweld gebruikt om te stelen	.		.		0,2	(0,0-0,4)	.	
Iemand met wapen verwond	0,7	(0,2-1,2)	0,5	(0,2-0,8)	0,7	(0,3-1,1)	.	
Onvrijwillige seks	.		.		.		.	
Totaal geweld	25,3	(22,7-27,8)	22,7	(21,0-24,4)	21,8	(19,7-23,9)	20,7	(17,5-23,9)
Vermogen								
Prijsjes verwisseld	6,2	(4,8-7,6)	4,3	(3,4-5,1)	2,8	(1,9-3,6)	2,5	(1,2-3,7)
Iets goedkoper dan 10 euro gestolen uit winkel	6,1	(4,7-7,5)	6,7	(5,6-7,7)	6,0	(4,8-7,2)	5,2	(3,4-6,9)
Iets duurder dan 10 euro gestolen uit winkel	0,6	(0,2-1,1)	1,2	(0,7-1,6)	0,9	(0,4-1,4)	.	
Iets gestolen van school of werk	13,5	(11,5-15,5)	11,4	(10,1-12,7)	8,0	(6,6-9,4)	14,0	(11,3-16,8)
Fiets of scooter gestolen	2,8	(1,8-3,7)	2,3	(1,7-3,0)	1,4	(0,8-2,1)	0,3	(0,0-0,7)
Zakken gerold	0,5	(0,1-1,0)	0,6	(0,3-0,9)	0,4	(0,1-0,8)	.	
Iets van buitenkant auto gestolen	1,1	(0,5-1,7)	0,4	(0,2-0,7)	0,5	(0,1-0,8)	.	
Heling (gekocht)	6,6	(5,1-8,0)	5,7	(4,7-6,6)	2,6	(1,8-3,4)	0,8	(0,1-1,4)
Heling (verkocht)	2,7	(1,7-3,6)	2,9	(2,2-3,5)	1,8	(1,1-2,5)	.	
Iets uit auto gestolen	.		.		.		.	
Ingebroken	1,1	(0,5-1,7)	0,9	(0,5-1,3)	0,5	(0,1-0,9)	0,8	(0,1-1,6)
Totaal vermogen	25,3	(22,7-27,8)	20,7	(19,0-22,3)	15,3	(13,4-17,1)	19,4	(16,2-22,5)
Vandalisme								
Voertuig beschadigd of vernield	1,9	(1,1-2,7)	2,0	(1,4-2,6)	1,9	(1,2-2,6)	1,6	(0,6-2,6)
Woning beschadigd of vernield	1,5	(0,8-2,2)	2,1	(1,5-2,7)	2,0	(1,3-2,7)	0,3	(0,0-0,8)
Openbaar vervoer beschadigd of vernield	1,9	(1,1-2,7)	1,8	(1,2-2,3)	0,7	(0,3-1,1)	0,7	(0,0-1,3)
Anders beschadigd of vernield	6,0	(4,6-7,3)	8,6	(7,5-9,8)	3,9	(2,9-4,9)	5,3	(3,5-7,0)
Muren, trams, bussen beklad	12,5	(10,5-14,4)	12,8	(11,4-14,2)	9,6	(8,1-11,1)	9,2	(6,9-11,5)
Totaal vandalisme	16,4	(14,2-18,5)	17,9	(16,4-19,5)	13,8	(12,0-15,5)	13,4	(10,7-16)
Wapenbezit								
Wapenbezit voor zelfverdediging	5,3	(3,9-6,6)	3,3	(2,6-4,1)	2,6	(1,8-3,5)	3,2	(1,8-4,6)
Totaal wapenbezit	5,3	(3,9-6,6)	3,3	(2,6-4,1)	2,6	(1,8-3,5)	3,2	(1,8-4,6)

	2005 (n=1.123)		2010 (n=2.264)		2015 (n=1.469)		2020 (n=615)	
	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI	%	95%-BI
Drugsverkopen of -kopen								
Softdrugs verkopen	2,3	(1,4-3,2)	2,3	(1,7-2,9)	2,3	(1,6-3,1)	1,3	(0,4-2,2)
XTC, paddos of amfetamine verkopen	.		.		.		.	
Harddrugs verkopen	.		.		0,2	(0,0-0,4)	.	
Totaal drugsverkoop	2,5	(1,6-3,4)	2,3	(1,7-3,0)	2,4	(1,6-3,1)	1,5	(0,5-2,4)
Totaal traditionele delicten	41,2	(38,3-44,1)	38,1	(36,1-40,1)	34,7	(32,3-37,1)	36,6	(32,8-40,4)
Cyberdelicten								
Virus versturen	2,0	(1,2-2,9)	0,7	(0,3-1,0)	1,1	(0,6-1,7)	0,6	(0,0-1,2)
Inloggen op computer/account zonder toestemming/kennisgeving					12,0	(10,4-13,7)	8,2	(6,0-10,3)
DDoS-aanval uitvoeren op website of email					2,1	(1,4-2,9)	1,6	(0,6-2,5)
Wachtwoord veranderen					6,6	(5,4-7,9)	4,2	(2,6-5,7)
Inloggen op computer/account en gegevens veranderen/verwijderen					3,7	(2,8-4,7)	2,9	(1,6-4,2)
Totaal cyberdelicten					16,5	(14,6-18,4)	12,7	(10,1-15,4)
Gedigitaliseerde delicten					16,5	(14,6-18,4)	12,7	(10,1-15,4)
Bang maken via SMS, email of chatbox	6,6	(5,1-8,0)	6,5	(5,5-7,5)	7,7	(6,4-9,1)	7,4	(5,3-9,4)
Bang maken via social media					8,4	(7,0-9,8)	5,6	(3,8-7,4)
Verkoop via internet, artikel niet opsturen					0,2	(0,0-0,5)	.	
Koop via internet, geld niet overmaken					0,9	(0,4-1,4)	.	
Verspreiding seksueel beeldmateriaal minderjarige					4,4	(3,4-5,5)	4,4	(2,8-6,0)
Totaal gedigitaliseerde delicten					13,1	(11,4-14,8)	11,1	(8,6-13,6)
Totaal online delicten					24,7	(22,5-26,9)	19,5	(16,4-22,7)

Bron: MZJ

Tabel B2.15 Prevalentie delicten op itemniveau 2015 en 2020 voor 18- tot 23-jarigen

	2015 (n=1.240)		2020 (n=554)	
	%	95%-BI	%	95%-BI
Geweld				
Iemand bedreigd, bang maken	5,6	(4,3-6,9)	3,4	(1,9-4,9)
Geslagen, persoon niet gewond	11,3	(9,6-13,1)	9,2	(6,8-11,6)
Geslagen, persoon wel gewond	7,1	(5,7-8,5)	4,5	(2,8-6,3)
Iemand bedreigd om te stelen	.		.	
Geweld gebruikt om te stelen	.		.	
Iemand met wapen verwond	.		.	
Onvrijwillige seks	.		.	
Totaal geweld	16,3	(14,2-18,3)	12,7	(9,9-15,4)
Vermogen				
Prijsjes verwisseld	5,0	(3,7-6,2)	3,2	(1,7-4,6)
Iets goedkoper dan € 10 gestolen uit winkel	4,1	(3,0-5,2)	6,0	(4,1-8,0)
Iets duurder dan € 10 gestolen uit winkel	1,0	(0,5-1,6)	1,1	(0,2-2,0)
Iets gestolen van school of werk	10,9	(9,2-12,6)	10,6	(8,0-13,2)
Fiets of scooter gestolen	2,7	(1,8-3,6)	.	
Zakken gerold	.		.	
Iets van buitenkant auto gestolen	0,4	(0,1-0,8)	.	
Heling (gekocht)	7,5	(6,1-9,0)	4,1	(2,4-5,7)
Heling (verkocht)	2,0	(1,2-2,8)	.	
Iets uit auto gestolen	.		.	
Ingebroken	0,7	(0,3-1,2)	.	
Totaal vermogen	21,9	(19,6-24,2)	18,2	(15-21,4)
Vandalisme				
Voertuig beschadigd of vernield	1,9	(1,2-2,7)	1,1	(0,2-2,0)
Woning beschadigd of vernield	1,3	(0,7-1,9)	.	
Openbaar vervoer beschadigd of vernield	1,5	(0,9-2,2)	.	
Anders beschadigd of vernield	6,8	(5,4-8,2)	5,7	(3,7-7,6)
Muren, trams, bussen beklad	5,8	(4,5-7,1)	3,8	(2,2-5,4)
Totaal vandalisme	11,9	(10,1-13,7)	9,0	(6,7-11,4)
Wapenbezit				
Wapenbezit voor zelfverdediging	3,4	(2,4-4,4)	2,8	(1,4-4,2)
Totaal wapenbezit	3,4	(2,4-4,4)	2,8	(1,4-4,2)
Drugsverkopen of -kopen				
Softdrugs verkopen	5,9	(4,6-7,2)	4,2	(2,5-5,9)
XTC, paddos of amfetamine verkopen	3,3	(2,3-4,3)	2,6	(1,3-3,9)
Harddrugs verkopen	0,9	(0,4-1,4)	.	
Totaal drugsverkoop	7,9	(6,4-9,4)	5,6	(3,7-7,5)
Volwassenendelicten				
Rijden onder invloed	14,1	(12,1-16,0)	9,7	(7,2-12,2)
Belastingsfraude	1,1	(0,5-1,6)	0,9	(0,1-1,7)
Uitkeringsfraude	0,5	(0,1-0,9)	.	
Verzekeringsfraude	1,8	(1,1-2,6)	1,0	(0,2-1,8)
Totaal volwassenen delicten	15,9	(13,9-18,0)	10,6	(8,0-13,1)
Totaal tradtionele delicten (inclusief volwassenendelicten)	43,9	(41,1-46,7)	35,4	(31,4-39,4)
Totaal traditionele delicten (exl. volwassenendelicten)	37,4	(34,7-40,1)	29,9	(26,0-33,7)

	2015 (n=1.240)		2020 (n=554)	
	%	95%-BI	%	95%-BI
Cyberdelicten				
Virus versturen	0,6	(0,2-1,0)	1,3	(0,3-2,2)
Inloggen op computer/account zonder toestemming/kennisgeving	18,1	(15,9-20,2)	7,3	(5,1-9,5)
DDoS-aanval uitvoeren op website of email	1,1	(0,5-1,7)	.	
Wachtwoord veranderen	5,8	(4,5-7,1)	2,1	(0,9-3,3)
Inloggen op computer/account en gegevens veranderen/verwijderen	5,1	(3,9-6,4)	1,9	(0,8-3,0)
Totaal cyberdelicten	21,9	(19,6-24,2)	10,9	(8,3-13,4)
Gedigitaliseerde delicten				
Bang maken via SMS, email of chatbox	5,4	(4,1-6,7)	4,0	(2,4-5,6)
Bang maken via social media	4,9	(3,7-6,1)	4,4	(2,7-6,1)
Verkoop via internet, artikel niet opsturen	.		.	
Koop via internet, geld niet overmaken	1,2	(0,6-1,9)	1,3	(0,4-2,3)
Verspreiding seksueel beeldmateriaal minderjarige	1,6	(0,9-2,3)	.	
Totaal gedigitaliseerde delicten	8,5	(6,9-10,0)	6,7	(4,6-8,8)
Totaal online delicten	25,8	(23,4-28,2)	15,1	(12,1-18,1)

Bron: MZJ

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel B3.1 Geregistreerde jeugdige verdachten, per 1.000 leeftijdsgenoten

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*	'20*
12- tot 18-jarigen	31,2	28,3	24,8	20,9	19,2	18,3	16,9	15,4	13,7	15,4	12,8
12- tot 16-jarigen	23,0	20,8	18,2	15,4	14,3	13,4	12,6	11,4	9,6	11,1	9,3
16- tot 18-jarigen	47,3	43,3	38,5	32,1	29,3	28,0	25,4	23,1	21,5	23,6	19,3
18- tot 23-jarigen	44,4	42,5	38,6	34,1	30,9	27,3	24,8	22,6	21,2	21,9	20,4

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.2 Procentuele verschil in het aantal geregistreerde verdachten in 2020 ten opzichte van 2019, per 1.000 in de betreffende bevolkingsgroep

	12- tot 18-jarigen	18- tot 23-jarigen
Vermogen	-21,0	+0,0
Vernieling	-1,7	-6,1
Geweld	-7,5	-11,6
Verkeer	-5,8	-0,9
Drugs	-10,1	-3,6
(Vuur)wapen	+1,9	+11,3

Bron: BVH/SSB

Figuur B3.3 Age-crime curve van registreerde jeugdige verdachten voor de jaren 2010, 2013, 2016 en 2019, per 1.000 leeftijdsgenoten

Leeftijd	2010	2013	2016	2019*
12 jaar	6,5	4,8	3,6	2,8
13 jaar	16,6	11,7	8,9	7,2
14 jaar	29,5	19,4	16,3	14,6
15 jaar	39,6	26,2	21,3	19,3
16 jaar	44,9	30,8	24,5	22,5
17 jaar	49,7	33,5	26,3	24,6
18 jaar	48,2	35,4	27,3	24,4
19 jaar	48,0	35,6	26,3	23,4
20 jaar	45,2	35,0	24,7	22,3
21 jaar	42,0	33,2	23,2	20,3
22 jaar	38,4	31,7	22,6	19,0

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.4 Geregistreerde jeugdige verdachten naar geslacht, per 1.000 leeftijdsgenoten

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12- tot 18-jarige jongens	46,8	43,0	37,8	31,4	29,1	28,0	25,9	23,5	20,9	22,6
12- tot 18-jarige meisjes	14,8	13,0	11,2	9,8	8,8	8,0	7,6	6,9	6,2	6,6
18- tot 23-jarige mannen	73,8	70,3	63,1	55,4	50,3	44,6	40,8	37,3	34,9	35,3
18- tot 23-jarige vrouwen	14,1	13,8	13,3	12,1	10,7	9,3	8,1	7,4	6,9	7,2

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.5 Geregistreerde jeugdige verdachten naar migratieachtergrond, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar										
Nederland	22,8	20,8	18,1	14,6	13,5	12,7	12,1	11,5	10,1	10,9
Westers	37,2	33,2	28,9	24,6	22,4	20,0	18,8	17,5	14,7	16,6
Marokko	107,5	99,4	83,0	74,9	65,3	62,8	53,4	40,9	37,1	39,8
VNAA	96,4	82,7	82,1	72,5	67,1	64,5	59,2	51,6	46,8	48,0
Suriname	69,5	62,2	57,2	50,0	47,1	48,5	40,4	37,9	34,8	36,9
Turkije	55,1	49,6	42,6	36,5	32,5	32,7	29,3	21,9	19,2	20,9
Overig niet-westers	51,5	46,2	41,6	36,7	33,9	32,5	29,3	25,5	23,1	24,4
18 tot 23 jaar										
Nederland	35,2	33,5	30,2	26,1	23,5	20,5	18,8	17,2	15,9	16,1
Westers	41,2	37,8	33,7	30,2	28,3	23,7	19,7	17,6	16,4	18,7
Marokko	149,8	144,9	133,4	125,8	113,5	107,5	91,9	83,1	75,2	73,9
VNAA	105,1	103,3	94,9	89,1	80,6	70,5	66,1	59,4	57,5	58,7
Suriname	92,0	90,6	80,7	73,3	67,5	59,1	55,6	48,8	47,1	49,3
Turkije	69,1	67,0	64,6	58,3	53,0	46,1	42,7	37,3	34,4	33,0
Overig niet-westers	61,9	60,5	56,3	50,5	44,5	40,5	36,6	34,5	33,9	33,2

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.6 Geregistreerde jeugdige verdachten naar migratieachtergrond, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep: generatie

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar										
Nederland	22,8	20,8	18,1	14,6	13,5	12,7	12,1	11,5	10,1	10,9
Eerste generatie	65,3	57,8	52,2	43,4	39,3	35,7	30,4	25,3	22,6	23,6
Tweede generatie	59,1	53,5	46,9	41,8	38,0	37,0	32,9	28,0	25,0	26,9
18 tot 23 jaar										
Nederland	35,2	33,5	30,2	26,1	23,5	20,5	18,8	17,2	15,9	16,1
Eerste generatie	62,4	56,7	50,4	45,0	39,8	34,4	28,6	25,7	23,3	24,9
Tweede generatie	78,7	77,1	71,4	65,4	59,6	53,6	48,7	43,9	41,9	41,8

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.7 Geregistreerde jeugdige verdachten naar wel/geen voortijdig schoolverlater, per 1.000 van de desbetreffende bevolkings-groep

	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar							
Voortijdig schoolverlater	98,8	110,9	101,8	82,9	89,6	74,0	87,3
Geen voortijdig schoolv.	20,6	18,9	18,0	16,7	15,2	13,6	14,6
18 tot 23 jaar							
Voortijdig schoolverlater	124,5	116,1	109,5	104,0	94,3	92,3	87,2
Geen voortijdig schoolv.	31,6	28,7	25,2	22,9	20,8	19,3	19,7

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.8 Geregistreerde jeugdige verdachten naar participatie school/ werk, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
16 tot 18 jaar										
Schoolgaand met inkomen	36,0	33,2	28,7	23,1	21,5	21,3	19,3	17,4	16,5	16,7
Schoolgaand zonder inkomen	56,9	52,6	47,4	40,4	36,1	34,5	32,2	29,8	28,3	31,1
Werkend	79,6	73,1	58,7	51,9	52,5	40,0	39,4	43,9	38,5	39,7
Overig of onbekend	121,0	102,8	91,5	78,3	78,4	70,7	58,1	60,0	51,4	61,5
18 tot 23 jaar										
Schoolgaand met inkomen	26,8	25,9	23,4	20,9	19,1	16,9	15,9	14,3	13,6	13,4
Schoolgaand zonder inkomen	50,3	47,7	39,1	35,7	30,8	23,8	15,3	12,2	10,8	10,7
Werkend	53,4	51,1	44,8	39,2	36,7	32,5	30,4	29,4	27,2	26,8
Uitkering	119,2	117,5	109,4	105,7	97,1	86,0	76,3	67,4	64,6	62,7
Overig of onbekend	103,5	98,4	94,6	82,4	70,1	60,8	54,9	51,3	48,6	61,8

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.9 Geregistreerde jeugdige verdachten naar huishoudinkomen, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar									
20% laagste inkomens	58,1	52,5	45,9	42,2	40,8	37,8	33,8	30,0	32,2
20% één na laagste inkomens	34,3	30,1	25,1	23,3	22,6	21,2	19,1	17,2	18,7
20% middelste inkomens	22,1	18,2	15,2	13,8	13,1	12,2	11,9	10,6	11,3
20% één na hoogste inkomens	17,1	14,6	11,5	10,1	9,5	9,4	8,8	7,9	8,9
20% hoogste inkomens	14,3	11,5	8,7	8,1	7,9	7,4	7,1	6,6	7,6
18 tot 23 jaar									
20% laagste inkomens	56,1	52,5	47,6	42,0	36,9	34,5	32,5	31,9	32,6
20% één na laagste inkomens	55,2	49,6	45,1	40,3	36,7	32,8	29,3	28,6	27,3
20% middelste inkomens	38,7	34,0	29,7	27,2	24,4	22,1	20,2	18,8	19,0
20% één na hoogste inkomens	32,6	29,4	24,3	22,5	19,1	17,6	16,4	15,1	15,3
20% hoogste inkomens	30,5	26,3	22,0	20,3	17,9	16,5	15,3	13,8	13,7

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.10 Geregistreerde jeugdige verdachten naar huishoudsamenstelling, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar										
Thuiswonend kind, tweeoudergezin	23,4	21,1	18,1	14,8	13,3	12,6	11,4	10,5	9,3	10,1
Thuiswonend kind, éénoudergezin	57,1	51,6	45,6	38,6	36,0	34,4	32,1	28,5	25,6	27,7
Uitwonend, instelling	169,4	166,8	162,1	166,0	147,1	133,7	127,3	108,0	100,1	107,3
Overig of onbekend	72,9	66,9	63,4	52,2	54,1	50,2	49,2	47,5	43,3	45,7
18 tot 23 jaar										
Thuiswonend kind, tweeoudergezin	38,5	36,9	33,3	28,9	26,3	23,1	20,5	18,7	16,9	16,6
Thuiswonend kind, éénoudergezin	74,3	71,9	63,5	57,2	51,0	45,1	40,7	35,9	34,3	34,2
Uitwonend, alleenstaand	39,6	36,3	33,3	29,1	26,8	22,8	21,6	20,1	20,2	22,0
Uitwonend, samenwonend	26,8	26,0	25,3	22,3	20,7	17,6	16,5	15,4	14,2	14,0
Samenwonend met kind	48,1	48,7	45,7	47,0	36,0	32,8	36,4	24,1	25,2	25,3
Alleenstaand met kind	73,8	76,8	74,8	72,4	57,8	63,0	44,8	40,7	38,9	34,4
Uitwonend, instelling	126,4	120,3	112,1	102,4	96,1	88,9	82,9	89,8	88,1	89,0
Overig of onbekend	57,6	55,3	53,4	43,1	38,6	33,7	32,0	31,5	25,9	31,5

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.11 Geregistreerde jeugdige verdachten naar woongemeente, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12 tot 18 jaar										
Amsterdam	63,1	55,3	49,8	42,5	41,0	41,1	36,8	32,4	28,6	31,9
Rotterdam	56,3	55,4	46,9	43,6	38,0	38,8	35,3	27,1	24,2	24,4
Den Haag	58,6	54,4	44,8	40,0	36,5	29,6	27,4	23,8	20,0	23,0
Utrecht	48,9	49,1	38,3	34,7	32,0	27,7	22,6	20,2	17,8	25,2
Overig G25	37,4	33,2	29,1	25,1	23,5	22,1	20,2	18,8	16,4	17,8
Overig of onbekend	25,8	23,3	20,6	16,8	15,3	14,6	13,8	12,7	11,4	12,0
18 tot 23 jaar										
Amsterdam	62,7	62,1	53,1	46,6	43,2	38,6	34,3	30,9	30,3	34,5
Rotterdam	66,7	67,0	59,1	56,5	49,1	43,5	36,7	33,4	33,0	35,0
Den Haag	72,5	71,0	67,6	59,6	55,3	44,3	41,5	35,3	32,8	31,3
Utrecht	38,5	38,9	35,1	30,6	27,3	26,3	20,8	21,9	22,5	24,0
Overig G25	41,6	38,5	35,6	32,1	28,7	25,0	23,1	21,6	20,1	20,9
Overig of onbekend	41,3	39,4	35,8	31,2	28,4	25,3	23,1	20,9	19,4	19,3

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.12 Geregistreerde jeugdige verdachten naar type misdrijf en geslacht, per 1.000 van de desbetreffende bevolkingsgroep

	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18*	'19*
12- tot 18-jarige jongens										
Vermogen	21,4	19,8	18,1	15,3	14,9	14,7	13,0	12,1	10,6	11,9
Vernieling en openbare orde	16,8	14,4	12,0	9,2	7,8	7,2	6,9	5,6	5,1	5,5
Geweld	11,2	10,4	9,0	7,8	6,8	6,3	5,9	5,3	4,8	4,8
Verkeer	2,0	1,7	1,4	1,0	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	1,2
Drugs	1,3	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,1	1,0	1,0	1,4
(Vuur)wapen	1,5	1,7	1,5	1,2	1,3	1,4	1,1	1,1	1,2	1,8
12- tot 18-jarige meisjes										
Vermogen	9,4	7,9	6,6	5,9	5,4	4,9	4,8	4,5	4,2	4,6
Vernieling en openbare orde	2,6	2,4	2,1	1,6	1,5	1,3	1,1	0,9	0,8	0,9
Geweld	2,9	2,9	2,6	2,2	1,8	1,7	1,5	1,3	1,1	1,0
Verkeer	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Drugs	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
(Vuur)wapen	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0
18- tot 23-jarige mannen										
Vermogen	22,5	21,7	19,7	18,2	16,3	14,7	13,0	11,3	10,5	10,6
Vernieling en openbare orde	21,3	18,4	15,3	12,4	10,9	9,3	8,2	7,1	6,8	6,9
Geweld	19,8	19,4	17,4	15,1	13,2	12,0	10,9	9,8	9,0	8,2
Verkeer	14,1	14,2	12,2	10,2	9,6	8,5	8,4	7,9	8,4	9,7
Drugs	5,5	5,5	6,0	5,6	5,5	4,7	4,3	4,2	4,0	4,8
(Vuur)wapen	2,9	2,9	2,7	2,4	2,1	1,9	1,9	1,5	1,7	2,4
18- tot 23-jarige vrouwen										
Vermogen	6,9	6,6	6,4	6,2	5,1	4,4	3,6	3,4	3,2	3,6
Vernieling en openbare orde	1,8	1,7	1,5	1,3	1,1	0,9	0,9	0,7	0,7	0,8
Geweld	2,9	3,1	2,9	2,5	2,3	1,9	1,8	1,4	1,3	1,2
Verkeer	2,2	2,2	2,2	1,9	1,9	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4
Drugs	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4
(Vuur)wapen	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabel B3.13 Leeftijd en geslacht van slachtoffers van gewelds- en vermogensmisdrijven gepleegd door jeugdige verdachten, procentuele verdeling

	Mannen	Vrouwen
Geweld		
Jonger dan 18 jaar	15,3	11,6
18 tot 25 jaar	16,4	13,5
25 tot 45 jaar	17,9	9,0
45 tot 65 jaar	9,8	5,2
65 jaar en ouder	0,9	0,3
Vermogen		
Jonger dan 18 jaar	11,6	4,8
18 tot 25 jaar	13,4	7,1
25 tot 45 jaar	19,7	11,1
45 tot 65 jaar	15,3	9,1
65 jaar en ouder	4,6	3,4

Bron: BVH

Tabel B3.14 Geregistreerde jeugdige verdachten naar aantal misdrijven in twee kalenderjaren, procentuele verdeling

	’11	’12	’13	’14	’15	’16	’17	’18*	’19*
12 tot 18 jaar									
1 misdrijf	63,1	62,6	62,7	64,1	63,3	64,6	65,7	64,6	64,7
2 tot 6 misdrijven	32,6	33,2	32,4	31,2	31,7	30,7	29,7	30,4	30,4
6 of meer misdrijven	4,3	4,2	4,9	4,7	5,0	4,7	4,6	5,0	4,9
18 tot 23 jaar									
1 misdrijf	55,4	55,9	56,2	58,0	58,4	59,0	60,5	59,1	57,7
2 tot 6 misdrijven	37,8	37,5	36,9	35,3	34,9	34,3	33,4	34,6	35,3
6 of meer misdrijven	6,8	6,7	6,9	6,7	6,7	6,7	6,1	6,3	7,0

* Voorlopige cijfers.

Bron: BVH/SSB

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel B4.1 Aantal Halt-jeugdigen en strafrechtelijke jeugdige daders, per 1.000 leeftijdsgenoten

	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'10
Halt-jeugdigen										
12- tot 16-jarigen						11,3	11,2	11,4	10,9	9,7
16- tot 18-jarigen						8,7	9,0	8,6	7,8	7,4
12- tot 18-jarigen						10,5	10,5	10,5	9,8	8,9
Strafrechtelijke daders										
12- tot 16-jarigen	10,1	10,7	11,8	12,0	13,1	14,0	14,2	14,7	14,4	12,2
16- tot 18-jarigen	24,2	24,4	26,4	27,8	29,2	30,2	30,7	30,8	30,1	27,4
12- tot 18-jarigen	14,7	15,1	16,5	17,2	18,4	19,3	19,5	20,1	19,7	17,4
18- tot 23-jarigen	27,2	28,0	30,2	34,0	35,1	35,0	35,9	35,4	34,2	34,6
	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	
Halt-jeugdigen										
12- tot 16-jarigen	6,3	6,3	5,5	5,8	5,7	5,4	5,6	5,1	5,2	
16- tot 18-jarigen	5,5	5,9	5,9	6,3	6,5	5,6	6,8	6,7	7,7	
12- tot 18-jarigen	6,0	6,1	5,6	6,0	6,0	5,4	6,0	5,7	6,1	
Strafrechtelijke daders										
12- tot 16-jarigen	8,6	8,1	5,4	4,9	4,4	4,1	4,0	3,1	2,7	
16- tot 18-jarigen	22,3	20,6	15,3	13,4	12,2	11,5	11,3	9,0	8,7	
12- tot 18-jarigen	13,2	12,3	8,7	7,6	7,0	6,6	6,5	5,1	4,8	
18- tot 23-jarigen	28,5	28,6	26,1	24,4	21,7	19,9	18,3	17,1	15,9	

Bron: AuraH/OBJD/SSB

Tabel B4.2 Aantal Halt-jeugdigen en strafrechtelijke jeugdige daders, absoluut, per 1.000 leeftijdsgenoten en index (1/2)

	Absoluut		Per 1.000 leeftijdsgenoten					
	2015	2019	2015	2016	2017	2018	2019	Index
12- tot 18-jarigen								
Halt-jeugdigen	7.280	7.270	6,0	5,4	6,0	5,7	6,1	101
Strafrechtelijke daders	8.465	5.729	7,0	6,6	6,5	5,1	4,8	69
Geslacht								
Mannen	6.949	4.901	11,2	10,5	10,6	8,5	8,0	71
Vrouwen	1.514	825	2,5	2,4	2,2	1,6	1,4	55
Delict								
Geweld	3.053	2.157	2,5	2,3	2,3	2,0	1,8	72
Vermogen	3.356	2.293	2,8	2,7	2,5	2,0	1,9	69
VLAOO	2.223	1.508	1,8	1,8	1,8	1,4	1,3	69
Drugs	301	278	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	94
Verkeer	433	396	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	93
Cyber	11	14	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	129
Gedigitaliseerd	21	26	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	126
Overig	1.300	927	1,1	1,0	1,0	0,8	0,8	72
Daderschap								
First offender	5.708	4.020	4,7	4,5	4,6	3,5	3,4	72
Meerpleger	2.757	1.709	2,3	2,0	1,9	1,6	1,4	63
18- tot 23-jarigen								
Strafrechtelijke daders	22.378	17.139	21,7	19,9	18,3	17,1	15,9	73
Geslacht								
Mannen	18.695	14.458	35,6	32,8	30,1	28,3	26,3	74
Vrouwen	3.681	2.679	7,3	6,5	6,0	5,5	5,1	70
Delict								
Geweld	5.187	3.618	5,0	4,4	4,1	3,7	3,4	67
Vermogen	7.008	5.462	6,8	6,0	5,5	5,2	5,1	75
VLAOO	4.004	2.854	3,9	3,5	3,3	3,0	2,6	68
Drugs	1.764	1.480	1,7	1,6	1,6	1,4	1,4	80
Verkeer	4.961	4.095	4,8	4,7	4,1	3,8	3,8	79
Cyber	20	44	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	210
Gedigitaliseerd	59	30	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	49
Overig	3.305	2.675	3,2	3,1	2,9	2,9	2,5	77
Daderschap								
First offender	10.891	9.996	10,6	10,1	9,8	9,5	9,3	88
Meerpleger	11.487	7.143	11,1	9,8	8,5	7,6	6,6	59

Bron: AuraH/OBJD/SSB

Tabel B4.2 Aantal Halt-jeugdigen en strafrechtelijke jeugdige daders, absoluut, per 1.000 leeftijdsgenoten en index (2/2)

	Absoluut		Per 1.000 leeftijdsgenoten					
	2015	2019	2015	2016	2017	2018	2019	Index
12- tot 16-jarigen								
Halt-jeugdigen	4.680	4.080	5,7	5,4	5,6	5,1	5,2	91
Strafrechtelijke daders	3.591	2.118	4,4	4,1	4,0	3,1	2,7	61
Geslacht								
Mannen	2.836	1.757	6,8	6,2	6,4	5,0	4,4	64
Vrouwen	755	358	1,9	1,8	1,5	1,1	0,9	50
Delict								
Geweld	1.422	881	1,7	1,6	1,5	1,3	1,1	65
Vermogen	1.432	886	1,8	1,7	1,7	1,2	1,1	64
VLAOO	1.025	631	1,3	1,2	1,2	1,0	0,8	64
Drugs	84	50	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	62
Verkeer	46	34	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	77
Cyber	<5	<5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.
Gedigitaliseerd	7	10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	149
Overig	531	349	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	69
Daderschap								
First offender	2.810	1.674	3,4	3,2	3,2	2,4	2,1	62
Meerpleger	781	444	1,0	0,9	0,8	0,7	0,6	59
16- tot 18-jarigen								
Halt-jeugdigen	2.600	3.190	6,5	5,6	6,8	6,7	7,7	118
Strafrechtelijke daders	4.874	3.611	12,2	11,5	11,3	9,0	8,7	71
Geslacht								
Mannen	4.113	3.144	20,2	19,2	18,6	15,1	14,8	74
Vrouwen	759	467	3,9	3,5	3,6	2,6	2,3	59
Delict								
Geweld	1.631	1.276	4,1	3,8	3,7	3,3	3,1	75
Vermogen	1.924	1.407	4,8	4,6	4,3	3,3	3,4	71
VLAOO	1.198	877	3,0	2,9	2,8	2,3	2,1	71
Drugs	217	228	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	101
Verkeer	387	362	1,0	1,1	1,0	0,7	0,9	90
Cyber	11	10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	88
Gedigitaliseerd	14	16	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	110
Overig	769	578	1,9	1,8	1,8	1,5	1,4	72
Daderschap								
First offender	2.898	2.346	7,3	7,2	7,4	5,7	5,7	78
Meerpleger	1.976	1.265	5,0	4,3	4,0	3,3	3,1	62

Bron: AuraH/OBJD/SSB

Tabel B4.3 Langetermijnontwikkelingen minderjarige strafrechtelijke daders van moord, doodslag, zware mishandeling en vermogensmisdrijven met geweld, in absolute aantallen

	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'10
Moord	9	15	18	16	14	25	21	16	13	10
Doodslag	70	133	122	112	112	155	100	82	111	73
Zware mishandeling	320	377	459	605	579	548	557	548	511	445
Vermogen met geweld	1.362	1.485	1.514	1.349	1.355	1.334	1.248	1.221	1.002	895
	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	
Moord	15	11	9	9	6	<5	<5	7	<5	
Doodslag	87	68	45	32	40	29	33	37	45	
Zware mishandeling	371	318	247	198	167	137	148	114	135	
Vermogen met geweld	978	1.132	930	723	631	533	582	587	604	

Bron: OBJD

Tabel B4.4 Kortetermijnontwikkelingen jeugdige strafrechtelijke daders naar gemeente, per 1.000 leeftijdsgenoten

	2015	2016	2017	2018	2019	Index	2015	2016	2017	2018	2019	Index
	12- tot 18-jarigen						18- tot 23-jarigen					
Nederland	7,0	6,6	6,5	5,1	4,8	69	21,7	19,9	18,3	17,1	15,9	73
Amsterdam	16,1	14,0	14,2	11,6	11,9	74	38,1	33,1	33,4	33,1	33,2	87
Rotterdam	18,6	17,4	17,2	13,2	12,4	67	42,3	35,3	35,6	32,6	29,7	70
Den Haag	14,8	11,5	10,5	7,8	6,8	46	37,8	36,6	30,3	27,3	24,8	66
Utrecht	10,5	9,8	9,6	6,8	7,9	75	16,4	17,5	16,9	19,4	18,2	111
Eindhoven	8,3	7,5	9,3	9,0	8,3	99	32,3	31,6	34,5	33,3	29,4	91
Groningen	15,7	17,8	15,5	12,1	12,4	79	12,0	12,8	13,7	11,1	12,1	101
Tilburg	8,8	10,3	11,1	7,7	8,3	94	21,4	21,6	18,4	16,5	14,9	69
Almere	8,4	8,8	8,5	8,3	6,9	82	24,3	28,2	23,4	25,3	19,2	79
Breda	7,2	7,4	5,7	5,3	6,6	92	25,0	28,4	20,4	20,8	19,3	77
Nijmegen	8,5	8,5	10,6	7,0	7,6	89	16,9	13,1	14,0	13,4	11,9	71
Apeldoorn	11,0	10,0	9,4	7,5	5,8	53	26,7	22,6	22,7	22,0	19,3	72
Haarlem	6,6	8,2	6,6	4,8	4,9	74	28,3	26,2	25,1	20,6	21,3	76
Arnhem	11,5	11,5	13,1	8,6	9,7	84	43,3	33,4	28,9	24,5	23,9	55
Enschede	10,8	11,9	11,2	5,1	6,7	62	16,7	14,3	13,2	12,4	12,4	74
Amersfoort	8,3	7,0	8,1	6,1	4,8	58	29,2	24,5	28,6	29,6	24,7	84
Zaanstad	7,7	7,8	5,5	4,7	4,7	61	27,5	22,1	21,2	21,8	23,2	84
Haarlemmermeer	7,2	7,4	6,9	5,9	4,2	58	67,2	58,5	62,2	55,1	44,8	67
Den Bosch	8,5	7,2	7,3	6,2	5,6	66	39,0	31,5	30,9	25,3	23,2	59
Zwolle	9,3	8,5	8,1	8,6	8,3	90	29,9	23,9	21,4	22,3	21,7	73
Zoetermeer	9,3	10,5	10,4	9,5	8,2	87	23,6	23,1	21,9	19,8	21,4	90
Leiden	10,4	11,7	8,4	7,2	5,7	55	19,7	20,2	16,0	12,2	13,2	67
Leeuwarden	13,0	14,1	10,9	7,1	7,0	54	25,8	25,7	23,9	19,8	17,1	66
Maastricht	9,8	10,8	9,1	7,3	10,4	106	14,4	12,7	11,1	10,6	13,4	93
Dordrecht	12,6	12,0	13,6	11,2	9,6	76	32,9	28,8	26,8	28,0	23,7	72
Ede	7,9	6,5	8,2	4,3	4,2	53	16,5	15,0	14,9	15,0	15,9	97

Bron: OBJD/SSB

Tabel B4.5 Aantal OM- en ZM-sancties tegen jeugdigen, per 1.000 leeftijdsgenoten

	’00	’01	’02	’03	’04	’05	’06	’07	’08	’10
OM-sancties										
12- tot 16-jarigen	6,9	7,6	8,5	8,8	9,9	11,0	11,0	11,1	10,4	8,8
16- tot 18-jarigen	15,0	15,8	17,2	18,5	19,3	20,2	20,5	20,3	19,3	16,7
12- tot 18-jarigen	9,5	10,3	11,4	12,0	13,0	14,0	14,1	14,2	13,4	11,5
18- tot 23-jarigen	13,5	14,1	15,8	17,6	19,1	18,6	19,1	19,2	17,7	18,5
ZM-sancties										
12- tot 16-jarigen	7,4	7,6	8,7	8,8	9,9	10,1	10,2	10,3	10,1	8,0
16- tot 18-jarigen	21,7	20,9	24,5	26,7	28,3	29,1	28,4	27,1	26,0	23,7
12- tot 18-jarigen	12,1	11,9	13,9	14,7	16,0	16,3	16,1	15,9	15,5	13,4
18- tot 23-jarigen	25,8	26,2	27,8	31,8	32,6	32,5	32,4	30,3	29,7	29,0
	’11	’12	’13	’14	’15	’16	’17	’18	’19	
OM-sancties										
12- tot 16-jarigen	6,1	5,8	3,6	3,2	3,0	2,7	2,7	1,9	1,5	
16- tot 18-jarigen	12,7	12,2	8,1	7,4	7,1	6,6	6,4	4,7	4,5	
12- tot 18-jarigen	8,3	8,0	5,0	4,5	4,3	4,0	4,0	2,8	2,5	
18- tot 23-jarigen	16,2	19,3	16,8	16,4	13,3	12,7	11,3	10,9	9,9	
ZM-sancties										
12- tot 16-jarigen	5,5	5,4	4,0	3,5	3,0	2,8	2,7	2,4	2,4	
16- tot 18-jarigen	20,1	18,6	15,2	12,6	10,8	10,3	9,9	8,7	8,4	
12- tot 18-jarigen	10,4	9,8	7,6	6,4	5,6	5,3	5,1	4,6	4,4	
18- tot 23-jarigen	23,4	22,2	21,5	19,1	18,1	15,7	14,7	12,8	11,8	

Bron: OBJD/SSB

Tabel B4.6 Aantal OM- en ZM-sancties, absoluut, per 1.000 leeftijdsgenoten en index (1/2)

	Absoluut		Per 1.000 leeftijdsgenoten					
	2015	2019	2015	2016	2017	2018	2019	Index
12- tot 18-jarigen								
OM-sancties								
Totaal	5.277	2.984	4,3	4,0	4,0	2,8	2,5	57
Beleidssepot	2.411	1.488	2,0	1,9	1,9	1,4	1,2	63
Financieel	644	485	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	76
Werkstraf	1.702	755	1,4	1,2	1,2	0,8	0,6	45
Leerstraf	210	127	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	61
Overig	310	129	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	42
ZM-sancties								
Totaal	6.762	5.319	5,6	5,3	5,1	4,6	4,4	80
Boete	1.129	551	0,9	0,9	0,8	0,6	0,5	50
Werkstraf	3.411	2.513	2,8	2,6	2,6	2,2	2,1	75
Leerstraf	559	562	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	102
GBM	18	20	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	113
Vw. vrijheidsstraf	689	694	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	102
Onvw. vrijheidsstraf (tm 3 md)	397	532	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	136
Onvw. vrijheidsstraf (>3 mnd)	147	146	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	101
Vrijheidsbenemende maatregel	50	49	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100
Overig	362	252	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	71
18- tot 23-jarigen								
OM-sancties								
Totaal	13.741	10.675	13,3	12,7	11,3	10,9	9,9	74
Beleidssepot	3.824	2.859	3,7	3,8	3,0	3,4	2,7	72
Financieel	7.614	6.156	7,4	6,8	6,5	5,9	5,7	77
Werkstraf	1.083	826	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	73
Leerstraf	<5	<5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	96
Overig	1.217	831	1,2	1,0	1,0	0,8	0,8	65
ZM-sancties								
Totaal	18.682	12.671	18,1	15,7	14,7	12,8	11,8	65
Boete	5.355	3.040	5,2	4,3	3,8	3,1	2,8	54
Werkstraf	5.564	3.795	5,4	4,6	4,4	3,8	3,5	65
Leerstraf	96	182	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	181
GBM	6	<5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48
Vw. vrijheidsstraf	3.215	2.411	3,1	2,7	2,7	2,5	2,2	72
Onvw. vrijheidsstraf (tm 3 md)	2.325	1.781	2,3	2,1	2,0	1,8	1,7	73
Onvw. vrijheidsstraf (>3 mnd)	930	745	0,9	0,7	0,8	0,7	0,7	77
Vrijheidsbenemende maatregel	57	61	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	102
Overig	1.134	653	1,1	1,0	0,8	0,6	0,6	55

Bron: OBJD/SSB

Tabel B4.6 Aantal OM- en ZM-sancties, absoluut, per 1.000 leeftijdsgenoten en index (2/2)

	Absoluut		Per 1.000 leeftijdsgenoten					
	2015	2019	2015	2016	2017	2018	2019	Index
12- tot 16-jarigen								
OM-sancties								
Totaal	2.449	1.142	3,0	2,7	2,7	1,9	1,5	49
Beleidssepot	1.125	577	1,4	1,2	1,3	0,9	0,7	53
Financieel	227	135	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	62
Werkstraf	837	302	1,0	0,9	0,8	0,6	0,4	38
Leerstraf	127	69	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	57
Overig	133	59	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	46
ZM-sancties								
Totaal	2.457	1.859	3,0	2,8	2,7	2,4	2,4	79
Boete	387	156	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	42
Werkstraf	1.313	923	1,6	1,5	1,5	1,3	1,2	73
Leerstraf	254	248	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	102
GBM	<5	<5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	26
Vw. vrijheidsstraf	200	209	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	109
Onvw. vrijheidsstraf (tm 3 md)	115	180	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	163
Onvw. vrijheidsstraf (>3 mnd)	35	30	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89
Vrijheidsbenemende maatregel	14	21	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	156
Overig	135	91	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	70
16- tot 18-jarigen								
OM-sancties								
Totaal	2.828	1.842	7,1	6,6	6,4	4,7	4,5	63
Beleidssepot	1.286	911	3,2	3,2	3,1	2,3	2,2	68
Financieel	417	350	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	81
Werkstraf	865	453	2,2	1,9	1,8	1,3	1,1	51
Leerstraf	83	58	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	67
Overig	177	70	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2	38
ZM-sancties								
Totaal	4.305	3.460	10,8	10,3	9,9	8,7	8,4	78
Boete	742	395	1,9	1,8	1,5	1,2	1,0	51
Werkstraf	2.098	1.590	5,3	4,9	4,9	4,1	3,8	73
Leerstraf	305	314	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	99
GBM	14	19	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	131
Vw. vrijheidsstraf	489	485	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	96
Onvw. vrijheidsstraf (tm 3 md)	282	352	0,7	0,8	0,7	0,8	0,9	120
Onvw. vrijheidsstraf (>3 mnd)	112	116	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	100
Vrijheidsbenemende maatregel	36	28	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	75
Overig	227	161	0,6	0,5	0,6	0,4	0,4	68

Bron: OBJD/SSB

Tabel B4.7 Langetermijnontwikkelingen gemiddelde maximale straf-dreiging (in jaren vrijheidsstraf) bij 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen

	’00	’01	’02	’03	’04	’05	’06	’07	’08	’10
12- tot 18-jarigen	4,9	4,9	4,9	4,7	4,6	4,6	4,5	4,4	4,3	4,2
18- tot 23-jarigen	3,6	3,6	3,7	3,6	3,6	3,5	3,3	3,2	3,2	3,0
	’11	’12	’13	’14	’15	’16	’17	’18	’19	
12- tot 18-jarigen	4,3	4,3	4,5	4,4	4,3	4,3	4,3	4,5	4,6	
18- tot 23-jarigen	3,2	3,2	3,3	3,3	3,3	3,2	3,3	3,3	3,3	

Bron: OBJD

Tabel B4.8 Opgelegde vrijheidsstraffen aan jeugdigen

	’15	’16	’17	’18	’19
12- tot 18-jarigen					
% aandeel voorwaardelijke vrijheidsstraf	39,2	31,5	32,8	30,2	29,9
% aandeel gemengde vrijheidsstraf	37,8	43,8	45,0	45,1	41,9
% aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	23,0	24,7	22,2	24,6	28,2
Gemiddelde aantal opgelegde onvw. dagen	76	81	75	71	63
Gemiddende aantal opgelegde vw. dagen	78	68	69	65	62
18- tot 23-jarigen					
% aandeel voorwaardelijke vrijheidsstraf	34,5	33,1	34,1	34,7	33,2
% aandeel gemengde vrijheidsstraf	30,3	30,2	29,3	29,6	30,6
% aandeel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	35,3	36,7	36,6	35,8	36,2
Gemiddelde aantal opgelegde onvw. dagen	145	137	133	138	135
Gemiddelde aantal opgelegde vw. dagen	59	58	59	59	60

Bron: OBJD

Tabellen bij hoofdstuk 5

Tabel B5.1 Aanwezige jeugdreclassering bij minderjarige veroordeelden, in percentages

Straf	Jaar	N	Y0	Y1	Y2
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	2015	456	83,1	70,0	47,4
	2017	449	75,9	66,8	49,4
	2019	531	71,8		
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	2015	64	68,8	64,1	45,3
	2017	52	48,1	59,6	44,2
	2019	80	40,0		
Taakstraf	2015	4.691	29,8	34,3	26,3
	2017	4.270	24,2	32,5	27,2
	2019	3.030	26,4		
Boete of anders	2015	3.129	11,4	9,4	9,0
	2017	3.051	8,8	7,9	8,0
	2019	1.974	11,0		

Bron: OBJD/SSB

Tabel B5.2 Inkomen/onderwijs van jeugdige verdachten en veroordeelden

Leeftijd	Groep	Jaar	N	Actief inkomen			Schoolgaand/studerend			Passief inkomen			Geen inkomen		
				Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12.560			22,6			60,7			4,0			12,8
		2017	10.357												
		2019	9.206												
	Veroordeelden	2015	2.703			28,3			46,5			7,1			18,2
		2017	2.260												
		2019	1.467												
	Populatie	2015	817.795			9,6			86,4			0,9			3,1
		2017	806.048												
		2019	782.048												
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11.593	.	23,0	45,0	95,0	55,2	27,2	.	6,8	10,3	3,3	15,0	17,6
		2017	10.019	.	29,1		94,0	51,0		.	5,3		3,4	14,5	
		2019	9.477	.			93,5			.			3,1		
	Veroordeelden	2015	4.277	.	24,6	43,4	93,1	48,2	23,3	.	9,1	12,2	4,9	18,1	21,0
		2017	3.931	.	31,0		91,1	43,9		.	7,2		5,2	17,9	
		2019	2.947	.			89,5			.			5,4		
	Populatie	2015	398.405	1,2	14,2	35,7	97,8	79,1	55,4	0,0	1,9	3,5	1,0	4,7	5,4
		2017	417.362	1,4	17,1		97,5	76,6		0,0	1,8		1,1	4,4	
		2019	413.103	1,9			97,1			0,0			1,0		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29.372	28,8	44,1	53,7	39,1	20,2	10,2	14,8	19,2	19,5	17,3	16,5	16,6
		2017	25.052	35,2	48,5		36,0	17,5		12,5	15,4		16,3	18,5	
		2019	23.411	38,5			34,2			9,7			17,6		
	Veroordeelden	2015	19.241	30,2	44,8	54,3	36,2	19,3	9,8	15,5	19,9	20,0	18,1	15,9	15,9
		2017	16.726	35,8	49,6		33,9	17,2		13,0	15,7		17,4	17,5	
		2019	14.854	40,3			32,0			10,0			17,7		
	Populatie	2015	1.030.026	25,0	43,9	62,6	63,6	42,2	22,5	5,1	6,6	6,8	6,3	7,3	8,2
		2017	1.042.421	26,7	47,0		62,5	40,5		4,6	5,3		6,3	7,1	
		2019	1.078.691	29,7			61,1			3,4			5,7		

Bron: BVH/OBJD/SSB

Tabel B5.3 Huishoudelijke situatie van jeugdige verdachten en veroordeelden

Leeftijd	Groep	Jaar	N	Thuiswonend			Uitwonend			Institutioneel			Onbekend		
				Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4	Y0	Y2	Y4
12 tot 16 jaar	Verdachten	2015	12.560	91,4	87,1	80,0	5,4	7,6	14,2	2,4	3,8	3,6	0,9	1,5	2,3
		2017	10.357	90,7	86,8		6,0	7,6		2,6	4,3		0,7	1,3	
		2019	9.206	91,9			5,2			2,3			0,6		
	Veroordeelden	2015	2.703	84,2	80,5	72,0	8,0	10,3	19,3	6,8	7,2	5,6	1,1	2,0	3,0
		2017	2.260	83,4	79,4		8,1	10,8		7,7	8,1		0,8	1,7	
		2019	1.467	82,9			7,5			8,7			0,9		
	Populatie	2015	817.795	97,9	96,9	92,5	1,6	2,0	5,9	0,4	0,5	0,7	0,0	0,6	0,9
		2017	806.048	97,9	97,0		1,7	1,9		0,4	0,5		0,0	0,5	
		2019	782.048	97,9			1,7			0,4			0,0		
16 tot 18 jaar	Verdachten	2015	11.593	87,4	77,6	65,4	7,2	16,8	26,9	3,7	3,3	3,8	1,7	2,3	4,0
		2017	10.019	86,8	77,8		8,1	16,2		3,8	3,9		1,3	2,2	
		2019	9.477	88,1			7,3			3,7			0,9		
	Veroordeelden	2015	4.277	82,5	73,3	60,4	8,6	18,7	28,7	7,4	5,0	5,5	1,5	2,9	5,4
		2017	3.931	80,7	72,8		10,0	19,4		8,0	5,1		1,4	2,6	
		2019	2.947	81,6			9,8			7,3			1,3		
	Populatie	2015	398.405	96,5	87,1	73,7	2,8	11,4	24,0	0,7	0,8	1,0	0,0	0,7	1,3
		2017	417.362	96,4	88,5		2,9	10,0		0,7	0,8		0,0	0,7	
		2019	413.103	96,7			2,6			0,7			0,0		
18 tot 23 jaar	Verdachten	2015	29.372	65,9	52,2	40,7	26,1	36,6	47,3	2,9	3,9	4,1	5,1	7,3	8,0
		2017	25.052	65,9	53,2		24,7	34,4		3,3	4,7		6,1	7,7	
		2019	23.411	66,8			23,2			4,0			6,0		
	Veroordeelden	2015	19.241	64,8	50,6	39,2	25,6	37,4	48,4	3,7	4,6	4,4	5,9	7,3	7,9
		2017	16.726	65,1	52,3		25,1	36,0		4,2	4,8		5,6	6,9	
		2019	14.854	66,5			23,3			4,8			5,3		
	Populatie	2015	1.030.026	68,1	54,3	40,6	30,9	41,8	54,0	1,0	1,0	1,1	0,0	2,9	4,3
		2017	1.042.421	70,4	57,3		28,5	38,8		1,0	1,0		0,1	2,9	
		2019	1.078.691	73,2			25,8			1,0			0,1		

Bron: BVH/OBJD/SSB

Tabel B5.4 Politierecidive bij minderjarige en jongvolwassen veroordeelden, in percentages

Leeftijd	Groep	Jaar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
Minderjarigen	Verdachten	2015	27,3	37,6	44,1	48,7	52,1
		2016	24,7	35,5	42,2	47,1	
		2017	24,2	35,2	41,8		
		2018	26,4	37,1			
		2019	22,7				
	Veroordeelden	2015	33,0	44,7	52,0	56,9	60,1
		2016	31,2	44,0	51,4	56,6	
		2017	30,1	43,5	51,1		
		2018	33,7	47,3			
		2019	33,2				
Jongvolwassenen	Verdachten	2015	24,2	33,4	38,7	42,2	45,0
		2016	23,2	32,6	38,2	41,9	
		2017	23,0	32,6	38,0		
		2018	23,5	32,6			
		2019	22,0				
	Veroordeelden	2015	23,7	33,4	39,5	43,6	46,4
		2016	22,7	32,8	38,6	42,8	
		2017	22,3	32,4	38,3		
		2018	22,0	32,1			
		2019	22,1				

Bron: OBJD/BVH

Tabel B6.1 Aantal geregistreerde incidenten met minimaal één jeugdige verdachte voor 2010 tot 2020, totaal, naar top-1%-buurten en naar type delict

Jaar	Totaal	Index (2015=100)	Incidenten in top-1%-buurten	Top-1% per inwoner	Vermogen	Vernieling	Geweld	Verkeer	Drugs	Wapen	Overig
12- tot 18-jarigen											
2010	37.839	154,6	6.626	0,245	17.354	7.632	8.488	1.610	796	837	1.122
2011	34.718	141,9	6.131	0,268	15.540	6.646	8.174	1.430	856	936	1.136
2012	30.836	126,0	5.362	0,237	14.101	5.420	7.445	1.163	766	852	1.089
2013	26.662	108,9	4.984	0,197	12.535	4.431	6.415	861	854	683	883
2014	24.822	101,4	4.936	0,200	11.983	3.780	5.682	941	833	702	901
2015	24.465	100,0	5.014	0,221	11.993	3.757	5.286	927	769	766	967
2016	22.775	93,1	4.400	0,222	10.877	3.454	5.169	862	690	643	1.080
2017	20.960	85,7	4.149	0,249	10.165	3.085	4.644	799	643	679	945
2018	19.750	80,7	3.900	0,290	9.546	2.849	4.146	922	674	705	908
2019	20.937	85,6	4.313	0,231	10.188	3.061	3.814	1.022	946	1.100	806
18- tot 23-jarigen											
2010	62.371	154,0	14.700	0,441	21.114	10.287	13.268	10.197	3.449	1.572	2.484
2011	61.371	151,5	14.747	0,496	20.741	9.262	13.452	10.324	3.352	1.598	2.642
2012	56.140	138,6	13.535	0,472	19.254	7.652	12.472	8.928	3.757	1.511	2.566
2013	50.625	125,0	12.419	0,356	18.512	6.384	10.865	7.591	3.573	1.405	2.295
2014	45.550	112,4	11.300	0,359	16.326	5.766	9.628	6.996	3.404	1.237	2.193
2015	40.507	100,0	9.888	0,290	14.528	5.160	8.740	6.150	2.956	1.053	1.920
2016	37.588	92,8	8.411	0,346	13.136	4.616	8.043	6.166	2.731	1.074	1.822
2017	35.005	86,4	8.040	0,399	11.999	4.362	7.305	5.976	2.719	927	1.717
2018	34.939	86,2	7.713	0,604	11.538	4.362	6.915	6.539	2.771	1.010	1.804
2019	35.590	87,9	7.592	0,458	10.832	4.556	6.422	7.501	3.171	1.383	1.725

Tabel B6.2 Incidenten in de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten voor minderjarigen en jongvolwassenen samen (12- tot 23-jarigen)

	Aantal			Percentage (t.o.v. landelijk)			Relatief (per inwoner)		
	2010	2015	2019	2010	2015	2019	2010	2015	2019
Landelijk	100.210	64.972	56.527	100,0%	100,0%	100,0%	0,006	0,004	0,003
1%	22.309	15.429	12.157	22,3%	23,7%	21,5%	0,080	0,047	0,148
10%	60.785	40.323	32.766	60,6%	62,1%	57,9%	0,039	0,032	0,045
20%	77.256	50.924	42.141	77,4%	78,3%	74,5%	0,032	0,026	0,033

Tabel B6.3 Incidenten in de top-1%-, top-10%- en top-20%-buurten (gecorrigeerd voor inwoneraantal) voor minderjarigen en jongvolwassenen samen (12- tot 23-jarigen)

	Aantal			Percentage (t.o.v. landelijk)			Relatief (per inwoner)		
	2010	2015	2019	2010	2015	2019	2010	2015	2019
Landelijk	100.210	64.972	56.527	100,0%	100,0%	100,0%	0,006	0,004	0,003
1%	4.793	3860	2231	4,8%	5,9%	3,9%	0.602	0.440	0.594
10%	40.446	26.099	21204	40,4%	40,2%	37,5%	0.098	0.069	0.092
20%	65.137	42.464	34421	65,0%	65,4%	60,9%	0.053	0.037	0.049

Tabel B6.4 Ontwikkeling minderjarige verdachten voor Nederland en vier omringende landen, in indices (2015=100)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nederland	211	197	170	155	136	113	105	100	92	84	70
Belgie	166	165	162	146	127	122	120	100	109	111	111
Frankrijk	107	110	111	106	102	98	96	100	100	104	108
Duitsland	84	82	76	71	67	87	87	100	99	87	81
Luxemburg	97	112	115	111	109	124	113	100	106	97	87

Figuur B6.1a Aantal geregistreerde incidenten in Amersfoort in 2019, naar buurt

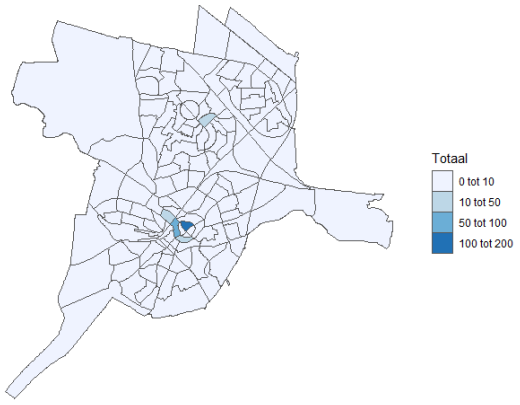

Figuur B6.1b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Amersfoort van 2015 tot 2020, naar buurt

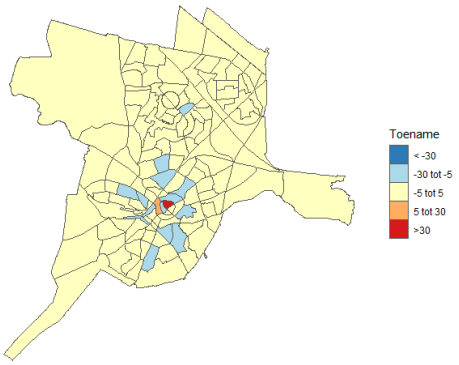

Figuur B6.2a Aantal geregistreerde incidenten in Apeldoorn in 2019, naar buurt

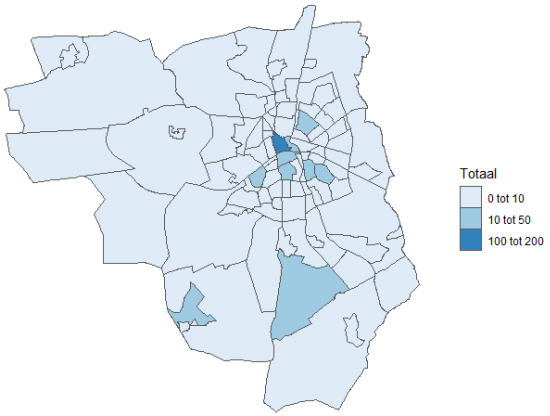

Figuur B6.2b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Apeldoorn van 2015 tot 2020, naar buurt

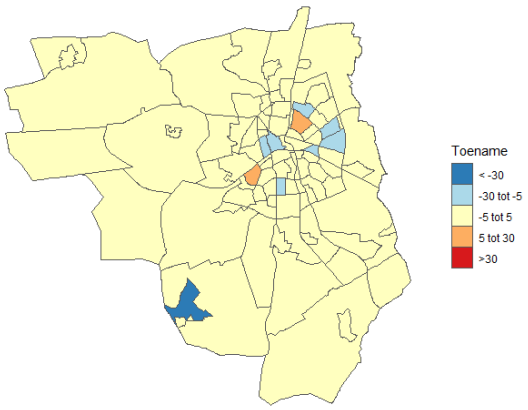

Figuur B6.3a Aantal geregistreerde incidenten in Leiden in 2019, naar buurt

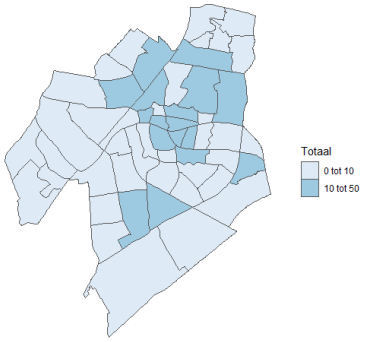

Figuur B6.3b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Leiden van 2015 tot 2020, naar buurt

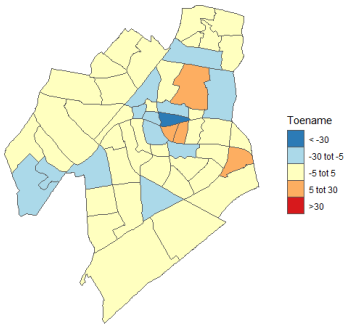

Figuur B6.4a Aantal geregistreerde incidenten in Deventer in 2019, naar buurt

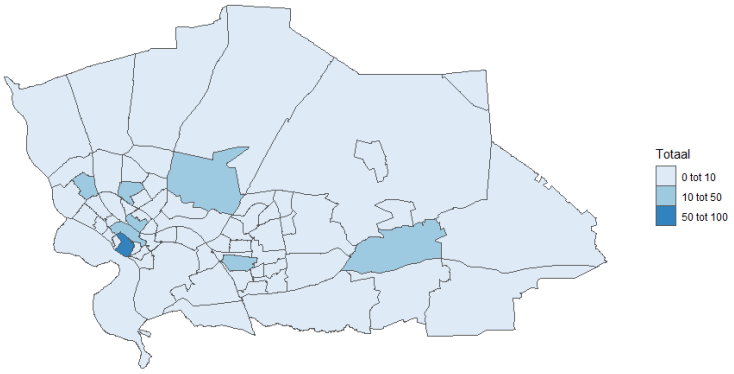

Figuur B6.4b Verandering in aantal geregistreerde incidenten in Deventer van 2015 tot 2020, naar buurt

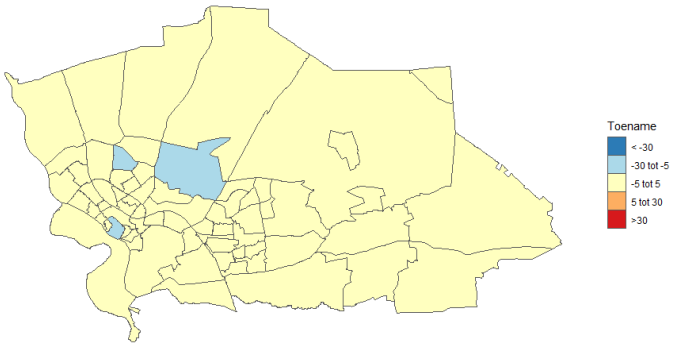

Tabellen bij hoofdstuk 7

Tabel B7.1 Aantal en aandeel verdachten gekoppeld aan een registratie, totaal en per leeftijdsgroep

	2019 (*N*=912)		2020 (Q1/Q2; *N*=911)		Totaal (*N*=1.823)	
Leeftijdsgroep	%	n	%	n	%	n
12- tot 18-jarigen	13,7	125	13,5	123	13,6	248
18- tot 23-jarigen	39,1	357	36,1	329	37,6	686
12- tot 23-jarigen	52,9	482	49,6	452	51,2	934
23 jaar en ouder	47,1	430	50,4	459	48,8	889

Bron: BVH

Tabel B7.2 Absolute en procentuele verdeling hoofdcategorieën voor de registraties en de verdachten per leeftijdsgroep

	Aantal registraties		Verdachten (naar leeftijd)					
			12 tot 18		18 tot 23		23+	
Hoofdcategorie	%	*n*	%	*n*	%	*n*	%	*n*
Fraude/Oplichting	84,9	23.956	58,5	145	84,0	576	73,2	651
Afpersing/Chantage	3,8	1.079	14,9	37	4,8	33	4,6	41
Persoonsgericht - Onbekende dader	2,8	801	4,0	10	2,3	16	2,8	25
Persoonsgericht - Huiselijke kring	2,2	613	2,0	5	2,5	17	9,9	88
Persoonsgericht - Vrienden of kennissen	2,1	594	13,3	33	2,3	16	4,0	36
Persoonsgericht – Zakelijke sfeer	0,7	195	-	<5	0,9	6	2,9	26
Hacktivisme	1,0	282	-	<5	-	<5	0,8	7
Vandalisme of baldadigheid	0,2	43	3,2	8	-	<5	-	-
Overige cybercriminaliteit	2,3	652	-	<5	2,0	14	1,7	15

Bron: BVH

Tabel B7.3 Unieke verdachten naar geslacht en leeftijdsgroep

	Mannen *n*=1.244		Vrouwen *n*=341		Totaal *n*=1.589	
Leeftijdsgroep	%	*n*	%	*n*	%	*N*
12- tot 18-jarigen	14,6	182	10,5	36	13,7	218
18- tot 23-jarigen	36,3	451	39,6	135	36,9	587
12- tot 23-jarigen	50,9	633	50,1	171	50,7	805
23 jaar en ouder	49,1	611	49,9	170	49,3	784

Bron: BVH.

Tabel B7.4 Aantal verdachten per 1.000 van de betreffende leeftijdsgroep in 2019

	Verdachten cybercriminaliteit	Bevolking NL	Verdachten per 1.000 inwoners
Leeftijdsgroep	*n*=855	*N*=15.121.956	
12- tot 18-jarigen	125	1.197.548	0,10
18- tot 23-jarigen	339	1.078.231	0,31
12- tot 23-jarigen	464	2.275.779	0,20
23 jaar en ouder	391	12.846.177	0,03

Bron: BVH/SSB

Tabellen bij hoofdstuk 8

Tabel B8.1 OM-afdoeningen voor cyberfeiten gepleegd door jeugdige verdachten

OM-afdoening	2010	2015	2019	Totaal
Dagvaarden	41	20	84	145
OM sanctionering	29	31	44	104
Technisch sepot	<5	<5	67	73
Overig	<5	<5	30	35
Totaal	**75**	**57**	**222**	**357**

Bron: RAC-min

Tabel B8.2 Cyberfeiten in strafzaken met jeugdige verdachten

Wetsartikel	2010	2015	2019
Meer voorkomend cyberfeiten			
138ab Sr - Computervredebreuk	33*	11	47
139d Sr - Plaatsen en voorhanden hebben van opname of aftapapparatuur	<5	5	16
350a Sr- Opzettelijke aantasting/manipulatie computergegevens	9	<5	15
Weinig voorkomende cyberfeiten			
138b Sr - Opzettelijk en wederrechtelijk de toegang tot of het gebruik van een geautomatiseerd werk belemmeren door daaraan gegevens aan te bieden of toe te zenden	0	<5	<5
139e Sr - Hebben van of ter beschikking stellen van opname of aftapapparatuur of de wederrechtelijk verkregen gegevens aan een ander bekend maken	<5	0	0
161sexies Sr - Opzettelijke vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie	<5	<5	<5
161septies Sr - Culpose (d.w.z., door schuld) vernieling van enig geautomatiseerd werk of werk voor telecommunicatie	0	0	<5
350d Sr – Vervaardigen of voorhanden hebben van malware	X	0	<5
Niet voorkomende cyberfeiten			
138c Sr - Overnemen van niet openbare gegevens	X	X	0
139c Sr - Met technisch hulpmiddel gegevens afluisteren	0	0	0
350b Sr - Culpose aantasting/manipulatie computergegevens	0	0	0
350c Sr - Computerverstoring	X	0	0

Bron: RAC-min

Tabel B8.3 Verhoudingen tussen cyberdelict en niet cyberdelicten per zaak

Jaartal	Zaken met alleen cyberfeiten	Zaken met zowel cyberfeiten als niet cyberfeiten	Totaal
2010	13	9	22
2015	4	8	12
2019	10	36	46

Bron: RAC-min